K 121

KALENDAR

SRCA ISUSOVA I MARIJINA

ZA PROSTU GODINU

1933.

S DOPUŠTENJEM CRKVENIH POGLAVARA
IZDAJE

UREDNIŠTVO
»GLASNIKA PRESVETOGA SRCA ISUSOVA«

GODINA XXVIII

CIJENA 10 DINARA

ZAGREB
TISKOM »GLASNIKA SRCA ISUSOVA«
1933.

1S862

PROSTA GODINA 1933.

GODINA 1933. jest prosta. Kršćani računaju građansku godinu prema tropskoj, koja ima 365 dana 5 sati 48 minuta i 46·43 sekunda ili 365·242204 dana. — TROPSKA je godina odsjek vremena, što ga treba sunce, da dođe opet do iste točke svoga putovanja, t. j. dok se vrati do iste stajačice. — PROLJETNA TOČKA nije stalna poput stajačice, već se radi precesije svake godine mijenja za 50". — SIDERIJSKA godina ima 365 dana 6 sati 9 minuta 34 sekunde. Građanska je godina dulja od tropske za 0·000246 dana.

Proljeće počinje ove godine 21. ožujka u 2 sata i 43 minute izjutra. — Ljeto: 21. lipnja u 10 sati i 12 minuta navečer. — Jesen: 23. rujna u 1 sat i 1 minutu poslije podne. — Zima: 22. prosinca u 7 sati i 58 minuta izjutra.

Pomične svetkovine prema rimskom kalendaru: Sedamdesetnica 12. veljače. Čista srijeda 1 ožujka. Uskrs 16. travnja. Uzašašće 25. svibnja. Duhovi 4. lipnja. Presv. Trojstvo 11. lipnja. Tijelovo 15. lipnja. Srce Isusovo 23. lipnja. 1. nedjelja u Adventu 3. prosinca.

Pomične svetkovine prema grčkom kalendaru: Triodij 23. siječnja. Mesopust 6. veljače. Uskrs 3. travnja. Spasovdan 12. svibnja. Duhovi 22. svibnja.

Kvatreni postovi: proljetni: 8. 10. 11. ožujka; ljetni: 7. 9. 10. lipnja; jesenski: 20. 22. 23. rujna; zimski: 20. 22. 23. prosinca.

Godovni računi: Zlatni broj mjesečnoga kruga 14; epakta (mjesec kazatelj) III.; sunčani kolobar 10; indikcije (rimske daće) 1; nedjeljno slovo po Gregoriju A; nedjeljno slovo po Juliju B.

Pomrčine u g. 1933. Prva prstenasta pomrčina sunca biti će 24. veljače, počima u 10 sati i 56 minuta prije podne a svršava u 4 sata i 37 minuta poslije podne. Vidjet će se u južnoj polovini Južne Amerike, na jugu Atlanskog oceana, u Africi, Maloj Aziji, Arabiji, Perziji i na zapadu Indijskog oceana. — Druga prstenasta pomrčina sunca biti će 21. kolovoza, počinje u 3 sata i 52 minute izjutra, a svršava 9 sati 45 minuta prije podne. Vidjet će se u Evropi osim Engleske, južnozapadne Francuske i Španjolske; u sjeveroistočnoj Africi, u Aziji, na Indijskom oceanu, u Australiji.

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikog tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim Tijelova. Ali kazališne predstave u dobrotvorne svrhe mogu se davati samo s dopuštenjem nadležne oblasti i na Uskrs, Duhove i Božić.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Velika Gospa, Svi Sveti. Građanski se još slave kao blagdani: Sv. Josip 19. ožujka i Sv. Ćiril i Metodije 5 srpnja.

Državni praznici: 24. svibnja; 28. lipnja; 1. i 17. prosinca.

CRKVENI POST I NEMRS PREMA CRKVENOM ZAKONU od 19. svibnja 1918.

Razlikuj zakon nemrsa i zakon posta.

1. Zakon o **nemrsu** obvezuje sve vjernike, koji su navršili sedmu godinu, a nijesu zapriječeni bolešću ili kojim drugim opravdanim razlogom.

2. Zakon o **postu** obvezuje sve, koji su navršili 21. godinu a nijesu još zašli u 60., osim kad su bolesni ili kad obavljaju teške radnje, bilo tjelesne, bilo duševne. Tko je ispričan od **posta**, nije za to oprošten od **nemrsa**.

3. Zakon o **nemrsu** zabranjuje jesti meso i juhu od mesa, a ne brani jaja, mlijeka i mliječnih proizvoda, ni bilo kakvih **začina**, pa ni začina od životinjske masti.

4. Zakon o postu propisuje, da se **na dan uzima** samo po jedan potpuni obrok, a ne brani da ujutro i navečer nešto založiš, držeći se ipak u kolikoći i kakvoći jela stalnog mjesnog običaja.

5. Nije zabranjeno služiti se pri istom **obroku** mesom i ribom, niti je zabranjeno potpuni obrok uzeti uvečer mjesto o podne.

6. Zakon o **samom nemrsu** ima se držati u **sve petke**.

7. Zakon o **nemrsu i postu** zajedno ima se držati: **na čistu srijedu**, u **petke i subote korizmene i u kvatrene srijede, petke i subote, u dan prije Duhova, Velike Gospe, Svih Svetih i Božića.**

8. Zakon o **samom postu** ima se držati u **sve ostale dane** korizmene.

9. U nedjelje ili zapovijedane blagdane — osim zapovijedanih blagdana, koji bi pali u korizmu — zakon o nemrsu, te zakon o nemrsu i postu ili o samom postu ne veže i ne prenosi se na dan unaprijed; isto tako ne obvezuje na **Veliku subotu poslije podne**.

10. Župnici i župski upravitelji, kao i svi od njih ovlašteni svećenici, mogu u **pojedinim slučajevima** — ne općenito, trajno niti za uvijek — oprostiti **pojedine osobe i pojedine obitelji** iz pravednog **razloga** od nemrsa i od posta.

11. Ako je u kojoj biskupiji bio do sada običaj, da se posti na koji drugi dan, n. pr. uoči Bezgr. Začeća, taj post ostaje i **nadalje** u toj biskupiji.

12. Uoči Petrova nema više posta. Na **ukinute blagdane** valja držati post i nemrs prema tome na kakav dan padnu, jer to više nijesu zapovijedani blagdani.

13. Biskup može dati u svojoj biskupiji još i veće olakšice za pojedine vrste ljudi prema vlasti dobivenoj od sv. Oca Pape.

14. Tko je bolestan ili teško radi, pogotovo ako nema na izbor hrane, ne treba ni tražiti oprost od posta, jer ga zakon uopće ne veže, dok je u tim prilikama.

15. Bogu milo djelo čini, tko dragovoljno posti, ako i nije po zakonu dužan, samo treba da bude pri tom razborit i ponizan.

Isti propisi o držanju **posta** vrijede i za **katolike** istočnoga obreda u dane, kad kalendarij označuje za njih post; samo oni imaju nemrs na sve srijede, a strogi post i na ova dva zapovijedana blagdana: Usjekov. Iv. Krst. i Uzvišenje sv. Križa. Posta ni nemrsa nema: od Božića do Bogojavljenja; u tjednu iza ned. o mitaru i f., pa u tjednu poslije Uskrsa i Duhova.

SVETKOVANJE NEDJELJE I BLAGDANA.

1. Prema propisima kat. Crkve treba da svaki katolik, koji je navršio 7 godina, **sluša sv. Misu** i to cijelu; inače griješi, ako ga ne ispričava važan razlog.

2. **Ne smiju se obavljati težački poslovi** ni bučne rasprave kao ni sajmovi.

3. **Treba slušati krš. i vjersku pouku.** Na to su obvezani osobito oni, koji ne znadu ni temeljnih istina katoličke vjere.

siječanj januar

Dani Rimski kalendar	Grčki
1. tjedan. Kad se navršilo 8 dana. Lk. 2, 21.	
1 N Obrez. Krist. Novo lj.	19 Ned. Otaca.
2 P Ime Isusovo	20 Ignatije †
3 U Genoveva d.	21 Julijana. †
4 S Tito b.	22 Anastazija. †
5 Č Telosfor p.	23 10 mučenika †
6 P Bogojavljenje	24 Naveč. Rođ. †
7 S Lucijan m.	25 Rođenje Kristovo
2. tjedan. Kad bi Isusu 12 godina. Lk. 2, 42—52.	
8 N 1. po B. Sv. Obitelj	26 Zbor Bogorod.
9 P Marcelin b.	27 Stjepan Prvom.
10 U Pavao Pust. p.	28 2000 mučenika
11 S Higin p.	29 Mladenci
12 Č Ernest op.	30 Anisia.
13 P Leoncij b.	
14 S Hilarij b.	1 Novo ljeto.
3. tjedan. Gozba u Kani. Iv. 2, 1—11.	
15 N 2. po B. Mavro op.	2 N. pr. Prosv.
16 P Marcel p.	3 Malahija.
17 U Antun Pust. p.	4 70 učenika
18 S Stol. sv. Petra u R.	5 Naveč. Bogoj. †
19 Č Marije m.	6 Bogojavljenje
20 P Fabijan i Seb. m.	7 Zbor Iv. Krst.
21 S Agneta d. m.	8 Georgij i El.
4. tjedan. Isus liječi gubavca. Mt. 8, 1—13.	
22 N 3. po B. Vincenc. m.	9 N. po Prosv.
23 P Zaruke B. D. Marije	10 Gregorij Nis.
24 U Timotej b.	11 Teodozije.
25 S Obraćenje sv. Pavla	12 Tatjana.
26 Č Polikarpo bm.	13 Emil.
27 P Ivan Zlatousti b.	14 Oci Sin. i R.
28 S Ildefons b.	15 Pavao i Od. B.
5. tjedan. Bura na jezeru. Mt. 8, 23—27.	
29 N 4. po B. Franjo S. b.	16 2. po Bog.
30 P Martina dm.	17 Antonije Vel.
31 U Petar Nolasko p.	18 Atanazije.

PAZI!

Zvjezdoznanstveni podaci označeni su prema srednjem evropskom meridijamu i zagrebačkoj geografskoj širini.

SUNCE.

ulazi 20. u 12 s. 52 m. u jutro u znak Vodenjaka. Dan poraste za 1 s. i 1 min. t. j. od 8 s. 26 m. na 9 s. 27 minuta.

Izlazi:	Zalazi:
1. 7 s. 42 m.	4 s. 26 m.
10. 7 s. 40 m.	4 s. 36 m.
17. 7 s. 37 m.	4 s. 42 m.
24. 7 s. 33 m.	4 s. 52 m.
31. 7 s. 23 m.	5 s. 4 m.

MJESEČEVE MIJENE.

☽ Prvak 3. u 5 sati 24 min. poslije podne.

● Mlađ 11. u 9 sati 36 min. navečer.

○ Uštap 26. u 12 sati 20 min. u noći.

☾ Trećak 19. u 7 sati 15 min. izjutra.

VRIJEME.

U siječnju vode:
Vino nam ode!

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NAGAĐANJA O VREMENU: 1.—3. siječnja tmurno, umjereno hladno; 4.—6. jaka kiša; 7.—10. umjerena studen; 11. jaka kiša; 23. do konca vjetar, snijeg, magla.

veljača FEBRUAR

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 S Ignacije bm.	19 Makarij.
2 Č Svijećnica	20 Jeftimij.
3 P Blaž bm.	21 Maksim.
4 S Andrija Korz. p.	22 Timotej.
6. tjedan. Sijač. Mt. 13, 24—30.	
5 N 5. po B. Agata	23 Mitr. i F. Triod.
6 P Doroteja dm.	24 Ksenija.
7 U Romuald.	25 Grigorij B.
8 S Ivan Mat. p.	26 Ksenofon.
9 Č Ćiril Aleks. b.	27 Ivan Zlatousti.
10 P Skolastika d.	28 Efrem.
11 S Ukaz. Gospe Lurd.	29 Ignacij.
7. tjedan. Radnici u vinogradu. Mt. 20, 1—16.	
12 N Sedamdesetnica	30 Bl. sin. Tri Svet.
13 P Stjepan op.	31 Kir. i Jovan.
14 U Valentin m.	1 Trifon.
15 S Klaudije Kol. p.	2 Sretenije.
16 Č Julijana dm.	3 Simeon.
17 P Donat m.	4 Izidor.
18 S Simeon bm.	5 Agatija.
8. tjedan. Sijač. Lk. 8, 4—15.	
19 N Šezdesetnica.	6 Mesopust.
20 P Eleuter bm.	7 Partenije.
21 U Eleonora	8 Teodor.
22 S Stol. sv. Petra u A.	9 Nikifor.
23 Č Petar Damj. b.	10 Haralampij.
24 P Matija ap.	11 Vlasij.
25 S Viktorin	12 Meletije.
9. tjedan. Isus liječi slijepca. Lk. 18, 31—43.	
26 N Pedesetnica.	13 Siropust
27 P Leander	14 Auksencij. †
28 U Roman op.	15 Onezim. †

SUNCE

ulazi 19. u 3 s. 16 m. izjutra u znak Riba. Dan poraste za 1 s. 28 m. t. j. od 9 s. 30 m. na 10 s. 58 m.

Izlazi:	Zalazi:
2. 7 s. 22 m.	5 s. 7 m.
7. 7 s. 16 m.	5 s. 14 m.
14. 7 s. 7 m.	5 s. 24 m.
21. 6 s. 56 m.	5 s. 33 m.
28. 6 s. 43 m.	5 s. 44 m.

MJESEČEVE MIJENE:

☽ Prvak 2. u 2 s. 16 m. poslije podne.
Uštap 10. u 2 s. 1 m. poslije podne.
☾ Trećak 17. u 3 s. 8 m. poslije podne.
● Mlađ 24. u 1 s. 44 m. poslije podne.

VRIJEME.

Ako velja ne veljuje,
Starac marat oplakuje,
U veljači prašina —
Znači dobra ljetina.

Prema koncu mjeseca obično nastane nagla promjena vremena. Stoga se veli:

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema,
On ga sprema.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U VELJAČI od 1.—6. magla, vjetar; 8. vedro i hladno; 9.—12. kiša i snijeg; 13.—16. vedro i hladno; 18. kiša, snijeg; 19.—20. studen vjetar; 22.—26. vedro s vrlo hladnim noćima.

Dani Rimski kalendar		Grčki	
1 S Pepelnica. Albin b.	†	16 Pamfil.	†
2 Č Simplicij p.	†	17 Teodor.	†
3 P Kunigunda	†	18 Lav p.	†
4 S Kazimir p.	†	19 Arhija.	
10. tjedan. Đavao kuša Isusa. Mt. 4, 1—11.			
5 N Čista. Miroslav.		20 1. Posta. S. i Ag.	
6 P Perpet. i Felic. m.	†	21 Timotej.	†
7 Toma Akvinski p.	†	22 Petar i A. Zad.	†
8 S Ivan od Boga Kv.	†	23 Polikarp.	†
9 Č Franciska R. ud.	†	24 Naš. gl. Iv. Kr.	†
10 P 40 mučenika Kv.	†	25 Tarazij.	†
11 S Eulogije m. Kv.	†	26 Porfirij.	
11. tjedan. Preobraženje Isusovo. Mt. 17, 1—9.			
12 N Pačista.		27 2. Posta. Prokop.	
13 P Nicefor b.	†	28 Vasilij.	†
14 U Matilda ud.	†	1 Evdoksija.	†
15 S Longin m.	†	2 Teodot.	†
16 Cirijak m.	†	3 Evtropij.	†
17 P Patricije b.	†	4 Gerasim.	†
18 S Ćiril Jer. b.	†	5 Konon.	
12. tjedan. Isus izgoni đavla. Lk. 11, 14—28.			
19 N Bezimena. Sv. Josip.		6 3. Posta. 42. m.	
20 P Niceta b.	†	7 Vasilij.	†
21 U Benedikt op.	†	8 Teofilakt.	†
22 S Oktavijan m.	†	9 40 muč.	†
23 Č Oton b.	†	10 Kodrat.	†
24 P Gabrijel ark.	†	11 Sofronij.	†
25 S Blagovijest.	†	12 Grigorij.	
13. tjedan. Isus nahrani 5.000 ljudi. Iv. 6, 1—15.			
26 N Sredoposna.		13 4. Posta. Nikif.	
27 P Ivan Damascenski	†	14 Benedikt.	†
28 U Ivan Kapistran p.	†	15 Agapij.	†
29 S Eustazij m.	†	16 Savin.	†
30 Č Viktor m.	†	17 Aleksij.	†
31 P Balbina dm.	†	18 Kiril. Al.	†

SUNCE

ulazi 21. u 2 s. 43 m. izjutra u znak Ovna i počinje proljeće. Dan poraste za 1 s. 45 m.

Izlazi:	Zalazi:
6. 6 s. 30 m.	5 s. 55 m.
13. 6 s. 18 m.	6 s. 3 m.
20. 6 s. 2 m.	6 s. 14 m.
27. 5 s. 49 m.	6 s. 22 m.

MJESEČEVE MIJENE:

☽ Prvak 4. u 11 s. 23 m. prije podne.
Uštap 12. u 3 s. 43 m. izjutra.
☾ Trećak 18. u 10 s. 5 m. uvečer.
● Mlađ 26. u 4 s. 20 m. izjutra.

VRIJEME:

Bolje ti je da si ugrižen od zmije
Neg ožujsko sunce da mi te ugrije.

Babji budžak

Baba namrštila čelo,
Šalje kiše za cijelo,
Prede već tanko bijelo,
Skoro će crno debelo.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U OŽUJKU 1.—6. hladno, vjetrovito; 8.—17. suho, hladno; 19. vjetar, kiša, snijeg; 20.—23. kiša, studeno; 26.—31. hladna jutra.

Dani Rimski kalendar		Grčki
1 S Hugo b. 	†	19 Hrizant.
14. tjedan. Židovi hoće da kamenuju Isusa. Iv. 8, 46—59.		
2 N Gluha. Franjo P.		20 5. Posta. O. s. S.
3 P Rikard b.	†	21 Jakov. †
4 U Izidor b.	†	22 Vasilije. †
5 S Vinko Fer. p.	†	23 Nikon. †
6 Č Siksto p.	†	24 Zaharija. †
7 P 7. Žalosti M. B.	†	25 Blagovijest.
8 S Dionizij b.	†	26 Zbor. Ar. Gabr.
15. tjedan. Isus ulazi u Jeruzalem. Mt. 21, 1—9.		
9 N Cvjetna. Marija K.		27 Cvjetnica. Matr.
10 P Mehtilda d.	†	20 Slarion. †
11 U Leon p.	†	29 Marko i Kir. †
12 S Julije p.	†	30 Ivan Lj. †
13 Č Vel. četvrtak	†	31 Vel. Četvrt. †
14 P Vel. Petak	†	1 Vel. Petak †
15 S Vel. subota	†	2 Vel. Subota
16. tjedan. Uskrsnuće Isusovo. Mk. 16, 1—7.		
16 N Uskrs.		3 Uskrs.
17 P Uskrsni ponedjeljak		4 Uskrsni poned.
18 U Apolonij m.		5 Uskrsni utorak.
19 S Krescencij m.		6 Evtihij.
20 Č Sulpicije m.		7 Gregorij.
21 P Anselmo b.		8 Irodion.
22 S Soster i Kajo m.		9 Eupsihij.
17. tjedan. Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Iv. 20, 19—31.		
23 N Bijela. Juraj m.		10 N. Tomina. Ter.
24 P Fidelis m.		11 Antipa.
25 U Marko ev.		12 Vasilij.
26 S Kleto p.		13 Artemon.
27 Č Petar Kanizije p.		14 Martin.
28 P Pavao od Križa p.		15 Aristarh.
29 S Petar m.		16 Agapija.
18. tjedan. Dobri Pastir. Iv. 10, 11—16.		
30 N 2. po Uskr. Katar. S.		17 N. Žen. Mir. Sim.

SUNCE

ulazi 20. u 2 s. 19 m. poslije podne u znak Bika. Dan poraste za 1 s. 39 m.

Izlazi:	Zalazi:
3. 5 s. 36 m.	6 s. 32 m.
10. 5 s. 22 m.	6 s. 42 m.
17. 5 s. 10 m.	6 s. 49 m.
24. 4 s. 59 m.	7 s.

MJESEČEVE MIJENE:

Prvak 3. u 6 s. 56 m. izjutra.
Uštap 10. u 2 s. 38 m. poslije podne.
Trećak 17. u 5 s. 17 m. izjutra.
Mlađ 24. u 7 s. 38 m. navečer.

VRIJEME.

Vedri li se travanj noću,
Škodi vinu ko i voću.

Kiša i rosa.

Pada li kiša jutrom ili prije podne (4—9) onda će većinom oko podne sunce sjati.

Je li nebo tmurno, a počne kišiti navečer, onda obično kiši i drugoga dana. To vrijedi kadikad i onda, kada kiša počne padati popodne.

Zorom kad lije,
Podne se smije;
Navečer kiše:
Sutra još više.

Pada li noću obilna rosa, nadaj se vedromu danu.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U TRAVNJU 1.—6. hladno; 7. lijepo; 8. vjetar, pljusak; 9.—11. lijepo; 16. nevrijeme, kiša; 19. lijepo, zatim nevrijeme s grmljavinom do 23; do 25. nestalno; do konca hladno.

svibanj maj

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 P Filip i Jakov ap.	18 Ivan dek.
2 U Atanazije b.	19 Pafnucij.
3 S Zašt. sv. Josipa.	20 Teodor T.
4 Č Florijan m.	21 Januarij.
5 P Pijo V. papa	22 Teodor S.
6 S Ivan pr. vr. lat.	23 Georgij V.
19. tjedan. Još malo pa ćete me opet vidjeti. Iv. 16, 16—22.	
7 N 3. po Us. Stanislav	24 N. o raslab. Sava
8 P Miholjice.	25 Marko.
9 U Grgur Naz. b.	26 Vasilij V.
10 S Antonin b.	27 Simeon S.
11 Č Franjo Hieronimo p.	28 Jazon i Sost.
12 P Pankracij m.	29 Muč. Kizič.
13 S Robert Bel. p.	30 Jakov Z.
20. tjedan. Idem k Onomu, koji me poslao. Iv. 16, 5—14.	
14 N 4. po Us. Bonif. m.	1 N o Samarit. Jer.
15 P Ivan de la S. p.	
16 U Ivan Nepomuk m.	3 Teodozij.
17 S Paskal p.	4 Pelagija.
18 Č Venancij m.	5 Irena.
19 P Petar Cel. p.	6 Job.
20 S Bernardin p.	7 Poj. sv. Kr.
21. tjedan. Štogod zaištete u ime moje. Iv. 23—30.	
21. N 5. po Us.	8 N. o slijepcu. Jov.
22 P Julija d. } Prosni dani	9 Pr. m. sv. Nik.
23 U Desiderij } Prosni dani	10 Simeon Zil.
24 S Urban p. } Prosni dani	11 Mokij.
25 Č Spasovo	12 Voznesenije.
26 P Filip Neri p.	13 Glikerija.
27 S Beda Č. p.	14 Izidor.
22. tjedan. Kad dođe Tješitelj. Iv. 15, 26—16, 4.	
28 N 6. po. Us. Augustin	15 N. Ot. nik. sab.
29 P Marija Pazzi d.	16 Teodor osv.
30 U Ferdinand kr.	17 Andronik.
31 S Marija djel. mil.	18 Teodot.

SUNCE

ulazi 21. u 1 s. 56 m. poslije podne u znak Blizanaca. Dan poraste za 1 s. 15 minuta.

Izlazi:	Zalazi:
1. 4 s. 48 m.	7 s. 6 m.
8. 4 s. 37 m.	7 s. 16 m.
15. 4 s. 28 m.	7 s. 24 m.
22. 4 s. 22 m.	7 s. 31 m.
29. 4 s. 14 m.	7 s. 40 m.

MJESEČEVE MIJENE:

☽ Prvak 2. u 11 s. 39 m. u noći.

Uštap 9. u 11 s. 4 m. u noći.

☾ Trećak 16. u 1 s. 50 m. poslije podne.

● Mlađ 24. u 11 s. 7 m. prije podne.

VRIJEME.

Kad u svibnju mnogo sijeva,
Mudar seljak neka pjeva.

Ako je svibanj s početka lijep i suh, onda će obično prema koncu biti kišovit.

Svibanj u smijehu poče,
U plaču doče.
Štogod su u svibnju jače kiše
To će biti — dao Bog!
— ljetine više.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U SVIBNJU: 1.—2. hladno, vjetar; 4.—15. lijepo vrijeme s nešto kiše; 24. mraz; 27. lijepo; 28.—29. hladno, kiša; 30.—31. kiša, snijeg.

lipanj juni

Dani Rimski kalendar		Grčki	
1 Č Pamfil m.		19 Patricij	
2 P Erazmo bm.		20 Talalej.	
3 S Klotilda kr.	†	21 Konstantin.	
23. tjedan.	**Tko mene ljubi, riječi će moje držati. Iv. 14, 23—31.**		
4 N Duhovi.		**22 Šošest. Duha Sv.**	
5 P Duhov. ponedjeljak		**23 Duh. ponedj.**	
6 U Norbert b.		24 Simeon prep.	
7 S Robert op.	Kv. †	25 Naš. gl. sv. Iv.	
8 Č Medardo b.		26 Karpo.	
9 P Primo i Felic.	Kv. †	27 Heladij.	
10 Margarita kr.	Kv. †	28 Nikita.	
24. tjedan.	**Dana mi je sva vlast. Mt. 18—10.**		
11 N Presv. Troj. Barn. ap.		**29 N. Svih Svetih.**	
12 P Ivan Fak. p.		30 Isaakij.	†
13 U Antun Pad. p.		31 Jermej.	†
14 S Bazilije b.		1 Justin.	†
15 Č Tijelovo.		2 Nikefor.	†
16 P Ivan Regis p.		3 Lukilijan.	†
17 S Adolf b.		4 Mitrofan.	
25. tjedan.	**Kraljevska gozba. Lk. 14, 16—24.**		
18 N 2. po Duh. Efrem.		**5 2. po Duh.**	
19 P Julijana d.		6 Visarijon i S.	†
20 U Silverij p.		7 Teodot ank.	†
21 S Alojzije p.		8 Teodor Str.	†
22 Č Pavlin b.		9 Kiril Al.	†
23 P Srce Isusovo. Agrip.		10 Timotej.	†
24 Rođ. Iv. Krst.		11 Barnaba.	
26. tjedan.	**Izgubljena ovca. Lk. 15, 1—10.**		
25 N 3. po Duh. Vilim.		**12 3. po Duh.** O. i P.	
26 P Ivan i Pavao m.		13 Akilina i Tr.	†
27 U Ladislav p.		14 Elizej.	†
28 S Irenej b.		15 Amos.	†
29 Č Petar i Pavao.		16 Tihon.	†
30 P Spomen sv. Pavla		17 Manuil.	†

SUNCE

ulazi 21. u 10 s. 12 m. navečer u znak Raka i počinje ljeto. Dan poraste za 18 minuta, a od 21. do konca smanji se za 4 minute.

Izlazi:	Zalazi:
3. 4 s. 13 m.	7 s. 43 m.
12. 4 s. 8 m.	7 s. 52 m.
19. 4 s. 8 m.	7 s. 55 m.
24. 4 s. 9 m.	7 s. 56 m.
29. 4 s. 11 m.	7 s. 56 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Prvak 1. u 12 s. 53 m. izjutra.

Uštap 8. u 6 s. 5 m. izjutra.

Trećak 15. u 12 s. 26 m. u noći.

Mlađ 23. u 2 s. 22 m. izjutra.

VRIJEME.

Lipanj pun hlada,
Narod strada.

U lipnju osobito je paziti na 8. dan (sv. Medard). Kažu, kakovo je vrijeme taj dan, takvo će ostati čitavih 40 dana.

Što Medardo sveti daje,
Četrdeset dana traje.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U LIPNJU 2. lijepo; 3. jaka kiša; 4.—5. oporo; 9. lijepo; 11.—14. hladno, navečer toplije; 15. kiša; 19. mraz; 22.—23. lijepo; 24. jaka kiša; 25. vrlo hladno, do konca kišovito.

SRPANJ JULI

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 S Presv. Krv Isusova.	18 Leontije.
27. tjedan. Petrov ribolov. Lk. 5, 1—11.	
2 N 4. po Duh. Poh. B. D.	19 4. po Duh. Jud. a.
3 P Heliod b.	20 Metodij. †
4 U Udalrik b.	21 Julijan. †
5 S Ćiril i Metod.	22 Kiril i Metod.
6 Č Izaija pr.	23 Agripa. †
7 P Vilibald b.	24 Rožd. Iv. Krst.
8 S Elizabeta kr.	25 Febronij.
28. tjedan. Ako ne budete pravedniji . . . Mt. 5, 20—24.	
9 N 5. po Duh. Brcko b.	26 5. po Duh. David
10 P Amalija d.	27 Samson. †
11 U Pijo I. p.	28 Kir. i Ivan. †
12 S Ivan Gv. p.	29 Petar i Pavao.
13 Č Margareta d.	30 Zbor 12 ap.
14 P Bonaventura b.	1 Kuzma i Dam.
15 S Henrik kr.	2 Haljina Bogor.
29. tjedan. Isus nahrani 4.000 ljudi. Mk. 8, 1—9.	
16 N 6. po Duh. Gospa K.	3 6. po Duh. Jakin.
17 P Aleksij p.	4 Andrija.
18 U Kamilo p.	5 Atanazij.
19 S Vinko Paul.	6 Sisoj.
20 Č Ilija pr.	7 Toma.
21 P Danijel pr.	8 Prokopij.
22 S Marija Magdalena	9 Pankracij.
30. tjedan. Lažni proroci. Mt. 7, 15—21.	
23 N 7. po Duh. Apolin.	10 7. po Duh. Ant.
24 P Kristina d.	11 Eufem.
25 U Jakov ap.	12 Proklo.
26 S Ana m. B. D. M.	13 Zbor ark. Gabr.
27 Č Pantaleon m.	14 Akila.
28 P Nazarije i Inoc. m.	15 Vladimir.
29 S Marta d.	16 Antinogen.
31. tjedan. Nepravedni upravitelj. Lk. 16, 1—9.	
30 N 8. po Duh. Abd., S.	17 7. po Duh. Mart.
31 P Ignacije Lojolski p.	18 Emilij.

SUNCE

ulazi 23. u 9 s. 6 m. prije podne u znak Lava. Dan se smanji za 56 m.

Izlazi:	Zalazi:
3. 4 s. 14 m.	7 s. 54 m.
10. 4 s. 29 m.	7 s. 49 m.
17. 4 s. 27 m.	7 s. 44 m.
24. 4 s. 35 m.	7 s. 37 m.
31. 4 s. 41 m.	7 s. 29 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštap 7. u 12 s. 51 m. izjutra.

Trećak 14. u 1 s. 24 m. poslije podne.

Mlađ 22. u 5 s. 3 m. poslije podne.

Prvak 30. u 5 s. 44 m. izjutra.

VRIJEME.

Kišljiv juli
Sve potuli.

Oblaci.

Ako se na bližnjim brdima, ili u dalekim brdima prema zapadu, pokažu magloviti oblaci, koji dulje vremena stoje, po tom se raširuju i spuštaju, nadaj se kiši.

Bijeli oblak pada,
Bit će kiše, hlada.
Crni oblak leti,
Duga kiša prijeti.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U SRPNJU 1.—3. studeno, tuča; 4. vruće; 6. vrlo hladno; 7.—18. lijepo; 19.—21. kiša; 23.—31. lijepo, vruće.

KOLOVOZ

AUGUST

Dani	Rimski kalendar	Grčki
1 U	Petar u okovima	19 Makrina.
2 S	Alfons L. Porc.	20 Ilija pr.
3 Č	Augustin b. zagr.	21 Simeon.
4 P	Dominik p.	22 Magdalena.
5 S	Snijež. Gospa.	23 Trofim i Teof.
32. tjedan.	**Isus plače nad Jeruzalemom. Lk. 19, 41—47.**	
6 N	9. po Duh. P. Krist.	24 9. po Duh. Boris
7 P	Kajetan p.	25 Ana.
8 U	Cirijak m.	26 Ermolaj.
9 S	Ivan Vianej p.	27 Pantalejmon.
10 Č	Lovrinac m.	28 Prohor.
11 P	Suzana dm.	29 Kalanik.
12 S	Klara d.	30 Sila.
33. tjedan.	**Farizej i carinik. Lk. 18, 9—14.**	
13 N	10. po Duh. Hip. i K.	31 10. po Duh. Jev.
14 P	Euzebije p. †	1 Proisk. sv. Kr. †
15 U	Velika Gospa.	2 Prenos sv. Stj. †
16 S	Joakim. Rok p.	3 Izakij i dr. †
17 Č	Hijacint p.	4 7 djet. ef. †
18 P	Jelena kr.	5 Evsigenij. †
19 S	Ljudevit b.	6 Preobraženje.
34. tjedan.	**Isus liječi gluhonijemog. Mk. 7, 31—37.**	
20 N	11. po Duh. Bernar.	7 11. po Duh. Dom.
21 P	Franciska Š. ud.	8 Emilijan Kiz. †
22 U	Simforijan m.	9 Matija ap. †
23 S	Filip Ben. p.	10 Lavrentij. †
24 Č	Bartol ap.	11 Euplo. †
25 P	Ljudevit kr.	12 Fokije. †
26 S	Zefirin p.	13 Maksim i Od.
35. tjedan.	**Milosrdni Samaritanac. Lk. 10, 23—37.**	
27 N	12. po Duh. Josip K.	14 12. po Duh. Mih.
28 P	Augustin b.	15 Uspenije Bogor.
29 U	Glavosjek Iv. Kr.	16 Diomid.
30 S	Ruža Lim. d.	17 Miron.
31 Č	Rajmund N. p.	18 Flor i Lauro.

SUNCE

ulazi 23. u 3 s. 53 m. poslije podne u znak Djevice. Dan se smanji za 1 s. 33 m.

Izlazi:	Zalazi:
2. 4 s. 44 m.	7 s. 26 m.
7. 4 s. 58 m.	7 s. 21 m.
14. 4 s. 58 m.	7 s. 9 m.
21. 5 s. 6 m.	7 s.
28. 5 s. 15 m.	6 s. 46 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštap 5. u 8 s. 32 m. navečer.

Trećak 13. u 4 s. 49 m. izjutra.

Mlađ 21. u 6 s. 48 m. izjutra.

Prvak 28. u 11 s. 13 m. prije podne.

VRIJEME.

Ako august žeže,
Žeže i vino.

Sunce i zora.

Ako se sunce u jutro tek visoko nad oblačnim obzorjem pomoli sa silnim kano ognjenim rumenilom, koje se na daleko širi, osobito ako su ti oblaci tmaste boje, onda se nadaj kiši ili barem vjetru.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.
	Slavonska Požega godine 1933 Otac 11 godine išao u Gimnaziju u Požegi u 4 razreda pučke škole Magarac na čita				

U KOLOVOZU 1.—6. lijepo; 8. jaka kiša; 9.—11. tmurno; 13. lijepo; 15.—17. studena kiša; 18.—25. lijepo, vruće; 26.—28. dnevno grmljavina i jaka kiša; 30.—31. kiša.

RUJAN SEPTEMBAR

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 P Egidije op.	19 Andrija.
2 S Stjepan kr.	20 Samujlo.
36. tjedan. Isus liječi 10 gubavaca. Lk. 17, 11—19.	
3 N 13. po Duh. Mans.	21 13. po Duh. Tad.
4 P Rozalija d.	22 Agatonik.
5 U Lovro Just. b.	23 Lup.
6 S Zaharija p.	24 Eutih.
7 Č Marko Križ. m.	25 Bartol.
8 P **Mala Gospa.**	26 Adrijan.
9 S Petar Klaver p.	27 Pimen.
37. tjedan. Nitko ne može služiti dvojici gospodara. Mt. 6, 24—33.	
10 N 14. po DuhNikola T.	28 14. po Duh. Aug.
11 P Proto i Hijac. m.	29 Usjekov Iv. Kr. †
12 U Ime Marijino.	30 Aleksander.
13 S Amat b.	31 Polož. poj. B.
14 Č Uzv. sv. Križa.	1 Načalo ljeta. Sim.
15 P Žalosna Gospa.	2 Mamant.
16 S Ludmila d.	3 Antim.
38. tjedan. Mladić iz Naima. Lk. 7, 11—16.	
17 N 15. po Duh. R. sv. F.	4 15. po Duh. Vav.
18 P Josip Kup.	5 Zaharija od Pr.
19 U Januariji m.	6 Eudok.
20 S Eustahij m. Kv. †	7 Sozont. Predv.
21 Č Matej ap.	8 Rožd. Bogor.
22 P Mauricije m. Kv. †	9 Joakim i Ana.
23 S Tekla d. Kv. †	10 Minodora.
39. tjedan. Isus liječi čovjeka s vodenom bolešću. Lk. 14, 1—11.	
24 N 16. po Duh. Ot. suž.	11 16. po Duh. Teod.
25 P Kleofa m.	12 Od. r. i Avton.
26 U Kanadski muč.	13 Kormel.
27 S Kuzma i Damjan	14 Uzv. sv. Kr. †
28 Č Venceslav kr.	15 Nikita.
29 P Mihael Ark.	16 Eufemija.
30 S Jeronim p.	17 Sofija.

SUNCE

ulazi 23. u 1 s. 1 m. poslije podne u znak Tezulje i počinje jesen. Dan se smanji za 1 s. 40 minuta.

Izlazi:	Zalazi:
4. 5 s. 24 m.	6 s. 32 m.
11. 5 s. 31 m.	6 s. 22 m.
18. 5 s. 43 m.	6 s. 19 m.
25. 5 s. 50 m.	5 s. 53 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštap 4. u 6 s. 4 m. izjutra.
Trećak 11. u 10 s. 30 m. u noći.
Mlađ 19. u 7 s. 20 m. navečer.
Prvak 26. u 4 s. 36 m. poslije podne.

VRIJEME.

Rujanski hlad —
Gotov jad.

Večernji žar, duga.

Slično kao zora oglašuje i večernji žar — ako je silno rumen, osobito ako se širi prema jugu — lijepo vrijeme.

Večer rudi:
Radost budi;
Večer žari:
Dan nam kvari.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U RUJNU 1.—4. vruće, jako nevrijeme; 5.—9. lijepo; 11. malo kiše; 18.—25. vjetar, kiša i snijeg; 26. lijepo, vruće; 28.—30. kiša.

LISTOPAD OKTOBAR

Dani Rimski kalendar	Grčki
40. tjedan. Najveća zapovijed. Mt. 22, 34—46.	
1 N 17. po Duh. Remig.	18 17. po Duh. Eum.
2 P Anđeli čuvari.	19 Trofim.
3 U Mala Terezija d.	20 Eustahij.
4 S Franjo As. p.	21 Kodrat.
5 Č Placid m.	22 Foka.
6 P Bruno p.	23 Zač. Iv. Kr.
7 S Sv. Krunica.	24 Tekla.
41. tjedan. Isus liječi uzetoga. Mt. 9, 1—8.	
8 N 18. po Duh. Brigita	25 18. po D. Eufr.
9 P Dionizij b.	26 Smrt Iv. ap.
10 U Franjo Borg. p.	27 Kalistrat.
11 S Nikasije bm.	28 Hariton.
12 Č Maksimilijan b.	29 Kirijak.
13 P Eduard kr.	30 Grigorij.
14 S Kalisto papa	1 Pokr. Bog.
42. tjedan. Kraljevska gozba. Mt. 22, 1—14.	
15 N 19. po Duh. Terez.	2 19. po Duh. Kipr.
16 P Hedviga kr.	3 Dionizij.
17 U Margareta Alakok.	4 Jerotej
18 S Luka ev.	5 Havitima.
19 Č Petar Alk. p.	6 Toma ap.
20 P Ivan Kanc. p.	7 Sergij.
21 S Ursula dm.	8 Pelagija.
43. tjedan. Bolesni sin kraljeva čovjeka. Iv. 4, 46—53.	
22 N 20. po Duh. Kord.	9 20. po Duh. Jak.
23 P Ignacije b.	10 Eulampij.
24 U Rafael Ark.	11 Filip đ.
25 S Krizanto i Dar. m.	12 Prohor i Tar.
26 Č Demetrije m.	13 Karpo i Pap.
27 P Sabina m.	14 Nazarij.
28 S Šimun i Juda ap.	15 Lukijan.
44. tjedan. Kraljev obračun. Mt. 18, 23—35.	
29 N 21. po Duh. Isus Kralj	16 21. po Duh. Lon.
30 P Alfonzo Rodr. p.	17 Ozeja.
31 U Vuk b. †	18 Luka ev.

SUNCE

ulazi 23. u 9 s. 48 m. navečer u znak Štipavca. Dan se skrati za 1 s. 43 m.

Izlazi:	Zalazi:
2. 5 s. 59 m.	5 s. 40 m.
9. 6 s. 7 m.	5 s. 26 m.
16. 6 s. 18 m.	5 s. 12 m.
23. 6 s. 28 m.	5 s.
30. 6 s. 37 m.	4 s. 50 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštak 3. u 6 s. 8 m. navečer.
Trećak 11. u 5 s. 46 m. poslije podne.
Mlađ 19. u 6 s. 45 m. izjutra.
Prvak 25. u 11 s. 21 m. u noći.

VRIJEME.

Kad listopad mnogo magle ima,
Mnogo snijega svima donijet će zima.

Magla.

Kod magle pazi najprije, gdje se pojavljuje; na bregovima ili u nizini.

Ako se na bližnjim brdima vidi posve laka, tanka magla, poput bijela dima ili vodene pare, pa se ta magla diže, dijeli i napokon ishlapi, znak je da će suho vrijeme.

Gore se puše,
Polja se suše.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U LISTOPADU 2.—3. vedro, ali studeno; 4.—5. lijepo; 7. jaka kiša s vjetrom; 15. vjetar, kiša; 16. bura sa snijegom; 24.—25. jaka kiša sa snijegom; 29. lijepo; 30. tmurno, studeno.

STUDENI NOVEMBAR

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 S Svi Sveti	19 Joel i Mar.
2 Č **Dušni dan.**	20 Artemij.
3 P Hubert b.	21 Ilarijon.
4 S Karlo Bor. b.	22 Averkij.
45. tjedan. Porez. Mt. 22, 15—21.	
5 N 22. po Duh. Mirko	23 22. po Duh. Jak.
6 P Leonard p.	24 Areta.
7 U Engelbert b.	25 Markijan.
8 S Bogdan p.	26 Dimitrije.
9 Č Teodor m.	27 Nestor.
10 P Andrija Av. p.	28 Petka.
11 S Martin b.	29 Anastazije.
46. tjedan. Kći Jairova. Mt. 9, 18—26.	
12 N 23. po Duh. Martin	30 23. po Duh. Zin.
13 P Stanislav K. p.	31 Stahij.
14 U Jozafat m.	1 Kozma i Dam.
15 S Leopold p.	2 Akindin.
16 Č Ivan Trog. b.	3 Akepsinij.
17 P Grgur Č. b.	4 Joanikij.
18 S Odo p.	5 Galaktion.
47. tjedan. Gorušično zrno. Mt. 13, 31—35.	
19 N 24. po Duh. Eliz.	6 24. po Duh. Pav.
20 P Feliks V. p.	7 Jer. i Lazar.
21 U Prikazanje B. D.	8 Zbor Mihaela A.
22 S Cecilija dm.	9 Onizifor.
23 Č Klement papa	10 Erasto.
24 P Ivan od Križa p.	11 Mino.
25 S Katarina dm.	12 **Jozafat m.**
48. tjedan. Isus naviješta propast Jeruzalema. Mt. 24, 15—35.	
26 N 25. po Duh. Ivan B.	13 25. po Duh. I. Zl.
27 P Virgilije b.	14 Filip.
28 U Sosten p.	15 Gurij Poč. p. †
29 S Saturnin b.	16 Matej ev. †
30 Č Andrija ap.	17 Gregorij. †

SUNCE

ulazi 22. u 6 s. 54 m. navečer u znak Strijelca. Dan se smanji za 1 s. 16 m.

Izlazi:	Zalazi:
1. 6 s. 40 m.	4 s. 47 m.
6. 6 s. 46 m.	4 s. 41 m.
13. 6 s. 57 m.	4 s. 32 m.
20. 7 s. 8 m.	4 s. 24 m.
27. 7 s. 16 m.	4 s. 18 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštap 2. u 8 s. 59 m. prije podne.
Trećak 10. u 1 s. 18 m. poslije podne.
Mlađ 17. u 5 s. 24 m. poslije podne.
Prvak 24. u 8 s. 38 m. prije podne.

VRIJEME

Što prije zima pobjesni,
To prije izbjesni.

Mjesec i zvijezde.

Kada je mjesec blijed, osobito kad ima oko sebe krug i kad se taj prelijeva u razne boje, onda znaj, da će biti kiše (snijega).

Crvena ograda u zimi naviješta vjetar.

Obratno: Čisto jasan mjesec obećava nam lijepo vrijeme.

Mjesec blijed, tužan:
Dan ružan.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U STUDENOM 1.—4. studen, kiša; 16. snijeg po noći; 17.—20. kiša; 21.—30. lijepo kao ljeti.

PROSINAC DECEMBAR

Dani Rimski kalendar	Grčki
1 P Eligij b.	18 Platon. †
2 S Bibijana dm.	19 Abdija.
49. tjedan. Sudnji dan. Lk. 21, 25—33.	
3 N 1. Adv. Franjo Ks.	20 26. po Duh. Gre.
4 P Barbara dm.	21 Uvod Bogor.
5 U Saba op.	22 Filimon. †
6 S Nikola b.	23 Amfilohij. †
7 Č Ambrozije b.	24 Katarina. †
8 P Bezgrješno Začeće.	25 Kliment. †
9 S Lokadija dm.	26 Alipij.
50. tjedan. Ivan šalje učenike k Isusu. Mt. 11, 2—10.	
10 N 2. Adv. Pren. k. L.	27 27. po Duh. Jak.
11 P Damas papa.	28 Stefan i Ilin. †
12 U Maksencij m.	29 Paramon. †
13 S Lucija dm.	30 Andrija ap. †
14 Č Spiridion m.	1 Naum. †
15 P Irenej m.	2 Avakum. †
16 S Adelhajda ud.	3 Sofonij.
51. tjedan. Poslanstvo k Ivanu. Iv. 1, 19—28.	
17 N 3. Adv. Lazar b.	4 28. po Duh. Bar.
18 P Oč. por. B. D. M.	5 Sava osvj. †
19 U Vladimir p.	6 Nikola.
20 S Amon m. Kv. †	7 Ambrozij. †
21 Č Toma ap.	8 Patapij. †
22 P Zenon m. Kv. †	9 Bezgr. Zač. Bog.
23 S Viktorija d. Kv. †	0 Mino.
52. tjedan. Ivan propovijedan u pustinji. Lk. 3, 1—6.	
24 N 4. Adv. Adam i Eva	11 N. Praotaca. Dan.
25 P Božić.	12 Spiridion. †
26 U Stjepan pm.	13 Eustahij i dr. †
27 S Ivan ap.	14 Tirs i Leukij. †
28 Č Mladenci.	15 Eleuterij i P. †
29 P Toma bm.	16 Agej. †
30 S David kr.	17 Danijel.
53. tjedan. Simeonovo proročanstvo. Lk. 21, 33—40.	
31 N po Božiću. Silvestar.	18 N. Otaca. Sev.

SUNCE

ulazi 22. u 7 s. 58 m. izjutra u znak Kozoroga i počinje zima. Dan se smanji za 19 m.; od 21. do konca poraste za 4 minute.

Izlazi:	Zalazi:
4. 7 s. 24 m.	4 s. 17 m.
11. 7 s. 31 m.	4 s. 15 m.
18. 7 s. 36 m.	4 s. 17 m.
25. 7 s. 40 m.	4 s. 21 m.
31. 7 s. 41 m.	4 s. 25 m.

MJESEČEVE MIJENE:

Uštap 2. u 2 s. 31 m. izjutra.
Trećak 10. u 7 s. 24 m. izjutra.
Mlađ 17. u 3 s. 53 m. izjutra.
Prvak 23. u 9 s. 9 m. navečer.

VRIJEME.

Bolje decembar ružan
Nego južan.

Pasunca (slijepa sunca) u zimi navješćuju snijeg i studen, jer nastaju otuda, što se u višim slojevima zraka tvore ledne igle.

Dim. Ako se dim spušta — kazuje kišu (snijeg), ako se okomito diže — lijepo vrijeme.

Dim se vije,
Sunce sije;
Dim k tlu teži,
Skoro će da sniježi.

Dan	BILJEŠKE:	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

U PROSINCU 2. snijeg; 3.—8. nestalno; 10. studen, u noći velik snijeg; 11.—12. jaka studen; 13.—14. blago i snježno; 16.—31. vedro, malo snijega, vrlo hladno.

Abecedni popis imena Svetih.

Kratice: ap. znači apostol; b. biskup; crkv. uč. crkveni učitelj; d. djevica; đ. đakon; kr. kralj(ica); matr. matrona; mon. monah; m. mučenik (mučenica); nadb. nadbiskup; op. opat(ica); patr. patrijar; p. priznavalac; pr. prorok; pust. pustinjak; redovn. redovnik (redovnica); sveć. svećenik; ud. udovica; vojv. vojvoda.

Abel, sin Adamov, 2. sij.
Aćim, v. Joakim, 16. kol.
Adalbert m. b. 24. trav.
Adam, praotac, 24. pros.
Adela (Adula) ud. 24. pr.
Adelgunda dj. 20. lipnja
Adelhajda dj. op. 5. velj.
Adolf biskup 17. lipnja
Adolf b. osnabr. 11. velj.
Adrijan mučenik 8. rujna
Agapit m. rim. 6 kolov.
Agapit m. palest. 18. kol.
Agata dj. m. 5 veljače
Agato papa 10 siječnja
Agneza dj. m. 21 i 28 sij.
Agrikola m. 4. studenog
Agripina dj. m. 23 lipnja
Alban mučenik 22. lipnja
Albert b. lodski, 4. srpnja
Albin biskup 1. ožujka
Albina dj. m. 16. pros.
Albreht v. Albert 4 srp.
Aleksander p. m. 3. svib.
Aleksandar b. m. 26. velj.
Aleksandra dj. m. 18 svib.
Aleksij pr. 17. srpnja
Alfreda dj. pust. 2. kol.
Alipij b. 15. kolovoza
Alfonzo Liguori b. 2. kol.
Alfonzo Rodrig. 30 listop.
Alojzij Gonzaga 21. lipnja
Amadej vojv. 30. ožujka
Amalija dj. 10. srpnja
Amando b. 6 velj. i 18 l.
Amato b. 31 kol. i 13 ruj.
Ambrozij b. c. uč. 7 pros.
Amon mučenik 20 pros.
Amos prorok 31. ožuj' a
Ana ili Anka majka B. D. Marije 26. srpnja
Anaklet p. m. 13. srpnja
Ananija m. dam. 25 sij.
Anastazij p. 27. travnja
Anastazija 15 sij. i 15 tr.
Andrija apost. 30 studen.
Andrija Avelin, pr. 10 st.
Andrija Korsini 4. velj.
Andrija Bobola m. 21 svi.
Anđela od Foligna ud. 4. siječnja ili 30. ožujka
Anđela Merici, 30. svib.
Anđel Angelus m. 13 list.
Anđelko, Engelbert 7 st.
Anđelina 15. srpnja

Blagoslav, Eudoksij 5 ruj.
Blanda m. 10. svibnja
Bla..dita m. 2. lipnja
Blaž, b. m. 3. veljače
Anica, Anka, Ana 26 sr.
Anselmo b. c. uč. 21 tr.
Ansgar ndb. 3 ili 4 velj.
Antim b. m. 27 travnja
Antun pust. 17 siječnja
Antun Padov. 13. lipnja
Antonija dj. i m. 29. trav.
Antonin nadb. 10. svibnja
Apolinarij b. m. 23 srp.
Apolonija dj. m. 9 velj.
Arkadij m. 12. siječnja
Arsenij pust. 19. srpnja
Atanazij b. cr. uč. 2 svib.
Atanazija ud. 14. kolov.
Audomar b. 9. srpnja
August 7. svib. i 7. list.
Augusta m. Sar. 27. ožuj.
Augustin b. hip. 28. kol.
Augustin Kazotić 3 kol.
Aurea dj. Par. 4 listop.
Aurea m. Kord. 19 srpnja
Aurea (Hrize) m. 24. kol.
Aurej biskup m. 16. lip.
Aurelij m. Kord. 27. kol.
Aurelija m. rim. 2. pros.
Aurora, djevica 19 srpnja

Bajo, v. Bartol. 24. kol.
Balbina dj. 31. ožujka
Baltazar kr. 6. siječnja
Bara, Barbara dj. 4 pros.
Bartol ap., Bariša 24 kol.
Batilda kraljica 26 velj.
Beatriks dj. 18 sij., 10 svi.
Beda, op. c. uč. 27. svib.
Benedikt opat, 21 ožujka
Benedikt papa, 7 svibnja
Benedikta rim. 4 siječnja
Benigno b. m. 28. lipnja
Benjamin đak. m. 31 ož.
Benko, vidi Benedikt
Berko, Ferdinand 30 svib.
Bernardin pr. 20. svibnja
Bernardo cr. uč. 20. kol.
Berta ud. 1 svib., 4 srp.
Bertila redov. 5. studena
Beta, Betika v. Barbara
Bibijana dj. m. 2. pros.
Bijela dj. v. Albina 16 l.
Brigita ud. rim. 8 list.

Blaženka, Makarija, 8. tr.
Blaženko, Makarije 2. sij.
Bogdan, Deodat, 19. lip.
Bogislav, Teobald, 1. svi.
Bogoljub, Teofil, 27 trav.
Bogomil, Amadej, 30 ož.
Bogomir, Gotfrid, 8 stud.
Bogoslav m. 15. svibnja
Bogumil b. gnezd. 10 lip.
Boljeslav, 17. kolovoza
Bonaventura c. uč. 14 sr.
Bono muč. 1. kolovoza
Božena, Natalija 27. pros
Božidarka, Teodora 1 tr.
Božo, 25. prosinca
Branislav, Branko, Aleks.
Bratoljub, Adolf 27. ruj.
Brcko b., 9. srp., 13. stud.
Brigita dj. škot. 1. velj.
Bruno Kartuz., 6. listop.
Budislav, Grgur, 12 ož.
Cecilija dj. m. 22. stud.
Celestin I. p. 6. travnja
Ciprijan m. 26. rujna
Cirijak, đak. m. 8. kolov.
Cirijaka dj. 21. kolovoza
Ciril, Ćiril ap. slov. 5. sr.
Ciril b. jeruz. 18. ožujka
Cvetoje ili Cvetko vidi Čedomila, v. Adelhajda.

Damas papa 11. prosinca
Damjan muč. 27. rujna
Danijel pror. 21 srpnja
Danijel stupnik, 11. pros.
Danko vidi kod Danijel
Darija dj. m. 25 listopada
Daroslava, Donata, 17 sr.
David kralj, 30 prosinca
Davorin, Martin 11 stud.
Demetrija dj. m. 21. lip.
Demetrije m. 26. listopad.
Deodat biskup 19. lipnja
Deogracijas Kart. 22. ož.
Desiderij b. m. 11 veljače
Didak priz. 13. studena
Digna dj. 11 kolovoza
Dinko, Dominik, 4. kolov.
Dionizije Areop. 9. list.
Dionizije b. Aleks. 17. st.
Dobroslava Agata 5 velj.
Domina m. 12. listopada
Dominik pr. 4. kolovoza
Dominika dj. m. 6. srpnja

Donat mučenik 4 veljače
Donat b. m. 7 kolovoza
Donata m. afr. 17. srpnja
Dora, Doroteja dj. 6 velj.
Drago-(utin), Karlo 4. st.
Dujam b. solinski 7 svib.
Dušan, Spiridion, 14 pr.

Edgar kralj, 8. srpnja
Edmundo b. 6. studena
Eduardo kr. 13 listopada
Egidije opat, 1. rujna
Eleuterij b. m. 18. travnja
Eligije b. 1. prosinca
Elizabeta kr. port. 8 srp.
Elizej pror. 14. lipnja
Ema udovica 19. travnja
Emerik priz. 5. studena
Emanuel m. 16. ožujka
Emil, Emilij, 22., 28. svib.
Emilij od Kapue, 6. list.
Emilija m. lionska, 2 lip.
Emilijan 11 tr. i 8. kol.
Emilijana m. rim. 30 lip.
Engelberto b. m. 7. stud.
Epifanij b. salam. 12 svib.
Erazmo b. m. 2. lipnja
Erik kralj m. 18 svibnja
Ernesto op. 12. siječnja
Eudoksija 5. ruj., 2. stud.
Eufemija dj. m. 15. rujna
Eufrozima dj. 11 ili 13 ož.
Eugen b. m. 13. srpnja
Eugen đakon, 18. studena
Eugenija dj. m. 25 pros.
Euherij b. 20. veljače
Eulalija dj. m. 12. veljače
Eustahij muč. 20. rujna
Euzebij b. bolonjski 26 r.
Euzebij b. vercel. 16 pr.
Eva, praroditeljka 24. pr.
Evaristo p. m. 26. listop.
Ezekijel pror. 10 travnja

Fabijan p. m. 30 siječnja
Fakundo m. 27. studena
Fausta dj. 20 ruj., 19 pr.
Faustin muč. 15. veljače
Felicijan m. 9. lip., 21 srp.
Felicitas m. 7. ožujka
Feliks sveć. Nol. 14 sij.
Feliks Valois pr. 20 stud.
Ferdinand kralj, 30 svib.
Ferdinand b. 19. listop.
Fidelis muč. 24. travnja
Fides dj. m. rim. 1. kol.
Filip apostol 1. svibnja
Filip Benicije pr. 23. kol.
Filip Nerij pr. 26. svibnja
Filipa mučenica 20. rujna
Filipina dj. Riet. 16. velj.
Filomena dj. m. 11 kol.
Flora dj. m. 25 st. 25 srp.
Florijan m. 4. svibnja
Franjo Borgija pr. 10 list.
Franjo de Hier. 11. svib.
Franjo Ksaverski 3. pros.
Franjo Paulski 2. travnja
Franjo Regis 16. lipnja
Franjo Saleski 29. siječ.
Franjo Seraf. 4. listopada
Franciska ud. 9. ožujka
Franjica, Franjka, 21 kol.
Fridrik bisk. 18. travnja
Fulgencije bisk. 1. siječ.
Fuska dj. m. 13. veljače

Gabin sveć. m. 10 velj.
Gabrijel arkanđ. 24. ožuj.
Gaje, Gajo, Kaj, 22. trav.
Gašpar kralj, 6. siječnja
Gaudencij biskup 1 lipnja
Gelazij papa, 2. studena
Genezij m. 25. kolovoza
Genovefa dj. 3. siječnja
Georgija, Georgina 15. v.
Gerardo b. m. 24. rujna
Gertruda dj. 15. ili 16. st.
Gizela kraljica, 7. svibnja
Godfrid biskup 8 studena
Gracijan b. 18. prosinca
Grgur Veliki p. 12 ožujka
Grgur VII. p. 25 svibnja
Grgur iluminator 30. ruj.
Grgur Nazian. b. 9. svib.
Grgur čudot. b. 17 stud.
Grgur sveć. m. 7. lipnja
Guido pr. 31. ož. i 12 ruj.

Hadrijan v i d i Adrijan
Hartman b. 23. prosinca
Hedviga 16. listopada
Helena dj. 22. svibnja
Helena carica, 18. kol.
Henrik kralj, 15. srpnja
Hermina mučenica 4. ruj.
Hermogenes m. 21. kol.
Hiacint pr. 16. kolovoza
Hieronim aem. pr. 21 srp.
Hieronim cr. nauč. 30 r.
Higin papa m. 11 siječnja
Hilarija m. 9 i 12 kolov.
Hilarij biskup 14. siječnja
Hildegarda dj. 17. rujna
Hinko v. Henrik, 15 srp.
Hrisant, 25. l i s t o p a d a
Hubert, bisk. 3. studena
Hugo biskup, 1. travnja

Ida, 3. stud. i 4. rujna
Ifigenija dj. 21. rujna
Ignacij Lojol. pr. 31. srp.
Ignacij b. m. 1. veljače
Ignacij patr. car. 23. list.
Ildefons b. 23 sij. 15. velj.
Ilija prorok 20. srpnja
Irene dj. m. 5 tr. 20 list.
Ivan Nepomuk m. 16 svi.
Ivan b. trogirski 15 stud.
Ivka kr. 4. i 11. veljače
Izabela, Elizabeta, 19. st.
Izaija prorok, 6. srpnja
Izidor ratar, 15. svibnja
Izidor biskup 4. travnja
Izidor Peluz. 4. veljače
Irenej b. s-jem. m. 25 ož.

Jačint, Hiacint, 16. kol.
Ivan od Križa pr. 24. st.
Ivan od Boga pr. 8 ož.
Ivan Kap. 28 ož. 23 list.
Jeremija pr. 1. svibnja
Jeremija m. 16. veljače
Inocencije I. p. 28 srpnja
Jenko, Januarij 19. ruj.
Jenio, Eugen, 13. srpnja
Irenej biskup m. 28 lip.
Ivan apostol 27. prosinca
Ivan Krstitelj 24 lipnja
Ivan, glavosjek, 29. kol.
Ivan Berhmans, pr. 27 st.
Jagoda, Agata, 5. veljače
Jakob (star.) ap. 25. srp.
Jakob (ml.) ap. 1. svibnja
Jakob Ilirski pr. 20. tr.
Jakša, Jašo, vidi Jakob
Jana v. Agneza, 21. sij.
Januarij bisk. 19. rujna
Januarij b. m. 19. rujna
Jela, Jelica Helena 22 sv.
Jelisava, dj. 19. studena
Jerko, Hieronim, 30. ruj.
Jermogen v. Hermogenes
Jerolim, Jeronim, Hieron.
Joakim 16. k o l o v o z a
Josip od Arimat. 17. ož.
Josip zar. BDM. 19. ožuj.
Josip Kalasancije 27 kol.
Josip Kupertin. pr. 18 r.
Jovita muč. 15. veljače
Jukunda m. 25. studena
Jukundo b. 14. studena
Juda Tadej ap. 28. list.
Judita ud. 5. svib. 21 srp.
Julijan 16. ož. i 31 siječ.
Julijana dj. 16 velj. 17 kol
Julije m. negl. 1. srpnja
Juraj mučenik 23. travnja
Justa dj. m. 23. travnja
Justina dj. 16. lip. 26. ruj.
Justinijan Laur. b. 5 ruj.
Justin m. 17 ruj. 14 trav.

Kaj papa m. 22 travnja
Kajetan opat 7 kolovoza
Kamil adj. 3. ožujka
Kamilo prizn. 18. srpnja
Kandida m. 6. lipnja
Karlo Bor. b. 4. studena

Karolina vidi kod Karlo
Kata (-rina Bolonj. 9 ož.
Katarina dj. m. 25. stud.
Katarina Riči, dj. 13 velj.
Katarina Švedska u ožuj.
Kazimir kr. pr. 4. ožujka
Klara djev. 12. kolovoza
Klement I. p. m. 23 stud.
Kleto p. m. 26. travnja
Klotilda kraljica, 3. lip.
Koloman m. 13. listopada
Kolumba dj. 17. ruj. 31 pr
Konstantin opat, 21 srp.
Kordula djevica 22. list.
Kornelij papa m. 16 ruj.
Kornelija dj. m. 31. ožuj.
Krescencij m. 28 svib. 27 l.
Kreševan, Krizog. 24. st.
Krešimir, Petar, 29. lip.
Krispin b. 25. listopada
Krispina m. 25. prosinca
Kristijan, Krsto, b. 3. st.
Kristina dj. m. 24. pros.
Kristofor 25. srpnja
Krizogon, 24. studena
Kunigunda dj. 3. ožujka
Kuzman muč. 27. rujna
Kvirin bisk. m. 4. lipnja
Ladislav kralj 27 lipnja
Lambert bisk. m. 17. ruj.
Lambert ratar m. 16 trav.
Laura djevica 17. lipnja
Laurencij m. 10. kolovoza
Laurencij Justin. 5 ruj.
Laurencija dj. m. 8 list.
Lav vidi kod Leon
Lavoslav, Leopold 15 st.
Lazar od Betanije 17 pr.
Lea udovica 22. ožujka
Leander ndb. sev. 27. velj.
Leon papa, 11. travnja
Leon prizn. 15. veljače
Leonardo Port. M. 26. st.
Leoncija m. 6 prosinca
Leonidas m. Aleks. 22 tr.
Leonida dj. m. 28. siječ.
Leonila m. 17. siječnja
Leopold markgrof, 15 st.
Levin b. m. 14. studena
Levina, muč. 24. lipnja
Libija djev. m. 15. lipnja
Liborij, muč. 18. svibnja
Lino papa m. 23. rujna
Longin muč. 15. ožujka
Lovro, Laurencij mučen.
Lucija dj. m. 13. prosinca
Lucijan m. 7 sij. 26. list.
Lucila dj. m. 29. sr. 31 lis.
Lucina djevica 30. lipnja
Ludmila ud. m. 16 rujna
Ludolf pr. 13. kolovoza
Ludovika ud. 31. siječnja
Luka ev. 18. listopada
Luitgarda dj. 16. lipnja
Lupus b. 29. srp. 1. rujna
Ljubica vidi Amalija
Ljubiša, Ljubo, Amando
Ljudevit b. 19. kolovoza
Ljudevit IX. kr. 25 kol.
Ljudevita vidi Ludovika
Magda, vidi Marija Magd.
Magnus b. 6 list. 5 stud.
Makarija m. 8 travnja
Makarije 15 sij. 10 ož.
Makarije ml. 2. siječnja
Makarije b. Jeruz. 10 ož.
Makrima dj. 19. srpnja
Maksim b. Aleks. 17 srp.
Maksima dj. 16. svibnja
Maksimilijan b. 9. lipnja
Maksimilijan b. m. 12 lis.
Malahija biskup 3. stud.
Mamerto bisk. 11 svibnja
Manda, Marija Magdal.
Manojlo, vidi Emanuel
Marcela m. 31 sij. 8 lip.
Marcijan b. m. 14 lipnja
Marcijan m. 26. listop.
Marcijana dj. m. 9. siječ.
Margarita Kort. 22 i 26 v.
Margarita Antioh. 20. sr.
Margarita dj. Skot. 10. lip.
Margarita M. Alak. 17. l.
ili 25. listopada
Marija B. D. Bezgr. Zač.
8. pr. Dan rođ. 8. rujna
Imendan 12 rujna. Navještenje 25. ožujka.
Pohod 2. srpnja. Iščekivanje poroda 18. pr.
Marija Egipatska, 2. trav.
Marija Magdalena 22 srp.
Marijan 1. pros. 19. kol.
Marijana, dj. 9. siječnja
Marin pr. 28. sij. 4. ruj.
Marina dj. 7 trav. 17 lip.
Marko ev. 25. travnja
Marko papa 7. listopada
Marko b. jeruz. 22. list.
Marko Krizin m. 7. ruj.
Marta djevica 29. srpnja
Martin bisk. 11. studena
Martin p. m. 12 studena
Martina dj. m. 30 siječ.
Matej apostol, 21. rujna
Matija apostol, 24. velj.
u prestupnoj godini 25.)
Matilda kralj. 14. ožujka
Mauricij m. 22 rujna
Mauro sveć. m. 21. stud.
Mehtilda dj. 10 tr. 25. v.
Medardo biskup, 8. lipnja
Medo, vidi Ursus 30 ruj.
Melanija matr. 31 pros.
Melhior kralj, 6. siječnja
Melit ndb. 24. travnja
Metod bisk. 5. srpnja
Mihael Ark., 8 sv. 29 ruj.
Mihovil, Mijo, Miško
Mila Milica Emilija 2 list.
Milan Emil (-ijan), 8 kol.
Milivoj Klement, 23 stud.
Mina, Minka v. Marija
Mira, Miron m. 17 kol.
Mirko, Emerik, 5 stud.
Miroljub, Trankvilin 6 sr.
Miroslav, Friderik 5. ož.
Modesta dj. 4 studena
Modesto 25 velj. 15 srp.
Monika ud. 4. svibnja
Napoleon Aleks. 15 kol.
Nada, Spes, 1. kolovoza
Natalija muč. 27. srpnja
Natalija matr. 1. prosinca
Nazarije m. 12 lip. 28 srp.
Neda Dominika 6. srpnja
Nedjeljko Dominik 4 kol.
Nikanor đak. m. 10. sij.
Niketa 7. siječ. 20. ožuj.
Nikifor patr. car. 13 ož.
Nikodem 1 lip. 3. kolovoz
Nikola papa 13. studena
Nikola Tavile, m. 7 ruj.
Nikola Tolent. 10 rujna
Nikomed m. 15. rujna
Nilo priznavaoc 26. rujna
Norbert nadb. 6. lipnja
Notburga dj. 14. rujna
Oda udovica 27. studena
Odilo opat 2. siječnja
Odo opat 18. studena
Ognjeslav vidi Ignacij
Oktavijan m. 22. ožujka
Olga djevica, 21. srpnja
Oliva djevica 15 srpnja
Olimpija ud. 17. prosinca
Omar Omer v. Audomat
Onezim b. m. 16. veljače
Onufrij pust. 12. lipnja
Oskar, Ansgar, 3. veljače
Otilija dj. m. 13. kolovoza
Otmar opat 16. studena
Oto b. 3. ož. 18. stud.
Otokar Oskar mon. 4. st.
Pahomij op. 14. svibnja
Pacifik prizn. 25. rujna
Pankracij m. 12. svibnja
Paškal papa, 14. svibnja
Paškal Bailon pr. 17. svi.
Patricija dj. 28. travnja
Patrik ap. Iraca 17. ožuj.
Paula djev. m. 3. lipnja
Paula ud. rim. 26. siječ.
Paulin b. m. 12. srpnja
Paulin b. od Nole, 22 lip.

Paulina dj. m. 6 lipnja
Pavao apostol 29 lipnja
Pavla spomen, 30 lipnja
Pavao od Križa, 28 trav.
Pavao pust. 10 i 15 siječ.
Pavao i Ivan mm. 26 lip.
Pelagij muč. 26 lipnja
Pelagija dj. m. 4 svib. 9 l.
Perpetua i Felicitas 7 ož.
Petar apostol 29. lipnja
Petar Alkant. pr. 19 list.
Petar Kanizij pr. 27. trav.
Petar Klaver pr. 9 rujna
Petar Damjan b. 23. velj.
Petar Nolasko pr. 31. sij.
Petra Petronila dj. 31. sv.
Pijo I. papa, 11. srpnja
Pijo V. papa, 5. svibnja
Pirminij op. 3. studena
Placid op. 5. listopada
Probo m. 11. listopada
Prokopij muč. 8. srpnja
Prokopij op. 3. srpnja
Prosper. bisk. 25. lipnja
Pudencijana dj. 19. svib.
Pulherija carica 15. rujna

Radegunda dj. 13 kolov.
Radojica, Rudolf 17 trav.
Radovan, Hilarij 12 ož.
Rafael ark. 24 list. 16 tr.
Rajmundo Nonat. 31 kol.
Rajmundo de Penafort 31
siječnja ili 16. veljače
Rajnerij muč. 17. lipnja
Rajnerij ndb. split. 4 kol.
Ratislav vidi Krescencij
Regina djev. m. 7. rujna
Rikardo b. 3. travnja
Roberto opat 6. travnja
Rok prizn. 16 kolovoza
Rolando pust. 15. rujna
Roman opat 28. veljače
Roman muč. 9. kolovoza
Romana dj. 23. veljače
Roza Limanska dj. 30 kol.
Roza Viterb. dj. 4. rujna
Rozalija Palerm. 4. rujna
Rozina vidi Eufrozina
Rudolf muč. 17. travnja
Ruperto bisk. 27. ožujka
Ružica Ruža vidi Roza

Sabina m. 27. list. 29 kol.
Saloma 22. listopada
Samson patr. car. 27. list.
Samuel pror. 26. kolov.
Sva opat, 5. prosinca
Savina matr. 30. siječnja
Sebastijan m. 20. siječnja
Serafin kapuc. 12. listop.
Serafina udovica 9. rujna
Sergij papa, 9. rujna
Servacij bisk. 13. svibnja
Sidonij b. 23. kolovoza
Sidonija dj. 23 lip. 29 ruj.
Sigfrid 15. velj. i 22 kol.
Sigismundo kr. m. 1. svi.
Silvan mučenik 10 srpnja
Silverij papa 20 lipnja
Silvij muč. 21. prosinca
Silvija matr. 3. studena
Simeon ’. Jeruz. 18. velj.
Simeon pror. 8. listopada
Simeon Stilit. 8. siječnja
Simon ap. 28. listopada
Siricij pust. 26. studena
Siren m. srijem. 23. velj.
Siksto 9. tr. 6. kol. 28 ož.
Skender, Aleksander 3 sv.
Skolastika dj. 10. veljače
Slava, Slavka, Alojzija
Slavoljub, Eduard 13 list.
Sofija dj. m. 30 tr. 15 svi.
Sofronij b. Jeruz. 11 ož.
Spes dj. m. 1. kolovoza
Spiridion b. 14 prosinca
Srećko vidi kod Feliks
Stanislav b. m. 7. svibnja
Stanislav Kostka, 13 stud.
Stanko, vidi Stanislav
Staža vidi Anastazija
Stjepan kralj ug. 20 kol.
Stjepan 1. muč. 26 pros.
Stjepan papa m. 2. kol.
Stošija vidi Anastazija
Suzana dj. 19. velj. 11 k.
Svetoslav pr. 15. travnja

Šandor, Aliskander 3 sv.
Šar, pustinjak 5. srpnja
Šimun, Simon 28. listop.
Šišman vidi Sigismund
Škender vidi Aliks. 3 sv.
Špiro, Spiridion, 14. pros.

Tadija ap. 28. listopada
Tekla uč. sv. Pavla 23 r.
Teobald pr. 1. svibnja
Teodor m. 23. ožuj. 9 st.
Teodora dj. m. 1 i 28 tr.
Teodot muč. 18. svibnja
Teodota muč. 29. rujna
Teofil biskup 27. travnja
Teofila djevica 28. pros.
Teotim bisk. 20. travnja
Terezija dj. 15 listopada
Tiberij m. 10. studena
Tiburcij m. 14 tr. 11 kol.
Timotej b. efeški 24 sij.
Timotej m. rim. 21. kol.
Tito b. 4 sij. ili 6 velj.
Tobija m. 2. studena
Tomo apost. 22. prosinca
Tomo Akvin. 7. ožujka
Tomo Keket b. m. 29 pr.
Tomo Vilanova ndb. 22 tr
Trakvilin 6. srpnja
Trifonija ud. m. 18 list.
Trifun m. 10 st. i 2 sij.
Tripo v. Trifun, 2. ožuj.

Ubaldo bisk. 16. svibnja
Udalrik bened. 10 lipnja
Ulrik, Udalrik b. 4. svib.
Ulrika djev. 6. kolovoza
Upravda Justinijan 5. r.
Urban papa, 29. prosinca
Ursula dj. m. 21. listop.
Urzus b. 13. trav. 30 srp.

Valburga dj. 25. veljače
Valentin m. 14. veljače
Valentina dj. m. 25 srp.
Valerija dj. 8. tr. 9. pr.
Valfrik bisk. 12 listopada
Vatroslav, Ignacij 31 srp.
Velimir, Magnus, 5 list.
Veljko, Maksim, 27. pros.
Venancij m. 18. svibnja
Venceslav kr. m. 28. ruj.
Vendelin op. 20. listop.
Venefrida dj. m. 3. stud.
Venerand m. 14. studena
Vicko vidi kod Vincencij
Vid mučenik 15 lipnja
Vigilij bisk. m. 26. lipnja
Viktor p. 26. velj. 28 srp.
Viktorija dj. m. 23 pros.
Viktorin muč. 23. ožujka
Vilfrid ndb. 29. travnja
Vilhelmo pust. 10. veljače
Vilhelmo vojv. 28. svibnja
Vilhelmo op. 25. lipnja
Vilibald kralj 7. srpnja
Vilim vidi Vilhelmo
Vinko, incencij, 19. srp.
Virigil bisk. 27. studena
Vitalis m. u Raven. 8 tr.
Vitalis m. u Bologni 4 st.
Vitomir, Sigfrid, 15 velj.
Višeslav, Venceslav 28 r.
Vjekoslav, Alojzij 21. lip.
Vjenceslav, v. Venceslav
Vladimir vojv. 15 srpnja
Vladoje Viktor 26. velj.
Vlah, Blaž, 3. veljače
Vojtjeh, Adalbert, 24 tr.
Volfgang b. 31 listopada
Zakej b. Jeruz. 23. kol.
Zakarija pror. 6. rujna
Zdenka, Sidonija, 23 lip.
Zdenko, Sidonij, 23. kol.
Zdravko, Valentin, 7. sij.
Zeferin p. m. 26. kolovoz.
Zeno b. od Verone, 11 tr.
Zita djevica 27. travnja
Zosim biskup 15. srpnja
Željko, Deziderij, 11. velj.
Živan, Živko, Vitalis 4 st.

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni Poglavar Crkve, Namjesnik Kristov:

SV. OTAC PAPA PIJO XI.

vlada od 6. veljače 1922.

KARDINAL PACCELLI

Državni tajnik sv. Oca Pape

ZBOR KARDINALA BROJI SADA 62 KARDINALA

Dr HERMENEGILDO PELLEGRINETTI, nadbiskup

Zastupnik Sv. Oca Pape u našoj državi.

EPISKOPAT U NAŠOJ DRŽAVI

Zagrebački nadbiskup:	Dr ANTUN BAUER.
Sarajevski nadbiskup:	Dr IVAN EV. ŠARIĆ.
Beogradski nadbiskup:	O. RAFAEL RODIĆ.
Barski nadbiskup:	Dr NIKOLA DOBREČIĆ.
Nadbiskup:	Dr A. B. JEGLIĆ.
Đakovački biskup:	Dr ANTUN AKŠAMOVIĆ.
Senjski biskup:	Još nije imenovan.
Krčki biskup:	Dr JOSIP SREBRNIĆ.
Križevački biskup:	Dr DIONIZIJE NJARADI.
Splitski biskup:	Dr KLEMENT BONEFAČIĆ.
Šibenički biskup:	Dr FRA JEROLIM MILETA.
Hvarski biskup:	MSGR. MIHO PUŠIĆ.
Dubrovački biskup:	Dr. JOSIP CAREVIĆ.
Kotorski biskup:	Dr FRANJO UCCELLINI.
Mostarski biskup:	O. ALOJZIJE MIŠIĆ.
Banjalučki biskup:	O. JOSIP GARIĆ.
Subotički biskup:	MSGR. LAJČO BUDANOVIĆ.
Velikobečkerečki biskup:	O. RAFAEL RODIĆ.
Ljubljanski biskup:	Dr GRGUR ROŽMAN.
Mariborski biskup:	Dr ANDRIJA KARLIN.
Skopljanski biskup:	Dr IVAN FR. GNIDOVEC.
Pomoćni biskup zagreb.	Dr DOMINIK PREMUŠ.
« « «	Dr FRANJO SALIS-SEVIS.
« « maribor.	Dr IV. JOSIP TOMAŽIĆ.
Vojni vikar:	Dr FERDO ROŽIĆ.

KRALJEVSKA PORODICA KRALJ. JUGOSLAVIJE

Njegovo Veličanstvo kralj Jugoslavije

ALEKSANDER I. KARAĐORĐEVIĆ

Rodio se 17. prosinca 1888. na Cetinju, vladao kao regent kraljevine Srbije od 24. lipnja 1914., kao regent kraljevine Jugoslavije od 1. prosinca 1918., a kao jugoslavenski kralj vlada od 17. kolovoza 1921.

Njezino Veličanstvo

KRALJICA MARIJA

Rođena kao rumunjska kraljevna 9. siječnja 1899., a vjenčanjem 8. lipnja 1922. postala kraljica Jugoslavije.

Kraljevići:

Prijestolonasljednik PETAR

Rodio se 6. rujna 1923. u Beogradu.

Kraljević TOMISLAV

Rodio se 19. siječnja 1928. u Beogradu.

Kraljević ANDRIJA

Rodio se 28. lipnja 1929. na Bledu.

OSTALI ČLANOVI KRALJEVSKOG DOMA

Princ ĐORĐE

Brat Nj. V. kralja, rođen 8. rujna 1887. na Cetinju.

Kneginja JELENA

Sestra Nj. V. kralja, rođena 4. studenoga 1884. na Rijeci, vjenčana 9. rujna 1911. s ruskim velikim knezom Ivanom Konstantinovićem Romanovom.

Knez ARSENIJE

Stric Nj. V. kralja, rođen 16. travnja 1859. u Temišvaru.

Njegov sin

Knez PAVLE

Rođen 27. travnja 1893. u Petrogradu, vjenčan 22. listopada 1923. s grčkom kneginjom Olgom.

Kneginja OLGA

Rođena 29. svibnja 1903. u Tatoju u Grčkoj, vjenčana 22. listopada 1923. s knezom Pavlom.

DVIJE SREĆE.

»Opaki se okrene i već ga nije,
no kuća pravednikova ostaje.«
Priče 12, 7.

— I ti ne ćeš, pa ne ćeš...

— Ne ću, Šime.

— A gle, Jure, ja bih za dobitak ostavio sve na svijetu, služio bi i vragu, kad bih samo znao, da će me dobro platiti.

— A ja ne bih. Nije sve u novcu, Šime.

— Kako da nije, luda glavo! S novcem možeš sve, što hoćeš.

— Ne možeš baš sve.

— O jadan brate! Zar ne možeš s novcem i usred Zagreba kupiti najljepšu palaču, najfinije se hraniti i odijevati, ići u teatar i na kakve ti drago zabave, uživati sve slasti ovoga svijeta? Ili ako ti je milije da ostaneš na selu, zar ne možeš novcem postati gazda — ne ovakva pedlja griča i rivine kao što je ova baština naših starih, već na stotine jutara zemlje prve klase, kuća, staja, goveda, strojeva...? O novac, novac! To je život, to lijek od svake brige bolesti i žalosti, to izvor svakoga užitka i radosti! Svi lete za njim, svi mu se klanjaju...

— Ja ne, uteče mu se u riječ Jure, kojemu se mirno i vedro inače lice nekud smrklo. Ne letimo baš svi za novcem, nastavi. Ta uživanja, o kojima govoriš, nisu sve. A posve krivo govoriš, kad veliš, da je u novcu nekakav lijek, život i radost.

— Što, što? okrenu se Šime na stolcu cijelim tijelom prema bratu i upilji u nj male crne oči.

— Evo što. Makar nisam vidio ni stoti dio onoga, što si vidio ti, Šime, ipak znam, da su bogataši još zabrinutiji od mnogih siromaha, da boluju i žaloste se barem katkad, da i oni poput nas moraju jednom umrijeti. Gdje je tu onda moć novcu, da sve liječi, da daje život i radost?

— Gle, gle mudraca, naruga se Šime, ne znajući što bi odgovorio. Ja mu želim dobro, hoću da ga iz ove nevolje povedem sa sobom i usrećim ga, a on ovako. Pa dobro, kad voliš grič i rivine, neka ti budu. Ruj ih kao ćaća ti, djed i drugi. Baš sam lud, što sam ti to išao govoriti, promrsi još među zubima, okrenu se na stolcu, zafićuka neku pjesmicu, a onda zapali cigaretu.

Šime i Jure Dorić rođena su braća. Sjede pred odugom, niskom seljačkom kućom, kućom svojih otaca, u najmanjem seocu župe Vrljevac, što se tamo više k jugu naše domovine razasula po gori. Događa se to u predvečerje jednoga lipanjskog dana, godine 18**, Makar su braća, vrlo se razlikuju dušom, a poteško bi bilo na njima naći i kakve vanjske sličnosti. Šime onizak, crnomanjast, crne brade i kosa, gospodski odjeven, hitro se kreće i žmiruca živim očicama. Jure je nešto mlađi, momak od neko dvadeset šest godina, iznad srednje veličine, gotovo plavokos, krupnih pla-

vih očiju, mirna i mila, gotovo vazda malko nasmijana lica. Odijelo mu je gradskoga kroja, ali od proste tkanine.

Šime Dorića nije već davno vidio njegov rodni kraj. Otišao je još malen od kuće s nekim poduzetnikom, a da nije posve svršio ni pučke škole. U gazde je bio kao mali sluga za sve poslove. No kako je bio bistre glave i zanimao se za svašta, uputio se u račune i vođenje knjiga, postao poslovođom, a kad je odrastao, i

drugom svoga gospodara. Toga je domala i natkrilio i stekavši priličnu glavnicu, stao sam poduzimati svakovrsne gradnje. Kad se uzato i bogato oženio, kolao je o njemu glas u rodnim stranama kao o kakvu gavanu iz priča.

U zavičaj se navratio samo jednom na kratko vrijeme bivši još momkom. Sad ga se gotovo zaželio: oko srca mu se savijalo neko ugodno čuvstvo, kad je pomišljao, kako će se pred svojim Vrljevčanima pokazati kao gazda, kao čovjek, pred kojim se već i viša gospoda znadu klanjati. Zgodna se prilika nađe, kad mu se udavala najmlađa neudata sestra. Otputi se iz R. parobrodom, a onda iz gradića najsjajnijom kočijom u vrljevačka brda. Doveze sa sobom pune putne kovčege odijela, a i nešto darova svojima.

Minuo je pir sa svojom bukom i pjesmom, sestra bila odvedena i Šime se našao sam s bratom. Smjesta mu priopći misao, što mu je tih dana na um pala i brzo sazrela: da ga je spreman uzeti k sebi u posao i pomoći mu. Čemu da se muči kod kuće na ono malo slabe zemlje? Pokazivao je kao da ide samo za dobrom bratovim, ali mu se u dnu srca zakukuljila jača namjera: vidio je, da se Jure u svašta razumije, da je vrlo sposoban i pošten i da bi mu vrijedio zlata u poslu, koji se sve više razgranava i traži pouzdana poslovođu. Juru bi brzo u sve uputio... No prevario se u računu, kako smo vidjeli.

Malo iza onako svršenog razgovora braće javi se na pragu stara Manda, tetka im po ocu, sad jedino kršteno čeljade u kući uz Juru i malu sluškinju, i reče: — Večera je na stolu. Braća šuteći ustadoše i uđoše.

II.

Odmah sjutradan odrnda se Šime u grad, na prostim kolima dakako, jer u Vrljevcu nije bilo ni onda ni poslije nikakve kočije. Bio je mnogo manje veseo nego kod dolaska. Ono malo dike pred zemljacima prošlo je kao pramen prašine, što je zavitla na cesti vjetar. Brata nije mogao da predobije za korisnu namisao — i vrativši se u R. bio je već posve zlovoljan.

Prošlo je od toga nekoliko dana. Jure već prije zore prebacio kosu preko ramena, izagnao kravicu i ono nekoliko ovaca tamo pod brdo prema jugu, pustio ih da pasu poviše među grmečima, a sam se prekrstio i s »Bože pomozi« započeo da ruši finu zelenu travu. Zora se polako primicala iza istočnih brda, dolje se iz sela čuo po koji ljudski povik. Domala eto i sunca te obasja Juru, da se onako u gaćama i košulji, pognut prema istoku među mnoštvom snježnih ivančica, koje su stale provezivati travu i padati s njome pod kosom, činio kao sjajni arkanđeo, koji se s mnoštvom bijelih anđelaka prigiba klanjajući se vječnomu Suncu — Bogu.

Nije Jure običan momak. Nikad ga ne vide ni u krčmi ni na plesu kao druge. Zna proći i godina dana, da ne kuša vina. Jedina mu je igra, što se katkad, jedva više od pola sata, poigra nedje-

ljom s drugovima na kuglani. Ali zato mu kod posla nema ravna. I ne radi samo ratarske poslove, razumije on i mnogo zanata i svakoga se laća u potrebi.

Još je nešto neobično u Jure. U crkvu ulazi s prvima, izlazi s posljednjima. Upravo poput staraca. Pa on i najvoli društvo starih ljudi, osobito onih, koji su pobožni. Njih rado sluša, a kad što rekne, to je onda ko da je iz mudre knjige. Pa on i knjigu zna, premda nije nikad išao u školu. O, čeznuo je on i kako za školom,

ali tko da ga šalje u nju? Majka rano umrla, sestre mu bile isto nejačke, Šime odlutao s poduzetnikom, a otac, stari graničar, nevikao seljačkom poslu, držao konje i vozikao »gospodu« i malo uopće i dolazio kući zapustivši gotovo posve ono zemljišta. Neudata očeva sestra, šepava teta Manda, kuburila je svakojako s djecom. U desetoj godini našao se Jure kao sluga kod imućnijega seljanina. Kad je taj poučavao u čitanju svoga sina, nešto mlađeg od Jure, uhvatio bi mali slugan sad jedno sad drugo slovo. Činio je to dašto kradom, jer jao njemu, ako bi gazda opazio, da on prisluškujuć uči.

U dvadesetoj godini ostavi Jure službu i dođe kući, da obrađuje zapuštenu zemlju, da radi ovo i ono i otplaćuje dugove, kojima je otac teško opteretio kuću. Otevši se vojništvu i zakopavsi malo potom oca, koji nije nikad bio pravo zdrav, a smrt mu je uskorio i neuredni život, proda očeve konje, oslobodi se najgorih dužnika, pokrpa kućni krov i nastavi da radi sebi i drugima. Tako ga eto gledamo i sada u poslu.

Sunce je već prilično visoko izlazilo, kadli eto majušne Ivke s doručkom.

— Hvaljen Isus i Marija! pozdravi sitni glasić.

— Navijeke, Ivkice. Baš si dobro došla, jako sam ti ogladnio. Odmah se prekriži, izmoli s malom Očenaš, sjedne na otkos i uzme skupa s njom jesti žgance začinjene maslacem. Zapita je:

— Kako teta kod kuće?

— Pari rublje i jadikuje.

— Jadikuje?

Da. Stara je, slaba i tuži se na vas.

— Na me? Pa što je rekla?

— Veli: »On bi se morao barem sad oženiti, kad se udala Julka.

— A tako, Ivkice, nasmije se kosac. Potom se uozbilji pak zapita malu: — A što ti veliš, zar da se doista oženim? Nevino mu dijete u svom neznanju odvrati, kako se nije nadao:

— Vi uvijek kod svake stvari velite: Ako Bog hoće. Pa ako Bog hoće, oženite se.

— O moja mala, mnogo si rekla! Moli za mene, da se ne bih u toj stvari prevario, već da uistinu učinim, kako Bog hoće. A sad pođi onamo gore k rumenki i ovcama. Ima ti ondje po krčevini jagoda ko pljeve. Kada dosta nabereš, goni kući; site su rumenka i one, nisu već odavna imale ovake paše.

Dijete odskakuta, a Jure turi na glavu široki slamnati šešir, da ga štiti od sunca i lati se kose. Sunce je sjalo i sjalo, a on kosio i kosio i mislio. Mislio je napose na netom izrečene djetinje besjede. Dugo je on već tu stvar prevrtao u pameti. Ta čuo je podrugivanje momaka, koji ga zvahu »fratar«. Slušao je nejednom

bockave pjesme djevojaka, koje bi opazivši ga znale istiha zasuti, a sve je mlivo nekako izlazilo na onu:

»Čudni svate, jezici te mlate,
Oženi se bit će bolje za te;
Ukloni se podsmijehu i rugu,
Uzmi mene ili moju drugu!«

A opomenula ga i mnoga starija kuma i rodica, pa i teta Manda, što čeka sa ženidbom, što ne vodi u kuću mlade. Svaka će, vele, za nj, jer je i čestit i pristao i ako i nije imetkom prvi, ma nije ni posljednji. A svi znaju, koliko mu vrijede ruke.

Da, svaka bi za nj! Bila to istina ili ne bila, ali on ne bi htio svake. On je u tom izbirljiv, izbirljiv. Koju bi on htio, morala bi

ZAMJENIK ISUSOV NA ZEMLJI — PIJO XI.

biti pobožna i milosrdna barem kao njegova pokojna majka, koja je uvijek molila, a blagosivali su je još dugo iza njezine smrti svi prosjaci, koji bi prošli kroz njihovo selo. Njegova bi žena morala biti nalik na svetice, o kojima je čitao sve one divne stvari u životu svetih. Samo bi uz takvu ženu njegova kuća mogla da bude ono što je on želio.

Jure je negdje čitao lijepu narodnu pripovjetku, kako je sv. Josip uslišao nekomu pravednomu mladiću ovu molitvu: Sv. Josipe, ne molim te blaga, već samo svagdanji krušac i da dobijem ženu prave kršćanske krvi. I Jure je već par godina iza sv. Mise svake nedjelje dugo ostajao u crkvi moleći pred slikom sv. Josipa . . .

III.

Prošlo je desetak godina. Jure Dorić je bio već dulje oženjen, pače mu je kuća odjekivala smijehom i igrom vesele djece, uz koju je šijući ili krpeći sjedila sretna mlada majka.

Tereza, kći udovice Stane, bila je doista djevojče, kakvo je sebi molio Jure. Pobožnošću, stidljivošću i milosrđem naličila je na svetice.

Razumije se, sve njezine kreposti nisu bile ništa u očima nekog svijeta. Da ste ih vidjeli i čuli, kad je jedne nedjelje ozvao župnik Juru i Terezu! Zar je ta momčina poludjela? Onu živu potrebu, kćer Stankinu, koja nema ni toliko zemlje, da u nju uprlja par krumpira! Pa da je bar lijepa, srdile se ljepotice. Gdje su mu oči!

Jure se samo smijao. Kad mu rodice rekoše: Za te bi pošla ta i ta jedinica iz prve kuće, odvrati:

— Ne ću jedinice! To su obično mamine maze, slažu se samo s onim, tko im ugađa i laska, ljube samo sebe.

— Ali to je gotovo prosjakinja, nema ništa!

— Baš zato je uzimljem, jer je mnogo patila. I ja sam. Takvu sam i tražio, da skupa patimo, jer život nije uživanje, raj je istom iza smrti. Radila je iglicom i hranila skupa s majkom šestero siročadi, mlađe svoje braće i sestara. Volim njezine ruke nego bogatstvo.

A kad mu netko nešto natuknu o njezinoj ne odveć lijepoj vanjštini, gotovo se rasrdi.

— Čitao sam, odsiječe, riječ Sv. Pisma, koja veli: »Varava je krasota i tašta ljepota, žena, koja se boji Boga, bit će pohvaljena.« To bi morali pamtiti kršćani. Jedan pisac kaže, da je ljepota za ženske isto, što i vino za muškarce: opiju se njom i zaljube se same u sebe, vječno se gledaju u zrcalo; često su slabe žene i majke, nerijetko budu i namiguše . . .

Međutim su se zavidnice varale u sudu o Terezijinoj ljepoti. Istina, nije bila ni stasita, ni osobitih crta u licu. Ali je to lice imalo divnu ljepotu, što je probijala iz nutrine, iz duše, i što je ne ništi vrijeme; njezine su kretnje bile mirne, odmjerene, fine kao i srce njezino. I kad bi pogledala svog muža onim milim oči-

ma, u kojima nije bilo ni traga kakvoj požudi, već ga je iz njih motrila natprirodna, sveta ljubav, onda je rekao: — Moja je žena anđeo. Ja sam sretniji nego ijedan kralj na svijetu...

S mladom je ženom ušao u Jurinu kuću mali crveni »Glasnik presv. Srca Isusova«. Držala ga je djevojkom već više godina, čuvala svaki broj i na kraju ih skupa sašila, pa je tako imala nekoliko cijelih godišta, koja bi češće uzimala u ruke, da čita iznova, što joj se više sviđalo. Iz njega je učila znanost svetaca. Kako je Juri igralo srce, kad ju je gledao okruženu djecicom, gdje ih uči! Sjećao se riječi Sv. Pisma: »Žena je tvoja kao rodna loza na zidovima kuće tvoje. Sinovi su tvoji kao mladice maslinove oko stola tvojega!« Duša mu se topila od zahvalnosti, usne mu nečujno šaptale: »Moj Bože, kako si mi dobar! Hvala Ti, hvala, hvala...!

Euh. kongres u Sarajevu: Pri dočeku Papinog Zamjenika. × Nadb. vrhbosanski dr. Ivan Šarić.

Molitva i rad urodiše Božjim blagoslovom. U staji su mukala dva velika vola i griskalo travu više krava muzara. Obor je punilo krdo bijelih ovaca, iz zagrade su se glasili janjci i teoci. Kuća se posve oslobodila duga, prikupili su oveće komade zemlje od susjeda, koji je odselio u svijet, kuću su popravili i proširili. Sad su mogli bez osobite skrbi gledati u budućnost.

Jure je uživao velik ugled. Novi mladi svećenik, koji je došao u Vrljevac, kada je stari bolesni župnik otišao u mir, ubrzo je upoznao Juru i razabrao, koliko vrijedi taj pobožni seljak. Uvidio je, da će mu on biti od osobite pomoći da preporodi župu u duhu Božjem. I doista, Jure nije bio samo za se dobar, već je nastojao da i drugi budu dobri.

Čim je župnik osnovao »Apostolat muževa«, Jure se prvi upisa. A kad je poslije započeo svjetski rat, i u Apostolatu uređen odsjek za djela milosrđa, poglavito Jurinim nastojanjem, nije u svoj župi bilo ni jednoga siromaha, koji bi gladovao. Župnik je često rekao:

— U Jure je upravo svećenička duša, on je moj najbolji pomoćnik.

I Jure, koji je već bio seoski starješina, bi izabran za crkvenog oca. Mnogi ga htjedoše i za načelnika, ali on odbi, stoga, što mu se valja brinuti za brojnu obitelj i što je dalje od središta župe, pa izradi da je bio izabran vrijedan seljak.

Uza sve uspjehe i radost u obitelji bilo je ipak nešto, zbog čega se Jure često rastužio: živo je želio, da mu se ispuni dragi san; da dobije sina svećenika. A evo ima on već pet sinova: najstariji je već svršio pučku školu, vrlo dobar za rad, ali nije za škole. Dvojica su u pučkoj školi, ali se ni na njima ne vidi ništa osobito: bit će dobri zidari ili stolari, no za svećenika se hoće više. Ni ona dva mališa, od kojih stariji samo sadi voćkice, a mali, što je tek lani progovorio, samo voli kandžiju i rad bi da tjera goveda, ne pokazuju ono, što bi se njemu htjelo.

Žena zna, što peče Juru, pa će mu jednoga dana:

— Eto dragi, meni se čini, da osobu, koja će Bogu služiti, treba izmoliti od Boga. I Samuela su isprosile majčine molitve, pače i samu Prečistu Djevicu . . .

— O da, Terezo, ja sam odviše sanjao o svećeniku, a premalo ga molio od Gospodina. Molimo!

I molili su, mnogo molili za to svaki dan. Bog ih je vježbao u strpljivosti. Dok im je dotada davao gotovo svake godine po jedno dijete, jednom čak i dvojke, prošle su sad i četiri godine, a Božjeg dara nije bilo. Napokon im se rodi četvrte godine — sinčić! Primili su ga srcem punim radosti, dali mu ime Josip i molili za nj i dalje, molili mu svaki dan milost svećeničkoga zvanja. Čim je dijete počelo dolaziti k svijesti, dizala ga majka k slikama Srca Isusova i Marijina, da ih ljubne i molila: »O najsvetija Srca, dajte momu srdašcu srce svećeničko!« Tad bi ga još odnijela k slici sv. Josipa i zavapila u sebi: »Sveti patrijarko, pomozi, da tvoj štićenik postane jednom svetim svećenikom!« Kad je za koju godinu mališ pravio oltariće i skupljao svete sličice, roditelji bi se zgledali, a oči im se ovlažile. Kad se u pučkoj školi istaknuo kao izvanredan učenik, od sviju bolji u nauku vjere, od sviju pobožniji i potom na preporuku župnikovu bio primljen u jedan crkveni zavod, gdje će uz malu odštetu za stan i hranu polaziti gimnaziju, tad je nada u srcu roditeljskom porasla do neba i oni su šaptali tihe zahvalnice nebeskim pomoćnicima . . .

IV.

Bilo je malo pred svjetski rat. Jure došao u pohode bratu u R. Bilo je to po prvi put. Brat ga češće pozivao. Reći ćemo, da ga je na to nukala rodbinska ljubav, premda je malko htio i da pokaže bratu svoju čast i bogatstvo.

Obukao se Jure u pobolje gradsko odijelo, da ne bude na nepriliku bratu gospodinu. Došao do najkrasnije palače u velikoj prometnoj ulici i pozvonio. Sluškinja ga uvela u veliku dvoranu,

zapitala ga za ime i rekla mu, neka tu pričeka. I on čekao i razgledavao se. Po zidovima nekolike slike nekakve velike gospode pa sjajna velika zrcala. Nigdje traga ni raspelu ni kakvoj svetoj slici. Pod, stol, posoblje, sve se to blistalo. Kako je tu hladno, pomisli Jure, makar je bilo istom u početku jeseni.

Iza neko četvrt sata uđe u dvoranu visoka gospođa u crnini. Prešla je osrednju dobu, ali se činila mlađa. Lice joj je odavalo dosadu, koja se uzalud kušala skriti prisiljenom slatkoćom. Jure prepozna bratovu ženu; vidio ju je na fotografiji, što mu ju je poslao brat još odavna.

— To je lijepo, da ste došli, reče pružajući mu ruku i gledajući ga. A onda, da sakrije malu smetenost, koju joj je zadao pametni pogled i ono dobro i pošteno lice djevera seljaka, okrene

Euh. kongres u Sarajevu: Svećenstvo u procesiji.

se malo na stranu, prihvati stolicu i sjede, pozvavši i njega da sjedne. Upita ga ovo i ono o ženi, djeci, kući, a on je odgovarao tako mirno i kratko, da je i opet zapala u smetnju, pa je bila sretna, kad uđe povisok, vitak mladić i poljubi joj ruku. Ona ga zagrli i reče:

— Pozdravi, strica. To je, vidite, naš jedinac, naša nada, naš mili Dragan.

— Dobro došli, pruži sinovac ruku Juri.

— Zdravo, Dragane. I stric se zagleda živo u sinovčevo lice pa će okrenuv se k snahi: — Vaš stas, očeva glava.

— Da svi to vele. Ali da znate, kakva je to glavica, kako uči! I tad obasu kišom hvala svoje umno i izvanredno dijete. Dragan je doista i bio vrlo darovit, a lako da bi bio i krepostan, kad bi ga imao tko uzgojiti. No stric se odmah pobojao za njegovu krepost znajući Šimu od prije a upoznavajući sada snahu.

— Pustite to, majko, briga strica za škole.

— Kako me ne bi bilo briga. Imam i ja sina u školama. Moj Josip je već u šestoj gimnaziji.

— U gimnaziji? upita Dragan naprćivši usne. Profesori, činovnici — prosjačija, smrsi kroza zube. Začuđen htjede Jure da nešto reče sinovcu, koji je svršavao trgovačku akademiju i sve druge škole prezirao, no uto zazvoni zvonce i uđe Šime. Taj gotovo radosno uskliknu i zagrli brata.

— Da si zdravo! Otkad se već nismo vidjeli!

— Poodavno, preko 25 godina. Ti si dobrano osijedio.

— Da, skoro će mi i šezdeseta. A ti još gotovo kao mladić, makar nisi mnogo mlađi od mene.

— Uistinu, prošao sam pedesetu...

Popodne je Šime vozao brata po gradu u najsjajnijoj kočiji, pokazivao mu ovo i ono, naročito zgrade svoje tvornice, prve u gradu. Za večeru je bilo uzvano više gostiju, gazdinih prijatelja, koji su bili s njim u poslovnim vezama.

Dok je društvance od desetak osoba sjedalo za stol, Jure se na posljednjem mjestu uz brata stojeći pomolio. Svi su opazili i smijucnuli se. Šime se stidio radi brata. Međutim se primirio videći, da se Jure među tom gospodom — bila su i dva »presvijetla« među njima — posve lijepo vlada, malo jede i još manje pije.

Na čudo svima umiješao se brat seljak i u razgovor. Kad je jedan od gospode, advokat, rekao, da u politici ne treba poštenja, prigovori Jure glasno. U razgovoru se pokaza, da zna nešto i politike i povijesti, i što je glavnije, da zna misliti.

— Poštenje je potrebno svagdje.

— Dakako, reče advokat, jedan drugomu ne smijemo činiti krivice, ne smijemo jedan drugoga varati, klevetati i slično. Ali u politici, gdje se radi o strankama, tu ne ide bez toga.

— Ide i mora ići, Jure će. Učinimo li nepravdu jednomu čovjeku, učinili smo zlo. Učinimo li nepravdu jednoj stranci, narodu, državi, učinili smo veće zlo, jer smo nanijeli krivicu mnoštvu ljudi. Stoga očito u politici treba da se još više pazi na poštenje.

Da se izvuče prijeđe advokat drugamo.

Svi su gledali Juru. Za njegovo su razlaganje malo marili, ali su osjećali, da bi taj seljak mogao lako i još koga od njih zatjerati u škripac. Šime bi se gotovo podičio bratom, da nisu i njega samog tukli njegovi razlozi. Međutim je netko počeo dugu zdravicu domaćinu. Jure je pri tom opazio na zidu nekakvu posve nepristojnu sliku. A vidio je i sinovca Dragana, gdje se ustavši od stola zabavlja tako slobodno s kćerkom nekoga od gostiju, da se čestiti seljak prenerazio. Ustade i pomoli se, kad je svršena zdravica. Sad mu se više nitko nije podsmijavao. Pozdravi goste i ode, a brat ga otprati u sobu, gdje će prenoćiti.

— Šime, reče bratu, ja sjutra odlazim.

— Kud nagliš. Nisi došao po vatru.

— Ne mogu ostati. Ne tajim: meni se ne sviđa kod vas.

— Ma što ti je?

— Ne sviđa mi se, eto. Ti držiš to svoje bogatstvo srećom, a ja znam, da je sve to laž. Ti ni tvoji ne marite za Boga, ne mo-

lite mu se. U kući nemate raspela, a imate onakvu bestidnu sliku. Kako ti se ono vlada Dragan s onim djevojčetom? Govori se, da se i tvoji radnici tuže i kažu, da im se zakraćuje od zaslužene plaće ... U nebo vapijući grijeh ...

— Neka govore, što hoće! Što mi mogu?

— A Bog? Strašno je pasti u ruke Boga živoga!

— Idi samo! Dosadni bogomoljac! I Šime ode zalupivši vratima. Još je dugo u noć bučio i pjevao uz fino vino i nastojao da zagluši bratov glas, koji ga je više uznemirio no što je pokazivao.

Kad se Jure vratio i pohodio župnika, pripovjedi mu duhovnu bijedu bratovu i doda: — Gospodine župniče, vele neki, da nema đavla. Ja sam ga se tako reći doticao u palači moga jadnog brata. Meni bi u njoj i usred ljeta bilo hladno ...

Euh. kongres u Sarajevu: Školska mladež.

V.

Svjetski se rat svršio strahovitom lomljavom tisućgodišnjih tvorevina širom Evrope. Mnogi radosni i žalosni događaji i u životu istaknutijih pojedinaca prođoše neopaženo. Tko bi pak takve zgode zapazio u neznatnim kućama! Par takvih uzbudiše i Dorića dom.

— Tužan glas, reče jedne nedjelje župnik, pružajući Juri, sad već starcu, novine. Evo tu stoji, da vam je umro brat.

Preneražen čitaše Jure kratku vijest, da je Šime Dorić, veletržac iz R. naglo preminuo od kapi.

— Naglo i nepripravno! Jao, Bože moj! poviknu problijeđeli starac. Dva su mi sina poginula u ratu, boli me, ali je ovo veća bol. Oni su živjeli kao Božja djeca, i već su, ufam se, kod Oca nebeskoga u nebu. Ali Šime, Šime! Jao, što će biti s njegovom dušom!

Župnik ga je tješio: Bog će Šimi blaže suditi, jer je mlad odlutao u svijet, nije bio poučen u vjeri. I Jure je davao da se čitaju za pokojnika sv. Mise i molio za nj svaki dan sa svojima.

No ta je kuća odabranika Božjih imala i veliko veselje. Josip je druge ratne godine svršio gimnaziju i prijavio se u bogoslovno sjemenište. Već prije toga stupile su i dvije najmlađe mu sestre u samostan milosrdnica. Molitve sretnih roditelja bile su nagrađene većom milosti, no što su je tražile.

Iza Josipa, jedanaestog djeteta, živjeli su supruzi u svetoj uzdržljivosti. Prije su se pričešćivali svaki mjesec, sad svake nedjelje. Pristupali bi i svaki dan, da im nije bilo daleko od crkve.

I vrijeme se njihova čekanja primaklo kraju. Ujutru uoči prve sv. Mise Josipove, odvezoše se preda nj u grad, primiše tu svetu pričest i povratiše se blaženi ne sa samim Josipom, već i s dvije bijele sestre, koje su došle da dijele s njima svetu radost. Kod kuće im se sve radovalo, sve od male tratinčice na gumnu uz kuću do koke s pilićima i kravica s velikim očima. Porazgovoriše se sa svojim i sa susjedima, sjetiše se s tugom pokojne braće i strica, spomenuše pokojnu tetu Mandu a i Ivku, koja se iz njihove kuće još u njihovu djetinjstvu sretno udala i lijepo živi. Međutim ih otac pozove u kuću, gdje je u glavnoj sobi stajala lijepo okićena slika Presvetoga Srca i uza nju gorjele dvije voštanice.

— Činili smo, reče otac, devetnicu u čast Božanskom Srcu, jutros smo se pričestili a sada hoćemo da se sva naša obitelj posveti ovom dragom Srcu. Kako sam ti pisao Josipe, čekao sam, da to ovršiš ti, koji si sada kod Boga više od nas . . .

Od sreće i ganuća jedva je starac mogao da to izrekne. Mladomisnik progovori najprije svojim milima nekoliko riječi o borbi zla i dobra na zemlji. U svijetu se, reče, danas kao nikad prije raširilo kraljevstvo oholosti, pohlepe za novcem i užitkom, a to je kraljevstvo sotonino. Protiv toga kraljevstva diže Crkva u srcima i kućama djece svoje kraljevstvo poniznosti, ljubavi k siromaštvu i odricanju, a to je kraljevstvo Srca Isusova. Sotona obećava svojima sreću na svijetu, a daje samo patnju i ovdje i iza smrti. Isus obećava svojima patnju na zemlji, ali daje zapravo sreću već i ovdje, a pogotovu gore . . .

— O Srce Isusovo, moljaše mladomisnik na kraju sklopljenih ruku i očiju uprtih u sliku, ti si naša očinska kuća, puna svega, što nam treba: pomozi nam, da posve uđemo u tebe, jedina velika srećo naša! Ti si naše drago zavjetarje: obrani nas od ljutih vjetrova nemira i nesloge! Ti si divni vrt, pun voća nebeskih utjeha: oslađuj nam svojom milinom gorčine života! Ti si naša prejaka tvrđa, na kojoj je beskrajna ljubav načinila vrata, da na njih uđu u tebe svi tvoji: daj, da vazda ostanemo u tebi, gdje nam ništa ne mogu svi topovi dušmanski! Ti si spasonosni brod, koji pobireš tužne utopljenike — grješnike — iz mora svijeta, iz ralja paklenih psina: spasi nas i sve, za koje smo dužni moliti, od smrti vječne. Ti si slatko čistilište: sažeži vatrom ljubavi svoje našu mlakost, napuni nas revnošću za spasenje naše i bližnjeg našega, digni nas svojim plamom k vrhuncima svetosti! Ti si naše nebo na zemlji: daj da se u tebi klanjamo Ocu i Sinu i Duhu Svetomu, da

u tebi častimo dragu Majku Mariju, anđele i svece! Ti si naš divni zrakoplov: o ponesi u času smrti naše duše sa svijeta k zvjezdama, gdje ćemo zauvijek gledati tebe i sve, što sada vjerujemo...

Dok su potom svi klečali i mladi svećenik molio posvetu: »Presveto Srce Isusovo... evo dolazimo danas da priznamo otvoreno tvoje neograničeno gospodstvo nad svojom obitelji...« osjetili su, da je tu među njima sam Gospodin, i da im duše rone u divno Srce njegovo kao sitne pčelice u golemi rumeni cvijet...

VI.

Dok je sjutra, na dan svetkovine Božanskoga Srca, sjao mladi Josip Dorić u svetom ruhu na žrtveniku među mnogo svećenika, koji su mu dvorili kod prve svete Mise, nisu njegovi pobožni roditelji od suza radosnica gotovo ni vidjeli svega toga. Tek su znali,

Euh. kongres u Sarajevu: Papin Zamjenik dijeli mladeži sv. Pričest.

da je tu Bog, da se na oltaru zbiva ono, čemu se dive anđeli, da je posred tih anđela njihovo milo dijete i da se na njegove riječi zbivaju te tajne nebeske. Njihove su duše gorjele kao dva plamena najčistije i najdublje zahvalnosti prema Bogu, koji im je dao toliku milost. I kad su primali iz sinovih ruku presveto Tijelo Božje, činilo im se, da im sam Isus čestita i govori im glasom tihim, milijim od svih pjesama: — Mili, mili, mili moji, eto kako sam vas ljubio, kako vas ljubim...!

Od toga vremena žive starci Jure i Tereza više u nebu nego na zemlji. Istina, gruba zbilja poratnih dana sjeti ih češće, da su još u progonstvu zemaljskom. O Draganu pokojnoga Šime čuše, da je iza očeve smrti htio baštinjene milijune podesetorostručiti, dao se na neka opasna poduzeća i gotovo preko noći izgubio — ama sve! Zaklonio se s majkom negdje kod njezine rodbine.

— Gospodine, obrati ih, da ne izgube tebe! molio je Jure.

Uznemirio se starac češće i radi odurnih psovaka, što su se iza rata još više čule. Naročito su hulili na Boga oni nesretnici, što ih je rat izbacio kao pakao svoju djecu, da šire po svijetu sotonino kraljevstvo.

— Jao vama, jao vama! Idu dani i nisu daleko, grmio im je starac poput proroka, ne nisu daleko i vi ćete osjetiti desnicu pravednog Boga, koga ne priznajete; vi ćete u svom užasu priznati, da je strašno pasti u ruke Boga živoga! I on je vapio dan na dan:

— O Bože, koji si dao radi nas probosti Srce svoje, spasi ove slijepce, smiluj se dušama, za koje si prolio svu Krv svoju, smiluj se patničkomu hrvatskom narodu!

Ipak uz milu dječicu najstarijeg sina Ivana, koji je dušom i tijelom živa slika svoga oca, zaboravlja starac rugobu i strahotu ovih dana. Dječarci se kupe oko njega, djevojčice oko bake kao pilići i ne dadu se od njih. A djed i baka ih miluju, pričaju im o lijepom nebu, o Isusu, Majci Mariji, svetom Josipu, o anđelima i svecima, uče ih nauk kršćanski i molitve. Sprovode tako s anđelcima život anđeoski, mole za sv. Crkvu, sv. Oca papu, biskupe i svećenike, za svoju rodbinu, napose za »svoje tri zlatne jabuke«, što su ih posve darovali dragomu Bogu — za sina svećenika i kćerke redovnice — za prijatelje i neprijatelje, za sve ljude. Zaronjeni u molitvu čekaju, da ih Presveto Srce kao božanski zrakoplov digne i ponese onamo, gdje će gledati, ljubiti i uživati sve ono, što su na ovom svijetu vjerovali i ufali se.

M. Pavelić D. I.

DAJTE APOSTOLA ISUSU!...

Jednom zgodom govorio glasoviti kardinal francuski Pie katoličkim ženama. Govorio im o svećeničkom zvanju. Među ostalim rekao je i ovo:

—Gospođe! Vrlo sam dobro poznavao siromašna dječaka. Bio rodom iz Ch artres-a. Taj dječak žarko želio, da postane svećenik. Ali šta će, kad mu roditelji bili siromašni, pa nisu imali sredstava da ga školaju.

Jednoga dana, bilo to na svetkovinu sv. Triju Kraljeva, došao dječak u katedralu u Poitiers. Njegova duša bila do u nebo zanešena lijepim bogoslužjem. Žarka čežnja, da postane svećenikom, a s druge strane neimaština tako djelovali na njegovo osjetno i plemenito srce, da je počeo malne glasno jecati. I plačući ostavio je veličanstveni hram Božji.

Pred crkvom opazi ga jedna sirota žena, prodavačica cvijeća, pa ga upita:

— Mališu, zašto plačeš?

— Želio bih postati svećenik, ali ne mogu, jer sam siromašan.

— Ja ću ti pomoći, odvrati žena.

I prodavačica cvijeća održala svoju riječ. Šivala je do u kasne noći, samo da što više zasluži te mogne školovati mališa.

— Gospođe! završio kardinal, a suze mu navrle iz očiju. Ona je žena već odavna mrtva. Ali dječak je postao svećenik, onda biskup i kardinal. I taj nekadanji dječak jesam ja, vaš kardinal!...

•

Isus je obećao, da će svaku čašu vode, što se pruži drugom u ime njegovo, obilno nagraditi, ako ne na ovom, ono svakako na drugom svijetu. Tako su Isusu draga djela milosrđa. Ali ima li većega djela milosrđa, nego pomoći nekom, da postane apostolom Isusovim, njegovim svećenikom?...

Nastojte osobito svojim molitvama, da dadete Isusu što revnijih pomoćnika u radu oko spasa neumrlih duša... Sjetite se njegovih riječi: »Žetva je velika, ali poslenika malo. Molite se dakle Gospodaru žetve, da pošalje poslenika u žetvu svoju.«...

F. M.

KRUH NAŠ SVAGDANJI...

Dvoje se djece vozilo u željeznici. Majka ih lijepo odgojila i naučila, kako će u nestašici radi svagdanjeg kruha moliti Boga, da im ga on pribavi u svojoj očinskoj dobroti. Djeca se dugo vozila, pa su već istrošila hranu, što su je imala za put. I eto voze se osam sati, a da ništa nisu jela. Bratac i sestrica bili stoga nekako žalosni. Najedamput sestra nasloni glavu na klupu, a onda je iza čas dva opet sumorno uspravi.

— Da ti nije zlo, drago dijete, upita jedan gospodin, koji je sjedio baš njima sučelice.

— Nije, već smo gladni, pa sam po naputku svoje majke izmolila Očenaš, da se dragi Bog kao dobri otac pobrine za naš svagdanji kruh.

— Nažalost, djeco, kod sebe nemam ništa, ali ću vam na prvoj postaji kupiti hrane.

Tako je i bilo. I djeca se lijepo zahvalila dobrom gospodinu ali još su se ljepše zahvalila svome Ocu nebeskom, koji se eto za njih pobrinuo.

•

Isus je rekao, da zna naš Otac nebeski, što nam treba. Naša je samo dužnost, da mu se ponizno i s pouzdanjem molimo. Molimo ga za svoj kruh svagdanji, ako ga nemamo. On nas ne će zaboraviti. Ali također ne zaboravimo, da mu se od svega srca za nj zahvalimo. I što više imamo, to smo veći dužnici, pa radi toga moramo biti i tim zahvalniji. A kako se rijetko zahvaljuju Bogu upravo oni, koji imaju svega! Da li i ti ne spadaš u broj tih nezahvalnika?...

F. M.

NAŠ SPASITELJ.

Msgr. Cheveraux, misijonar u Americi, a kašnje biskup u Orleansu, bio vrstan govornik. Njegove su propovijedi i protestanti rado slušali. Neki između njih dođoše jednog dana k misijonaru te rekoše:

— Još ima naših drugova, koji bi rado došli na vaše propovijedi. Samo im smeta križ, što se nalazi na propovjedaonici. Stoga vas molimo, da ga uklonite.

Navečer istoga dana misijonar opet propovijedao, pa je rekao: — Čuo sam, da nekima smeta ovaj križ. Želim i spram njih biti susretljiv, pa ga evo uklanjam.

Iza tih riječi stavi križ na stranu i prekrije ga jednim platnom, a onda nastavi svoju propovijed:

— Razbojnik napade iznenada jednog gospodina, koji je izlazio iz svoje kuće. Oborio ga na zemlju, koljenima mu pritisnuo prsa, zamahnuo bodežem i ravno će mu u srce, kad u isti čas pritrči jedan čovjek, da spasi gospodina. U svom bijesu razbojnik rine bodež u grudi ovog čovjeka i pobjegne. Gospodin je ostao na životu, dok je onaj milosrdni čovjek odmah izdahnuo.

Ovuda prolazio slučajno i jedan slikar, koji je vidio čitav ovaj grozni prizor. Zamišljen vrati se kući te stade živim bojama slikati sve, što je vidio. Kad je dovršio sliku, ponese je na dar onom gospodinu. Slika bila zastrta.. Umjetnik dođe pred gospodina te reče:

— Donio sam vam na poklon jednu sliku, koja će vam sigurno biti mila. I počne sliku otkrivati.

— Ah, moja slika u onom groznom času! uzdahne gospodin. A kad je slikar posve otkrio svoju umjetninu, ganuto će gospodin:

— To je slika milosrdnog čovjeka, koji me spasio! . . . Srdačna vam hvala! . . . O mila sliko, ti ćeš mi uvijek biti pred očima! . . .

— Slušatelji, nastavi misijonar. Evo i vama pokazujem jednu sliku. Pogledajte je! Poznate li je? . . . I pokazujući križ nastavi: Grijeh je razbojnik, koji vas napao, da vam zada smrtni udarac. Isus, koji visi na križu, umro je umjesto vas . . . Dalje ne tumačim. Ako ne ćete slike Isusove, ako ne ćete križa, ja ga nosim sa sobom.

Na to povikaše i katolici i protestanti:

— Hoćemo Isusa! Hoćemo svoga Spasitelja! Hoćemo križ!

•

Po katoličkim kućama vide se kojekakove slike. A da li se u njima nalazi i raspelo? . . . Raspeti Isus neprestano će nas sjećati svoje neizmjerne ljubavi spram nas. On će nam davati snage u radu i teškoćama, a na smrti će nam biti najslađa utjeha.

S. Dragičević D. I.

APOSTOL PRESVETOG SRCA ISUSOVA.

Uspomena na † O. Iliju Gavrića D. I.
1867. - 1931.

Odmah iza smrti O. Gavrića donijeli su razni listovi i časopisi bilo dulje bilo kraće preglede života i rada njegova. Tako »Hrvatska Straža« (29. kolovoza 1931), »Katolički List« (3. rujna), sarajevski »Katolički Tjednik« (6. rujna), zagrebačka »Nedjelja«, zagrebački »Svijet« u br. 12. (donio sliku), »Jutarnji List«, šibenski »Katolik« u br. 38, sarajevska »Vrhbosna«, »Glasnik Srca Isusova« i »Vjesnik Mar. Kongregacija« — oba posljednja časopisa donijela su i sliku. Ovdje ću iznijeti većinom nove crtice, koje nijesu još objelodanjene, pa će čitatelji Kalendara Srca Isusova i Marijina, pouzdano se nadam, rado čitati ovaj prikaz.

1. U očinskom domu.

Ugledao je svijetlo svijeta 28. prosinca 1867. kod Travnika u Bosni.

Sâm O. Gavrić šest godina prije smrti svoje napisao je mali »curriculum vitae — tečaj života svoga.« I odatle prenosim slijedeće:

»Rodio sam se u mjestu Pirgići (to je mjestance sa tri kuće u kraju, što se zove Kovačići župe Pećine). Kada čovjek iz Pećina putuje kroz Kovačiće u Šenkoviće, pa dođe u Pirgiće — prva kuća na desno, to je kuća, gdje sam se rodio. To je kuća, gdje sam prve dane djetinjstva sproveo. To je kuća, u kojoj sam bio kao dijete opasno obolio: već mi bili svijeću upalili i okolo mene plakali. Majka i otac su gorko plakali, a otac kroz plač na vas glas zavapi: »Sveti Ante! sačuvaj mi ga! Ako mi ga sačuvaš, šušit ću ti čitavu godinu dana!« I sveti Ante uslišao molbu moga dobrog oca. Po zagovoru sv. Ante Bog mi povratio zdravlje, a moj otac održao riječ — šušio utorke u čast sv. Anti kroz čitavu jednu godinu! Šušit pak u Bosni znači: kroz čitav dan ništa nego malo suha kruha (bez vode) jesti! Kolika je to pokora osobito za čovjeka težaka, koji cijeli dan raditi mora! Moj je otac već u hladnom grobu, a ja njegove ljubavi i požrtvovnosti nikada zaboraviti ne mogu. Dobri moj oče! Bog ti dao duši raj! Moja dobra majka je plakala i molila kraj posteljice moje, dok sam ja u ruci svijeću držao i oči u nebo upro, kao da ću na sad izdahnuti! Molitva majke i zavjet očev spasiše mi život i ja sam potpunoma ozdravio.

Moja baba Marija i slomljena ruka. Jednoga dana vidio ja, kako se dva vola bodu. Dotrčim ja sa velikom, suhom motkom i stanem mlatiti obojicu po rogovima, da ih rastavim. Rastavio sam ih zaista, ali na svoju preveliku nesreću! Jedan od volova zaleti se spram mene i navali na me! Ja se branim

onom motkom, no motka suha — lomi se — vol se zatrča na me, uzme me na rogove, baci me uvis — opet me dočeka na rogove pa sa mnom kao vrećom na zemlju! Stane me bosti i gnječiti sa svih strana kao klupko. Ja izgubio svijest: nit šta čujem niti vidim — smrklo mi se pred očima. Najedanput oćutim užasan udarac rogom po ramenu i zajaučem od boli. Srećom doletio jedan čobanin — otjerao vola i mene od očite smrti oslobodio. Kad sam se digao — ruka pada — slomio kost između ramena i vrata! Odem kući noseći jednu ruku u drugoj (lijeva u desnoj!) i na glas plačući. Kod kuće mi pogledaše ruku i imadoše šta da vide. Velika kost, koja spaja rame s vratom, posve je slomljena! Da me nije onaj pastir oslobodio, svega bi me živa bio vol isprobadao! Hvala Providnosti Božjoj, koja me je od očite smrti spasila!

Ruku su mi naredili — kost ispravili i opet spojili domaći ljudi i privezali mi ju, da rana zaraste. Jest, rana je zarasla, ali kost mimo kosti se srasla (ne kost uz kost!). A to se dogodilo radi toga, što sam se s djecom igrao i igrajući se tako ruku pokvario. Počela rasti mrtva kost na ramenu, a ja u brizi, što će biti sa mnom. Nije druge — treba se podvrći strašnoj operaciji. Odvedoše me jednom hodži i ećimu ujedno (liječniku) u Šenkoviće. Hodža — Abibić zvao se — najprije mi ponovno rastavi srasle kosti — bol bijaše neopisiva — sve mi kosti u plećima kao orasi škrgale — ja sav od muke pocrnio! Kad je rastavio kosti, onda ih ponovno sastavio jednu uz drugu, da tako zarastu. Metne mi jedno klupko pod pazuh i sveže mi ruku uz vrat i rame tako čvrsto, da se ni maknut nije mogla! Jadan ja crn kô ugljen, od muke plačem i plačem, a baba me vodi kući.

Moja baba — očeva majka, Marija se zvala, rođena Zlatunić iz Donjih Pećina, bijaše divna duša. Čista, radina, uredna, bogoljubna kao anđeo. Svi smo ju voljeli i svi ju od radosti majkom zvali. I jest bila prava majka svima nama ukućanima, a osobito moja majka. Ona je bdila uz moju postelju dan i noć čitav mjesec dana i pazila na moju ruku, da se ne bi okrenuo i opet iščašio ruke! Tako je meni lijepo kost zarasla kao da nije ni slomljena bila i ja potpuno ozdravio pod paskom i njegom svoje dobre babe.

Doživjela je 105 godina života i preselila se u blaženu vječnost! Bog joj dao duši raj! Nikad je ne ću zaboraviti.

K o l a c p r e k o l e đ a. Iz Kovačića (Pirgići) preselili se mi u Šenkoviće na jedno begovsko imanje kano kmetovi. Tamo među Turcima i rišćanima bilo nam svakako. Jednoga dana išao ja sa najstarijim bratom — Jurom na šetnju. Vraćajuć se kući opazim, kako se jedan rišćanin imenom Đorđe u potoku kupa. Ja kô dijete uzmem malen kamenčić i bacim u potok. Nesrećom pogodio kamenčić Đorđa u leđa, a Đorđa zabolilo, pa skoči ko ris iz vode, potrči za mnom, dostigne me, izvuče kolac kraj puta, pa mene po leđima. Ja sam pao u nesvijest i dulje vremena nisam k sebi došao. Jedva sam se kući dovukao. Skočila velika masnica (modrica) po leđima, a leđa me užasno i dugo boljela! . . . Ja sam to pre-

bolio, ali kod ružnog vremena sjećam se ja još i danas onoga kolca... Bog mu oprostio! Ja sam zaslužio onaj kolac, zašto nisam mirovao?

Moja majka. Kad mi je bilo jedno 10 godina, doselili su se moji u Pećine na begovsku zemlju kao kmetovi. Ah Bože moj! Koliko smo puta morali seliti iz jednoga mjesta na drugo radi hira agâ i spahija! Koliko li smo nevolja pretrpjeli na tim putovanjima, sam Bog zna! Koliko je suza prolila moja dobra majka noseći nejaku djecu i gladna i žedna s mjesta na mjesto! Bila je prava mučenica. Ali je sve nevolje podnosila iz ljubavi spram Isusa, koji je za nas morao s Majkom svojom i sv. Josipom bježati u Egipat. Ovom zgodom ne mogu na ino, a da ne spomenem značaj svoje dobre majke i da se ne sjetim prevelike dobrote njezine. Bila je omalena stasa, ali vanredno nježna i bogoljubna srca. I vanjština njezina bila vanredna, — prirodna ljepota lica, plemenitih, rekao bih zaista anđeoskih poteza lica, iz oka joj se zrcalila neka neopisiva milota i dobrota duše. Radina i vješta u svim kućnim ženskim poslovima, da joj na daleko i široko para nije bilo. Presti, tkati, vesti, krojiti i šivati odijela, na polju raditi, kopati, žeti, kupiti sijeno itd. itd. — sve je to znala i u tome sve natkrilila moja dobra majka. Ona je bila sve u kući. Bila je jednom riječju: uzor i majke i supruge. Često bi ona od usta otkidala i djeci davala. Za djecu se brinula kô oko u glavi. Prednjačila nam je i u molitvi. Svaku večer molila s nama duge večernje molitve. Svako jutro pozdravljala s nama Gospu. Ona je bila prva i jedina učiteljica naša u vjeronauku. Naučila nas sve istine svete vjere i sve molitve potrebne...

† O. I. Gavrić D. I.

No moju dobru majku Bog obdario i neprestanim i velikim kušnjama. Slaba je bila i često poboljevala, a nažalost i prevelika oštrina očeva i njegova teška narav bili su uzrokom neprestane boli i muke u srcu majčinu... Sam Bog znade na nebu, koliko je muke podnijela, koliko je gorkih suza prolila! Ali ipak nije nikad klonula duhom. Uzdala se ona u Boga i u Bogu jedinu utjehu tražila, osobito u molitvi i primanju svetih sakramenata. Pod zadnje dane života teško i dugo bolesna molila bi, da joj se što češće donese presv. Tijelo Kristovo za okrepu duše... Umrla je sveto, bogoljubno kao svetica — tako mi rekoše, koji su je zadnje dane vidjeli. Meni je stigao iznenada brzojav u Zagreb: »Umrla Vam majka.« Zaplakao sam i uzdahnuo sam kroz suze: Prestalo je ku-

cati srce, koje me na zemlji najviše (naravski osim Srca Božjega i Majke Božje!) ljubilo, za me se najviše žrtvovalo, najviše me razumjelo — srce moje mile majke! O dobra moja majko! Bog ti sve platio, što si za me u životu učinila! Bog ti dao duši lijepi raj! S Bogom, majko dobra! s Bogom do viđenja u raju!

Kad sam kasnije iza nekoliko godina pohodio grob svoje majke s bratom Stipom, kleknuo sam kraj groba, molio se za dušu svoje majke, poljubio grob i prosuzio rekavši bratu: Stipo! ti ne znaš, što smo izgubili! Izgubili smo srce, što nas najviše ljubilo! Dijeleći se od groba uzdahnuo sam opet: s Bogom, moja mila majko! Moli se za me Bogu, da i ja dođem na nebo i s tobom hvalim i slavim Boga na sve vijeke vjekova. Amen. — Umrla je 14. IV. 1904.

Iza nekoliko godina (1918.) obolio mi je i otac i mnogo trpio, ali ustrpljivo i Bogu odano, da Bogu zadovolji za sve ono, što je majci strogošću prevelikom nanio i za sve pogrješke života. Uza sve pogrješke isticao se ipak i uprav odlikovao moj otac dobrotom srca spram siromaha — nikada nikoga ne bi odbio od praga, nikome konaka uskratio, kada bi ga za to molio . . . Jednoga Badnjaka došao neki musliman u Pećine kao putnik i morao prenoćiti. Nitko ga nije htio na konak primiti — osobito, jer je sutradan bio Božić, gdje se kršćani vesele svaki u svojoj kući porođenju Isusovu. No moj ga otac primi na konak i pogosti ga kao prijatelja ili brata. Za ova djela milosrđa smilovao se Bog mojemu ocu te mu dao sretnu, blaženu smrt — umro je okrijepljen više puta Svetotajstvima vjere — umro je bogoljubno, skrušeno, pobožno kao pravi kršćanin.

M e z i m a c. Od 4 brata bio sam ja najmlađi i zato mezimac i ocu i majci. Moja starija braća bila su desna ruka ocu i majci, radili su i pomagali im raditi za obitelj. Ja se nisam morao mnogo truditi, pa sam tako rastao u kući kao mezimac pošteđen od teškoga posla.

P a s t i r. Kad sam ponarastao, morao sam naravski čuvati ovce, koze ili goveda, dok su druga braća teži posao obavljala. No imao sam često nesreću u tom poslu, jer mi se marva ili izgubila ili bi naišla na tuđe livade te štetu drugom nanesla protiv moje volje, a ja sam ipak radi toga bio progonjen i bijen. Jednog dana me jedna baba progonila i cijeli dan me vrebala, da me ulovi i da me izbatina, ali sam joj uvijek sretno izmakao. Drugom zgodom jedva živ izmakoh muslimanskim čobanima. No ipak me jednoć nesreća stiže te me ulovi jedan čovjek, koji me na mrtvo ime isprebija radi kozâ, koje su bile zašle u njegovu bašču. Još se i danas sjećam njegovih batina.

25 k o z a v u c i r a z d e r a l i. Izgubile mi se koze — ja ih tražio cijeli dan i ne mogoh ih naći. Tužan i žalostan ostadoh bez večere i prenoćih izvan kuće — u kuću ne smjedoh radi oca.

Moja braća s ocem tražila cijelu noć koze i nigdje ih ne nađoše do ujutro. Ujutro nađoše u jednoj planini samo krvave tra-

gove i komade kostiju od poderanih koza. Koze naišle na rulju vukova — vukovi ih sve podavili — samo dvije naklane utekle i spasile se: zvonarica i još jedna s njom. Šta ću ja žalostan? kako ću pred oca? Ja sam ipak skrivio, što sam se igrao s ptičjim jajima, dok su koze neopazice daleko otišle i prešle u drugu planinu te ih nisam mogao nikako naći. Ja sam mislio, da ne ću živ izaći iz očevih ruku. Kad tamo — ja se — hvala Bogu — prevario! Otac mi ni bijele ni crne ne prigovori — pustio me posve u miru — dapače me branio od napadaja drugih! Ja se nisam mogao dosta načuditi očevoj strpljivosti i mirnoći. — No otac je bio razborit, pa si je mislio: koze su izgubljene — dijete je uplašeno — ako ga tučem, šta koristi — mogu škoditi još i sebi i djetetu — najbolje je šutjeti. Tako ja ostadoh pošteđen od batina, gdje sam bio u smrtnom strahu, da će biti svašta! Imao sam u nesreći — sreću! Hvala Bogu!

PEĆINE — zavičajno mjesto † o. Gavrića.

N a u k. Kod nas škola nema, a nije nikad ni bilo. Ja zaželio učiti i kod Mise služiti. Župnikom bio pok. Fra Ilija Đebić, dobar ali strog svećenik. Naučio me dvoriti kod Mise i misne molitve latinski odgovarati.

Osim toga naučio ja od svoga druga Joze Pliše ABC i počeo pomalo čitati, a i ponešto pisati. Prvu epištolu sam pjevao na Uskrs god. 1882. Ko sada sretniji od mene? Odonda ja sam bio prvi u vjeronauku, dapače išao sam s Fra Ilijom po selima i sâm ispitivao vjeronauk ljude i davao im cedulje za ispovijed. Ko nije prošao kod mene na ispitu, taj se nije mogao ispovjediti, jer mu nisam dao cedulje. To mi nije dosta bilo, ja sam htio učiti dalje, u školu poći. Čuo sam, da su u Travnik došli nekakvi Isusovci i tamo otvorili gimnaziju. Mene silno želja vukla baš tamo. Ali kako ću?«

2. U školama.

Daljne doživljaje života svoga O. Gavrić nije više tako potanko zabilježio nego vrlo kratko i zbijeno. Ali ipak mnogo toga znamo koje iz njegova vlastita pričanja koje iz pismenih i usmenih izvještaja drugih — a i ja sâm više godina bio sam s njime za-

jedno. Dvojica su bila, koja su se za nj zauzela, da je unatoč podmakloj već dobi svojoj mogao školu pohađati: jedan je bio — njegov župnik Fra Ilija Đebić, a drugi — Isusovac O. Aleksandar Hoffer, starješina travničkog sjemeništa i gimnazije.

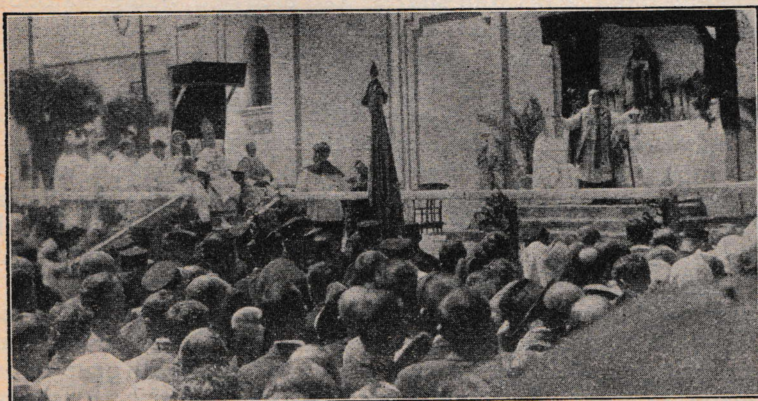
P r i p r a v a z a š k o l u. Koješta je odavalo u djetinjstvu i u dječačkoj dobi Gavrićevoj, da je rođen za nešto više. Kadgod je došao u obližnji grad Travnik, vidio je tamo četu malih sjeminaraca, kako idu sa svojim nadstojnikom na šetnju, kako se igraju topograda na igralištu — a dakako da su međutim vježbali se u školi, a iza toga i marljivo učili u onoj velikoj zgradi, što su je Isusovci nedavno podigli (g. 1882.) Rodila se u njega vruća želja, da postane svećenik. Ovu svoju želju očitovao je svojim roditeljima, a oni se nijesu protivili, jer su osim njega imali još tri starija sina. No kako će se ta želja ostvariti? Priopće najprije cijelu stvar pećinskom župniku Fra Iliji Đebiću, a taj je odmah znao dobar savjet. »Isusovci« — reče župnik — »ne će ga primiti, a da nije izučio pučke škole. No ja sam prije kao dolački kapelan vidio tamošnje čč. sestre Milosrdnice. Mogle bi ga one primiti u svoju školu. Kako je Ilija već velik i pametan momak, može sve, što treba, naučiti za nekoliko mjeseci. Ja ću ga čč. sestrama preporučiti.«

A evo kako se je naš Ilija Gavrić upoznao sa starješinom Isusovačkim u Travniku s O. Hofferom! Ilijin otac slao ga često, da goni iz Pećina u Travnik drva Isusovcima. Kad bi Ilija istovario i predao drva, uputio bi se u gimnazijske hodnike, da gleda i promatra slike, što su na stijenama visjele. Vidi ga jednom O. Hoffer i upita ga, šta gleda i da li razumije, što te slike znače. »Jok«, veli Ilija, »ne razumijem ono čitati, pa kako ću znati, što te slike znače.« Drugom opet zgodom upitat će O. Hoffer Iliju: bi li ti htio ići u školu. »Naravno,« odvrati Ilija, »da bih htio ići u školu, no kako da idem? Moja je kuća vrlo daleko, ne bi mi bilo moguće dolaziti ni u jednu školu.« Na to će mu O. Hoffer: »Mogao bi u Dolac k čč. sestrama. Hoćeš li?« Ilija veselo usklikne: »Hoću. Samo je to pitanje, hoće li one mene primiti, kad sam ovako star i velik.« — »To je moja briga. Samo ti dođi odmah sutra, a ja ću čč. sestre obavijestiti o tvom dolasku. Ali slušaj, što ću ti reći. Svake godine svrši bar dva razreda, pa ako budeš dobar i marljiv, uzet ću te u gimnaziju. A kroz to vrijeme, dok si kod čč. sestara, možeš usto štogod im i raditi na pr. drva cijepati, u čaršiju otići itd.« Ah tko sad sretniji od Ilije! Dakako da je O. Hoffer već prije s čč. sestrama u Docu govorio o Iliji.

Nego prije što se konačno odlučilo, da će Ilija k čč. sestrama u pučku školu, imao se podvrći prijamnom ispitu za gimnaziju. O tom piše ovo: »Licem na Antunovo 17. siječnja — snijeg zapao do pasa, otputim se ja s ocem u Travnik i ravno u gimnaziju. Na hodniku susretnemo O. Hoffera i moj me otac predstavi O. Hofferu, da želim učiti. O. Hoffer nas pošalje O. Celinšćaku na ispit! Ispit bijaše kratak, ali težak. Morao sam potpisati svoje ime i

prezime. A kad je O. Celinšćak moj krasnopis vidio, poslao me čč. sestrama u pučku školu.«

U č e n i k p u č k e š k o l e. Došao je Ilija u Dolac, da se upiše u školu. Po mogućnosti se lijepo opremio. Glavu omotao bijelim, šarenim peškirom, kosa mu naokolo ispod fesa kao vijenac proviruje, preko leđa spustio perčin (dugu pletenicu), torbu objesio preko leđa, štap u ruci i — eto učenika. Baš je bio nastavni sat, kada ga je č. s. predstojnica Apolonija uvela u školsku sobu. Ali sad nastade nemio prizor. Časna sestra učiteljica Amalija (Reinecker iz Petrinje) od naravi slabunjava poče se braniti, da ona ne će uzeti u školu momke s malom djecom itd. U to je sam Ilija zgodno posredovao. Stupi nešto naprijed, baš pred učiteljicu i prozbori: »Časna sestro, nemojte se vi bojati od mene, ja vam ne ću ništa učiniti, budite samo mirna!« I časna sestra pomalo se umiri. U školi je sjedio stasit momak među mališima i učio s nji-

Euh. kongres u Ogulinu: Propovijeda mons. dr. I. Starčević.

ma. A kad je brbljao, morao je i on na polju klečati. Njegova mala učiteljica č. s. Amalija zauzimala se za Iliju svojski, da uči i zaista nauči, ali prema prilikama znala ga je i kazniti. U kuhinji je jeo, a u štali spavao. U slobodno vrijeme, kad je ustrebalo, nacijepao bi drva ili donosio vode ili gonio na konju daske. Kako je Ilija već znao ponešto čitati i pisati, a usto bio darovit, vrlo marljiv i u godinama, svršio je za pô godine osnovnu školu. (Zapravo samo drugo polugodište drugog razreda ali s odlikom.)

Vrlo je zahvalan bio časnim sestrama dolačkim i često je govorio: »I ja sam bio dijete sv. Vinka!«

S j e m i n a r a c — g i m n a z i j a l a c. Svršivši Ilija osnovnu školu primljen bi u nadb. dječ. sjemenište u Travnik. Nego u velikim školskim praznicima morao je pohađati pripravni razred, što ga je obično O. Brandis tada držao kroz šest nedjelja za buduće đake gimnazijalce. Baš one godine, kada je Ilija započeo gimnazijske nauke svoje, započinjala se u Travniku školska godi-

na početkom rujna, jer doonda je bio na gimnaziji početak šk. godine u listopadu. Prvi časovi u sjemeništu bili nešto poteški našemu Iliji. Pozvao je O. Slavić kao generalni prefekt Mg. Hamerla, koji je tada s djecom kao nadstojnik bio na igralištu, gore u hodnik, te mu reče: »Evo vam novo đače!« Ilija pak stajao je uza zid, te je sakrio lice svoje od stida. Neobično mu bilo, da se on kao velik, stasit momak ima družiti s malom djecom. Nego to nije ništa koristilo. Reče mu nadstojnik: »Ajde, bolan, napolje (t. j. na igralište)!« a time je riješio čvor. Mali iz prvog i drugog razreda gimnazije — drugih još nije bilo g. 1884. — odmah okružili svog golemog druga, pa jedan pita ovo, drugi ono, a svi su se naslađivali njegovim odgovorom. Tako jedan upita: »Jesi li plakao, kad si otišao od čč. sestara?«, a Ilija otpovrne: »Šta bi plakao? Nijesu me one rodile!« Nego nije dugo potrajalo, kad su počeli svi sjemenarci svog novog druga štovati, jer je naskoro bio u školi jedan od najboljih đaka, a pri tom snažan kao medvjed. Jao si ga onome, koji mu se rugao, makar bio i velik đak. On je već osjetio čvrstu ruku svoga druga Ilije. Za jednoga, koji je uvijek u njega zabadao, reče Ilija sam: »Jednoć smo se našli na samu. Tad ga ja pritisnuh na hrpu kamenja, da mu svako ruganje prošlo zauvijek.« Ali u srcu njegovu nije bilo ni traga zlobi ili mržnji.

Kao travnički đak bio je 5. svibnja 1885. nazočin kod svečanog blagoslova temeljca kamena sjemenišne crkve sv. Alojzija u Travniku — određeni od nadbiskupa dekan Fra Jako Baltić obavio je uz svečanu podvorbu propisane crkvene obrede, a 1. srpnja 1886. svečanoj posveti novosagrađenog hrama Božjeg — ovaj izvanredni čin izvršio je nadbiskup vrhbosanski Dr. Josip Stadler. Nije li već tada mislio naš Ilija, kako će i on jednom u istoj crkvi propovijedati? — U rujnu g. 1887. bile su prve duhovne vježbe za travničke gimnazijalce, a rukovodio ih je Isusovac O. Juraj Jeramaz. S ovim je istim držao kasnije — iza 13 godina — oveći broj misija u Bosni.

Vrli sjeminarac — gimnazijalac treba da ima razne vrline, a mimo sve osobito ove tri: čisto bogoljubno srce, lijepe duševne darove i neumornu marljivost. Ilija je bio plemenita srca, a plemenito srce nije teško privesti Srcu Isusovu. Istom on začuo za ovu milu pobožnost i već ju svom dušom prigrlio. Veliko je pouzdanje imao u Bl. Dj. Mariju, koju je naučio štovati već u roditeljskoj kući. Nedjeljom i svecem vazda je bogoljubno primao sv. sakramente. Sve je vježbe pobožnosti obavljao vanrednom revnošću. U naukama se je uvijek odlikovao. Osjetio je Ilija u sebi poziv Božji, da se posveti redovničkom životu. I velikodušno se odazvao glasu milosti Božje. U sjemenište je stupio s nakanom, da bude svećenik, a ostavio je sjemenište s odlukom, da bude redovnik i to Isusovac. Dne 3. kolovoza 1888. stupio je u Družbu Isusovu.

M l a d i I s u s o v a c n a n a u k a m a. Milota je uistinu bilo pogledati Isusovačku redovničku kuću — novicijat u svetom An-

driji u Koruškoj, kamo je došao naš Ilija! Ta rijetko se nađu ljudi zajedno pod istim krovom tako različiti gledom na stalež i značaj, na dobu i naobrazbu, kako to biva u redovničkom novicijatu, a pogotovu kao što je to bilo tada u sv. Andriji. Tu se onako pravo pokazuju nedokučljivi putovi Prvidnosti Božje. Bilo nas je zajedno s braćom 52 novaka. Od potomaka uglednih plemićkih porodica pa sve dolje do sinova iz prostih seljačkih kuća, pa opet onamo gore do doktora mudroslovlja i bogoslovlja: svi su ovi slojevi i razredi bili tuj zastupani. Najmlađemu bilo je 14 godina, najstariji stajao u 40. godini života, a Ilija prevalio već dobro 20 godina. Na okupu nas bilo Hrvata, Slovenaca, Čeha, Poljaka, Nijemaca, Madžara, Švicara, Talijana. Za buduće svećenike bio je

Duhovne vježbe na Vrhovcu. — S lijeva gore: Namještenice. — Namještenice. dolje: Križarice. — Građanke.

saobraćajni jezik latinski i njemački, a nedjeljom i blagdanom razgovarale su se pojedine narodnosti u svom materinjem jeziku. Kroz dvije godine imao se proučavati nutarnji duhovni život i u tom se vježbati. Treba novak da položi čvrst osnov apostolskoj revnosti — osnov tako dubok, tako širok i tako jak, te uzmogne i najveću zgradu kršćanske savršenosti nositi, na kojoj je svaki redovnik obavezan pod teškim grijehom da gradi i radi vas život svoj.

»Bilo je to g. 1899.« — piše O. Hammerl — »našao sam se baš na Ilijin dan u sv. Andriji, te sam pohodio Iliju čestitajući mu imendan. Bio je čedan i pobožan novak. Njegov mi meštar novaka reče za nj, da ima solidnu krepost.« Dokaz je to, da je Ilija shvatio školu posvećivanja i usavršivanja samoga sebe pravo, ozbiljno. Dakako kad je došao u novicijat, vrlo slabo je vladao njemačkim jezikom, ali on je neustrašivo govorio i doskora lijepo

naučio njemački. Kako li je sve zadivio, kad je mjeseca svibnja u blagovaonici držao svoju prvu propovijed i to o Bl. Gospi! Tu se uz živahnu maštu i toplo srce njegovo krasno pokazala vanredna sila pučkog govornika u najboljem smislu te riječi. Jednako se već tada svakom prigodom pojavljivala vesela ćud njegova i dosjetljivost u nedužnim šalama i krasnim veselim sastancima, kojima je znao i kasnije kako u vezanom tako i nevezanom slogu sebi i drugima zasladiti vrijeme odmora iza ozbiljnih duhovnih vježba, pa iza mudroslovnih i bogoslovnih nauka. Znao je sastavljati prigodnice pjesme bilo hrvatski, latinski ili njemački. Da mu je dvogodišnja škola iza novicijata sa govorničkim i pjesničkim vježbama osobito mila bila i da se naš Ilija tu osobito odlikovao, to se po sebi razumije. » 2 godine učio sam« — piše on sam — »retoriku i klasike latinske i grčke. Privatno sam učio literaturu hrvatsku.«

Iz sv. Andrije dođe g. 1892. pod jesen u Požun (danas Bratislava), gdje se je posvetio mudroslovnim naukama kroz tri godine. U školskoj godini 1895/6. vidimo ga u Travniku kao učitelja na gimnaziji. Predavao je u trećem razredu vjeronauk, hrvatski, latinski, grčki, njemački, a bio je i razredni starješina. Nego tu mu nijesu ruže cvale poimence, što radi slabog vida svoga nije umio disciplinu držati. »A vidjelo se već onda,« piše O. Hammerl, »to će biti danas sutra misijonar. On seljački sin, iz naroda, imao je izvanredan dar, da pučki i zanimljivo propovijeda. Usto ga nije njegovo jako grlo nikada izdalo, a junačko zdravlje i kod največeg napora ostavilo.« Bogosloviju je učio četiri godine u Innsbrucku u Tirolu. Tu je iza treće godine bogoslovnih nauka koncem srpnja 1899. zaređen bio za svećenika, a onda je još godinu dana učio bogosloviju. Mjeseca rujna 1900. dođe u Linz (u Austriju), gdje je po običaju Družbe Isusove proboravio još jednu godinu u raznim duhovnim vježbama teoretskim i praktičnim.

Toliko za ovaj put. **Josip Predragović D. I.**

MOĆ MEDALJE NAŠE NEBESKE MAJKE.

U bolnici za invalide u Parizu ležao g. 1834. jedan vojnik. Već je dulje vremena bolovao na plućima, a počeo je i krv bacati. Ali osim tijela bila mu i duša vrlo bolesna. Već je dvadeset godina, otkako vodi život, kojim je pokazivao, da do vjere ne drži ništa ili vrlo malo. A jer se očito vidjelo, da mu se približuje konac života na ovom svijetu, nastojala sestra bolničarka, ne bi li ga kako sklonila, da primi sv. sakramente te tako u miru s Bogom pođe s ovog svijeta u blaženu vječnost.

— Pa ja sam pošten čovjek, časna sestro, odgovarao bolesnik. Nisam nikog ubio, nikom krova nad glavom zapalio, pa šta hoćete još više? . . .

A kad mu redovnica stala govoriti o milosrđu Božjem, rekao joj:

— Prestanite, molim vas lijepo, s tim glupostima!

Ali i sam je bolesnik vidio, da mu se približuje kraj životu, pa je znao češće reći:

— Izgubljen sam zauvijek!...

I svećenik je došao. Nije mu uspjelo, da ga skloni na ispovijed. A kad ga opet uvečer posjetio, bolesnik je skočio iz kreveta, da pokaže, kako još nije opasno bolestan, pa mu ne treba ispovijedi.

Sestri bolničarki dođe sretna misao. Odlučila je, da će kraj njegova kreveta neopazice staviti medaljicu B. D. Marije.

Međutim bolesnik došao do takvog očaja, da si htio nasilno prekinuti nit života. Iz opreznosti uklonila je bolničarka sve predmete, kojima si nesretnik mogao naškoditi, vješto stavila medaljicu u krevet i onda se žalosna udaljila te rekla svojim susestrama:

— Moramo se mnogo moliti za bolesnika, jer se bojim da će još ove noći ubiti sama sebe.

Sutradan izjutra na veliko iznenađenje bolničarkino bio vojnik posve miran te je rekao, da se mnogo bolje osjeća. A kad je sestra htjela da pođe u drugu sobu, doviknu joj:

— Pozovite mi svećenika.

— Šta će vam svećenik?

— Želio bih se ispovjediti.

— Ispovjediti! Pa jučer uvečer počeli ste još i psovati, kad sam vam spomenula svećenika i ispovijed... Želite li se uistinu ispovjediti?

— Dajem vam svoju poštenu riječ.

— Dobro, ja ću pozvati svećenika, ali se morate dobro ispovjediti. Recite, da već kroz mnogo godina niste dobro živjeli.

I svećenik došao. Ispovijed trajala čitav sat. A kad se sestra opet povratila, rekao je bolesnik sav ushićen od veselja:

— Sestro, nemate pojma, kako sam sretan i zadovoljan! Svećenik mi u ime Božje oprostio moje grijehe! Iza prve Pričesti ovo je najsretniji dan moga života!...

Upravo je čeznuo za sv. Pričešću. A kad mu sestra pokazala medaljicu, što se nalazila u njegovom krevetu, rekao je:

— Sad znadem, zašto sam prošle noći tako mirno spavao. Ja sam nešto takva naslućivao, pa sam već htio da pretražim krevet.

Zatim je pobožno poljubio medalju i dao da je metnu na njegovo odijelo uz ratna odlikovanja. Za sv. Popudbine bio vrlo ganut, tako da je počeo glasno moliti Boga, da mu oprosti ove i ove grijehe.

Sutradan pošao u sretnu vječnost...

Zar nije naša nebeska Majka predobra?!... F. M.

CRKVA MAJKE BOŽJE VINAGORSKE.

Svetište.

Negdje u 16. stoljeću, ako ne i davno prije, stajao je na Vinagori među samim vinogradima grofova Ratkaj kip Majke Božje s djetetom Isusom na desnoj ruci. Narod je dolazio na rad u vinograde i prolazeći mimo kipa molio se ubogi kmet i zazivao u pomoć Majku sirotinje Mariju. Kako su kmetovi počeli sve više štovati taj kip Majke Božje, pobrinuli se, da se kip što više uščuva i stavi pod krov. Na taj način došao je kip Majke Božje pod krov, to jest bila je načinjena kao neka kapela. I vremenom su grofovi Ratkaj podigli veću i višu kapelu i u nju smjestili kip Majke Božje, koji su počeli ljudi nazivati M. B. Vinagorska.

Narod je počeo sve više hodočastiti u tu kapelu. Kako su mnogi dobili osobite milosti, raširio se ubrzo glas o pomoći M. B. Vinagorske i Vinagora je postala hodočasničko mjesto. Na hodočašća dolazili i zagovore obavljali nesamo kmetovi, već i plemići, vlastela, grofovi, baruni, kanonici i drugi pa i hrvatski banovi. Mnoge su zagovore i uslišane molbe zabilježili desinički župnici, u čiju je župu spadala Vinagora. Knjiga se danas čuva u arkivu župe Vinagora. Najviše milosti i uslišenja bilo je u 18. stoljeću, osobito između godine 1740. i 1760. Hodočašća trajala su i dalje, ito mnogoput u godini, a najviše na uskrsne i duhovske ponedjeljke te na ime Marijino. Hodočašća su dolazila i nadalje, a sa hodočasnicima dolazilo je i po 20 svećenika iz sviju okolišnih župa u Zagorju i iz Štajerske. Hodočasnici dolazili su dapače čak i iz Prekomurja i okolice Maribora i Ptuja. Silan udarac hodočašću dala je velika nesreća g. 1892. na zadnju nedjelju listopada. Radi uzbune, da se ruši toranj, svijet je navalio na stube. Stube su bile vrlo strme, pa je odmah zaglavilo 14 ljudi, a ranjeno bilo preko 100.

I kip Majke Božje Vinagorske imade svoju povijest. Sadašnji je kip još iz g. 1652. Imade mu dakle blizu 300 godina. Taj je kip doskora bio zabačen na tavan kapele, pa postavljen drugi kip Majke Božje. Pisac kronike veli, da su zagovori prestajali i narod počeo sve manje dolaziti na hodočašće. Po nalogu zagrebačkog biskupa Borkovića potražili su kip i natrag ga postavili na glavni oltar. Štovanje i zazivanje opet se obnovilo a hodočašća došla do cvata u 18. stoljeću.

Crkva Majke Božje Vinagorske dobivala je tijekom vremena oblik, kojeg sada imade. Srednju lađu i zvonik podignuli su do g. 1707. Za par godina prigradili su desnu kapelu sv. Valentina. Ovakva crkva bila je godine 1713. posvećena. Posvetio ju biskup iz Senja Adam Benedikt grof Ratkaj, koji je bio rodom iz Velinog Tabora. Grofovi su naime Ratkaji bili najveći dobrotvori ove crkve, koja je bila na njihovom području. Kasnije sagrađena je i lijeva kapela Presv. Trojstva. U kutove prije svetišta smjestili su ol-

tare: desno Triju Kralja, lijevo Sviju Svetih. Tako je crkva dobila pet oltara, koje još i danas imade.

Arkade okolo crkve novijeg su datuma. Krasne arkade sagrađene su prije devedeset godina radom župnika Mihaela Lackovića. Blizu glavnog ulaza stoje kule. U kulama su oltari sv. Roka i sv. Florijana. Cijela crkva i arkade čine dojam crkve opasane bedemima s dvije obrambene kule.

Čuvari svetišta.

Za cara Josipa II. uređene su i mnoge župe, mnoge i nove osnovane. Vinagora spadala je pod župu Desinić. Kako je ta župa bila prevelika, otcijepili su trećinu sa istočne strane i osnovali župu na Vinagori. Dali su joj sva sela oko kapele na Vinagori i oko kapele u Sopotu. Od. 1789. bila je lokalna kapelanija, a za 11 godina postala je samostalna župa. Prvi župnik bio je desinićki ka-

Proštenište Majke Božje u Vinagori.

pelan i domaći sin S t j e p a n Z a g v o z d a. Njega je g. 1809. naslijedio agilni župnik i revan svećenik M i h a e l L a c k o v i ć. Najvećih zasluga stekao je podizanjem arkada i kula za kapele. Iza njega dobila je Vinagora opet agilnog župnika N i k o l u C r n o g a j a. Za njegova doba sazidan je veliki župni dvor tik uz crkvu. Njegovim pak trudom i marom sazidana je na Vinagori župna škola, koja je također kao i župni dvor najljepši spomenik vrijednom župniku. Četvrti župnik i dugogodišnji kapelan bio je glasoviti šaljivac B e n k o K e š i r, o kojem su nastale čitave šaljive legende. Peti je župnik bio najdulje — punih 50 godina — I v a n J a k o v i n a, veliki prijatelj biskupa Strosmajera. Župnik Jakovina dopisivao se s biskupom Strosmajerom, od kojeg imade 27 pisama. Pisma su sasma privatne naravi. Kako je biskup redovito dolazio

u Rog. Slatinu, pozdravljao ga na banketima župnik Jakovina u ime hrvatske inteligencije. Tim govorima došao je na glas kao jedan od najboljih govornika u Hrvatskoj.

Na Vinagori bilo je kroz 115 godina mnogo kapelana, koji su se kasnije u životu književnom i političkom vrlo istakli. Među najpoznatije spada Andrija Palmović, koji je bio kapelan kroz tri godine. Na Vinagori ispjevao je mnogo svojih pjesama, koje je kasnije s ostalim pjesmama izdao njegov prijatelj Fran Falnegović, župnik iz Sela Zagorskih. Kroz 18 godina bio je kapelan na Vinagori kasniji župnik Benko Kešir. Baš kao vinagorski kapelan pravio je originalne šale i došao na glas po cijeloj Hrvatskoj.

Župnik Jakovina umro je u Pregradi 1930., a zakopan je u Zagrebu. Pod zadnje godine bio je s njime kao upravitelj Rudolf Gabršak. Njegovim zauzimanjem nabavljena su nova zvona za župnu crkvu.

Završujem stihovima nezaboravnog o. I. G.:

Da si zdravo, Vinagoro dična!
Oj krasnome ti si raju slična!
Kano zemlja Bogom odabrana,
Krasotama sva si obasjana!

Zelengaji i dubrave bajne.
Vinogradi i livade rajne
Oko blaže, slašću grudi pune,
Ko da rajskearšću harfe strune.

Sve brežuljak do brežuljka sjedi,
Put nebesa vedrim okom gledi,
Iznad sviju cvjetnih brežuljaka
Sva se diže nebu do oblaka:

Gospe crkva zidom opasana,
Zlatnom zrakom sunca obasjana.
A iz crkve odjekuju glasi:
Rajska djevo, daj Hrvate spasi!

Spasi vjeru naših pradjedova,
Očuvaj nas krivih od vukova!
Krivih čuvaj narod od proroka,
I od sviju brani ga poroka!

Ivan Vukina, župnik Vinagorski.

ZLATNA ZRNCA.

»Napravio sam ugovor sa svojim jezikom, da ne ću nikad govoriti, kad sam uzrujan ili srdit.«

»Ljudi se moraju strpiti jedni s drugima. Najveću hrabrost pokazuju oni, koji najbolje snose nesavršenosti drugih.«

»Na poseban način pazi na blagost. Prouči svaki kucaj svoga srca, pa ako nađeš, da još nije dosta blago, nastoj da prije svih kreposti ovu krepost postigneš.«

»Duh Sveti ne dolazi u kuću, gdje se svađa, prepire, rogobori.«

»Popustljivost znade u jednom satu više zla izliječiti nego zlovolja u čitavoj godini.« **Sv. Franjo Saleski.**

IZ MARTINOVE TORBE.*

Ja ne znam, što je strah, ali vjerujte, ruke su mi podrhtavale, kad sam lani uzeo u ruke naš mili Kalendar Srca Isusova i Marijina za g. 1932. i stao listati, da nađem svoju pisaniju »Iz Martinove torbe«. I kad sam ju ugledao te počeo da čitam, krv mi je oblila lice, a uši mi se zažarile, kao da sam popio litru srijemske graševine. Čitam ja, čitam i sve se čudim, kako mi je lijepo časni urednik uredio moju pisaniju, kao kad brico uzme u posao čupava dječaka pa ga ošiša i umije, da dečko sam sebe više ne prepozna. A šta da vam kažem, kako mi je bilo u selu, kad su me znanci bockali, kako sam ja tobože pošao u »književnike i farizeje«. Već sam sebi rekao: »Martine, mani se ćorava posla, za tebe je kladivo i nakovanj, a ne lakokrilo pero i hartija bijela.« No ne potrajalo dugo, a poštar mi uruči pismo iz bijeloga Zagreba, od ruke časnog oca urednika. Priča on meni u pismu, kako mu pišu iz zelenoga Zagorja i kićenog Srijema, iz junačke Hercegovine i kršne Dalmacije, iz gorovite Bosne i ravne Slavonije, seljaci i građani, da su u slast primili, što im je Martin istreso iz svoje pune torbe, pa me otac urednik kumi i zaklinje, neka iskupim obećanje i nastavim pripovijedati za pouku hrvatskome puku, koji je ovakva štiva željan kô gladan hljeba. Sad mi je bilo nekako čudno pri duši: amo kao da ću u zemlju propasti od stida, a onamo, treba održati zadanu riječ, pogotovo kad časni urednik misli, da od mog pisanja ima koristi. I tako vam ja popodne na prvu nedjelju svete korizme spremim pero, papir i tintu, prekrstim se i stanem da pišem u ime Isusovo. Moji svi otišli u selo, jedni u naša katolička društva, drugi rodbini, a ja ostao sam. U kući je tiho, tek u zapečku macan prede, starinska ura hoda jednolično kô vojnik na paradi, tik - tak, tik - tak, a kukavica ure kuka . . .

*

Naslikao Gabrijel Jurkić.

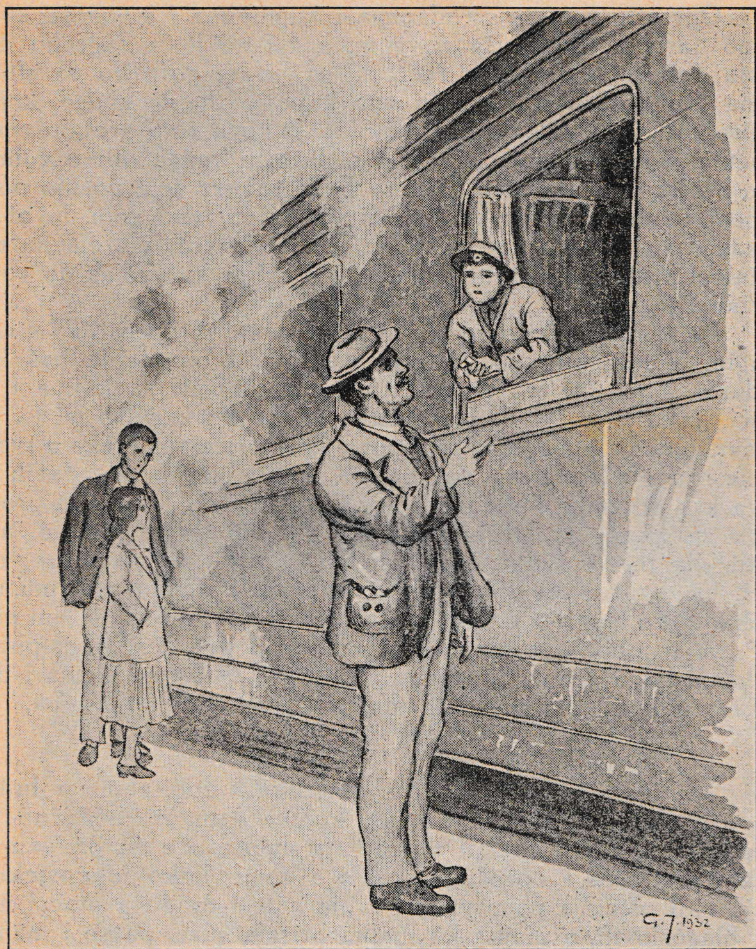
Ja sam kovač Martin . . .

*) Vidi Kalendar Srca Isusova i Marijina 1932., str. 65—77.

Svršio ja osnovnu školu s odlikom i donio opet kući nagradu, lijepu knjigu crvenih korica, kad jednoga dana popodne eto gospodina župnika k nama u pohode. Moji ga roditelji i mi djeca poljubismo u ruku. Kako je i pravo, mlađima nije mjesta, gdje stariji razgovor vode, te mi djeca na vrata, no mene zaustavi gospodin župnik: »Martine, ostani ovdje!« Ja se vratim, a on će roditeljima: »Već sam vam, dragi moji, ljetos govorio, kako bi valjalo da Martin nastavi školu. Bog mu je dao bistru pamet, a knjiga mu je srcu draga, siromasi niste, da ga ne bi mogli školati.« Ja sam u neprilici gledao čas g. župnika čas roditelje, a srce mi je sve poskakivalo, kad sam razabrao, da i moji roditelji jednako misle kao i Velečasni. On se okrene meni pa će s posmjehom: »A šta bi ti najvolio da postaneš?« Bilo mi je onaj čas, kao da će srce u vrat skočiti, te ja gledajući nesigurno oca odgovorim: »Tata, moja je najveća želja da budem svećenik«. On me stane u čudu motriti, mami se lice preobrazi od radosti, a u očima zasjale suze. Tata me upita: »Sinko, je li to tvoja ozbiljna volja?« — »Oče, ja o drugom dosad ni mislio nisam!« Sad se umiješa Velečasni: »Dragi Marko i vi vrijedna gospo, red je da otkrijem, što smo Martin i ja vama dosad skrivali. Ima već godina i pol, što je Martin meni povjerio, kako ga nešto silno vuče, da bude Božji misnik. Ja sam ga sokolio, nek samo ustraje u toj svetoj misli i želji, pa neka se moli Majci Božjoj, kraljici apostola, da mu poravna stazu, koja vodi do oltara, ako je to volja Božja. Nisam htio da se o tome govori, dok ne osvane pravi čas. Taj je evo kucnuo, a meni je jako milo, što vidim, da vi njegov naum odobravate. Vi, Marko, doduše još niste ništa kazali, ali vam vidim na licu, da vam je želja Martinova po volji.«

Tata odgovori: »Velečasni, pogodili ste moje misli. Nije mi samo po volji, da mi sin služi Gospodinu Bogu, nego smatram to najvećim odlikovanjem naše obitelji«. Međutim je moja slatka mama stala uz mene i svoju mi meku ruku položila na glavu: ja mislim, da me je onaj čas blagoslivala bez riječi... Opet progovori g. župnik: »Kazat ću vam sve, što mislim. Školovanje daleko od obitelji, bez nužnoga nadzora, stvar je pogibeljna. Dečko može lako nastradati, pokvariti se uz pokvarene drugove, a tih ima svuda, najviše u gradu. Bolje je sto puta, da dijete i ne ide u škole, nego da zađe na krivi put i dušu izgubi. Zato vam predlažem ovo: ja imam u Zagrebu prijatelja svećenika, koji je spreman Martina primiti k sebi. Dat će mu hranu i mirnu sobicu, za uzvrat će nešto malo poslužiti. Dakako, knjige, odijelo, obuću i ostalo vaša je briga. Sad ako vam je pravo, ja ću pisati prijatelju«. Moji su roditelji plemenitu ponudu objeručke prihvatili i Velečasnom zahvalili, a meni se činilo, kao da sam nekud veći narastao; od veselja sam se osjećao lagan kao da me krila nose.

Ne ću duljiti: minuše praznici, a meni bilo poći i prvi put u životu ostaviti očinski dom. Majka me opremila, kako je najbolje znala, a nije zaboravila ni Gospine krunice ni molitvenika:

Naslikao Gabrijel Jurkić.

Oproštaj od oca na željezničkoj stanici.

obećao sam joj uoči svog odlaska, da ću dok budem živ, svaki dan izmoliti krunicu, i evo hvala Bogu i Gospi ja sam obećanje održao, pa ako se kadgod desilo, da nisam mogao kanoti danas izmoliti krunicu, ja bi sutradan izmolio dvije. Život me naučio nečemu, što mi je uvelike pomoglo, da mi je dosad rijetko prošao dan bez krunice: ja bi ju redovito izmolio već ujutro, s njom bi ja dan započinjao, i tako se nije dešavalo, da bi s kojeg nepredviđenog uzrokao morao ostati bez krunice.

*

Oprostio sam se s rođacima i kumovima i kumama, svi me lijepo darivali, ponajviše novcem, a taj mi je u Zagrebu došao u sto dobrih časa. Mogu reći, da ga nisam potrošio na slatkiše ili na druge besposlice, nego sam kupovao lijepe knjige, koje mi je preporučivao velečasni Milunović, u koga sam proboravio sve vrijeme svoga školanja u Zagrebu. Ja sam knjige toliko volio, da sam svaku dao ukoričiti, nek se bolje sačuva te i poslije posluži i meni i mojima. I da vas sreća nanese u moj dom, ja bi vam pokazao svoju knjižnicu, u kojoj su i one stare iz vremena moga nažalost kratkog đakovanja: knjiga do knjige kao vojak do vojaka, ravnih 348.

Ne treba ni spominjati, da sam se pošao oprostiti i s našim dragim Velečasnim, mojim dobrotvorom. I on me je baš lijepo obdario, a još me je više zadužio onim dobrim savjetima i uputama, kako ću se vladati u tuđem svijetu. Preporučio mi je, neka se svake nedjelje bogoljubno ispovjedim i pričestim, neka u svakom profesoru gledam svog dobrotvora, neka bježim od rđavih drugova kao od zmije ljutice, a nek učim ne za red, samo da prođem, nego za život, da stečem znanja. Nije mi dugo govorio, ali to znam, da mi se svaka riječ usjekla u dušu, a ja sam se, mogu reći, njegovih riječi držao, i nije mi žao. Poljubio sam mu ruku, klekao pred njega, a on me je blagoslovio. Zaželio je, da mu pišem. Ja sam to obećao i svake mu godine po pet, šest puta pisao, a on meni odgovarao i lijepo me svjetovao. Njegova pisma i danas čuvam u kutiji, u kojoj je i mnogo drugih dragih pisama.

Što se bliže primicao čas rastanka s roditeljima i braćom, to više mi nestajalo onih krila, kojima sam još nedavno kano lebdio od radosti, što ću u grad na nauke. Ne ću da vam opisujem rastanka i oproštaja: znate i sami, kako je čovjeku pri srcu, kad ostavlja po prvi put svoje mile i drage. I otac i majka me blagoslovili, a majka kô majka brisala suze, pa se i meni oči orosile. Kad se danas, nakon toliko godina pitam, zašto je ona plakala, mislim, da je to bilo nesamo stoga, što me deset mjeseci ne će biti doma, nego još više. što je njezina materinska ljubav drhtala sa tamne pomisli, da bi se ja tako daleko od njezine skrbi i pažnje mogao iskvariti i srcem joj se otuđiti, kako se to često i događa. Ja kao da sam slutio uzrok njezina straha, pa sam joj zaufano pogledao u suzne oči i rekao: »Mama, bit ću uvijek tvoj i dobar«. Još ju sada vidim, kako se sva blažena nasmiješila, a suze su domala presušile.

Sutradan tek je rumena zora pomolila lice, naši vranci upregnuti čekali u dvorištu i tapkali vitkim nogama, otac sio sprijeda, ja se izljubim s majkom i braćom, popnem se uz oca, on se prekrsti, još jednom »S Bogom — S Bogom!« i konji krenu.

Naslikao Gabrijel Jurkić.

Štrosmajer govori.

Domala smo jurili ravnim drumom, da su kokoši uplašene poletavale desno, lijevo. Za podrug sata stigosmo na željezničku stanicu. Tata mi kupi svježih žemičaka. Rijetko smo mi jeli bijeli kruh. U nas je vrijedilo pravilo: Crni kruh — bijeli zubi.

Nismo dugo čekali, kad se iz daleka začuje mukli šum, teško dahtanje lokomotive, pa onda lomot kolesa, a silna mašina s crnim vagonima naleti u stanicu. Tata me digne u vlak, na-

mjesti mi stvari na polici, napravi mi na čelu križ, poljubi me i reče: »Pozdravi Velečasnoga i reci mu, da ću ga skoro obaći. Sad sam ovih dana u veliku poslu, pa ne mogu s tobom. Božji te blagoslov pratio, sinko!« Poljubio sam svog dobrog tatu u ruku, a on sađe s vlaka, koji polako krene. Mahali smo si par časaka, a domala vlak zakrene i ote mi očev lik...

Meni je sve ovo vrijeme bilo kao da sanjam. Bio sam nekud svečano raspoložen, a kraj silne želje za naukom i bijelim Zagrebom nisam zapravo boli rastanka jako osjećao. Ipak je ta bol postojala na dnu duše, mukla, nejasna. Provalit će ona kasnije, a nije čudo, kad nam je srce sraslo s našim milima i dragima.

*

U Zagrebu me dočekao na kolodvoru velečasni M i l u n o v i ć. Nismo se poznavali, ali on je bio jedini svećenik na peronu, pa mi nije bilo teško da ga nađem. Dočekao me je veoma prijazno i poveo u svoj stan, koji se nalazio u velikoj kući, kakve u nas na selu nema. Uveo me u jednu sobicu i rekao: »Evo Martine, to je tvoja soba«. Ja sam bio presretan: kako ću lijepo stanovati! Ma, kao kakav gospodin.

Lako ćete se domisliti, kako sam raskolačio oči hodajući s Velečasnim po Zagrebu i gledajući ljepote velikoga grada. Najviše me privačila divna prvostolna crkva, koju su naši slavni hrvatski pređi podigli Bogu, a na čast Blažene Gospe od Uznesenja.

*

Velečasni mi je pomogao da se upišem u prvi razred gimnazije i nabavim knjige, i sad mi je bilo još par dana čekati, dok započne škola. Kad su mi se oči od gledanja umorile, a pamet od novih stvari zasitila, poče se u meni javljati ono muklo i nejasno čuvstvo te ja osjetim neku žalost, kakve nikad oćutio nisam: obuze me neodoljiva želja za očinskim domom. U duhu sam ga gledao, kako stoji među dvije stare lipe, na pročelju povrh prozorâ privlači ti oči malen k i p S r c a I s u s o v a, pod prozorima duga ona klupa poziva da sjedneš. Iz dimnjaka vije se dim, u kuhinji moja draga mama ugotavlja ručak, i sve ja to tako redom gledam, pa svoju braću Petra, Josipa, Matiju, sekice Janju, Terezu i malu Ružicu. Jedne večeri, baš uoči prvoga školskog dana, lijepo se ja pomolio i legao na počinak, ali san nikako na oči. Nešto teško mi stiskalo grudi, a vrele suze stale navirati na oči tako obilato, da su mi uzglavlje nakvasile i ja ga morao okrenuti. Sa suzama čovjeku odlane, zato ih je Bog i dao, te ja usnem, a u snu nađem se kod kuće među svojima...

*

Ujutro probudi me Velečasni, a kad sam se uredio i pomolio, pođem s njim u crkvu svetoga Vinka, gdje je on svaki dan služio svetu Misu, a ja ga dvorio. Ovu sam crkvu naših dobrih sestara

Naslikao G a b r i j e l J u r k i ć.

Demonstracije na Zrinjevcu.

milosrdnica veoma zavolio, tu sam najradije molio, tu sam se i ispovijedao. Već prvu subotu popodne iza škole ja sam pohitio da se ispovjedim. Velečasni mi je pokazao jednu ispovjedaonicu na desnoj strani i tamo me je uputio. U prvi mah nisam znao, zašto da se baš tamo ispovjedim, jedna druga ispovjedaonica bila mi je bliža. Ali kad sam slušao blagi glas Božjeg misnika, koga nisam mogao vidjeti, bilo mi je kanda čujem anđela. Bio je to Dr. J o s i p L a n g, koji je poslije kao posvećeni biskup zagrebački umro na glasu svetosti. Njegove riječi dizale su me Bogu. On me je naučio ljubiti presvetu Euharistiju i prečistu

Djevicu i Majku Božju Mariju. Tri sam se godine u njega ispovijedao i brojim to među velike milosti, koje mi je dragi Bog udijelio. Te tri godine bez sumnje su i najljepše svega mi života, a ovu sreću dugujem u prvome redu zagrebačkom svecu, čiji sam životopis iz pera dr. Sjepana Markulina već nekoliko puta pročitao, a nerijetko ga uzimam u ruke, da mi se duša vine u vedre nebeske visine.

*

Prvi školski dan u gimnaziji duboko mi se usjekao u pamet. Uh, koliko je đaka nagrnulo u onu veliku zgradu na Trgu svete Katarine! Pa ne samo malenih, kakav sam ja tada bio, nego i velikih. Ja sam za neke, kako su bili visoki i jaki, držao da su to profesori, no to sam mišljenje poslije promijenio, kad sam ih vidio, kako s knjigama i pisankama idu u školu baš kao i ja.

Otkad sam zašao u zrelu dobu i s Božjom pomoću bolje i jasnije spoznao našu lijepu katoličku vjeru, ne vjerujem da ima slučaj, nego kako Gospodin Bog upravlja svemirom, tako On ravna i staze svakoga čovjeka i vodi ga vječnoj sreći, ako se čovjek dade voditi. Tako ne mislim, da je bio puki slučaj, što sam se već prvi školski dan upoznao s Franjom R., koji je sa mnom polazio isti razred. Bio je moga stasa, jak, zdrava seljačka korenika, lica nasmijana, ali u duši ozbiljan, srca plemenita. Nikad se nije desilo, da on ne bi znao zadane lekcije. S njim sam se družio, s njim kadšto učio i zadaće izrađivao. A voljeli smo se, kao dva rođena brata: kud jedan, tud i drugi. Njega mi je Božja Providnost stavila na stazu moga žića, dok sam u stranom svijetu mudru knjigu učio. I tako sam ispunio savjet mog velečasnog župnika, da se klonem rđava društva. Bilo je i rđavih drugova. Čovjek ne bi vjerovao, da ima već među dječacima najnižih razreda i takvih, koje je opačina iskvarila. Najviše ih je među gradskom djecom, a nije ni čudo, kad dijete u gradu vidi toliko zla, gdjekad i u rođenoj familiji. Nekoliko ih je u toku vremena pokušalo, da se uvuku u naše društvo, ali smo ih Franjo i ja izbjegavali, kaošto čovjek bježi od zmije otrovnice. Franjo je bio pobožan, pa smo nas dvojica redovito svake subote išli na ispovjed svetomu Langu, a nedjeljom bi uranili i primili svetu Pričest on kod Svete Marije, jer je stanovao na Dolcu, a ja kod svetog Vinka. Često bi se idući na šetnju navratili u crkve, kraj kojih nas je vodio put. Ja sam pak, kadgod bi prolazio Kamenitim Vratima, stao čas, dva i izmolio tri ZdravoMarije za moje drage kod kuće.

*

Tuga za zavičajem pomalo je jenjala, no kad sam svojima pisao prvo pismo, napunile mi se oči suzama, a i onda, kad sam čitao prvi list od kuće. A šta sam se radovao, kad mi poslije stiže pismo, u kojem mi otac javljao, da će mi doći sa sestrom Janjom u petak navečer uoči Svih Svetih! Ne ću vam toga opisi-

vati, kako mi je srce igralo od slatkog uzbuđenja, kad sam ih sretan zagrlio, i kako smo po Zagrebu hodali. Velečasni je tati i sekici bio jako dobar, za njih se brinuo i u svemu im išao na ruku. Subota i nedjelja brzo su prošle, takav je već ljudski život, da sreća umine hitrinom nebeske krijesnice, dok su u tuge noge od olova...

O svojim profesorima mogu reći samo dobro. Tek je jedan bio među njima, kojeg se nerado sjećam. Čudno je, kako su u djece oštre oči. Franjo i ja smo opazili, da se on s nama prije i poslije nauke ne moli, a nije ni primao svete pričesti, kad bi

Naslikao Gabrijel Jurkić.

Pred cirkusnom menažerijom.

je primali s nama ostali profesori, na čelu im vrijedni ravnatelj, danas već pokojni Mirko Divković. Mi smo se onog profesora bojali, ne samo jer je bio goropadan, kadšto i surov, nego i zato, što smo u svojoj maloj glavici slutili, da u njegovoj duši nešto nije onako, kako bi moralo biti. Naš kateheta bio je velečasni Josip Milunović. Njega smo svi vanredno voljeli. Bio je mio i blag, ali je znao da bude i žestok, kad je trebalo. Takva smo ga upoznali u ovoj zgodi. Dva se naša druga ljuto zavadili, mrzili se, a dešavalo se, da su se i potukli. Kad naš kateheta to saznao, u školi ih je opomenuo, da se pomire, ali jedan od njih nije htio. Tad je Velečasni planuo, da mu se lice zažarilo, i u sav glas vikao: »Šta, ti ne ćeš da svom bližnjemu oprostiš?

Zar te nije Boga strah? Ne će ni Bog tebi oprostiti, dok ti ne oprostiš«. Kako se stvar svršila, ne umijem kazati, već je od onda prošlo toliko godina.

*

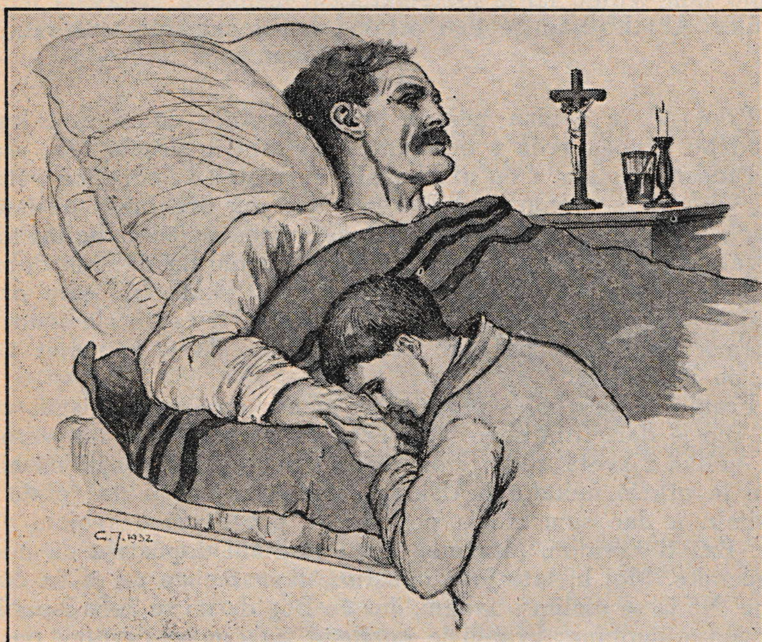
Vjeronauk smo uz tako dobrog katehetu svi bez razlike rado učili, jedini je izuzetak bio debeli Hugo, sin bogata advokata, koji se oženio nekatolikinjom. Takva mati dakako nije ni znala ni marila da si dijete odgoji u katoličkoj vjeri. Za dijete je velika nesreća, kad ima ovakovu majku, pa stoga nije čudo, što Crkva brani katolicima sklapati mješovite ženidbe, a nerado ih dopušta. Taj Hugo, jedinac, plivao u svakom zemaljskom dobru, a bio je lijenčina, kakvih se rijetko nađe na ovoj zemlji. Uz dva instruktora teškom se mukom provlačio, a kako sam poslije saznao, trebao je dvanaest godina, dok je u neke nekavice svršio gimnaziju. Na sveučilištu nije bio bolji, a kad mu je otac umro, nije ni svršio nauka, postao je jadni propalica, odan piću i svakoj opačini. U piću je i zaglavio. Kakav život, takva smrt.

*

Jednog se dana dogodilo u našem razredu, u prvom, nešto strašno. Dvojica se potukla, a jedan od njih opsovao Gospodina Boga (slava Mu i dika!). Stvar došla pred g. razrednika. Krivac, koji je izlanuo psovku, koprcao se i nastojao da se lažju izvuče iz neprilike, ali sve mu je bilo zaludu. Razrednik obavijesti o slučaju ravnatelja, a on odredi, neka se zaište u roditelja dozvola, da njihov nadobudni sinčić dobije šibe od gimnazijskog podvornika. Roditelji bili razboriti i dopustili, te moj Janko morao leći na klupu i primiti vrućih šiba. Mi đaci nismo bili nazočni, kad mu je podvornik Stanković prašio hlače. Janko sutradan morao još da podnese peckanje nekih vragoljana, a nije puno falilo, pa bi bilo i tučnjave. Svakako je Janko ovu vruću lekciju zapamtio, nikad ga više nismo čuli psovati. Kad ja danas o tom događaju razmišljam, ne krivim toliko dječaka, koliko one, od kojih je psovku naučio. A koji su to? Ne znam, no zar se ne dešava vrlo često, da djeca nauče psovati od svog vlastitog oca? Toga bi trebalo povaliti na klupu i odmjerit mu ne deset, nego pedeset udaraca. — Dandanas zaziru ljudi od toga, da bi se djeca šibala. Istina, šiba je krajnje sredstvo u odgajanju, njom se valja rijetko služiti i razborito, ali nije nikako pametno ne služiti se šibom nikada i posve uporabu šibe osuditi. Naš je vrijedni župnik već često na propovijedi spomenuo ono mjesto Svetoga Pisma, gdje Duh Sveti kaže: »Tko štedi šibu, mrzi sina svoga«. Pa onu: »Šiba i karanje daje mudrost«. A eto, ljudi hoće da budu pametniji od Gospodina Boga; zato im i jesu djeca često na žalost i sramotu.

*

Već sam spomenuo, kako sam volio lijepe knjige. Čitati bila mi je slast i u gimnaziji, gdje smo svakog četvrtka dobivali po jednu knjigu iz gimnazijske knjižnice. Jedna od prvih bila je ona o Robinzonu Kruzoe. Zaboravio sam čitavi svijet čitajući kako je Robinzon za oluje na moru doživio brodolom, spasio se na jedan pusti otok te pomalo s lađe, koja je virila iz vode, vadio razno oruđe i uredio si stan, pa kako je našao dobroćudnog divljaka, koga je prozvao Petkom, jer ga je u petak otkrio i t. d. S jednakom slašću pročitao sam i »Put okolo zemlje za

Naslikao Gabrijel Jurkić.

Oproštaj od oca na smrtnoj postelji.

80 dana«. Ja sam tako strastveno čitao, da sam kadšto i učenje zaboravio. A onda se dakako događalo, da sam zanemario školske predmete i loše odgovarao. To je opazio Velečasni, pa mi je jednom rekao: »Sinko, ne valja ti posao. Čitaj, ali dužnosti ne odnemaruj. I sam vidiš, kamo vodi pretjerano čitanje. Eto, dosad si bio dobar đak, a sad se moraš da boriš za prvi red. Zar ti ne bi žao bilo, da tata badava na tebe troši? A napokon, za koga učiš?« Ja sam se silno zastidio, Velečasnom sam zahvalio te mu obećao, da ću se popraviti. A to sam i ispunio: od tada najprije bi naučio, što je bilo u školi zadano, a onda bi uzeo knjigu da čitam, ako je preostalo vremena.

Još sam nešto jako korisno naučio od Velečasnoga. Opazio on, da ja kadšto odgađam koji posao, u nadi, da ću ga svršiti kasnije, pa se onda događalo, da za nj nije bilo vremena ili tek toliko, da bi ga na vrat na nos posvršio. »Ne valja tako, Martine«, kazat će mi on jednom. »Što možeš danas učiniti, ne odgađaj za sutra. Vidiš, ja na pr. čim dobijem pismo, još isti dan odgovorim, ako je moguće«. Ja sam ga poslušao, i od onda uvijek ja ono, što mora da bude, učinim što prije mogu, a nisam se nikad pokajao.

Sve sam predmete lako učio, uz vjeronauk latinski jezik najvolio sam, jedino mi je matematika (računstvo) zadavala mnogo muke. A tako vam je to i ostalo, uvijek sam bio slab račundžija.

*

Prva mi je godina minula brzo i sretno: donio sam kući svjedodžbu prvoga reda s odlikom. Kad sam ju uručio tati, srce mi je radosno kucalo, a on uzeo očale, razmotao svjedodžbu i stao čitati. Oku zape o ono »s odlikom«, lice mu preobrazi posmjeh zadovoljstva, pohvali me i reče: »Hajde, ponesi svjedodžbu mami«. Sva sretna pogladila me po glavi, kad je razabrala da sam dobro prošao. I onda je svjedodžba išla iz ruke u ruku. Bio sam presretan, a priznajem, da mi se u dušu ušuljalo i nešto slavičnosti. Šta ćemo, ljudi smo, pa lako zaboravljamo, da je i pamet dar Božji, pa još koliki.

Franjo je još bolje prošao od mene, no ja mu nisam zavidio. Bio je darovitiji nego ja, a drag prijatelj. S njim me vezala jedna velika i sveta želja: i on je htio da postane Božji misnik. To mi je otkrio nekako o Uskrsu, kad smo pošli na šetnju u Maksimir, a dao sam mu ja povoda da progovori o svojem naumu: »Baš ti zavidim, Martine, što ti roditelji dopuštaju da odeš u svećenike. Moj bi tata još dopustio, ali mama ne će ni da čuje o tome. No ja se molim i nadam, dat će Bog da mi se želja ispuni«. I gle čudne sudbine: Franjo je postigao, za čim je čeznuo, on je danas župnik u velikom mjestu, štovan i ljubljen od svojih vjernika, a ja sam seoski kovač. Čudni li su putevi Božje Providnosti! Ja tu Providnost blagoslivam, njoj se klanjam, jer znam, da dragi Bog kao najbolji otac svakom čovjeku odsuđuje onaj put do vječnoga spasenja, koji je za nj najbolji.

*

Druga godina gimnazijskih nauka prošla mi je mirno kao i prva, samo već nisam plakao, kad sam se nakon ugodnih praznika opet našao u Zagrebu. Dubokih je tragova u meni ostavila liturgija iliti nauka o svetim obredima katoličke Crkve. Velečasni nam je tako lijepo tumačio na pr. svetu Misu, ali sve potanko: što znače one razne boje misnoga ruha, pa kako biskup posvećuje oltar, na kojem se božanska Žrtva prikazuje, zašto svećenik cjeliva oltar kod svete Mise i t. d. Tumačio nam je svete sakramente, a osobito sveto krštenje. Ja sam ga kod kuće koješta pitao, a

on me u sve opširno upućivao, i tako mu dugujem i to, što ponešto razumijem divne i svete obrede naše drage matere Crkve. Ja sam naime po njemu dobio volju, da dalje učim one spasonosne stvari, pa sam kasnije u zreloj dobi opet uzeo u ruke onu školsku knjigu o liturgiji, a nabavio sam si još neke knjige, koje tumače bogoslužje i svete obrede. Tako sam pomalo spoznao jednu stvar: da naime velika većina katolika gleda, kako se na oltaru prinaša božanska Žrtva, a slabo ju razumiju, idu u crkvu, a ne vide što ima u njoj i što znači ovo i ono, pribivaju svetom krštenju, a ne shvaćaju, što pojedini čini znamenuju. Zato se ne mogu dosta čudit ni prečudit, zašto se tako malo o svetim obredima propovijeda, zašto se tako malo i tako rijetko o njima piše i raspravlja u našim pobožnim Glasnicima.

*

U trećem razredu gimnazije počeli smo učiti grčki jezik. Ja se tada nisam pitao, čemu se uči ovaj stari jezik. Učio sam ga, jer je tako bilo propisano, a kako sam imao dobro pamćenje i jaku volju za učenje, znao sam svaku riječ grčke vježbenice, pa se još i danas nekih riječi sjećam. Znam na pr. da Theos znači Bog, angelos glasnik ili vjesnik, pege izvor. Poslije sam kao mladić pitao našeg g. župnika, koja je korist od grčkoga jezika, kojim se mladež u gimnaziji muči punih 6 godina. Od njega sam saznao više razloga, a među ovima i taj: na grčkom su jeziku pisana sveta evanđelja i sve svete knjige Novoga Zavjeta, jer je u doba našeg Spasitelja grčki jezik bio veoma raširen u prostranom rimskom carstvu, još više negoli njemački u bivšoj austrijskoj carevini.

*

Dok sam kao malo đače boravio u Zagrebu, mnogo sam toga čuo i vidio, jer gdje je mnogo ljudi, mnogo se i događa. Pričat ću vam, kako mi što dolazi na pamet, a počet ću s najvećom stvari. Nakon smrti zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala Mihalovića ostala je zagrebačka nadbiskupija nekoliko godina bez natpastira. Istom g. 1894. ustoličen bi nadbiskup Dr. Juraj Posilović, bivši senjski biskup. Ustoličenje bilo je veoma svečano, silan je svijet nagrnuo na tu slavu, a bilo ga je mnogo iz cijele Hrvatske. Došao je i đakovački biskup Dr. Josip Juraj Strossmayer, koji je stekao za Hrvate neumrlih zasluga. Jednog dana ili večeri, ne pamtim više, prirediše novom nadbiskupu i njegovu odličnu gostu podoknicu na južnoj strani biskupske palače. Pjevači su otpjevali onu krasnu pjesmu:

»Glasna, jasna od pameti — Preko dola, preko gora
»Hrvatska nam pjesma leti — Sve do sinjeg tamo mora,
»Časak meka, čas kô grom — Vječna jeka za naš dom!
»Davor oj, brate moj!
»Nek se slože grla bratska, Živila Hrvatska«.

Nakon pjesme stupi naprijed starac Strossmayer, izreče kratku, ali zanosnu besjedu, a završi riječima: »Pjevali ste, braćo, nek se slože grla bratska, odsad pjevajte: Nek se slože srca bratska, Živila Hrvatska!« Urnebesni Živio zaorio je podno drevne i časne prvostolne crkve i odbijao se o stare zidine nadbiskupske palače. Mene je obuzelo neko silno i veliko čuvstvo, ja sam se osjećao jedno sa svojim hrvatskim narodom i njegovim velikanima. U onim časovima pred veličajnom palačom sred onolikog svijeta, koji je gorio zanosom rodoljublja, moja se ljubav k potlačenoj domovini razbuktila u žarki plamen, koji odonda nikad nije utrnuo.

*

Zagreb se od vajkada bunio proti silnicima, koji su ga ugnjetavali. I u vrijeme moga kratkog đakovanja bilo je tako zvanih demonstracija proti madžarskoj i madžaronskoj vladi. Nekoliko sam puta i ja sudjelovao, ali da istinu kažem, bio sam još premlad pa nisam znao ,zašto se zapravo demonstriralo. Znao sam samo to, da idemo proti onima, koji zatiru naš narod. Jedan put sam naišao na veliko mnoštvo mladih ljudi, koji su svašta vikali, najviše Dolje! a onda opet Živio! I ja sam pošao s njima, a kad smo došli pred nekakvu kuću na Zrinskom trgu, počeli su kamenjem razbijati prozore, a poletjelo je i nekoliko flašica tinte, koja se razlila po zidu. Mi smo žestoko vikali proti onom izdajici, koji je stanovao u onoj kući, ali je bio toliko pametan, da se nije pokazao na prozoru. Najednom nastade među demonstrantima komešanje: doletjeli su stražari i s golim sabljama stali udarati po nama. Ja sam mislio, najbolje će biti, ako i ja pobjegnem s drugima, koji su nagrnuli u Petrinjsku ulicu. Ali meni se nije dalo bježati u ovu ulicu, koja je strah i trepet nevaljanaca, jer je tamo tako zvana »Crvena lampa« iliti policijski zatvor. Meni je pošlo za rukom, da sam utekao prema kolodvoru, dok je policija uhitila dvadesetak mladića, najviše jurista i gimnazijalaca, pa nekoliko kalfa i šegrta.

Drugi put opet se Zagreb bunio, mnoštvo svijeta išlo Ilicom i vikalo, pa sam se i ja pridružio. Ovaj put sam bio u prvim redovima. Kad smo stigli do bolnice Milosrdne braće, koje su u Zagrebu zvali »palincegeri«, a tamo stoji oko 20 stražara i ne da demonstrantima na Jelačićev trg. Sad poče padati kamenje na stražare, a ovi uzmu sablje pod ruku, prignu glave i zalete se proti nama. Još je palo nešto kamenja na njihovu stranu, a onda se razbježasmo. Vjerujte, nije baš ugodno bježati, kad su ti ljuti stražari za petama. I ovaj sam put sretno umaknuo. Velečasni pak dočuo, da sam i ja bio u demonstraciji, pa me je izružio, a sad vidim, da je imao pravo. U ovakvim poslima djeci nije mjesta.

*

Nazad 40 godina Zagreb je bio puno manji, negoli je danas. Gdje je sad Isusovačka crkva u Palmotićevoj ulici, tamo su onda

bili vrtovi, a do njih Sajmište. Tu su katkada bili cirkusi, menažerije, streljane i t. d. To se zna, i mene je snalazila napast, da odem i vidim ona razna čudovišta, kojima se ljudi zabavljaju, a kadšto sam napasti i podlegao, no mogu reći, da nisam ništa zla vidio. U cirkusu su nekakvi »dumeraugusti« šale zbijali, no ja ih nisam razumio, jer su ti ljudi govorili njemački. Nekad sam samo stajao pred cirkusom, a osobito pred menažerijom, slušao kako vabe svijet unutra, gledao velike slike, na kojima su bile prikazane razne životinje iz dalekih zemalja. Sjećam se jedne menažerije, gdje je nekakav čudaković pozivao ljude, a govorio je tako čudno hrvatski, da smo se svi grohotom smijali, staro i mlado, malo i veliko. Dugačkim štapom pokazivao je sliku neke goleme životinje i vikao: »Ulâzit, molim, ulâzit! Ova beštija jede samo trava: danas jede da, zutra jede ne. Ulâzit, molim, ulâzit! Ne forint ne dva forint, samo sekser, samo sekser. Ulâzit, molim, ulâzit!«

Još bih vam mogao mnogo toga pripovijedati, kako smo se u Tuškancu igrali »žandara i hajdukâ«, pa kad smo neki prešli preko žice i gazili travu, opazio nas stražar (zvali smo ga »polumjesec«) i dao se za nama u potjeru, pa kako smo se znali i potući sa »realcima«, kojima smo dali ime »nudleki«, jer su nosili u školu velike drvene ploče za pisanje nalik onima, na kojima domaćice valjaju tijesto i prave rezance. Pamet mi je puna uspomena, pa ne bi nikad na kraj izašao, kad bih htio da sve ispričam. Jedno mi dolazi na um, kadgod dođem u Zagreb i ugledam brzi električki tramvaj. Dok sam ja polazio gimnaziju, stali su po nekim ulicama polagati tračnice posve nalik onakvim, kakvim juri željeznica. Čudio sam se i pitao, šta će to željeznica voziti zagrebačkim ulicama? Domala sam saznao, da će to biti tramvaj. Kad su tračnice bile pričvršćene, pročuje se, da će taj i taj dan tramvaj voziti b a d a v a, svak će se smjeti onaj dan voziti, kolikogod zaželi, a ne će trebati da plati! Ej, što smo se mi djeca veselili! I dođe taj toliko željkovani dan, a srećom je bio četvrtak, kad nije bilo škole. Zagrepčani navalili kao ludi voziti se. Ja sam već prije podne ujagmio mjesto i vozio se, vozio, a nije baš bilo odveć ugodno, jer je bila strašna stiska. Zaboravio sam kazati, da je u tramvajska kola bio upregnut po jedan konj, i to belgijanac. Teški i jaki belgijski konji gotovo su lomili noge, kad bi stali vući kola.

Još ću vam samo jednu šaljivu stvar pripovjediti, a onda nek je takvim besposlicama kraj. Moj prijatelj Franjo stanovao u nekoga gazde, koga su svi znali kano velikog šaljivdžiju. Taj je jednom k sebi namamio kruhom osrednje pseto, privezao mu za kudravu repinu velik, suh volovski mjehur, u koji je metnuo šaku kukuruza, i onda psa udario nogom. Pas poleti, a kako je kukuruza u suhu mjehuru švrljala, on se od straha pomami i stane bježati kao da ga vile gone. Što je pas jače bježao, to je brže mjehur odskakivao i to jače je kukuruza u njemu švrljala. Nesreća ga nanijela na Jelačićev trg. Svijet mu se uklanjao, ali nije svak dospio da

se na vrijeme ugne uplašenomu psu, pa se čas ovaj, čas onaj svalio na tle. Najviše je stradalo nekoliko seljakinja, koje je pas oborio neke s košarom jaja, neke s kantama mlijeka, neke s košom voća. Ove su jadnice psovale, dok se svijet smijao do suza. Još je dugo zbog te šaljive zgode bilo u Zagrebu smijeha i pričanja.

*

Velečasnog Milunovića već mnogo godina krije crna zemlja, pa mu slobodno smijem napisati nekoliko riječi u spomen. Tri sam godine s njim boravio u istom stanu, tri godine uživao dobrotu i ljubav njegova plemenita srca, pa me eto i zahvalnost duži, da ga se sjetim u svojem pripovijedanju. Bio sam doduše tada još dijete, te sam mnogu njegovu vrlinu istom kasnije mogao pravo da ocijenim, ali već onda ja sam ga poštivao i volio kao sveca. Kako se on pobožno molio! Svako jutro dugo bi on klečao u molitvi, a onda bi sio i iz knjige nešto čitao i onda razmišljao, pa opet kleknuo. Svećenički časoslov na latinskom jeziku svaki je dan po više puta uzeo u ruke i potiho ga molio. Dok je molio, nikad da bi progovorio, a ja ga dakako nisam ni htio ni smio da bunim. Pomagao je novcem siromašne đake, a od tih su neki danas svećenici, a jedan otišo u novinare, prodao se tuđincu i pisao proti Velečasnom, koji je sav svoj život bio kremenit Hrvat. Imao je mnogo učenih knjiga i nije prestajao novih kupovati. Kadšto bi i meni koju knjigu donio. Još danas imam od njega Život svetoga Alojzija Gonzage, što ga je pretočio u hrvatski jezik sveti biskup Lang, koga danas mnogi zazivaju u svojim potrebama i Bog ih po njegovu zagovoru uslišava. Meni je i mojoj duši Velečasni bio velik dobrotvor, putio me je na dobro, opominjao me i od zla čuvao. Svakako dugujem i njemu, što sam ustrajao na stazi poštenja i kršćanskoga življenja. Kadšto bi me poveo na šetnju i mnogo mi pripovijedao, a i znao je mnogo, jer je uvijek čitao i mnogo putovao. Bio je više puta u R i m u i vidio svetog Oca Papu. S kolikim je on žarom meni kazivao i risao svetinje, kojih je Rim pun: tamo su grobovi mnogih mučenika i drugih Božjih ugodnika, svetih apostola Petra i Pavla, svetoga pape Klementa, svete djevice i mučenice Janje, svetoga Ignacija Lojolskoga, osnivača Isusovačkoga reda, pa svetoga Alojzija, zaštitnika mladeži, svetoga Stanislava Kostke, svetoga Filipa Nerija ... U Rimu je sijelo Pape, nasljednika svetoga Petra i Namjesnika Gospodina našeg Isusa Krista. Upozorio me je, kako se naši dušmani uvijek nabacuju pogrdama na svetog Oca Papu, a čine to zato, da nam Papu omraze: znadu dobro lukavci i podmuklice, da bez Pape nema ni katoličke vjere ni prave Crkve, jer je Crkva tamo, gdje je Petar i Petrov nasljednik, Papa. Nije se čuditi, što dušmani reže na Papu i na biskupe i na svećenike: ta režali su ovako već na samoga božanskoga Spasitelja i na njegove apostole, ali žalosno je, što gdjekoji katolici nasijedaju

dušmanima te s njima laju na one, koje je Bog postavio za pastire vjernome narodu. Slijepci su kod zdravih očiju.

Velečasni je bio u Svetoj Zemlji, gdje je živio, trudio se i trpio Sin Božji, naš dragi Spasitelj, gdje je živjela slavna Majka Božja i naša, prečista Djeva Marija, gdje su živjeli i radili sveti Božji apostoli. Kako je on meni pripovijedao o svetinjama, što ih je tamo obašao bogoljubna srca, u mojoj je duši nikla najveća želja svega mi života, da bi se ja jednom pomolio na Grobu Isusovu u Jeruzalemu i hodio Njegovim križnim putom, ali ta mi se želja ne će ispuniti . . . I u Lurdu je bio s hrvatskim hodočasnicima, a nadam se da ću i ja bilo kad klečati pred svetom Gospinom špiljom, na mjestu, gdje se ukazala Ona, koja je iza Boga sva nada i radost naša.

*

Minula sretno i treća godina gimnazijskih nauka, ja dobio svjedodžbu i pokazao ju Velečasnom. On se iskreno radovao mojem uspjehu. Toplo sam mu zahvalio za njegovu ljubav, i onda sam se uzeo spremati na odlazak kući. Kad sam se s njim opraštao, nisam mogao znati, da ga već nikad živa vidjeti ne ću.

U slatkom uzbuđenju vraćao sam se u svoje drago selo i u pameti gledao roditelje, braću i sestre, kako će se obradovati povratku i čitati moju svjedodžbu. Nisam jadan slutio, kakova me žalost doma čeka. Na stanici dočekao me s kolima najstariji brat Petar, inače otac. Ja mu radostan poletim u susret, ali on je bio nekud hladno blijed i smućen, pa se sa mnom nekud hladno pozdravio. Srce me zazebe, a neka teška slutnja legne mi u dušu. Šta ti je, brate, zar se kakva nesreća dogodila? upitam u strahu. — Jest, teška nesreća: otac nam umire. Neki je dan pri poslu ranio ruku; mislio je, to je malenkost, pa nije u prvi kraj mario za ranu, ali krv se otrovala. Pozvali smo doktora, a on je izjavio, da je prekasno, nema više nade. A sad ajmo žurimo se, da ga živa zatečemo.

Ja sam od užasa zanijemio, ni plakat nisam mogao. Istom kad smo krenuli sa stanice, provališe mi bujicom suze na oči. Petar je tjerao konje, i premda su kuće i stabla kraj nas letjele, meni se činilo, da vožnja traje jednu vječnost. Šutjeli smo, i tako stigli kući. Skočih u sobu k ocu, klekoh do postelje i gušeći se u suzama stadoh mu ljubiti desnu, zdravu ruku. Tata je bio pri svijesti, čas prije primio je sveta otajstva, slatku okrepu, koju sveta Mati Crkva daje svojoj djeci, kad kreću na daleki put . . . Ležao je tako spokojno, kao da nije na pragu vječnosti. Često sam opazio ovakovu spokojnost u kršćana, pošto su se okrijepili svetim tajnama naše vjere, osobito sakramentom svete pomasti.

Mnogo je trpio, ali ni za čas nije ga svijest ostavljala. Kad je pak osjećao, da se primiču zadnji časovi, slabim nas glasom pozove k postelji. Svi smo klekli, mama tik do postelje. Otac progovori držeći maminu ruku: »Umirem odan u svetu volju Gospodina Boga, koji nam život daje i uzimlje. Njemu slava i dika na-

vijeke. Zahvaljujem mu, što mi je dao, da sam se rodio i da umirem u svetoj katoličkoj vjeri. Tebi, draga ženo, hvala za tvoju veliku dobrotu, a moje slabosti mi oprosti«. Mi smo tako jecali, da tata od žalosti nije mogao dalje govoriti. Iza stanke nastavi: »U Boga se uzdajte, On svojih ne ostavlja. Mami budite dobra djeca, nek ima od vas samo radost i pomoć. Ti ćeš, Petre, nastaviti posao, a vi ostali mamu i njega slušajte. Ti ćeš, Martine, morati knjigu odložiti, familija te treba, nauči moj zanat, Bog će te blagosloviti...«

Još se kojih desetak sati patio naš nezaboravni tata, od časa i sam je poluglasno molio kratke uzdisaje Srcu Isusovu i Majci Božjoj, a i mama je blagim glasom molila njemu iz molitvenika. Petar ga je zamolio, nek nas blagoslovi. Svi klekosmo, a on sklopi ruke, podigne oči k nebu i već slabašnim glasom progovori: »Blagoslovio vas trojedini Bog, Otac, Sin i Duh Sveti«... Sa svijećom, blagoslovljenom na Svijećnicu one godine, ispusti tata istu noć svoju plemenitu dušu. Zadnje su mu riječi bile: »Isuse, Marijo!«

Kako nam je bilo pri srcu nakon tolikoga gubitka, ne ću da vam pripovijedam, svak to zna, koji je slično prošao. Nego ja ću iznijeti nešto drugo, od čega biste mogli imati korist, a to jest: naš premili otac imao je pravi katolički pogreb, kakav najbolje odgovara želji svete Matere Crkve. U čudu pitate: a zar u nas nije pogreb katolički? Polako, polako, odmah ću odgovoriti. Naš je g. župnik nekoliko puta u crkvi tumačio, kako je lijepo, kad se pogreb vrši po propisu i želji svete Crkve: ujutro sprovod doprati pokojnika u crkvu, gdje ga svećenik kod crkvenih vrata blagoslovi, zatim se služi sveta Misa za ispokoj njegove duše, a poslije sv. Mise obavi se opijelo, i onda tek ide sprovod sa svećenikom na groblje. »Tako se, reče g. župnik, katolici pokapaju u onim zemljama, gdje se poštuje i vrši želja svete Matere Crkve.« Meni su to potvrdili neki naši ljudi, koji su dugo boravili u Americi pa se vratili. Naša je mama htjela, da se otac ovako sahrani. Gospodin župnik je drage volje pristao, pa je tako i bilo. Ljudi su se isprva čudili, a našlo se mudrijaša, koji prigovaraju i najpametnijim stvarima, pa su prigovorili i ovoj, ali danas hvala Bogu pokojnici se u našem selu drukčije i ne pokapaju. Svak vidi, da je to lijepo: kršćanin katolik, kad ga nose na vječni počinak, još jednom, makar samo tijelom, pohodi crkvu, u kojoj je kršten, u kojoj je svetoj Misi pribivao, sveta otajstva primao i molio se, on još jednom uživa plodove svete Žrtve, koja mu odmah nakon smrti blaži čistilišne muke. Naš je dobri župnik nakon svete Mise, a prije opijela, progovorio nekoliko riječi o dragom pokojniku, čije je kršćanske vrline i neokaljano poštenje toplim riječima stavio svima za uzor, a onda nas opomenuo, neka budemo uvijek spremni stupiti pred vječnoga Suca, zato pak treba da se pripravimo bogoljubnim i poštenim življenjem, jer je kršćanska smrt odjek kršćanskoga življenja.

Pogreb je bio baš kršćanski i katolički još po tomu, što se na sprovodu nije brbljalo, nego molilo. Zato i volim naše seoske sprovode, a neke gradske ne mogu da gledam. Uvijek mi se činilo, kako su neki gradski ljudi neuljudni prema rodbini pokojnika: dok rodbina tuguje i suze roni, ti se ljudi razgovaraju i smiju kao na vašaru. Mislio sam u sebi ovako: to ti je, kao da naiđeš na čovjeka, koga je vlak pogazio, žena i djeca plaču, a ti tamo nehajno stojiš i sa svojim se drugom razgovaraš o cijeni slanine. Nek znadu moji: ja sam u oporuci naredio, da mi se na pogreb pozovu samo onakvi i onakve, koji i koje se na sprovodu ne će razgovarati o vremenu i seoskim novostima, nego će se moliti za moju siromašnu dušu. Ako ne će ovako, neka i ne dolaze ometati moj pokoj.

Naša je mama za ispokoj tatine duše dala odslužiti tako zvane Gregorijanske Mise. Većina svijeta u nas ne zna, šta je to, pa ću to protumačiti, kako sam davno čitao u lijepome Glasniku Srca Isusova, koji u našu kuću dolazi kao prijatelj već 34 godine. U samostanu Svetoga Andrije u Rimu bolovao nazad trinaest stotina godina redovnik, koji je sagriješio suprot zavjeta siromaštva prisvojivši sebi 3 dukata. To je u njegovoj bolesti nekako izašlo na javu, pa je opat, a kasnije papa Sv. Grgur Veliki († 604) naredio, neka se grješnik tako kazni, da to bude ostaloj braći spasonosna opomena: zato se zabranilo braći da ga pohađaju, kad umre da mu se tijelo zakoga na gnojištu, a ona tri dukata, da se bace s mrtvacem u grob. Redovnik se skrušeno pokajao, molio Boga i starješinu za oproštenje i u miru Božjem preminu. Ipak za primjer drugima sahranjen je kako je bilo naređeno, a sve bez svete Mise. Minulo od smrti mjesec dana, a svetom se Grguru pokojni brat sažali, te on pozove priora i reče mu: »Naš brat već dugo trpi čistilišne muke, i treba da mu svoju ljubav iskažemo te mu koliko možemo pomognemo da ih se oslobodi. Pođi i pobrini se, da se od danas kroz punih i neprekidnih 30 dana za njega služi sveta Misa, nek ne bude ni jedan dan, u koji se za njegovo oslobođenje ne bi prinesla sveta euharistijska Žrtva«. Prior nalog Sveca izvrši, a trideseti dan ukaže se pokojni redovnik svom rođenom bratu i sav sretan mu saopći, da već uživa rajsku slavu. — Tako je eto nastao drevni običaj, da se za pokojne daje služiti 30 Gregorijanskih Misa, koje se moraju odslužiti bez prekida, pa ako ih svećenik bilo s kojeg mu drago uzroka prekine, mora početi iznova i svih 30 bez prekida odslužiti.

U našoj je familiji od davnine uvijek bio zakon, da se za pokoj svakoga umrloga člana obitelji dadu odslužiti Gregorijanske Mise, pa je, kako rekoh, majka tako učinila i za ispokoj duše našeg ljubljenog oca.

*

Od očeve smrti minulo je 38 godina. Ona prva teška žalost mog života davno je prestala, ali nije prestala zahvalna ljubav

prema mojem roditelju. Te ljubavi nije dosad umanjila u meni ni brojna porodica, koju mi je međutim Gospodin Bog dao, a koja zaprema veliko mjesto u mojem srcu. Moj se otac živ svaki dan za mene molio, a ja se i njega mrtva dnevice u molitvi spominjem. Ljubav za ljubav!

Nenadana očeva smrt skrenula mi je žiće na drugu stazu: mjesto knjige i pera uzet ću u ruke kovački bat, mjesto svećenika postat ću kovač i otac obitelji; no o tom ću vam pripovijedati do godine. Nek nam je dragi Bog, Gospodar života i smrti, milostivo dade dočekati u zdravlju i veselju. To vama i sebi od Boga želi

Martin.

GUSLAČ SVETE CECILIJE.

I

Mazila se, klicala
Razdragana violina
Pod prstima mladoga
Zefirina.
Gradom punim vječnoga
Nasmijana karnevala
Svaka ga je palača
Željno zvala.
Pjevali su, plesali,
Jeli, pili, vijence vili,
Ko cjelovi zvuci se
Slatki lili.
U srcima čarobnjak
Ko u svojoj vlado kući,
I kam uza nj cvjetao
Uzdišući.
Jednog dana procvili
Raskajana violina
Ko Raspetom do nogu
Mandalina.
Nesta brzo milosti,
Nesta slave, nesta zlata,
Palače zatvoriše
Njemu vrata.

II.

Pošao je gudeći
Dubravom i poljem cvjetnim,
Proslavljao Gospoda
Srcem sretnim.
Ševe njega slušale
Kraj potoka, lugovima,
Hranile ga jagode
S lješnjacima.
Ali zima pritisnu
Puna vjetra, puna snijega
I dotjera iznova
U grad njega.
U krčme je zašao
S novim srcem, novim zvukom,
No s gospodom vaj mu bi,
Jao s pukom.
»Hej, guslaču nebore,
Il okreni, il zašuti,
Veselja nam muzikom
Tom ne muti!
»Naša duša najvoli
Rujnu čašu, krasno tijelo,
A ti kukaš, lelečeš
Ko opijelo!«

III.

Praznom crkvom malenom
Sve polako tapka neko.
Pred svetom Cecilijom
Sad je kleko.
»Posvud evo udriše
Ljudi mene izopćenjem —
S glada, boli, Svetice,
Padam, stenjem.
»Prosit hoću, vele mi:
— Prihvati se posla, brate!
Posla tražim, govore:
— Nema za te!
»Mrem, i zvuci posljednji
Nek mi sada k Tebi lete ...«
Violina proplaka
Kao dijete.

Guslač pred sv. Cecilijom.

Svetica ko živa se
Umiljato njemu smiješi,
S oltara ga pogledom
Diže, tješi.
Gle! Maknu se — ili tek
Sve je samo sanak pusti? —
Gle! Zlatnu mu papuču
S noge spusti!

IV.

Malu zlatnu papuču
Zalagao kod zlatara,
Tu ga onda zgrabila
Tri stražara.
Pričanjem čudovitim
Nagnao je u smijeh ljude;
Ko tata svetogrdnog
Njega sude.

Na smrt vode krâj crkve
Teške bijede tužnog druga
I na molbe u crkvu
Puštaju ga.
Pred oltar Cecilijin
S violinom skršen kleca,
Nježno žicom smrtne Njoj
Jade jeca.
Svetica ko živa se
Umiljato njemu smiješi,
Pomiče se pogledom,
Diže, tješi.
Krvnik, straža strepe, gle,
Lica blijedih ko mrtvaci:
Drugu sad mu papuču
Ona baci!

V.

Ceciliji svetici
Kršćani su zapjevali,
Novu lijepu crkvu njoj
Zidat stali.
Oproštenje molili
Štićenika njezina su:
Mjesto uža zlato sad
Na nj se sasu.
A u ruke nevoljnih
Sve te dare on pometa
Pa će u tih samostan
Iz zla svijeta.
Ubog, čist i poslušan
Višnjem Bogu gorio je,
Zvukom slao Svetici
Srce svoje.
Dok ne svanu najljepši,
Najželjniji od svih dana,
Draga smrt i muzika
Vječnih strana.
I zazvuča zauvijek
Duša starca Zefirina
Ko pod prstom besmrtnim
Violina.

Milan Pavelić D. I.

IZA PRIČESTI.

Otkud meni Sin da Božji
Preko praga stupa moga?
Oj anđeli, divite se
Toj dobroti Krista Boga!
Hvale vaše nisu dosta,
Da dočekam takvog gosta.

O Isuse, ja se klanjam
Veličanstvu ovdje Tvomu;
Ne zamjeri, što Te bolje
Ja ne primih u svom domu.
Griješio sam, al' se kajem
Sve popravit obećajem!

Sad, Isuse, uzmi mene,
U Srcu me svom nastani;
Svojom Krvi poji mene,
Svojim Tijelom Ti me hrani:
Da u rajskom tom pokoju
Vijek uživam ljubav Tvoju!

Jek.

SV. ALOJZIJU.

Eia Deo jubilemus.

Hod' te Bogu hvalu dajmo
U anđela zboru tom,
I Gonzagi zapjevajmo
Ljiljan-cvijetu predivnom!
Ljage na njem nije naći,
Bura njega ne potlači:
Hvalospjev, hvalospjev
Nek se ori tebi vijek!

Usred trnja ti si cvao
Rosom s neba zalijevan,
Duhu svjetskom izbjegao,
Molitvom naoružan.
Propetoga ljubiš, grliš,
K Srcu Njeg' vu vazda hrliš:
Slava ti, slava ti,
Djevičanski cvijete ti!

O nebeski uzor-cvijete,
Presađen u lijepi raj
Anđeoske među čete,
I nas bijedne uslišaj:
Ne daj, iko da zaluta
Držeći se tvoga skuta:
Duši spas, duši spas —
Ovo sveđer vòdi nas!

Preveo **Jek.**

ŽELJA ZA VELIKIM DJELIMA.

Kažu, da je neki mladić želio izvesti kakvo veliko djelo. Mislio je, da bi se najviše proslavio tim, kad bi spasio život kojoj osobi, što se počela topiti. U tu svrhu sjeo je na obalu Dunava i čekao. A da li je dočekao, ili još više, da li je spasio koga, ne znam. Svakako nije nužno bilo da traži izvanrednih djela da bude velik.

Ovaj mladić poveo se za mnijenjem onih, koji ne cijene svagdanjih običnih djela, što ih svakom dužnost nalaže. A ipak u očima Božjim, a Bog zna najbolje procijeniti vrijednost svakog djela, vrlo velika djela čini, tko savjesno vrši dužnosti svoga staleža. Ne će nas Bog pitati jednom, da li smo izvodili velika djela, već da li smo savjesno vršili svoje svagdanje dužnosti . . . **F. M.**

MARTIN DAVORIN KRMPOTIĆ
(1867—1931).

U lanjskom sam Kalendaru Srca Isusova i Marijina započeo pripovijedati život i rad ovoga znamenitoga muža, vrlog svećenika i velikog rodoljuba, koji se sav žrtvovao za svetu Crkvu Božju i hrvatski narod. Za Crkvu i narod kucalo je njegovo srce, a g. 1931. ovo je veliko srce prestalo kucati u dalekoj Americi, kamo se bio sklonio od progona tuđinske vlade i u slobodi stvorio velika djela. S jednim ovakvim djelom počet ćemo sada.

Mons. D. Krmpotić.

4. Hrvatska župna škola u Kansas Cityu, Kansas.

U Sjedinjenim Državama sjeverne Amerike našli su se Hrvati sred stranoga svijeta, u kojem se svuda govori engleski jezik: u uredima, dućanima, na skupštinama, na ulici, u školama, svuda, i tako su djeca hrvatskih roditelja najviše slušala i učila engleski jezik, a svoj materinski poznavala bi veoma slabo. Otud je dolazilo, da bi se djeca sa svojim roditeljima teško razumijevala, a govorila bi s njima tek o najnužnijim svagdašnjim stvarima i potrebama. Ovako su se tuđila roditeljima, a roditelji su pomalo gubili svoju djecu, jer ih ta djeca nisu razumijevala. Pogotovo je bilo zlo, kad su djeca morala ići u državne škole: u državnim se naime školama u Americi nauk vjere nikako ne uči! Ovakva mladež prije ili kasnije podivlja, pa zato i ima toliko zločinaca, čak u ranim godinama.

Krmpotić je orlovskim okom spoznao opasnost za svoj dragi narod, čim je g. 1902. došao u Ameriku. Ali on je bio vičan pogledom svojim daleko zaokružiti, pa vidjevši, kako tamo Hrvatima trebaju hrvatske škole, on nije samo mislio na svoju župu u Kansas Cityu, nego je on naumio pokrenuti veliko društvo, koje će narodne sile ujediniti i škole osnivati diljem Sjedinjenih Država, gdjegod ima Hrvata. Znao je dobro, da je »narod bez škola narod bez budućnosti«. U tim će školama djeca naučiti savršeno engleski jezik, bez kojega im u engleskom svijetu nema

ni opstanka ni napretka, ali će učiti i svoj materinski jezik, da se ne prekine veza između stare Domovine i iseljene Hrvatske. Škole će biti katoličke, jer katolička djeca imaju pred Bogom i narodom pravo, da budu odgajana katolički.

I tako Krmpotić sastavi nacrt pravila, po kojima će se osnivati i uzdržavati Društvo za osnivanje hrvatskih škola na katoličkom i narodnom temelju. Društvo nek bude pod zaštitom svetog Ćirila i Metoda. Stvar nije bila laka, jer je teška stvar školu osnovati i još teže nju uzdržavati, budući da američka vlada ovakvim školama ne daje ni potpore, a kamo da bi ih posve uzdržavala. Tako se eto događa, da katolik plaća dvostruki školski porez: jedan za državne škole, a drugi za svoju narodnu školu. Ali Krmpotić nije klonuo duhom, nego on junački pregne raditi. Pošto je u novinama »Hrvatska Sloboda« objelodanio nacrt pravila školskoga društva, sastane se zbor Hrvata u gradu Chicagu te 26. i 27. siječnja 1903. prihvati društvena pravila, a 7. veljače izdan je o toj stvari proglas Hrvatima u Americi.

Ipak stvar nije tekla posve glatko. Našlo se na zboru protivnika ovako dobroj i plemenitoj stvari, a vodio ih je zloglasni Niko Gršković, koji je poslije pogazio svećenički stalež i katoličku vjeru te postao zloduh američkih Hrvata. Danas je prezren od samih svojih bezbožnih pajdaša. Gršković i još jedan svećenik čak su tužili Krmpotića biskupu Finku, koji je bio iskren prijatelj Hrvata, a u Krmpotića je imao potpuno povjerenje, pa zato rovarenje protivnika nije kod biskupa uspjelo.

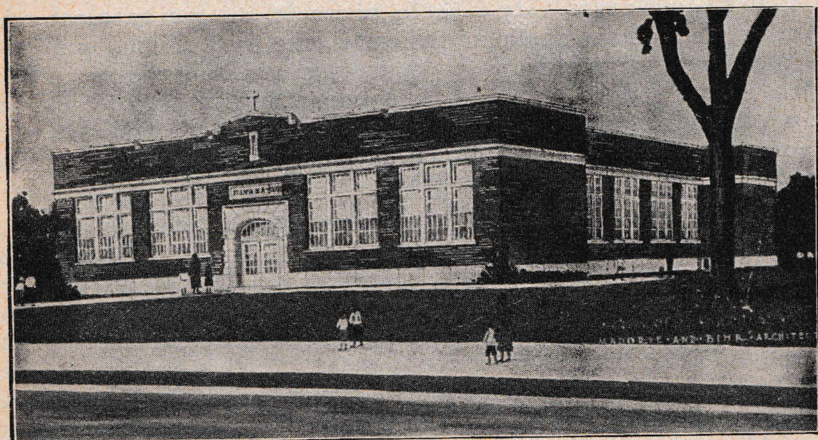
Veoma vrijedni, već davno pokojni župnik Dr. Mate Matina priskočio je Krmpotiću u pomoć vatrenom knjižicom Od srca k srcu, u kojoj živim riječima zagovaraše osnivanje hrvatskih katoličkih škola. Na kraju knjižice iznese predlog, kako bi se namaknula sredstva za osnivanje i uzdržavanje škola. Evo njegovih riječi:

»Drugo što želim pripomenuti, odnosi se na sredstva, kojima bi se dalo najuspješnije doći do cilja, do kršćansko-hrvatskih škola. Sve ono, što je dobri moj pobratim Davorin Krmpotić o toj stvari napisao i predložio, ja u cijelosti usvajam. Ovo bi samo želio dodati, da bi nam postignuće cilja najsigurnije bilo, kad bi se glavna skrb za sredstva navalila na jaka, hvala Bogu, ledja naše Hrvatske Narodne Zajednice.

»Naš je narod dobar i požrtvovan, a to je faktor s kojim se dade računati. Tako bi se dalo izračunati, da bi glavni odbor mogao od članova Zajednice mjesečno ubrati za školske svrhe do 1.500 talira (dolara), kad bi na liepi nagovor glavnoga odbora i odsječnih predsjednika svaki član Zajednice mjesečno plaćao dragovoljni školski porez u iznosu od 10 centih (oko 12 novčića). To ne bi bio velik teret za veliku stvar. . . .«.

Krmpotić se u novinama »Hrvatska« osvrnuo na lijepe i uvjerljive riječi, koje bješe dr. Matina upravio američkim Hrvatima pod naslovom »Još o školama«. Ovako Krmpotić piše:

»U slozi nam je spas i napredak. Da ovo bude, sliedimo poziv i odjek zanosna, izkušana i učena muža dra. Matine, koji zadojen ljubavi i požrtvovnošću, samoga sebe polagao je i polaže na oltar naroda i domovine. Dobom, izkustvom bogat, zove nas sve u jedinstvo, znajuć dobro, da nam je jakost i spas u njemu; naučilo ga je izkustvo u radu, a najviše u političkoj borbi..., da samo slogom i prosvjetom možemo naprvo...«. Potom Krmpotić iznosi, da se već učinilo, što dr. Matina predlaže, naime da bi »Hrvatska Narodna Zajednica« raspisala školski porez. Glasilo Zajednice N a p r e d a k zagovaralo je taj predlog, ali glavna skupština Zajednice (»konvencija«) mukom je prešla preko predloga o školskom porezu, pače nije odgovorila ni na predstavku, koju su na Konvenciji iznijeli zastupnici (delegati) triju družtava začlanjenih u Hrv. Nar. Zajednici. Sad nema druge, veli Krmpotić u svojoj izjavi vrlomu Matini, nego »Uzdaj se u se i u svoje kljuse. Tako

Kansas Cityu, K.: Hrv. škola.

evo i jest. A Ti moj po Bogu i srcu druže upri u Društvo svete braće Ćirila i Metoda, ako želiš da hrvatstvo u Americi ne propadne. — Sa onim dubokim štovanjem i pietetom, koga imadem prema hrvatskom narodu, sudrugovima svećenicima, Tebi i Narodnoj Hrvatskoj Zajednici, s tim većim sažaljenjem i boli zamjeram istoj Zajednici, da je tako lahko prešla preko toga pitanja. Za što? Jer se pokazalo time najniži stepen neprosvijetljenosti, i nemara prama napretku i naobrazbi puka, a to je prosto izdajstvo. Žestinu mojih riječi neka ne primu za uvriedu, ni delegati ni nitko, nego neka sude. Ovo u obće nek je odgovor mnogo poštovanom B r a n i k u, koji se zbilja sdušno zauzima za škole, ali jedno mu izpraviti moram, neka bi nastojao brisati onaj paragraf (točku ili stavak) iz pravila Narodne Hrvatske Zajednice o naobrazbi puka u hrvatskom jeziku...«

Narodna Hrvatska Zajednica nije eto shvatila svoje dužnosti, odnemarila je one hiljade djece naše krvi, a kad se danas zamislimo, u kakvim je rukama ova organizacija kadšto bila, moramo reći: sva je sreća, što naše škole nisu došle u onakve ruke; bilo je u Zajednici svijesnih katolika, ljudi daleka pogleda, ali u njoj kao cjelini nije disao duh potpuno katolički, a znali su se nametnuti katoličkoj većini ljudi, koji su svojim vjerskim nehajem, pa čak neprijateljstvom proti katoličkoj vjeri daleko bili od narodne duše, koja je katolička.

Videći Krmpotić, da s te strane nema razumijevanja ni pomoći, dade se u ime Boga velikoga na posao i g. 1905. otvori u župi u Kansas Cityu hrvatsku katoličku školu, prvu onkraj Atlantskog oceana. Redovita školska obuka započela je u prostoriji ispod crkve. Djece je u prvi mah bilo u školi šezdeset i troje. Krmpotić je pisao u Zagreb sestrama milosrdnicama, da bi došle u Kansas City i školu preuzele, ali mu nažalost odgovoriše, da nemaju dosta učiteljica, i tako su godinu i pol poučavale svjetovne učiteljice, od 3. travnja 1907. do svibnja 1909. sestre Presvete Krvi, a kad one odoše, poslao je biskup Napotnik iz Maribora Školske sestre, koje od onda već 30 godina poučavaju hrvatsku mladež, pa su za župu i naš hrvatski narod stekle velike zasluge.

Godine 1906. odluči crkvena općina graditi posebnu školu, jer je ona ispod crkve bila pretijesna i nezgodna. Nova je školska zgrada bila duga oko 23 metra, a široka oko 13 metara. Godine 1914., jer je broj djece naglo rastao, proširila se ova zgrada pa je škola sv. Ivana Krstitelja imala 10 soba sa 8 razreda. (Pučka ili osnovna škola traje u Americi 8 godina). I opet je školska zgrada postala tijesna. Zato je Krmpotić sa svojim vrijednim župljanima g. 1929. podigao s temelja školsku zgradu, kojoj nema ravne ni u staroj Domovini. Velika je i čvrsta, sva od betona, željeza i cigle, krasna i zračna. Kroz goleme prozore more svijetla ulazi u prostrane prostorije, koje su visoke oko četiri metra i pol. Gradila se baš američkom brzinom: beton je gotov dolazio iz tvornice, samo ga je trebalo polagati kao velike cigle, a žbuka (mort) je bila gotova za samih 13 dana. Podovi u sobama pokriveni su pol palca debelim linoleumom; to je veoma zdravo, jer se lako i dobro može očistiti, a hoda se ovakvim podom tiho kao po sagu. Iz škole ide hodnik u veoma veliku dvoranu društvenoga Doma, gdje se drži tjelovježba. Krov je škole ravan, pokriven jakim daskama: tu je na krovu igralište školskoj djeci, jer je tlo oko škole strmo. Igralište obuhvaća 12 tisuća četvornih stopa. Daske su krova dobro namazane nekakvim uljem, nek ne bude prašine, kad se djeca igraju. Ovu tako lijepu, tako veliku i tako zgodnu školu sagradio je naš katolički narod bez ikakve državne pomoći, jer hoće da mu se djeca potpuno odgajaju u duhu vjere njihovih hrvatskih pređa. Nazad 3 godine polazilo je ovu školu 641 dijete!

Ej da vam je čuti ovu dragu djecu, kad pjevaju naše lijepe pjesme: Oj ti vilo, vilo Velebita, — Glasna, jasna, — Oj Hrvatska, oj, veselo nam stoj! — U boj, u boj, i druge. A kad sva djeca zajedno zapjevaju u crkvi: Marijo, o mili glas, — Zdravo, Djevo, svih milosti puna, — Do nebesa nek se ori, — Kraljice neba raduj se!... onda ti srce uzdrhta od uzbuđenja, dok slušaš slatke glase materinske riječi kojih 6 do 7.000 kilometara daleko od Domovine.

Školska omladina svake godine predstavlja hrvatske komade na lijepoj pozornici krasne i velike dvorane. Godine 1925. o proslavi tisućgodišnjice hrvatskoga kraljevstva omladina je školska prikazivala krasni komad rodoljubne profesorice Zdenke Smrekarove »Na Duvanjskom polju«. No o tom potom!

Katolička škola poput ove u Kansas Cityu neprocjenjiva je blagodat za djecu i cijelu župu. Pomislite: osam godina odgajaju

Kansas City, K.: Prvi razred hrvatske osnovne škole 1931. — U sredini vlč. Karlo Štimac, nasljednik prelata Krmpotića.

ih časne sestre, koje im daju svu plemenitu ljubav; svaki mjesec sva djeca primaju sveta otajstva ispovijedi i pričesti, a vrlo mnoga pričešćuje se svake nedjelje, mnoga i svaki dan; svetoj Misi svaki dan pribivaju, svaki dan imaju bar pola sata vjeronauka. Župa ima tri dvorane: jednu ispod crkve, a dvije u Domu Sv. Ivana Krstitelja. Tu se okuplja cijela župa, pa je župa središte svega društvenoga života. Ovo je vrlo važno, jer bi Hrvati bez svoga Doma morali kojekuda tražiti dvorane, kad hoće da priredе kakvu zabavu, predstavu, sijelo i t. d., i tako bi se razišli kao »rakova djeca«. Osobito je važno, da omladina ima gdje da se okuplja, odmori i zabavi. Dom Sv. Ivana Krstitelja sagrađen je g. 1925. na jedan kat, a gradnja i uređenje stajalo je 23 hiljade dolara (to je blizu jedan milijun i 300 hiljada dinara). U prvom je katu velika parketirana dvorana s galerijom, pozornicom i kinom, dugačka je 29 metara, a 15 m široka; u prizemlju je fina amerikanska kuglana, kuhinja, točionica, biljar. Mladići

imaju svoj športski klub sv. Ivana Krstitelja, pa se natječu i s drugim narodnostima, a smijemo reći, da nam nisu na sramotu. Uopće, naš narod uživa u Kansas Cityu dobar glas, svak ga poštuje, a da je tako, zasluga je u prvom redu Davorina Krmpotića i njegovih velikih djela za dobro onoga vrijednoga naroda. Prije Krmpotića za Hrvate u Kansas Cityu ili nisu znali ili su ih prezirali: on im je ime pronio Amerikom.

Katolička Crkva prigrlila je našu po krvi braću u dalekoj Americi, prigrlila ju je kô majka ljubljenu djecu. Crkva je po svojim biskupima i po svojem svećeniku privela Hrvate u Kansas Cityu uljuđenom i prosvijetljenom životu. Materinskoj skrbi Crkve duguje naš narod mnogo, a to već od onoga časa, kad je sa sjevera došao u svoju novu domovinu, pa Crkva u Americi samo nastavlja svoje blagotvorno djelovanje za vječno i vremenito dobro našeg naroda. Našlo se u Americi izroda i odmetnika, koji su Crkvu grdili, a narod od nje odvraćali, ali ovi izrodi nisu osnovali ni jedne škole niti stvorili koje prosvjetno djelo. Što oni zovu »prosvjeta«, nije drugo do li smrtni mrak.

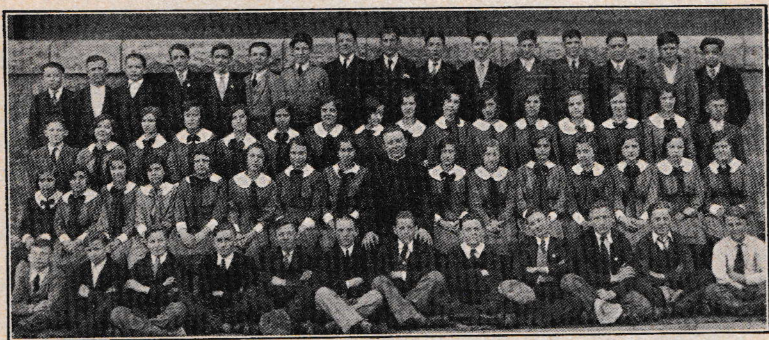
5. Sirotište svetog Ivana Krstitelja.

Hrvatska se župa u Kansas Cityu krasno razvijala, obitelji se množile, ljudi gradili sebi kuće. Krmpotić je imao tanak osjećaj za tuđu nevolju, pa je već prvih godina svog rada opazio, da bi valjalo podići zaklonište za siročad i za onu djecu, kojoj roditelji moraju svaki dan na rad u tvornice, a nemaju kome bi djecu ostavili na brizi. Dne 30. srpnja 1911. sazvao je sastanak, na kojem je iznio predlog, da se osnuje ovakovo sklonište i sirotište. Nazočni je narod s velikom pažnjom saslušao zanosnu riječ svoga duhovnog pastira i vođe, pa se zaključilo, da se takva lijepa i plemenita stvar izvede. Izabrao se i odbor, kojemu je Krmpotić bio na čelu. Ali sad uprliješe sve sile poznati izrodi, kojima je bila muka, da bi svećenik vodio ovakav pothvat. Služili su se nečasnim sredstvima te sijali nepovjerenje prema župniku: »Ne dajte popu novaca, dosta je debeo«. Tako su govorili o Krmpotiću, koji je u svojoj plemenitosti poklonio sirotištu velik dio svoje prištednje i bio otac i majka sirotinje!

Ali on se klevetama nije dao smesti, pa ni g. 1916., kad se pitanje sirotišta pretresalo na velikoj i burnoj skupštini. Njegova je ljubav bila veća od mržnje protivnika, koji su zaveli i neke inače dobre ljude. Kad je ono iza zlosretnoga svjetskog rata influenca harala svijetom, mnogo je hrvatske djece ostalo bez oca ili bez majke, a bilo je i djece bez roditelja. Sad se već nije moglo čekati, bijeda je djece bila odveć velika. Na poticaj našeg Krmpotića izjaviše dobre Školske sestre, da će kupiti lijepu kuću nekog imućnog Amerikanca, koja se kuća nalazila onkraj puteljka kraj župnoga stana. Na Veliku Gospojinu 1919. bude kuća kupljena za 15.400 dolara. Polovica je svote isplaćena odmah, a druga

polovica slijedeće godine. To je bilo prvo hrvatsko sirotište u Americi, a jedino u gradu Kansas Cityu. Prozvano je Sirotište sv. Ivana. Sedam hrvatskih sirota nađe u prvi mah u njemu toplo zaklonište i materinsku ljubav časnih sestara, koje su preuzele brigu za siročad iz ljubavi k Bogu i bližnjemu.

Lijepa je to bila svečanost, kad je biskup Ivan Wood blagoslovio Sirotište na tako zvani Dan zahvale g. 1919. Amerikanci imaju jedan veoma lijep običaj, da naime svake godine na posljednji četvrtak mjeseca studenoga zahvaljuju Gospodinu Bogu za sva dobročinstva primljena minule godine. Dan zahvale je državni blagdan, sve radnje miruju, narod ide u crkve, a predsjednik velike i moćne republike upravlja svemu američkom narodu poruku, u kojoj sa zahvalnošću spominje sveto ime Gospodina Boga, od koga nam je svako dobro. Godine 1923. prigradila se Sirotištu zgrada dugačka 20 metara, a široka 13. Gradnju sa kamenom i ciglom izveli su naši ljudi, napose nezaboravni Josip

Kansas City, K.: Osmi razred hrvatske osnovne škole 1931.

Lončarić, pa Franjo Antić i Mate Lončarić rodom iz Selaca u Hrvatskom Primorju. Na ugaonom kamenu uklesan je ovaj hrvatski napis: Trpećem čovječanstvu — sirotama — Hrvati Primorci temelje sazidaše. Kad je zgrada bila gotova, opet je došao ljubljeni biskup da ju blagoslovi, a u toj je prigodi izrazio hrvatskoj župi najveće zadovoljstvo radi postignutog uspjeha.

Broj je siročadi međutim rastao, pa je opet trebalo Sirotište proširiti. To je učinjeno tako, da je dozidana 1924./1925. dvokatna zgrada zidana sva od tesanoga kamena, a posao su izveli naši zidari Primorci, što im služi na čast. Krov je pokriven škriljevcem, zidovi su jaki i debeli, da štite djecu, ako bi navalio onaj strašni vjetar, koji se u Americi zove tornado, a ruši kuće i drveće, diže automobile na ravni krov dvokatne kuće i t. d. Podovi i drveni namještaj jesu od hrastovine. Sirotište se grije centralnim loženjem na ulje.

Istom je Krmpotić g. 1929. priveo kraju veličajnu školsku zgradu, laća se g. 1930. velikog posla — po treći put proširuje Sirotište, a pri tom je i sam pomagao: pilio je daske, nosio drvo i kamen, zabijao čavle, nadzirao gradnju te nove zgrade na dva kata, sve ovo uz druge svoje dužnosti velike župe i uz svoje 62 godine. Radeći tako na Sirotištu kao obični radnik, mal nije teško stradao: visoko gore na skelama stupio on na kraj daske, daska se prevagne, te on onaki težak pade s drugoga kata na prvi i pri tom oguli kožu na nozi. Pravo je čudo, što nije bilo veće nesreće.

Nazad dvije godine (1930.) bilo je u Sirotištu sv. Ivana do 70 djece, gotovo same siročadi. Među njima ima po koje amerikansko dijete, pače kad mi je nekako g. 1925. prelat Krmpotić kazivao ove podatke o Sirotištu, bila je tamo i jedna mala Meksikanka, inače sve sama hrvatska dječica. Da vam je vidjeti, kako su ta djeca i dobra i sretna! Što se samo može, sve im topla kršćanska ljubav daje.

Pitat ćete: a kako se tolika djeca uzdržavaju? otkud novci za gradnje? ima li tu kakva velika glavnica, koja nosi debele kamate? daje li država ili općina, kako bi i morala? Nit ima glavnice niti su država i općina išta dale, a nije ni Hrvatska Narodna Zajednica. Evo tko je dao i daje: neki naši Hrvati župljani pa potporna društva Sveti Josip, Sveta Lucija i Presveto Ime Isusovo. Dali su i daju neki Amerikanci, pa i nekatolici. Među ovima valja naročito istaknuti Mr. Chapmana i njegovu ženu, koji su Krmpotića u njegovoj brizi za Sirotište s vanrednom ljubavlju pomagali. Mr. Chapman bio je velik štovatelj hrvatskoga župnika i iskren prijatelj njegova naroda. Na ovom mu mjestu spominjem časno ime, nek mu među nama ostane zahvalna uspomena, njemu i vrijednoj mu ženi. Trajnu pomoć dobiva Sirotište svakog mjeseca iz tako zvane Općinske škrinje (Community Chest). Šta je to? Svake godine u mjesecu studenom organizira se u gradu javno sabiranje prinosa za dobrotvorne svrhe. U tom sabiranju sudjeluju i najodličnija gospoda i gospođe zajedno s radnikom i radnicom, svi se natječu, tko će više skupiti. A nema tu razlike u vjeri: svi zajednički rade, da pomognu siromahe i sirote bez razlike vjere. Na čast američkoga naroda nek je rečeno, da je vanredno darežljiv i ne žali dati obilato za plemenite svrhe.

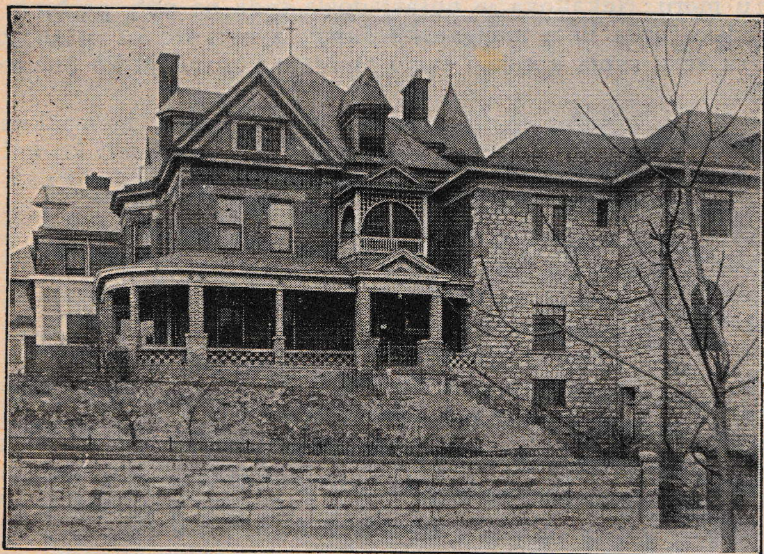
Uz pomoć dragoga Boga i dobrih ljudi te uz požrtvovnu ljubav časnih sestara othranilo je i odgojilo Sirotište svetoga Ivana već preko 220 djece bez roditelja.

6. Srebrna slava župe sv. Ivana Krstitelja.

Godine 1925. odlučili su Hrvati u Kansas Cityu da proslave 25 godišnjicu osnutka župe svetoga Ivana Krstitelja. Opis te srebrne slave posve pristaje u okvir ovog prikaza života

Martina Krmpotića, a pruža zgodu da vide iseljenu Hrvatsku u radu i veselju oni, koji je nisu gledali svojim očima. Bio sam toliko sretan, te sam pribivao toj vanrednoj proslavi i u njoj sudjelovao, mogu pričati, što sam vidio i proživio, pogotovo kad mi se uspomena na nju vrlo živo usjekla u pamet. Hajd da vam pripovijedam redom, kako su stvari tekle, a počet ću s pripravom na tu slavu.

U novinama »Naša Nada« glasilu Hrvatske Katoličke Zajednice, objavio je 20. listopada »Odbor za proslavu« raspored, po kojem će se proslaviti srebrni pir župe. U istom broju izašao je i poziv za proslavu iz pera samoga Krmpotića, koji doduše nije potpisao svog imena, ali se iz načina pisanja vidi, da ga je on napisao. Iz ovg poziva izvadit ću samo nekoliko stavaka.

Kansas City, K.: Sirotište sv. Ivana. Kuća kupljena 1919.

»Stari naši doseljenici, koji borave ovdje već skoro 40 godina, vesele se tomu danu i zahvaljuju Bogu, što im (je) dao doživiti ovu slavu srebrnoga pira župe, za koju su neumorno radili... Biti će izdana i povijest ove župe, koja će ukratko prikazati život i rad ove naselbine kroz ovih 25 godina, premda bi se mogla napisati obilna knjiga, jer je gradiva dosta.

»Hrvatska društva ovdje zanimaju se za svečanost, jer su i ona izrasla iz ove naselbine, a njekoja od njih živila su organizacijom same crkvene općine, a ostao je megju njima jošte stari vjerski i domovinski duh...

»Pjevački zbor marljivo vježba, da svojim skladnim pjevanjem i zvonkim glasovima uzveliča i osladi dan svečanosti, a slušatelji da budu uživali svoju hrvatsku pjesmu i glazbu hrvatskih skladatelja. Pjevat će se skladbe F. S. Vilhara i Ivana Zajca.

»Obdržavane su već dvije javne skupštine ... Na svakoj se vidjelo zadovoljstvo i oduševljenje za ovu proslavu. Svaki se požurio, da reče koju bilo za samu proslavu, bilo da spomene štogod iz prošlosti rada oko organizacije ove župe. Spominjanje iz prošlosti bijaše ugodno svima, a oni, koji se sjećaju tih uspomena, bijahu predmetom općega štovanja. Mlagji su ih pozivali: »Dajte nam još recite štogod iz onih dana, kada ste se naselili ovamo«. I rado su poslušali ...

»Imade otpadnika i odroda, koji se odrekoše svoje narodnosti, ali nam je utjeha u tom: da je bolje za sve da ono, što je gnjilo, otpadne, da ne smeta zdravom životu. Ti otpadnici su u tako malenom broju, da se gube kao igla u vreći ili kaplja vode u moru. Nekakova je pošast došla sada na njih, pa bježe u koloredska brda ili u mičiganske šume; a ovi, što su ostali, zavukli su se u svoja duplja i tamo njurgaju i zvrndaju kô bumbari u loncu.

»A oni, koji su se pridružili raznim irskim, njemačkim i ostalim župama, nisu nikad puno vrijedili ko Hrvati niti ko katolici; a tamo, gdje su sada, spadaju u prezreni f o r e i g n t r a s h, strano smeće, koje se nameće tamo, kamo ne spada. Stide se svog hrvatskog naroda i njegove organizacije, a zato se njih stide oni, u čiju se organizaciju sami narivavaju. Proslava 25godišnjice provesti će se i bez njih, jer izroda nitko ne trpi; izdajica svoje krvi i svoga naroda je prezren«.

*

Proslava je počela u s r i j e d u 25. studenoga 1925. Ujutro je bio bogoljubni spomen p o k o j n i h ž u p l j a n a, za koje je Krmpotić odslužio Misu zadušnicu na starohrvatskom jeziku. Poslije evanđelja izrekao je prigodnu propovijed privremeni župnik hrvatske župe Sv. Josipa u Saint Louisu, koji je i opisao proslavu 25godišnjice u »Našoj Nadi« (br. 24. od 20. prosinca 1925). Pod svetom Misom pričestilo se preko 400 duša, a bio je radni dan.

Navečer istoga dana bio je u krasnom župskom D o m u s v. I v a n a koncert s predstavama. Velika je dvorana bila puna puncata kao šipak. Narod je sa vanrednom pažnjom i s očitim uživanjem slušao skladno pjevanje jakog mješovitog zbora, koji je na opće zadovoljstvo otpjevao davorije S V e l e b i t a k l i k s e o r i, pa U b o j, u b o j i druge pjesme. Narod je bio tako oduševljen, da je pjevački zbor izazvan burnim pljeskom nekoje pjesme morao ponoviti.

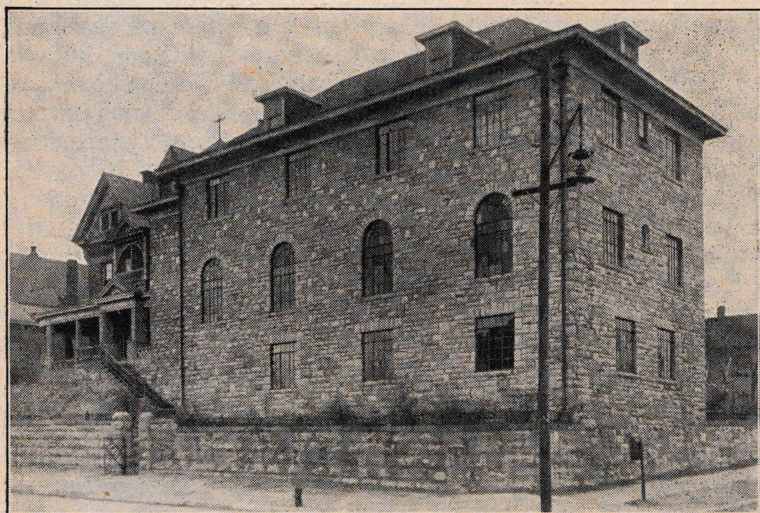
Nezaboravan je prizor s pjevanjem B i j e l i S a r a f a n, što su ga nježno i umiljato otpjevale jedna odrasla djevojka i jedna djevojčica.

Dražestan je i mio bio gimnastički ples malih djevojčica: kao da je u dvoranu dunuo proljetni lahor!

Kruna je svemu bilo prikazivanje prekrasne priče D u v a n j s k o P o l j e, koju je u stihovima sastavila rodoljubna profesorica

Dr. Z d e n k a S m r e k a r za proslavu tisućgodišnjice krunidbe prvoga hrvatskoga kralja, slavnoga i moćnoga Tomislava. Školska nas je omladina upravo začarala, a začudo je, kako su djevojke i djevojčice sigurno igrale. Tomu se treba to više čuditi, što je izraz pjesnikinje i biran i poletan. Teško je reći, koja je vila ljepše igrala, no svačije se oko suzama orosilo, kad je nastupila istarska vila sa crnom koprenom: predstavljala je M i r n u, rijeku izgubljene Istre...

Na američki Dan zahvale, č e t v r t a k 26. studenoga, cijela je župa bila u radosnu uzbuđenju. Svi su u svetačnom ruhu, sve se sprema na svečanu povorku, kakve ova župa još nije doživjela, a koja je pobudila veliko zanimanje u cijelom gradu. S povorkom išle 4 jake glazbe i svirale vesele koračnice, da je daleko odjekivalo.

Kansas City, K.: Sirotište sv. Ivana. Zgrada podignuta 1924./25.

Na čelu je povorke stupalo 5 hrvatskih mladića u odori američke ratne mornarice noseći tri velike američke zastave. (Svih je zastava bilo najmanje 20). Slijedio je dugački niz mladeži hrvatske škole, koju je tada polazilo 683 djece, zatim mladenačka glazba, Društvo sv. Nikole, gospojinsko Društvo sv. Lucije, gospojinska glazba (američka), Društvo sv. Josipa i Marije (1200 članova), glazba, Društvo sv. Josipa br. 35., Slovenci, glazba, dugačak niz automobila... Povorka je bila vrlo slikovita, stupala je uzornim redom, a bila je tako dugačka, da je stupajući vojničkim korakom trebala 10 minuta, dok je kraj mene prošla. (Motrio sam ju na Šestoj ulici). Sretna je bila zamisao, da se povorka snimila za film.

Slijedila je sveta Misa zahvalnica, koju je pjevao starohrvatskim jezikom dični jubilarac Krmpotić, đakon je bio vlč. Milan Hranilović iz Clevelanda, O., podđakon pisac ovih redaka, ceremonijar vlč. fra Bono Andrčić iz Chicaga, a propovijedao je vlč. fra Vjenceslav Vukonić iz Chicaga. Sveta se Misa svršila blagoslovom i pjesmom zahvalnicom Tebe Boga hvalimo, od koje su se crkveni zidovi tresli, s takvim je oduševljenjem pjevalo staro i mlado.

U određeni sat započeo je svečani ručak iliti banket u ukusno okićenoj dvorani Doma. To je bio banket! Pomislite: bilo je prostrto za 500 gostiju! Na Dan zahvale ne smije biti američkog stola bez purana (tukca), i tako je za banket zaglavilo 75 purana! A drugog dara Božjega svake ruke ne ću ni da spominjem. Bio je pravi hrvatski ručak, pa makar je Amerika (na papiru) suha pa se vino ne smije prodavati, bilo je ipak u obilju vinske kapljice, pa još kakve! Banket se otvorio kratkom molitvom, koju je izrekao domaći župnik, a narod odgovarao. Za vrijeme ručanja svirao je odličan gradski orkestar po izbor komade. Domaćin župnik predao je stoloravnateljsko žezlo meni, pa mi je glavna briga bila, da brojne goste uzdržim u veselom raspoloženju, a to u ovakvoj prigodi nije bilo teško. Da vam je bilo čuti, kako je zanosno onih 500 grla pjevalo: Mi smo, braćo, hrvatskog sinci plemena, pa Oj ti vilo, vilo Velebita, pa druge pjesme, a nije falilo ni šaljivih, kaošto je Još nijedan Zagorec nije prodal vina, ili Ja sem Varaždinec, domovine sin... Sa zanosom i svečano otpjevali smo stojeć himnu Lijepa naša domovina. Govorâ je izrečeno mnogo i lijepih, no možda su najzanimijiviji bili oni, što su ih s pozornice izrekli »pioniri« kansaške župe, to su oni dični muževi, koji su polagali temelje vjerskom i prosvjetnom životu one ugledne hrvatske naselbine na obalama mutne rijeke Missouria. — Za vrijeme banketa pročitani su brojni brzojavni i pismeni pozdravi hrvatskih svećenika iz Clevelanda, Farrella, Omahe, Rankina, Pittsburgha, Johnstowna, Steeltona, New Yorka, Jolieta, a pozdravio je i g. Pavao Gorički iz Omahe, velik štovatelj i prijatelj Krmpotićev.

Isti dan navečer priredila je župska mladež svoj ples u dvorani Doma, a živa glazba prevarila je i gdjekoju sijedu ili ćelavu glavu, da čas, dva poigra glatkom dvoranom!

Župa se Misom zadušnicom sjetila svojih milih pokojnika, zahvalila je svečanom Misom Gospodinu Bogu za primljena dobročinstva, još je valjalo da se dobroti Božjoj preporuči za budućnost i izmoli Božji blagoslov za daljni rad: zato se u petak 27. studenoga prikazala sveta Misa, a odslužio ju je po grčkom obredu staroslavenskim jezikom vlč. Milan Hranilović. Crkva je i taj put bila puna pobožnoga naroda.

U petak navečer mogli ste vidjeti žive prizore iz života djece u Americi. Onu večer prikazivali su se za djecu šaljivi filmovi (kino), što ih je dragovoljno pozajmio za našu djecu g. Jure Trinaestić, vlasnik dvaju kina u Kansas City, Mo., muž vrlo zaslužan za župu. I naša su evropska djeca živahna, pa se veselo smiju, kad gledaju šaljiv komad. No da vam je čuti u takvoj zgodi američku djecu! Kad im se što u predstavi osobito sviđa, onda od dragosti zviždaju, fućkaju, tule, urliču.... Tako vam je bilo onu večer i u hrvatskoj župi u Kansas Cityu. Ja sam se više smijao indijanskoj vici djece nego šaljivosti komada, koji su se prikazivali. Ali prava Amerika nastala je istom poslije predstave. Da to bolje razumijete, treba da znate, da Amerikanci silno vole sladoled, a kako su dobro stali, troše ga za čudo mnogo, pa ne samo ljeti, nego i zimi, petkom i svetkom, te nema boljeg ručka bez sladoleda iliti po ameriknsku i c e - c r e a m (čitaj: ajskrim). Osobito se djeca znadu za sladoledom pomamiti. Sad pomislite: poslije predstave dijelio se ice - cream besplatno svoj onoj djeci, ali bilo ih preko šest stotina! Haj, haj, pustog li veselja, kad su se otvorile velike željezne bačve pune sladoleda. Tu se guralo, turalo, komešalo, podcikivalo, da sam žalio one dobre gospođe, koje je zapala teška zadaća da posluže nestašnu djecu. Svako je trebalo da dobije samo jedan slatki rog. Ali tko će to brojiti! Mnogi su se umjeli provući kô lisica u kokošinjac, pa dobiti po dva, po tri puta, od ove slatke stvari.

U n e d j e l j u 29. studenoga sastale su se (sve po programu iliti rasporedu) obitelji u društvenom Domu na zimski piknik, zabavu, na kojoj se jede, pije, pjeva, svira, igra. Kako je tamo bilo, ne umijem kazati, jer sam se prije morao vratiti na dužnost u Saint Louis, gdje sam tada bio privremeni župnik Hrvata na župi Sv. Josipa.

*

Proslava 25godišnjice župe sv. Ivana Krstitelja iznijela je na javu, što je Krmpotić bio svom narodu, pokazala je golem napredak toga naroda uz ovakova pastira i vođu i oca, a očitovala je i to, kako je vrijedan i čestit onaj hrvatski narod, sposoban za prosvjetu i svako dobro, kad ga grije sunce slobode i ljubav katoličke Crkve. U čast onom dragom narodu kazat ću i ovo: najmanje četiri petine Hrvata u Kansas Cityu imadu svoje vlastite kuće, a da je tako, ima trajne zasluge i Davorin Krmpotić, koji je od početka naš svijet nagovarao, da štedi i kuće gradi. A te kuće nisu prazne, njih oživljuje velik broj djece, a i ovo je dokaz visokog ćudorednog stanja kansaških Hrvata.

Za ovaj put neka je pričanju kraj, a nastavit ću u Kalendaru Srca Isusova i Marijina do godine, ako Gospodin Bog dade zdravlja. A ti, moj dragi čitatelju, klekni i izmoli O č e n a š i Z d r a v o M a r i j o za pokoj duše onog plemenitog Božjeg svećenika, koji je sav svoj život žrtvovao za vremenitu i vječnu sreću svog ljubljenog naroda.

Miroslav Vanino D. I.

MOLITVA LJETNE VEČERI.

Večer, što je trudni zamijenila suton
Mre, i polagano, ko tišina sama
Grozničavi uzduh žarkim puneć dahom
Podmukla će Noć se ušuljati k nama.

Da varljive njene draži nadvladam,
Gospo s plaštem zvjezdanim, Ti nam podaj snage,
Djevice sveđ blaga, čudotvorko moćna,
Koja gaziš Zmaja nogama bez ljage.

Dobrog zaborava u mirnome sanku
Neka Tvoja nama pošalje dobrota,
I nek Stvar nam noćna, što po svijetu puže,
Prstenima teškim srca ne omota.

Neka padne na dno svoga stana mračna
Zmija, što zavidi otkupljenu svijetu,
Prepredeni Dušman, što radi u tami,
Kušač jak za noći zaparnih u ljetu.

Tad za jade zemne, bez stra i pogibli,
Sklapat ćemo mirno oči sve do dana,
Pak za borbu svetu s nova ojačani,
Ustavši odà sna srca razdragana

Hvalit ćemo Tebi, o velika Djevo,
Krasnija od snježnih vrhova i krinâ,
Dok prostorjem silnim livala se bude
Divno jasno svijetlo, slika tvoga Sina.

Louis le Cardonnel.

ŠTO JE NAPRAVIO PERO.

Gle, što malen još je Pero napravio:
Moj vam otac, reče, mornarom je bio;
Ostavljo nas češće i po cijelo ljeto,
(Što mi Pero reko, ponavljam vam eto).
Mnogo zimsko veče, za vjetrine jače,
Gledam ja, gdje majka sklopiv oči plače.
Govorim joj: »Mama, zašto sklapaš oči?«
— Dijete, veli, Bog nam bio u pomoći!
Zato da u srce zagledam se svoje.
»Što tu vidiš? — Lađu nasred mora, što je
Baca val, a na njoj tvoj se otac pati.
Tu se prigne, da mi može cjelov dati,
A ja u uho joj tiho šapćem namah:
»Daj, da i ja vidim; ne ću plakat, mama.«

Spomenik sv. Oca Pape Benedikta XV. u Carigradu.

Kad se otac vrni, o veselja tada!
Jad rastanka kod svih u zaborav pada,
Samo meni ne će da s pameti sađe
Zimska večer, kad vas vjetar sjeća lađe;
Stoga kada otac kud i za čas mače,
Zlovoljan će reći: »Eto, Pero plače!«
Digla mene majka tad u naručaj bi,
Katkad otac, dirnut, ni izišo ne bi.
Jedno veče spavam tobož ja na stocu,
Razgovarat lakše majci je i ocu,
Pa će on da rekne: »Sjutra lađa kreće,
Daleko je, ali stat će gdjegod veće,
Pisat ću ti otud, ne skrbi ni zere.
Perica je dobar, al mek preko mjere;
Jaka treba da su mornareva djeca!
Ja ne trpim toga, da sve plače, jeca.
Na rastanku rad bih cjelov dao njemu,
Al gdje ćeš, kad mahom srca nestane mu.
Nek mi čovjek bude, kad se vratim s puta!
Idem zorom — da zna, avaj jada ljuta! —
Ukrast ću se stoga, dok još bude snivo.«

Tako nizo otac, a ja prisluškivo!
Zlo uradio sam, al kad saslušate,
Možda meni još i oproštenje date.
Rekao sam sebi: »J a k i budi, Pero!«
Pa kad sjutra zorom otac otić smjero,
Otvaro je vrata polako i tio
I ispred njih ležat mene opazio
Na pasjemu sagu, sa psom uporedo.
Probudih se. Majka doleti i ja sjedoh:
»Gle, ne plačem, oče, imam srce jako,
Čovjek ja sam, vidiš! . . . «
Sad pak on je plako.

Jean Aicard.

ZAHVALNOST ZA DOBROČINSTVA.

Jedanput je sv. Franjo Asiški išao sa svojim pratiocem br. Masejom preko polja, a sunce jako pripeklo. Međutim eto ih do bistrog vrela. Uz vrelo dizalo se stablo sa širokom krošnjom. Putnici sjedoše u debeli hlad, izvadiše ono kruha, što ga isprosiše od dobrih ljudi, nakvasiše ga u bistrom izvoru i počeše jesti. Br. Masej pogleda Franju i opazi, kako plače.

— Što vam je, oče, pa plačete?

— Kako ne bih plakao, dobri brate, kad pomislim, kako nam je dobri Bog ovdje pripravio krasan objed ! . . .

Br. Masej malo se nasmiješio, jer mu se ovaj objed nije nikako činio tako krasnim, da bi čovjek od radosti mogao plakati. Ali svetac nastavi dalje:

— Pomisli, dobri brate, kako se nebeski Otac za nas brine. On je od vječnosti znao, da ćemo mi jednoga dana doći ovamo žedni i gladni, pa je eto odredio, da ovdje probije bistro i hladno vrelo, da izraste ovo krošnjato stablo, da njegova djeca mognu počinuti u lijepom hladu. A sklonio je i dobre ljude, da nas obdare kruhom. Čime smo, brate, zaslužili, da se dobri Bog za nas tako lijepo brine? . . . Pa zar da ne proplačemo, kad pomislimo na ovoliku ljubav nebeskoga Oca? . . .

*

Da li smo mi zahvalni dragomu Bogu za njegova dobročinstva? Možda nam je dao više nego sv. Franji ovom prilikom, a mi mu ne znamo niti jednom riječju reći hvala! . . . Ili zar sve ono, što imamo nije dar nebeskoga Oca, pa bio to samo komadić suhoga kruha? . . . Da li zaboravljamo na molitvu prije i poslije jela? . . .

F. M.

DJELA MILOSRĐA DUHOVNOGA.

Reci.

Duhovna je bijeda u naše doba veća negoli bijeda tjelesna, pa su zato i djela milosrđa duhovnog potrebnija nego li ona milosrđa tjelesnog. Tjelesna bijeda gleda na nas kroz tisuću upalih očiju, kriči prema nama s tisuću glasova, piše nam kroz tisuću pisama; duševna bijeda šuti i zanemarena je. Kod glasne tjelesne bijede ne zaboravimo i na tihu duševnu bijedu. Ima mnogo načina, kako da pomognemo dušama; katekizam naznačuje sedam djela, ali to je samo mali izbor.

»Ako ti brat tvoj sagriješi, p o k a r a j g a,« veli evanđelje. Lk. 17, 3. I to najprije u četiri oka, zatim pred svjedocima, napokon pred Crkvom. Mt. 18, 15 - 17. Posebice su svećenici dužni da ukore grješnike. Ali smo svi odgovorni za dušu svoga bližnjega.

Abesinski prijestoljonasljednik sa svojom pratnjom iza audiencije kod sv. Oca (20 siječnja 1932).

»N e u k a p o u č i t i« druga je dužnost, koja se svećenika tiče u prvom redu, a u drugom redu i učiteljâ, roditelja, umjetnika, pisaca, u trećem redu svih, koji su dionici istine, ito prema svima onima, koji nijesu nikada uglegali svijetlo vjere ili su vjeru izgubili.

»Dvoumnoga dobro s v j e t o v a t i« djelo je velike zasluge, jer bližnjega čuva od zablude. Zahvalni smo liječniku, koji nas ozdravi, ali još više onom liječniku, koji nas očuva od bolesti. Dvoumnika imade mnogo, malo ih je sigurnih u svom poslu, kako izgleda. Često je tuđi savjet prouzrokovao nesreću. Pomozimo s dobrim savjetom.

U naše doba tište dušu nesamo grijeh, nego i neznanje, dvojba, žalost. Čim se više dižu vode žalosti, tim više moramo napraviti lađâ u t j e h e. Nadasve oni, koji su već okusili velike boli, neka se zauzmu da ublaže tuđe jade.

»Otac vaš nebeski dat će Duha Svetoga onima, koji mole.« Lk. 11, 13. Naravnim utjehama treba da nadodamo izvore nadnaravne utjehe, koja se krije u Raspetome i sv. sakramentima.

Šuti.

Prva četiri djela duhovnog milosrđa traže zgodnu riječ: opomenuti, poučiti, savjetovati, utješiti. Ali ima i djela milosrđa, za koja se traži šutnja.

Slabost i zloća ljudska stvaraju nesporazume, mržnje, nepravednosti. Naš uzor nije čovjek, koji se pričinja da ne haje za krivicu i boli; još nam je manje uzor nasilan čovjek, koji na nepravednost odgovara nepravednošću. Naš je uzor Bog-čovjek Isus Krist, koji je molio na križu: »Oče, o p r o s t i im, jer ne znaju, što čine.« Nijedna ljudska zajednica ne bi bila moguća, ako bismo na krivicu odgovarali drugom krivicom; ako se nitko ne bi držao načela: radije podnijeti krivicu nego li je počiniti, radije primiti rane negoli raniti. Ako bismo vazda protiv šake digli šaku i uvijek na vatru mržnje ljevali ulje nove mržnje, imali bismo vječni rat jačeg protiv slabijeg kao životinje.

Podnijeti dakle ustrpljivo nepravde veliko je dobročinstvo za čovječanstvo. To isto vrijedi, ako oprostimo uvrede. »Ako ti brat tvoj sedam puta na dan sagriješi i sedam se puta obrati k tebi i reče: Kajem se, o p r o s t i mu.« Lk. 17. 4. Tko oprašta uvrede, taj čini nabožno djelo, uvelike koristi duši bližnjega. Upravo u opraštanju očituje se pravo kršćanstvo Isusa Krista.

Moli.

Uz četiri djela milosrđa riječi i dva šutnje imamo i sedmo m o l i t v e za žive i mrtve. To su tri velevlasti milosrđa: g o v o r i t i, š u t j e t i, m o l i t i. No najveća je molitva. Ako je riječ opomene bačena u vjetar, ostaje nam molitva. Ako riječ pouke naiđe na gluhog neznalicu, ako riječ savjeta i utjehe ne probije mrtvih ušiju, ostaje nam molitva. Pa kada ni ustrpljivost ni oproštenje ne koriste obraćenju duše, ostaje još molitva. Molimo za žive i mrtve!

Svaki čas, danju i noću, tisuće i tisuće ljudi taru brige za svakidašnji kruh, pohađaju ih boli i bolesti, mori ih strah radi smrti i grijeha, napasti, padaju u očaj. Molimo za žive.

Ali moramo moliti i za mrtve. I najsiromašniji prosjak, koji živi od milostinje milosrđa tjelesnog, može i mora sudjelovati u milosrđu duhovnom i pružiti drugima milostinju molitve. Nijedan prosjak nije tako siromašan, da ne bi mogao udijeliti tu milostinju, a nijedan bogataš nije tako bogat, da bi se mogao odreći molitve i milosti. Tako siromasi i bogataši izmjenjuju darove. Tako siromah ne će prokleti svetu riječ milosrđa i neće reći: Ne ćemo milostinje! Bogataš ne će prati ruku, kako se to vidi, iza udijeljene milostinje.

Milostinja se prema Srcu Isusovu ne gubi u čuvstvima, ne zaustavlja se kod lijepih riječi. Govorimo o djelima milosrđa. I ukor, pouka, savjet, utjeha, pa i molitva izrazuju se riječima, ali te riječi teže kao djela.

Milosrđe duhovno i tjelesno upotpunjuje se, kao što se upotpunjuje duša i tijelo. Djela milosrđa duhovnog neće doprijeti do duše, ako se ne pruži pripomoć i tijelu. Ne zaboravimo stoga ni djela tjelesnog milosrđa, ali neka ih ožive i okite djela duhovna. »Duh ulijeva život.« Iv. 6, 64.

Kardinal Faulhaber.

NIJE ŠALE S LUĐACIMA.

Ludnica u Glasgovu ne samo da je bila jedna od prvih gledom na svoj uređaj u Škotskoj, već bi po sudu liječnika, koji su je vidjeli, mogla biti uzorom svim ovakvim zavodima u Evropi. Krasnom uređaju ovog zavoda doprinio je najviše Dr. Rajnhov, koji je dugo godina bio ovdje upravitelj. Ovaj je liječnik tako znao djelovati na luđake, da su ga oni obično bez prigovora slušali. Iako su njegovi podanici bili ludi, opet su imali toliko pameti, da su u njemu gledali svoga gospodara i najboljeg prijatelja. Uza sve to on im nije smio vjerovati. A jedan će ga slučaj u tom još bolje poučiti.

Neki luđaci tužili se ovom liječniku, da im juha nije dobra. Da ih osvjedoči, kako su njihove tužbe nepravedne, pozove direktor u kuhinju neke od onih, što su se tužili, pa će pred njima pokušati, kakva je juha. U velikom kotlu ključala je mesna juha. Ozdol buktio jak plamen. Jedan između nazočnih luđaka čudno pogledavao doktora, dok mu napokon ne reče:

— Ja bih znao vrlo dobro zamastiti juhu.

— Kako? upita liječnik.

Luđak ga potapka po trbuhu te reče:

— Vi ste, doktore, dosta debeli. Kad bismo vas jedan sat ostavili u kotlu, sigurno se ne bismo mogli potužiti da nam juha nije dosta masna. Dopustite nam, molim, da to pokušamo.

Luđak bio jak čovjek. I ostala tri njegova druga s veseljem pozdraviše tu pametnu misao. U kuhinji osim starog kuhača nije bilo nikog, tko mi mogao priskočiti u pomoć. Za čas osam jakih šaka pograbiše liječnika. Već su ga digli u vis, već je doktor bio nad kotlom, još časak i on bi bio u vrućoj juhi, kad srećom reče mirno i odlučno:

— Ne činite toga nipošto, jer ćete si pokvariti juhu, pa je u podne ne ćete dobiti.

Luđacima ipak bila draga juha, pa pustiše doktora na zemlju, ali su još uvijek stajali oko njega i strašno ga gledali. Smiješeći se nastavi liječnik:

— Nema sumnje, da bi vam moje meso dobro zamastilo juhu, ali zar ne vidite, da imam na sebi kaput, košulju, hlače i zamazane cipele. To bi vam juhu sigurno još više pokvarilo.

— To je istina, povikaše luđaci.

— Počekajte samo pet minuta, dok se svučem, pa me eto k vama natrag.

Luđaci udovoljiše njegovoj želji. Već im se činilo, da srču slasnu juhu, što ju omastio njihov direktor, kad se pokazaše na vratima jaki nadzornici, da ih povedu onamo, kamo spadaju. **F. M.**

POGLEDAJ NA ME!

Iz borbe starih urođenika meksičkih sa Španjolcima, koji se pohlepno bacili na meksičko zlato, pripovijeda se ovo. Španjolci uhvatili jednog meksičkog poglavicu te ga skupa s njegovim prvim doglavnikom metnuli na žeravicu. Doglavnik se brzo stao previjati od boli te je katkada bolno zajauknuo. Na to će mu njegov poglavica:

— Pogledaj na me! Zar misliš, da ležim na ružama?

*

Imamo i mi na koga pogledati u svojim bolima. To je naš raspeti Spasitelj. Teško nam je, ali njemu je bilo još teže. Naše tijelo trpi, ali njegovo je trpjelo još više. Preziru nas, ali njega su prezirali još više. Kleveću nas, ali njega su klevetali još više. Siromašni smo, ali on je bio još siromašniji. Isus nam govori u svim gorkim časovima života: Pogledajte na me!... **F. M.**

U DVORIŠTU KRIŽ.

Sunce je pržilo, loza oplela našu sjenicu u dvorištu, njihali se plavi zvončići na ljetnom suncu, a djeca se igrala na tom žaru ne mareći što im glavu pali to lijepo Božje sunce. A koliko čara imalo je to dvorište za nas? To je bio za nas cio široki Božji svijet, tu je za nas bilo more, kojim smo plovili na dugim daskama opirući se o dugačke koce, tu su bili nama krasni gradovi, o kojima smo sanjali, a drvarnica puna nasječenih drva bila nam je knjižnica puna dječjih knjiga, tu smo govorili nepoznate jezike, to dvorište bilo je naše preveliko carstvo. A ko ga ne poznaje iz svojih djetinjih dana? Ono je živo u svakom ljudskom srcu.

Jednog ljetnog dana kopali smo duboke bunare u svom carstvu i naišla mi ruka na nešto tvrdoga. Dugo sam kopkala, a kad sam iskopala, bio to križ. Ponijela sam ga mamici i rekla joj sva iznenađena: »U našem dvorištu križ!«

Velik je bio kao onaj bijele sestrice na redovničkoj krunici. Niko nije znao, odakle taj križ u našem dvorištu. Ko zna, kojom prilikom i pred koliko godina došao je on u crnu zemljicu. On je

bio tu i trebalo mu naći mjesta, jer odbaciti križ? ne — to bi bila do neba grjehota. Očistili smo ga od zemlje i metnuli povrh vrata dvorišne sobice. Povijest se tog križa nikad nije otkrila.

Nisam odbacila taj prvi križ. Nu on nije bio jedini križ u mom životu. Došli su drugi križevi, nekad veći, nekad manji. Neke sam dostojno zagrlila, a neke sam vukla teško, teško i zalila ih toplim suzama. Ipak odbacila ga nisam, jer je u križu naše spasenje.

Svako od vas našao je jednom svoj križ i prepoznao u njemu dobru, Očinsku ruku, koja šalje bol, da nas spasi. O, nemojmo ga odbaciti, prigrlimo to veliko blago. Nebo je naše s križem u srcu — u ruci! Lj. M.

19.000 MUŽEVA I MLADIĆA U POKORNIČKOJ PROCESIJI.

Pokornička procesija u Kölnu.

Moleći stupalo je 19.000 muževa i mladića tihim ulicama Kölnskim u 11 sati u noći 12. ožujka 1932. Po studeni od 6 stupnjeva ispod ništice išla je ova procesija prema svetištu Žalosne Majke Božje u Kalk. Bila je to pokornička procesija. Ovi muževi i mladići htjeli su da pokorom zadovolje pravdi Božjoj za svoje grijehe kao i za grijehe svojih sunarodnjaka.

Oko 2 ½ sata poslije ponoći vratila se procesija iz Kalka u Köln i zaputila se u katedralu, gdje je posvećeni biskup dr. Hammels prikazao Bogu pomirbenu i prosnu Žrtvu Novoga Zavjeta. 30 svećenika dijelilo je sv. Pričest, a pričestilo se do 10.000 muževa i mladića.

Pobudan primjer za sve katolike. Sreću pojedinaca kao i cijelog naroda treba tražiti u molitvi, u sjedinjenju s Bogom.

Zlo nam ide, jer se mnogo griješi. Pravi katolici nastojat će, da pokorom zadovolje za svoje i za tuđe grijehe . . . F. M.

E PA BILO JE DOSTA TOGA ŠUŠKA!

Veljača se primiče koncu. Za dva dana jest sv. Matija, koji led razbija i svaki korijen budi iz zimskoga sna, kako govore stari ljudi. Sunce rumeno izlazi već nešto prije sedam sati, a zalazi poslije pet, dan porastao. Hladna mjesečna noć zamrzava doduše kaljuže i jaruge, ali ih danju toplije sunce opet otapa, pa grabama teče voda, a seoska djeca prave od kukuruzovine mlinove, pa čuče uz njih i gledaju, kako se sad brže sad laganije okreće kotač prema brzini vode. Snijega? Takorekuć više ga ni ne ima. Tek iza ograda i živica na sjevernoj strani, kamo jošte topli traci sunca prispjeli nisu. Domaća perad poslije podne raštrkala se sa južne strane živice pa marljivo grebe i prevraća suho lišće, ne bi li si koji zalogaj našla. Šarko protegao se na sunčanoj strani kuće, da si ogrije bundu, a muceki stisnuli se svaki na svoj stup od ograde vrta, podvili cape pod sebe, pa žmirkaju sad na šarka u strahu, da ih ne povuče za rep sa stupa, sada opet na vrapce, što se na bližnjoj šljivi svađaju i viču. Sve je u najljepšem raspoloženju za blisko proljeće.

Sjedim kraj prozora u župnom uredu, otvaram nadošlu poštu pa čitam, tko što želi i traži, a na koncu pregledavam novine, da znadem što je nova po svijetu. Ovo mi je ujedno odmor od jutarnjega posla. Dvojicu bolesnika pripremio sam na smrt, a jednoga starca doveo na groblje, da nađe mir pod hladnom grudom zemlje, jer nije mogao naći za života svojega, premda je proživio 86 godina.

Sve te okolnosti dovode čovjeka do raznovrsnoga razmatranja o prilikama ljudskoga života i do nekoga snatrenja.

Nu što je to? Dvorišne dveri lupe, šarko zalaje dva tri puta, i opet mir.

Za čas čuje se u sobu, kako netko kucka o prag opancima, da otrese blato, a onda dva tri puta zakašlje, očisti nos, pa zakuca malo oštrije na vrata župnoga ureda. Na moju riječ: Ajde unutra, tko je Božji, otvore se širom vrata, a u sobu stupi jedar, zdrav muž, srednje veličine, rumena okrugla lica sa omašnim smeđim brkom i sa prijaznim pozdravom. Ozdraviv mu na njegov kršćanski pozdrav ponudih ga da sjedne i zapitah ga:

— A koje dobro vas vodi iz Grede ovamo? Znadem, da je otpustilo blato, i da ga imate do koljena na putu kroz selo.

— E pa imade ga hvala Bogu dosta, ali što ćemo? Jedni su zato, da navozimo i uredimo taj put, ali drugi kažu, da je to dužnost općine, pa tako mirujemo i mi i općina.

— No, a što inače imade kod vas novoga, otkako sam pokopao Jendrekovoga Jožu? Sirota zlo se namjerio!

— Da, zlo se dogodilo, odvrati došljak. Bolje da je dao pijanim svatovima mira nego da je u njih zadirkivao, kako je to imao običaj, pa tako nesretno zaglavio, a kod kuće ostavio petero malene dječice. Bog mu dragi pomilovao njegovu dušu.

— A koja sreća vas donosi, dragi prijatelju k meni?

Počeša se došljak desnicom za uho, ozbiljno me pogleda, pa reče:

— Evo došao sam, velečasni, do vas, da mi načinite obiteljsku izvjesnicu.

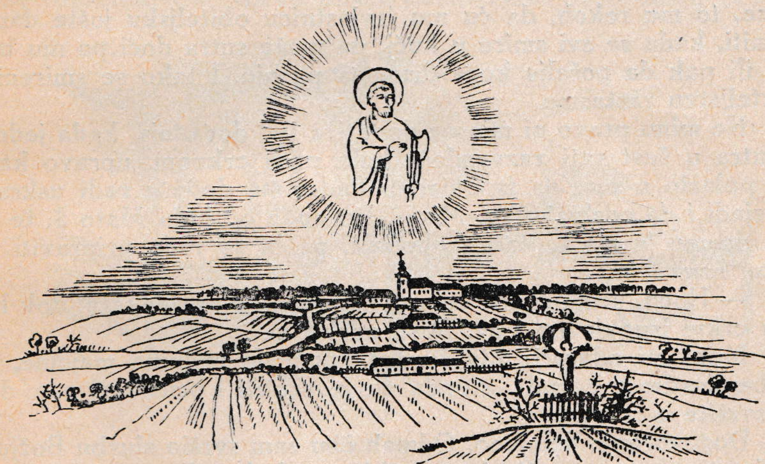
— A u koju svrhu to trebate?

— E pa rado bih poslije Uskrsa oženiti najmlađega sina Franju, pa mi treba zato dozvola od vojnoga ministarstva, jer jošte nije bio na stavnji.

— A tako! odgovorih. A kako to, da toga nijeste načinili o sv. Kati ili sada o fašinku?

— E pa i to imade svoj razlog, odvrati upitani.

— Na primjer koji?

Naslikala Zdenka Sertić.

»Za dva dana je sv. Matija«...

— Eto poslije Uskrsa nastati će toplije vrijeme, pa će se laglje mlada snaša priučiti kući; a drugo, moja kćerka Katica već je isprošena, pa će ona iz kuće van, a mlada snaša u kuću, te ćemo ostati na istom broju duša.

Izvadih iz ormara knjigu i upitah za kućni broj te potražih obitelj Mato Š. Znao sam, da je to brojna obitelj, a i dobri kršćani, pa od te kuće, ako nije bilo što izvanredna, dolazila je čitava obitelj na sv. Misu svake nedjelje.

I započeh čitati:

— Evo čujte, ovako je upisana vaša čitava obitelj: Ponajprije pokojni otac Ivo i živa mu supruga vaša majka Jela. Onda ste upisani vi Matija i vaša supruga Ana. Onda dolaze vaša četiri sina sa suprugama, sa petero unuka. Onda dolaze četiri vaše kćeri, koje su već udate; onda sin Franjo i kćer Katica. Osim toga je ovdje jošte zabilježeno petero djece, koja su malena umrla.

Na ovo moje nabrajanje uzdahne Mato prema meni i kao na neki način uvrijeđen kaže:

— Pa bilo je toga šuška i previše, a napokon nije ni trebalo svih tih upisivati.

A ja ću mu na to: »Dragi Mato, evo ovdje na glavi spisa piše: »Izvadak svih živih i svih mrtvih članova obitelji,« pa zato propisno svi moraju doći unutra. A to, što ste vi s vašom ženom rodili toliko djece, znak je vašega poštenja i zdravlja, to je vama i njoj na čast i ponos; a hvala Bogu, vi zdrav i jak, a tako isto i vaša supruga, koja, ako je već i četrdesetu godinu navršila, izgleda da joj je tekar tridesetak godina. A djeca napokon nisu šušak nego blagoslov Božji.

Ovim riječima ga primirih, a pošto je sunce bilo već da zapadne, to mu rekoh, da ću mu izvjestnicu obiteljsku jošte danas načiniti, kada se svi smire u kući, pa može sutra doći po nju bilo sam ili pak da pošalje koga drugoga po nju. I tako se smireni u prijateljstvu rastasmo.

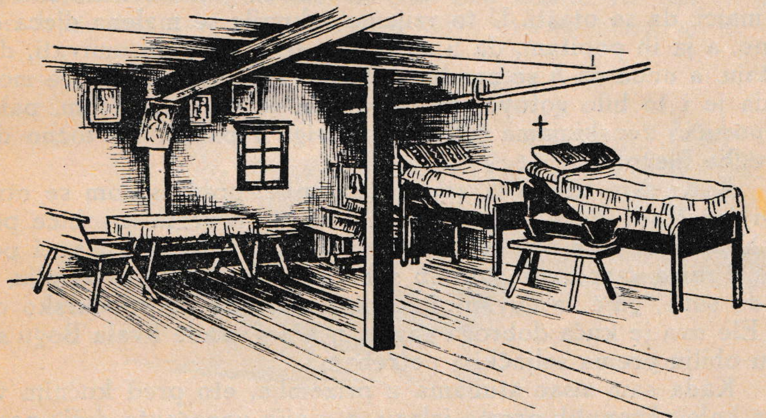
Ne minu pravo ni mjesec dana iza tog događaja, kada jednoga jutra u šest sati zazvrndaše kola pred crkvom, upravo kada sam polazio u nju, da ispovjedim ljude, što dođoše radi uskrsne ispovjedi i da odslužim sv. Misu. Uto dođe od kola Mato Š. te mi javi, da mu je majka teško oboljela, pa bi se rado pripraviti na sretnu smrt.

— Hoću, dragi Mato! samo vas molim, da pričekate, dok ljude u crkvi ispovjedim i sv. Misu odslužim.

Mato mi odvrati: »Ja ću sada poći do rodbine majčine, da ih obavijestim o bolesti, a onda ću se vratiti i pričekati vas, dok sve svršite u crkvi.

Dogovoreno, učinjeno. Odmah čim sam svršio službu Božju u crkvi, uzeo sam sve, što je potrebito za bolesnika na čas smrti i pošao pred crkvu kolima, koja su ondje čekala. Došavši kolima, imadem što i gledati. Kola malne nova i čista, a sjedala pokrivena novim gunjcima. Pred kolima upregnuta dva dobro ugojena ždrijepca kao dva zmaja, koje jedva svladavaju gazda i pomoćnik, što ga imao uza se, a dlaka čista i sjaji im se, da bi se mogao u njoj ogledati kao u zrcalu. Nakon što sam sjeo u kola, a to gazda načini bičem križ pred konjima a i sam se prekrsti, pa se požuri na kola. Uzgrapce uhvate konji put pod noge, tako da ih gazda jedva steže, da idu redovitim trkom. Proletjesmo domaće selo a za čas i susjedno i eto nas za četvrt sata na koncu Grede, gdje bijahu Š. naseljeni kraj općinskih pašnika, do kojih se je trebalo dobra pol sata voziti. Stanu kola u ovelikom dvorištu pred ulaz u kuću, pred kojim je klečalo petnaestero krštenih duša što velikih i što malih, da prime blagoslov. Pošto sam ih po običaju s kola blagoslovio, podigne se brže najmlađa snaša pak prinese stolac kolima, da sam laglje sišao dolje, a gazda predao konje dvojici sinova, uze u ruke svjetiljku i povede me po širokim stubama odmah iz dvorišta u prvi kat u prostranu zajedničku sobu, gdje

je ležala bolesnica do ogromne zemljane peći na prostranom čistom krevetu. Odloživ Svetotajstvo i drugo na pokriti stol, poškropih sobu blagoslovljenom vodom te izmolih propisne molitve za zdravlje i sreću sviju ukućana, a napose za dobro duše i tijela bolesnice. Kada sam to obavio, dao sam znak zdravima, da izađu, jer će se majka sad ispovijedati. Za čas bila je soba prazna. Ogledah se po njoj. U kutu između dva prozora, od kojih jedan gleda na ulicu a drugi u dvorište, stoji veliki hrastov sto na jakim nogama a pokriven čistim narodno izvezenim stolnjakom, na koji sam položio Svetotajstvo sa sv. uljem. Iza stola do stijene dvije jake duge stolice sa naslonom. Povrh stolica dvije police iz mekanoga drva, a na njima naslagani tanjuri i zdjele, sve čisto i uredno. Ispod tih polica bijahu obješene slike raznovrsnih svetaca i svetica Božjih, a u sredini ovelike slike presv. Srca Isusova i prečistoga Srca Marijina. Uz stijenu bijaše postavljeno uz prozore pet sta-

Naslikala Zdenka Sertić.

U Matinoj kući.

nova za tkanje platna, na kojima bijaše već od žena dosta tkanoga platna. Naprijed uz sto pred krevetom bijaše omanji stan, a na njemu bijaše otkano već više ručnika prebranih s raznobojnom vunicom u narodnim motivima, cvijeća i drugoga zelenila. Ovo je bio stan kćeri Katice, a ti ručnici su bili satkani kao darovi, kojima će darivati roditelje, braću i sestre svojega supruga, kada dođe u njihovu kuću. — Iz tog promatranja probudi me neko šuškanje ispod klupe kraj peći. Ogledam se onamo i opazim nisku kolijevku, a u njoj ljubezno lišce rumeno kao ružica, iz kojega sjaju dva oka, sjajna poput ivanjskih krijesnica. E pa to je mali Nikola, kojega sam krstio prije tri mjeseca. Sa jednom ručicom drugu lovi ili sa obadvije nožicu, koju diže u vis i tome se smješka i šuti, a pun je i debeo kao anđelak. Nema tu prevelikoga njihanja ni vozikanja. Majka ga nadoji svojim mlijekom i previje ga, malo amo tamo prenese ili ga predade većemu djetetu, pa onda

opet u kolijevku, kamo mu dodadu jabučicu ili krušku, a u pomanjkanju toga dadu mu krumpirić ili repu, da se time malo poigra i u tome zaspe.

Bolesna stara majka, očišćena od grijeha po sv. ispovijedi, jedva je čekala na sv. pričest, da primi svojega Boga i Spasitelja, koji će ju u smrtnoj boli krijepiti i tješiti, da predana u Božju volju premine s ovoga svijeta, pa da pođe Onomu, koji ju je stvorio i koji hoće, da u Njemu nađe vječni mir i pokoj. — Seljačke duše, u svojoj vjeri i pouzdanju u Boga, kojemu su za ljubav strpljivo snosile tegobe i nevolje života, najlaglje umiru.

Glasom zvonca pozvao sam ukućane da dođu u sobu. Za čas napuni se soba ukućanima i susjedima, i sad primi stara majka sretna i preobražena lica sv. pričest, a nakon pričesti i zadnju sv. pomast.

Kada se sve to svršilo, eto gazdarice gdje nosi mlijeko staroj majci, da se otašti. U to vrijeme sakupila se malena djeca oko mene, a ja ih popitam, da li su dobra, je li se dadu umivati, da li slušaju, a onda da li se znadu prekrstiti i kakove molitvice moliti. Kada je i to bilo gotovo, oprostio sam se sa bolesnicom, pak ju preporučio ženskinjama na daljnju brigu i pasku, da točno drže odredbe liječnika.

Kada sam izašao iz zajedničke sobe, preda mnom se otvori dugi prostrani hodnik, a u hodniku vrata do vrata u sobice pojedinih parova, gdje oni svojinu čuvaju i u njima preko noći počivaju. Prema rasporedu gornjih soba uređeno je i u prizemlju, soba do sobe, gdje se čuvaju živežne namirnice i gospodarsko oruđe. Ele ova je kuća dobroga gazde, u kojoj imade hvala Bogu svega u obilju prema seljačkim potrebama.

Kada sam sišao stubama u prizemlje, eto pred kućnim vratima kola okrenutih prema izlazu, a u njih upregnute dvije posavske mlade kobilice gladke i pune kao ribice. Kada sam pogledao u ogradu kraj dvorišta, a to trče po njoj obijesno ždrijepci, koji me dovezoše, a uz njih jošte drugih četvero konja. U ogradi pak iza gospodarskih zgrada sunča se preko deset glava rogatoga blaga, a o mnoštvu živadi: gusaka, raca i koka ne ću ni da govorim, što raštrkane po ogradama i dvorištu traže hranu. Opet mi donesu stolac, da uzađem na kola i kada sam sjeo, a to gazda pred konjima načini bičem križ, sam se prekrsti pa sjedne na kola, primi vojke u ruke, cmokne jezikom bez ikoje druge riječi, a kobilice polete kao dvije laste cestom kroz selo. Prispjevši iz sela na glavnu cestu, dotaknuh se ramena gazdina i rekoh da polagano vozi. On pritegnu konjima vojke, pa me pogleda kao da me pita, što hoću. I rekoh mu:

— Dragi Mato, vidio sam čitav vaš šušak, sve u kući i oko kuće. A sada mi recite, da ne imate toliki broj svoje djece i snaha, bi li vi imali takav red u kući i u dvorištu uz sav vaš trud i muku i vaše supruge?

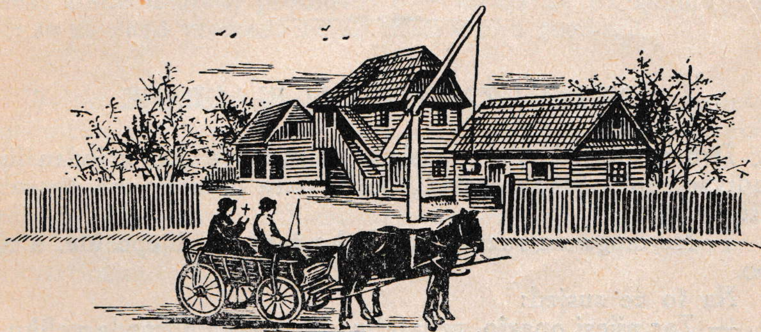
— E pa ne bi! odvrati gazda.

— Čujte dragi! Da nema u vašoj kući tako brojnoga društva, bi li vi mogli hraniti toliki broj konja i goveda i u takovom redu i čistoći ih držati? A on maknu glavom amo tamo i ramenima te reče:

— Pa gdje bi to mogao sve imati i uzdržavati bez moje djece.

— Da, da! A sjećate li se, kada ste došli k meni po obiteljsku izvjesnicu radi Franjine ženidbene dozvole, kako sam vam počeo nabrajati djecu, što ste ih rodili sa svojom suprugom, a vi se toga na neki način stidjeli pa rekli: »E pa bilo je toga šuška i previše! A ja sam rekao onda: Djeca nisu šušak nego Božji blagoslov.

— Ma da, odgovori Mato, ali da znadete, koliko sam ja sa svojom suprugom pretrpio stida i sramote, kada su susjede i druge seljanke vikale na nas, da smo kao kunići. Ali što ću ja? Što je dragi Bog dao, to se mora primiti; ovo je istina, ali se čovjek

Naslikala Zdenka Sertić.

Na povratku.

ipak stidi dugih jezika, pa mu je žao prigovora. Uostalom sada i sam uviđam, da imadu krivo, jer mi je kod kuće sve u redu i blagoslovljeno, a tako i vani na posjedu. Treba li kositi, eto nas šestorica mašemo kosama, pa bez ičije tuđe pomoći očistimo naše livade. Treba li u kukuruz, eto dvanaest motika zvoni na oranici, marljivo se dižu , pa čisto okapaju i ogrću. I nesamo da sebi sve lagano načinimo, nego i drugima pomažemo.

Dok mi je gazda sve to pripovijedao, zjenice mu se širile, lice mu se od sreće i zadovoljstva smješilo, a obilni brk mu od blaženstva podrhtavao.

— Hvala Bogu! Ovo mi je drago od vas čuti, nu za pravu i stalnu sreću u kući nije dosta samo marljivo raditi i štedjeti, nego treba i moliti. Jer ako dragi Bog ne blagosivlje našega rada, ako on ne daje mira u kući, onda uzalud svaki trud i muka, a Bog to daje onima, koji ga za to mole.

— Što se molitve tiče, u tom je bila moja majka, koju ste danas ispovjedili, vrlo stroga. Ona nas je učila moliti, a i s njom smo morali svi moliti ujutro i navečer, a tako i prije i poslije jela. S njom su morala sva djeca koja su mogla svake nedjelje k Misi. Ovako je ona činila sa svojom djecom, s unucima i praunucima, dok nije obolila. Odonda pak, kako ste dozvali oce misijonare k nama prije dvije godine te su nam kroz osam dana lijepo propovijedali i čitave dane ispovijedali, odonda moraju iz moje kuće svi ili prvi petak ili prvu nedjelju u mjesecu ići u slavu Presv. Srca Isusovoga na sv. ispovijed i pričest, kako nas vidite. To nam drži mir Božji u kući. Što ćemo, ljudi smo, pak dođe kakova sprečka u kući ili pregovor među snašama, premda je i to rijetko, ali prvi petak ili prva nedjelja u mjesecu, to jest Presv. Srce sve to izgladi.

U tom razgovoru doveze me gazda Mato pred crkvu pa mi pun radosti i zadovoljstva stisnu prijateljsku ruku, koju sam mu pružio na rastanku. **Martin Breški.**

SVETKUJ ZAPOVJEDNE BLAGDANE.

Dva mlinara imala u susjedstvu mlinove svoje; jedan lijepo zarađivao, dok njegov susjed nije ni pare dobivao, pa će se potužiti drugu:

— Ne mogu da razumijem, kako tebi sve lijepo ide, a meni slabo.

Na to će susjed:

— Zar nijesi opazio, prijatelju, da tvoj mlin imade veliku pogrešku?

— Koju?

— U nedelju se okreće i melje.

*

Pisac Wetzel pripovijeda, što je sam vidio: Jedne nedjelje u Rorschachu vozio seljak prepuna kola putem, kojim je onog dana prolazilo mnoštvo naroda u crkvu. Najedamput neki starac poviče vozaču:

— Stani, stani! Nešto je podmetnuto ispod kotača.

Vozač sađe s kola, pogleda pak će upitati:

— Što je podmetnuto ispod kotača?

Na to će starac:

— Treća zapovijed Božja! Pazi dobro, da i ti ne dođeš pod kotače.

Malo dana kasnije pođe seljak nekuda, konji se prepadoše, a on s kola pod kotače.. Teško izmrcvarena preniješe kući. Na smrtnoj postelji sjeti se starčevih riječi, pa pozva svoje sinove, te im reče:

— Dragi sinovi, u nedjelju i blagdane nemojte raditi, već idite svi na sv. Misu. Ovu očitu kaznu Božju primam kao zadovoljštinu za svoje grijehe.

*

U nedjelje i blagdane na žalost zamjenjuju crkvu s gostionicom, tuži se Msgr. Sègur, i navodi ovaj žalosni primjer: Jedne nedjelje za vrijeme sv. Mise pili raskalašeni ljudi u gostionici blizu crkve. Crkvena zvona zazvoniše na podizanje. U tom svečanom času službe Božje stadoše ti bijednici strašno psovati i kleti Boga, Presv. Sakramenat i svećenika. Prisutni se nemilo zgražali. Gostioničar ih strogo ukori i opomenu zaprijetivši se, da će ih silom izbaciti. Tada jedan od psovača kao da je od đavla bio opsjednut zaviče: Tvoga se Boga ne bojim, ne marim za blagdane, a još manje za službu Božju. Bahato uze čašu pak će prijeteći: Neka mi zabrani, ako može, da ispijem ovu čašu. Netom je približi ustima, stade drhtati, problijedi i — mrtav se na zemlju sruši. Ljudi se za dugo vremena bojali unići u onu gostionu.

*

Veliki katolik general Sonis g. 1876. piše svome prijatelju: »Zajednička molitva u crkvi tješi me. Crkveni su obredi veličanstveni, služba je Božja krasna. Za mene nije nikada bilo ni dugo ni dosadno sve što se je u crkvi obavljalo. Kad sam radi posala morao ostaviti crkvu, žalosna sam se srca od nje udaljivao, jer mi je bila vazda mila. Najljepše vrijeme života svoga sproveo sam u crkvi Božjoj.«

*

U naše doba mnogi često zanemaruju sv. Misu u nedjelje i blagdane te se pod raznim izlikama i isprikama bave radom i poslom. Koristoljublje ih zavodi, da onog dana zaborave na Boga i dušu svoju. Pravo se neka dobra žena tužila: Ako ne odem na sv. Misu, dan mi je izgubljen a u duši nemam mira. Sve što se radi i steče u te svete dane, nesreća brzo odnese.

S. Dragičević D. I.

MATERINA ŽRTVA.

Kad je naša dobra Ruža umirala, nije ona samo na svoju dušu mislila, ona je bila mati dobre kćeri Marice, koja se sasvim na majku umetnula. Imala je dobro srce kao njena majka i častila je Presveto Srce kao njena majka.

Ruža je posvetila Presvetom Srcu svoju obitelj, svoj tihi dom. U njemu je Isus bio domaćina i Kralj. Marica, njena kćerka, dala je Isusu srce već u ranoj mladosti, da ga On za sebe sačuva — pošla je u samostan, da bude redovnica.

Kad je naša Ruža bolesna došla u bolnicu, odlučila je, da će ove godine na poseban način častiti Presveto Srce u mjesecu lipnju, jer je u svibnju u bolnicu došla.

Poslije operacije nije bilo nade, da će dobra Ruža ikad vidjeti svoj tihi dom. Ona se spremala na zadnji put, u vječni dom.

— Da vam dozovemo kćerku iz Z., da je još jednom vidite? pitale ju dobre sestre bolničarke.

— Ne, nemojte, dijete polaže ispite, pisat ću joj samo nekoliko milih riječi, odgovori Ruža.

I napisala je zadnji put materinske dobre želje, priprosto, od srca, ali ne reče: »Dijete, dođi, majka te želi vidjeti.«

Veliko je Ružino srce. Ona je tihim smješkom prekrila velike, duboke osjećaje požrtvovnog majčinog srca. Isus je usavršio njeno srce, kao što se brusi diamant, da što ljepše zasja u nebu, upravo na prvi petak mjeseca lipnja.

»Ko više žrtvuje za Ljubljenog, više ljubi!« Tako je i Ružinu dušu usavršila žrtva. Zadnji dan svoga života ovako je kazala sestri bolničarki: »Evo poruke mojoj Marici, mom milom djetetu. Ako umrem, prikazujem svoju smrt kao žrtvu za njezinu dušu, za sreću svoga djeteta. A ona? Oh, ona će za me nešto veliko učiniti. Voli mene moje dijete, ali Isusa još više, puno više od mene. Ona će meni za volju, za spas moje duše u vatru baciti onu moju zadnju kartu, što sam joj poslala. To će biti najljepša žrtva!«

I smiješak je nadzemaljske sreće sišao na usne umiruće Ruže. Kako je lijepa, savršena bila ljubav Ružinog dobrog srca! **Lj. M.**

PROMJENLJIVA BOJA.

Englez je Toma Griffitchs nedavno obojadisao svoju kuću bijelom bojom, u kojoj je glavni dio bio bakar. No slijedećeg dana začudi se nemalo: Čim se sunce javilo, sva je kuća pocrnila, ali je naveče opet pobijelila, kada je sunce zapalo. Očevidno sunce djeluje na tu boju.

Ta stvar nije osamljena. Danas poznajemo već 200 boja, koje se ovako mijenjaju. Te boje zovemo »fototropičnim«.

No nije li i naša duša ovako fototropična? Jest, ali ona ne postaje tamnom, kada je grije Bog, to sunce naše duše; ona pocrni upravo onda, kada smrtnim grijehom od sebe otjera Boga.

Milost posvećujuća svečano je odijelo naše duše. Po toj milosti postajemo dionici »božanske naravi«, kako veli sv. Petar, djeca Božja i baštinici kraljevstva nebeskog. Što čini smrtni grijeh? Ništi u duši taj ukras i tu svjetlost. A kako nema sunčane svjetlosti bez sunca, to ni Bog ne obitava posebnim načinom u duši, koja je u smrtnom grijehu.

Isus je »svijetlo istinito, koje obasjava svakoga čovjeka«. Iv. 1, 8. Primajmo ga često u sv. Pričesti, pa će i naša duša biti sve to sjajnija i Bogu milija. **A. A.**

MISIJE DRUŽBE ISUSOVE KOD NAS G. 1858. i 1859.

Po Dalmaciji.

Ove godine započele su misije 17. siječnja, ito u Bogdašiću u kotorskoj biskupiji. Župa bila je vrlo raštrkana — a župnik starina glagoljaš. Kad je o. Basile sam prispio oko 10 s. prije podne, našao je crkvu zatvorenu a isto tako župni dvor. Nije stoga klonuo duhom, nego počme svom silom zvoniti. Eto naroda iz obližnjh kuća. Pokazao se i duhovni pastir.

Dubrovnik.

Iza Mise stane otac propovijedati, potakne osobito crkvene starješine, da gledaju narod sabrati, a da budu u tom što revniji, dade im sličice i medaljice. Vrativši se istom oko 2 sata natrag u župni dvor na ručak, morao je još čekati; jer još ne bijaše gotov.

Još je slabije išlo sutradan; jer nestalo najedamput župnika — rekoše, da je pošao u Kotor, da tamo nabavi jestvina, — kad eto ti u pravi čas oca Ajale sa punom torbom, koju mu je spremio revni biskup kotorski (Calogerà). Došao im je kao gavran sv. Antunu i Pavlu Pustinjaku.

Mnogo su misijonari morali u ovo zimsko doba trpjeti od studeni, a to više što su prozori u crkvi bili razbijeni, no kad su gledali dobri narod, koji im je u tankim haljinama po tri puta došao u crkvu na kršćanski nauk i svaki put dugo ostajao, bili su utješeni.

Niti manja nije bila njihova utjeha, kad su mir donijeli nekoj razdvojenoj obitelji. Neki starac naime ne htjede ni poslije propovijedi o pomirenju oprostiti svojoj nevjesti, što je pobjegla iz kuće ponesavši sa sobom svakojake robe, koja ne bijaše njezina. No kad su mu misijonari obećali, da će mu obadva doći i blagosloviti cijelu kuću vodom sv. Ignacija, pristade. Pozvaše dakle nevjestu iz Crne Gore, kamo je pobjegla k poznatoj familiji. Iza toga slijedilo je pomirenje. Misijonari su morali ostati na užini, koja se sastojala iz crne kave i rakije. Na koncu zapjevaše svi: »Budi hvaljeno u svako vrime, Isusa i Marije sveto ime.« Zaključili su ovo sv. poslanstvo 24. siječnja postavivši veliki misijski križ kao uspomenu i u crkvi jednu lijepu sliku »Majke Božje od milosti,« koju im je dao biskup.

Vrativši se iz ovoga kraja u Dubrovnik našli su tamo biskupa kotorskoga, koji im je pričao, kako se je neki mladić zaljubio u djevojku inovjerku te već htjede preći na njezinu vjeru. No jer je čuo propovijedi kod bogdašičke misije, odustane od svoje namjere i sklone svoju zaručnicu, da ona pređe na katoličku vjeru.

Samo jedan dan su se naši oci misijonari odmarali u Dubrovniku, da zatim krenu preko Omiša u Podgoru. 30. siječnja jašili su uz najveću buru 11 sati obalom morskom preko Rogožnice i Vrulje. Sreća da nije pala ona gusta magla, kakva zna biti uz onu obalu za bure, i da su imali dobre i sigurne konje. A i tako su istom u 7 sati navečer u tmini prispjeli u P o d g o r u, gdje ih je župnik M i j o P a v l i n o v i ć ljubezno primio.

Ovaj dobri pastir pomno je pripravio tlo za misije, pa su stoga i rodile stostrukim plodom. Vjernici došli u velikom broju željni da čuju riječ Božju i da prime sv. sakramente. Prigodom ovih misija primilo je 140 djece prvu sv. Pričest. I pobožnost prema Presv. Srcu Isusovu i Marijinu našla je u ovoj župi plodno tlo.

Iz Podgore putovali su misijonari u D r n i š. Na putu zaustavi ih biskup Cima jedan dan u Makarskoj te s njima ugovori nekoliko duhovnih posala za jesen ove godine.

U Drnišu dogodi se potresan slučaj. Mladi postolar zamoli iza prve propovijedi g. župnika, da ga sutra ispovjedi. Pošao je kući da večera, no jedva je počeo jesti, kad ga udari kap te mladić umre. Bile mu 24 godine. Ovaj događaj više je djelovao nego li najpotresnija propovijed. Na hiljade svijeta ispunjale crkvu. Dolazili i pravoslavni pa govorili, da će i oni svoje popove zvati, da im takve propovijedi drže.

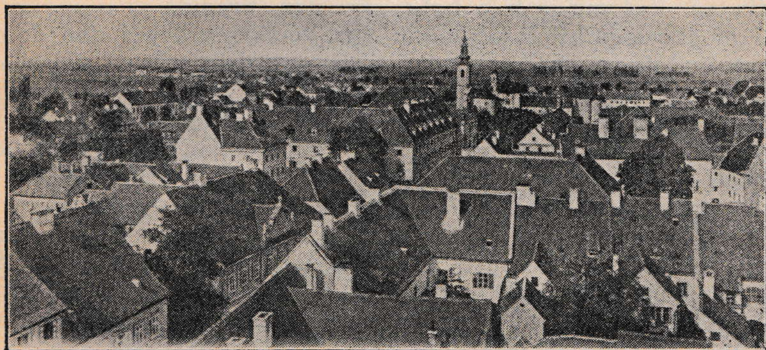
Iznenada prispije i o. Ajala iz Šibenika. Svoje zdravlje prepustio je Božjoj Providnosti i odmah junački prionuo uz silni posao. Crkva bijaše uvijek dupkom puna. U Drnišu je bilo u ono vrijeme oko 4.000 stanovnika. Jedna propovijed na talijanskom jeziku imala je i ovu korist, da su Drnišani misijonarima donijeli dosta loših knjiga, da ih unište.

Iz Drniša pođoše misijonari u Skardonu. I ovdje bijaše nekoć sjedište biskupsko; no sada bio je malen gradić od 1000 duša.

Dugo se je raspravljalo o ovoj misiji, dok nije biskup šibenski Berčić uzeo trošak na se i oce ukonačio u nekom malom samostanu, što je nekoć pripadao Franjevcima. No predsjednik gradskog vijeća Marasović ne htjede to trpjeti, nego primi oce misijonare gostoljubno na svoj trošak u svoju kuću.

»Velik je bio blagoslov ove misije,« piše o. Basile. Počelo se upravo 1. ožujka, dakle u korizmi. Bezbrojne su bile Pričesti. I biskup je dolazio da pričešćuje, osobito prvopričesnike. On je i misijski križ blagoslovio i vodio procesiju. Kad se je uzdigao sv. križ, svi mu klicali od veselja a neki i plakali od ganuća. Ispratili su misijonare do rijeke Krke sa glazbom uz neprestanu pucnjavu mužara.

Iza toga pođoše misijonari u Rab, glavni grad otoka istog imena. I ovdje bijaše nekoć biskup. Dapače bijaše među pukom rapskim predaja, da je rapski biskup sv. Ignacija, utemeljitelja

Varaždin.

Družbe Isusove i njegove drugove u Mlecima zaredio za svećenike. Veselili se ljudi, da sada dolaze Ignacijevi duhovni sinovi na njihov otok. Trebalo je 10 svećenika, da vjernike ispovjede, jer su došli u procesiji i iz drugih župa. Jedan od ovih svećenika obećao je ocima, da će im dati rukopise oca Bartola Kašića, prvog hrvatskog misijonara, koji bijaše rodom s otoka Paga.

Po Hrvatskoj i Slavoniji.

U travnju zaputiše se oci misijonari opet u Hrvatsku, i to najprije u Jasku ili Jastrebarsko. O. Basile piše svojem provincijalu, da se ne može dosta nadiviti obilnom plodu, što su donijele ove misije. Puk je dolazio iz daljine od dva tri sata u procesijama, da sluša riječ Božju i da očisti dušu. 15 - 20 ispovjednika premda su se trudili od ranog jutra do kasne večeri, nije bilo dosta, da poispovijeda silni narod. Zadnji dan, kad se je blagoslovio misijonski križ, bilo je u Jaski oko 20.000 naroda, koji je bio u procesiji i primio papinski blagoslov.

Od ove misije uvedoše misijonari običaj, da nesamo na koncu vjernicima tumače pobožnost prama Presv. Srcu Isusovu i Marijinu, nego da svaki dan štogod o tom govore. Naučili su narod, kako se moli Zlatna krunica. Plod je bio taj, da se i puk i svećenici mnogo bolje uputili u pobožnost Presv. Srca Isusova i Marijina. Od 4 sata ujutro sve do konca večeri skupljao se svijet oko slika Srca Isusova i Marijina paleći bezbrojne svijeće. Neke gospođe napravile su krasne svilene zavjese oko jedne i druge slike, pokrile oltare finim oltarnicima te ih uresile skupim umjetnim cvijećem. Utemeljile su još stalnu Misu, koja se svake subote govori »na čast Prečistog Srca Marijina za obraćenje grješnika.«

No i misijska Gospa »Majka ljubezna« slavila je slavlje u Jaski. Vicearhiđakon ovog kotara bio je na smrt bolestan, te je već primio sakramente umirućih. Čuvši za ovu čudotvornu sliku Gospinu osjeti nutarnji nagon, da joj se preporuči. Počme trodnevnicu. Već mu je bilo bolje prvi dan, premda je u svojoj slaboći mogao izmoliti samo jednu Zdravomariju. Treći dan donijeli su mu čudotvornu sliku u sobu, i on potpuno ozdravi. Glas ovog ozdravljenja raširio se posvuda. Kad je po Jaski išla procesija s Gospinom slikom, pratilo ju je oko 14.000 naroda.

U Varaždinu bijaše misija od Markova dana sve do 6. svibnja — dakle punih 12 dana. Premda je prije jedne godine bila misija, koju su održali austrijski Isusovci na njemačkom jeziku, ipak je i ovaj put bila navala na propovijedi tako velika, da nisu mogli ni stati u staru isusovačku crkvu, premda se je reklo, da u njoj ima mjesto za 8.000 osoba. U cijelom gradu Varaždinu nije onda više bilo nego 8.000 duša. Bit će dakle, da su ljudi i iz obližnjih župa dolazili.

Ispovjedi bilo je još više nego u Jaski, budući da je dobra zgoda bila, kad su Franjevci, Kapucini, katehete, župnik sa svojim kapelanima i kanonici pomogli ispovijedati.

I ovdje se je ukazala misijska Gospa milostivom nekoj gospođi, koja je imala veliku upalu (valjda pluća). Čim se je bolesnica stala preporučivati Majci ljubeznoj moleći joj na čast Zdravomariju, odmah bolest počela jenjavati. Po gradu kolao glas, da nijedan grješnik, ma tko bio, ne može da moli pred ovom slikom, a da ne bude sasma ganut te se obrati.

Među gimnazijalnom mladeži bilo je ovo sv. poslanstvo prava duhovna obnova. Više mladića željelo stupiti u razne redove, a neki su to zaista i izveli.

Iz Varaždina vozili su se misijonari na prostim kolima kroz četiri dana u Đakovo, gdje ih je biskup Strossmayer vrlo prijazno primio. On je misijonare poslao u Babinu Gredu, gdje s početka nijesu doživjeli mnogo utjehe. Ali uz pomoć njihove Gospe došlo je više slušatelja premda još nije bilo dosta. Preuzvišeni biskup prispio je, da podijeli prvu pričest, svi su bili od srca ganuti. Da je slobodno bilo još dulje ostati, mogli su se svi predobiti; ali već je nadošlo vrijeme za misiju u Piškorevcima u blizini Đakova.

Peta im je misija bila u Gorijanu. Tamo su našli vrlo revnog župnika, koji je bdio nad svojim stadom kao dobar pastir i ljubio ga kao otac. Pobožnost prema Presv. Srcu Isusovu i Marijinu bila je već poznata od g. 1841. Samo se je sada uvela i bratovština. Misija se je držala upravo za devetnice prije svetkovine Presv. Srca. Narod dolazio u velikom broju. Služila se Misa na čast Presv. Srca u stanoviti sat i molila se Zlatna krunica. Na samu svetkovinu Presv. Srca skoro se svi pričestili.

»Oprostili smo se od ove župe, piše o. Basile, sa slatkom nadom, da će ovdje trajan plod od misije ostati.«

Vraćajući se uvratili su se misijonari u Zagreb, gdje im kardinal Haulik pokaza pismo o. generala Družbe Isusove Beckxa, koji je privolio, da se otvori isusovački novicijat u Požegi. No ipak

Split.

nije do toga došlo, po svoj prilici stoga, što je općinsko vijeće grada Zagreba kardinalu zaprijetilo, da će doći u Zagrebu do revolucije, ako se Isusovci tamo pojave. Ne bi došlo do revolucije, jer su vremena, kad su zaista došli, bila mnogo kritičnija, a nije se nitko maknuo.

Opet u Dalmaciji.

Vrativši se opet u Dalmaciju počeli su svoj rad dne 11. srpnja u Zadarskoj nadbiskupiji, ito u župi Obrovac. Spominje se samo, da su se četvorica uglednih ljudi otimala za čast, da smiju nositi sliku B. Djevice - Ljubezne Majke. Također se jedan otpadnik od vjere opet vratio u Crkvu.

Sreća da su oo. Đuričeo i Rizzardini, koji su onda bili profesori na isusovačkoj gimnaziji u Dubrovniku, sada prigodom praznika našim misijonarima pritekli u pomoć; jer oni bijahu već do-

sta umorni u teškoj vrućini, a k tomu je sv. Otac Papa Pijo IX. oglasio jubilej; dakle posla dosta!

Upravo na veliku Gospu otvorili su misiju u samom Šibeniku. Biskup im je pod svečanom pontifikalnom Misom predao raspelo. Da bude promjene, uredili su jednoć propovijed na taj način, da je o. Basile, koji bijaše stariji, stajao na propovijedaonici, a mlađi o. Đuričeo stojeći u crkvi stavljao mu svakojake prigovore proti vjeri, koje je o. Basile rješavao i tumačio. Još su oci preuzv. biskupu i nekolicini svećenika ovom prigodom davali duhovne vježbe. Mali samostančić Krapan sat i po udaljen od Šibenika na samotnom otoku bio je prikladno mjesto za ovu duhovnu obnovu.

Odavle su prešli u Knin. Premda je onda ovaj grad bio većim dijelom hrišćanski, to je ipak mala četica katolika revno ustrajala slušajuć riječ Božju. Sv. poslanstvo im tako omiljelo, da su se vjernici obratili na gvardijana franjevačkog samostana i na starješinu misijonara, da bi se misija još 8 dana produljila. I postigli su, što su željeli. Mnogi su još pristupili k sv. sakramentima, pobožnost prama Presv. Srcu Isusovu i Marijinu bi utemeljena i ustanovljeno, da se svake subote govori Misa za obraćenje grješnika. Procesija na groblje bijaše ganutljiva, ona sa slikom B. Djevice preko mjere svečana. Svi su prozori bili zatvoreni i nakićeni, poglavarstvo, gospoda i građani pratili sliku u lijepom redu sa gorućim svijećama u ruci. Na koncu se blagoslovio misijski križ te se podijelio papinski blagoslov. Svi su iz dna srca ispjevali »Tebe Boga hvalimo« za toliko milosti, što je Gospod ovom puku podijelio.

Slijedile su sada misije od konca listopada na otoku Hvaru. Postaje su bile: Povije, Neresi i sam biskupski grad Hvar.

Na prvom mjestu mnogo je smetala kiša i bura dobrom uspjehu. Na drugom se htjede župnik upravo odreći župe te je već prodao bio svoje povrće, dapače pošao je već na Hvar, da tamo od biskupa traži drugu župu. No dobri biskup ga sklonuo, da se s misijonarima povrati svojem stadu. Cijelo pučanstvo primi s veseljem svog duhovnog pastira i njegove goste, a misija imala velik uspjeh. Povorka od 200 osoba otprati misijonare sve do Milne.

Manje veselje donese misija u mjestu Hvaru. Malo je bilo ispovijedi i malo slušatelja kod propovijedi.

U Zadru, kamo su oci sada pošli, bila je određena crkva sv. Simeona za propovijedi. Još stoji drveni križ u njoj kao uspomena ove misije. Ujutro propovijedali oo. Ajala i Basile hrvatski, navečer talijanski. Glavna svrha bijaše da vjernici dobiju jubilejski oprost. I Albanezi u Arbanasima htjedoše imati svog oca Basila.

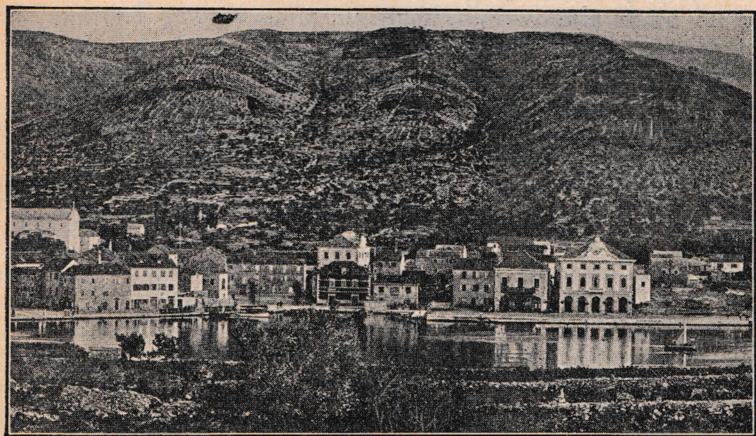
U Splitu imali su koncem ove godine također sv. poslanstvo, ito već po drugi put. Propovijedalo se hrvatski i talijanski. Vrijeme hladno, kiše i bure u obilju. Već su mislili, da se ne će

moći održati procesija. No Marija isprosila im na svetkovinu svoga bezgr. Začeća lijepo i blago vrijeme. Sliku je pratio i gradonačelnik s vijećem. Misijski križ postavljen je u blizini crkve Gospe Pujanske. Ovaj su križ Splićani uvelike častili.

*

G. 1859. počeli su naši misijonari svoj posao sasma na jugu Dalmacije — u kotorskoj biskupiji. Ovaj put bile su im postaje župe Lepetane, Tivad, Dobrota.

U Lepetanama došla jedna sluškinja hrišćanka u crkvu, da sluša propovijed. Kad je vidjela sliku Gospinu, koju misijonari sa sobom nose, krasno okićenu i obilno rasvijtljenu, pade pred njom na koljena i poče se moliti. No videći, da ne može radi svog posla ostati do konca propovijedi, ustade i ode. Na crkvenim vratima se još jednom zaustavi i reče: »Ostajte s Bogom, braćo! Sretni ste, vi imate sveštenika, koji vas hrane riječju Božjom,« poljubi više puta tlo i izađe vrlo žalosna.

Starigrad na Hvaru.

Vrijeme bilo kišovito i studeno, pa su misijonari dosta pretrpjeli. No narod se nije dao tim odvratiti, da pohađa propovijedi. U Dobroti vjernici se nijesu mogli nasititi propovijedi. Što su im misijonari više propovijedali, to su dobri ljudi više gladovali i žeđali za riječju Božjom.

Opet u Hrvatskoj i Slavoniji.

Obolivši o. Basile, morao se liječiti na domaćem zraku na otoku Siciliji. Odsada posta o. Ajala vođa misija sve do 1887. Mjesto o. Basila došao je kao misijonar o. Đuričeo iz Dubrovnika. On se s ocem Ajalom uputio preko Trsta u Hrvatsku te su prispjeli u Zagreb baš na dan, kad je kardinal Haulik dobio brzojav,

da je pukao rat između Italije i Austrije. No budući da su njihove misije bile daleko od ratnog meteža, pošli su misijonari u ime Božje na svoju prvu postaju, a ta bijaše Glina.

Tamo je bila smještena prva hrvatska regimenta. Zapovjednik Eugen Lašić, premda nije bio katolik, išao je misijonarima na ruku, koliko je mogao. I okolišne župe dolazile sa svojim župnicima na propovijedi. I premda su se vjernici istom nedavno pred Uskrs poispovijedali, opet su primili sv. sakramente, da mogu dobiti jubilejski oprost. U gustoj množini učestvovao je dobri narod kod procesije Presv. Sakramenta. Zapovjednik sabrao je sve svećenike, koji su sudjelovali u misiji, oko svoga stola. Ovo sv. poslanstvo odstranilo je iz Gline mnoge zle običaje, koji su prije tamo vladali.

Druga je misija bila u Samoboru kod Zagreba, tada gradiću od 5.000 stanovnika. Imali su tamo revnog župnika, koji je pomno pripravio vjernike za ove svete dane.

Misija je počela 15. svibnja. Premda je vrijeme bilo kišovito, došli su nesamo niži slojevi pučanstva nego i činovnici, iako im je poglavar radi toga prigovarao. Izvanredna bijaše pobožnost prema B. Djevici. Željeli su Samoborci, da im se preslika lijepa slika »Majke ljubezne« te da bi im se isposlovao potpuni oprost n. pr. za dan »Pomoćnice kršćana« dne 24. svibnja i još jednoć na godinu.

U Samoboru živio star gospodin od 70 godina, inače čašćen radi svoje pameti i iskustva, no svi su žalili, što ne mari za vjeru. I zaista već 50 godina nije primio sv. sakramenata. Obično nije izlazio iz kuće. Ali kad su mu prijatelji pričali o pobožnosti puka, o obraćenju tvrdokornih grješnika i o ljepoti Gospine slike, odluči, da i on jednoć pođe u crkvu. Međutim se je neprestano molilo za njegovo obraćenje. Jednog jutra dođe i on u veliku crkvu, koja je bila dupkom puna naroda, približi se rasvijetljenoj slici te izmoli i on nekoliko Zdravomarija. Slušao je neko vrijeme i propovijed. Napokon ostavlja crkvu više zadivljen nego skrušen.

Sutradan bijaše zadnji dan misije i zaključak s velikom procesijom, kojoj je prisustvovalo oko 7000 osoba. Ova procesija prolazila je i pokraj starčeve kuće te ga veoma ganula. To upotrebi neki poznati mu svećenik i stane ga nagovarati na ispovijed. Na to će starac: »Ispovjedio bih se, kad bih mogao dobiti misijonara.« Svećenik mu odmah dovede jednog od otaca, starac se ispovjedi i sutradan se u crkvi pričesti. Samoborci su ovo obraćenje smatrali čudom, što je učinila B. Djevica, a njezin ugled i štovanje raslo je od ovog dana još više.

Osim toga su oci misijonari svoj sv. posao obavili u Koprivnici i u Slavoniji u župama Kupčini, Iloku i Tovarniku. U Kupčini igrala su se djeca šibicama, dok su odrasli bili u crkvi. Sijeno se zapali i nasta veliki požar.

Franjo Ksaverski Hamerl D. I.

VRAĆENA LJUBAV.

Prečanin, viši činovnik premješten u naše južne krajeve. Njegova dobra žena našla je već prve nedjelje daščaru, gdje se čita sv. Misa malom broju katolika. Gospođa je bila pobožna duša i u divnoj crkvi svog rodnog kraja vršila je vjerske dužnosti, a i njen muž i lijepi broj njihove dobre djece. Oni su takvi i u novim prilikama.

Njen sin se upravo spremao za prvu sv. Pričest. Voljela bi njegova majka, da može taj dan svečano proslaviti u svom rodnom kraju, ali to je predaleko i dužnost ju vezala upravo uz tu siromašnu daščaru, koja se zove katolička crkva. Njeno dobro kršćansko srce izmislilo je način, kako da svečano proslavi taj najljepši dan svoga sina. S njenim djetetom pričestit će se deset dječaka sirotana. Pozvala je sve male prvopričesnike u svoj dom. Radosno je podvorila deset malih anđelaka kod svog stola. Neke odličnije gospođe zamjerale joj, što je skupila sirotinju u svoju kuću, ali ova dobra majka mirno reče, da ona to radosno čini. Pri tom je mislila na svoj rodni kraj, gdje se prvopričesnicima daje zajednički zajutrak, samo da što bolje upamte taj lijepi dan.

Našao se taj dan u mjestu viši crkveni dostojanstvenik. Čuo je za plemenito djelo te dobre majke i osobno joj se zahvalio za milosrđe, što ga iskazala sirotinji. Rekao joj je, da će Bog dragi naplatiti svojim svetim blagoslovom.

Kako divno i kako brzo uzvratio je božanski Spasitelj ovu nježnu brigu za prvopričesnike! Jednoga dana zatraži muž, da mu oko podne pošalje sina u ured. Dijete radosno pošlo svom tati, ali mu putem zaskoči velik pas na leđa, sruši ga na zemlju i ko zna, kako bi se svršilo, da nije sam Bog namjerio onuda čovjeka, što cijepa drva. Imao je sjekiru, zamahne, a pas ranjen ispusti dijete i odjuri dalje. Dječaka su unijeli dobri ljudi u prvu kuću, bio je onesviješćen od straha, iz ogrebenog lica kapala je krv. Pas je bio bijesan, velik kao tele i nagrizao iza toga više osoba, a redar se dugo s njim borio, dok ga konačno nije ubio. Dočuli i roditelji, da im je dijete stradalo. Još im ljudi rekoše, da je iznakažen, da mu nema spasa. Koliki strah su pretrpjeli! A kako se iznenadiše, kad su dobri ljudi dječaka dopremili u kuću. Bio je samo blijed od straha, odijelo oštećeno, a lice tek ogrebeno.

Iza prvog teškog časa, kad su se malo pribrali, glasno su hvalili Boga, koji im je čudom spasio dijete od bjesnoće i grozne smrti.

Radi umirenja vodili su dječaka nekoliko puta liječniku, da primi injekcije proti bjesnoći. Dječak je i danas potpuno zdrav.

Siromašni rezač drva iskazao je milosrđe djetetu one gospođe, koja je nahranila siromašne male prvopričesnike.

Isus je divno uzvratio ljubav — ljubavlju. **Lj. M.**

POŠTENJAK.

Toma Bird, mlad i pošten čovjek, uzeo sa ženom nešto zemljišta u zakup. Posijao pšenicu.

Tik do njegova zemljišta prostire se veliko imanje mladoga i bogatoga grofa Fiz - Williana. Čovjek dobar, ali strastven lovac. I danas je sabrao oko sebe do 30 lovaca. Vodići i gončini sa psima i 70 konja skupili se upravo na pšenici Tominoj. Lavež pasa i zvuk roga izmami Tomu iz kuće; a kad on pred kuću, ima šta i da vidi! Ode sva nada njegova. Usjev mu pogazili, kao da su vršili na njemu.

Otide k mladom grofu, pa ga uljudno upozori, da je to njegova njiva i da mu je uništio sav ovogodišnji prihod. Grof se zabezekne, jer na to nije ni mislio. Ispriča se, da je to naravno nehotice učinjeno i reče Tomi, neka ište, koliko misli, da mu je kvara nanešeno, on će mu ga smjesta isplatiti novcem. Toma u neprilici, jer je još neiskusan. Na svu sreću eno baš jednog drugog starijeg i iskusnijeg zakupnika, gdje prolazi mimo njih. Gro zovne i zamoli, neka procijeni štetu. On obađe polje i promotri sve točno, a onda će: 50 funti šterlinga. Grof ne reče ni riječi, već se maši u džep, dade Tomi i ode k svojim lovcima, kao da ništa nije ni bilo.

Toma se uplašio, videći toliki novac. »Vi ste očito štetu precijenili,« reče onom drugom zakupniku, kad su ostali sami. »Šuti! Da je došlo do suda, još bi gore prošao.« Toma je novac zadržao, ali je uvijek mislio, da je to malo odviše.

Na proljeće pšenica se za čudo podigla i osnažila. Žetva ispala preko svake nade. S utrškom prodane pšenice isplati Toma zakupninu i još mu osta lijepa svotica.

Na jesen evo ti opet mladoga grofa na svoje imanje. Preko ljeta bio izvan Engleske. Na onaj slučaj prošle jeseni već je odavna zaboravio.

Već sutradan javi se Toma na dvoru, da želi govoriti s grofom. Ovaj ga odmah prepozna i sjeti se one neprilike. »Sigurno dolazite,« opazi, »da se potužite, što vam je šteta premalo nadoknađena! Žao mi je to više, što sam čuo, da ste istom došli ovamo. Kažite, koliko još želite. Drago mi je, da se želite sa mnom izravnati, mjesto da ste me tužili, kako bi to drugi učinio.«

»Oprostite, gospodine, nijesam ja radi toga došao. Baš naprotiv, ja nemam mira, dok vam i ono vaših 50 funta ne vratim. Evo vam ih na stolu! Kod žetve se naime pokazalo, da ono usjevu nije nimalo škodilo, a Bože sačuvaj, da bih ja tuđi novac nepravedno i nezasluženo zadržao.«

Grof se iznenadio. Očito ganut pristupi k Tomi, potrepta ga po ramenu i upita: »Imaš li obitelj?« — »Imam jednog sina, da ga Bog poživi!«

»Da, Bog ga poživio! jer bi doista bila šteta, kad ovako čestit otac ne bi imao i čestita sina. Čuj me, Tomo! Novac si zadrži sav; pa jer si tako pošten, evo ti još 50 funti. Uloži sve na kamate, pa

kad ti sin odraste i bude punoljetan, izruči mu sve i reci mu, kako si došao do toga novca.«

Tomo ne htjede ni čuti o tom, ali ni grof ne popušta, dok ga napokon ipak nije sklonio, da primi novac.

Čast, kome čast!

Pripovijedajte to svojoj djeci, činite i sami ovako! S. B.

LOZA PLAČE.

Oslonila se o čvrsti stup, povezali ju, izbile joj lijepe, zelene mladike, koje se klanjaju o blagom proljetnom povjetarcu, o breskvinom rumen - cvijetu. Kroz nekoliko vedrih, proljetnih dana loza se radovala proljeću.

Došao je dan kad je razumni vinogradar odrezao lijepe, zelene mladike. I one što su visoko k nebu pružale gizdave glavice, i one što su se zemljom povile. Sve je gospodar odrezao do živog srca plemenite svoje loze i otišao.

Loza je plakala. Krupne suze kapale su tiho, nečujno jedna za drugom, neviđene kao suze majke za izgubljenim sinom.

Breskvini rumen-cvjetovi i dalje su se umiljato smiješili na proljetnom suncu i runile se iz dana u dan njihove rumene latice, a loza je bila kao mrtva, osamljena, bez života rekao bi, da nije onih bisernih, krupnih suza, što se nečujno gube u tvrdu, prekopanu ledinu.

Iz posljednjih prijegornih suza otvoriše se jaki pupovi, kojima se radovao vinogradar i s veseljem obilazio svoju plemenitu lozu. Iz pupoljaka, orošenih njenim suzama razviše se na suncu novi listići, koji su sakrivali sitni grozdić. Doći će ljeto, za njim jesen i lozine suze donijet će obilan plod.

Tako i Gospodin naše planove ruši, nade ne ispunja, uspjehe sakriva, uklanja nam drage osobe s očiju, gorke kapi pridaje našim radostima, precrtava slike budućnosti. Mi ne shvaćamo, što Vinogradar hoće, zašto nam ne ispunja najljepše nade, najplemenitije nakane. I mi onda plačemo, kapaju nam nekad krupne, nečujne suze, pa smo kao osamljeni u svom bolu sred drugih nasmijanih lica. Često ne shvaćamo sve dotle, dok iz onih suza ne nikne nada u bolji dar, kojeg nam je spremila dobrota Božja. Mjesto zamišljenih krivih dragulja sprema nam Gospodar naš biser neprolazne vrijednosti, samo mi to uvijek ne razumijemo u prvi čas kad vidimo, kako nam Gospodin mrsi planove, prekida niti i okreće prema novim životnim ciljevima, na koje nismo dosad mislili.

Okreći nas, Gospodine, u svojoj ruci, reži i sijeci, kako Tvoja vječna premudra osnova traži. Ne obziri se na krupne suze, koje se često rune na osamljene moje staze, nego čini po svojoj odluci, jer kraj svih toplih suza moga srca moja duša želi biti loza vječnog Vinograda, a plodovi mojih suza neka obraduju Tebe, moj božanski Vinogradaru. Lj. M.

POŠALICE.

DOBRA ŽENA. — Zašto si kupila taj šešir za dvjesto dinara, kad sam ti rekao, da mi se ovaj za sto bolje sviđa.

— Ne ljuti se, mužiću. Kupila sam i onaj za sto!

BAŠTINIK. — Kako li si ti, Ivice, lijep momčić. Oči imadeš kao majčica, — nos od tatice, — — —

— Samo hlače imam od starijeg brata.

NA KRAJU. — Već sam na kraju pameti.

— No, — to nije bio tako dalek put.

TRGOVINA. — Kon! Pošaljite ekspres dvije bačve vina. Ako bude dobro, šaljem ček. Singer.

— Singer! Pošaljite ček. Ako bude dobar, šaljem vino. Kon.

PROZIRNOST. — Učitelj: Kaži mi koje su stvari prozirne?

Đak: One, kroz koje vidimo.

— Navedi dakle koju takvu stvar.

— Ljestve!

POLOVIČNO. — Šta, — i vi ste Srijemac?

— Da, — polovično.

— Kako to?

— No kad sam otišao iz Srijema vagao sam 45 kilograma, danas u Zagrebu važem 90.

PRAZNOVJERJE. — Noćas su miševi nagrizli moju obuću. Želio bih čuti, da li to ima kakvo značenje.

— Da su miševi u noći nagrizli tvoju obuću, to nema nikakvog značenja. Ali da je obuća nagrizla miševe, to bi već nešto značilo.

NA SUDU. — Da li je automobil, koji je pregazio vašu kravu, jurio proti zakonskim propisima?

— Naravski, gospodine suče.

— Koliko je kilometara na sat prevaljivao?

— To vam ne mogu reći, jer ga nisam čitav sat gledao, kako juri.

OSOBITA ČAST. — Oprostiste, gospodine načelniče, što sam sjeo upravo na vaš šešir.

— Time ste me, ekscelencijo, osobito počastili. Dok budem živ, nosit ću ovaj šešir.

UGODAN POSJET. — Ivica, znade li mamica, da ću večeras k vama u posjete?

— Znade, znade, jer je rekla tati, da se boji toga posjeta.

NEUGODAN RAČUN. — Razbijam si glavu, kako bi označila račun za svoj šešir, da muž ne zna, za što sam ovu svotu potrošila.

— Pa to je draga jednostavno: Svotu, što si je izdala za šešir, označi kao da si je izdala za popravak krova.

U DUGU. — Kako je, prijatelju? Već je čitava vječnost, otkako se nismo vidjeli.

— Dobro, dobro, ali morat ćeš do prvoga čekati.

LJUDEVIT 14. — Kako se zove onaj šutljivi mladić?

— Ljudevit 14.

—Ljudevit 14!

— Zovemo ga Ljudevitom četrnaestim, jer ga uvijek zovemo za objed ili večeru, kad nas slučajno nema više od 13.

BEZ ZNATIŽELJNOSTI. — Moja je žena užasno znatiželjna.

— Moja nije. Ona na pr. nikada ne pita, otkale namaknem novac za njezina odijela.

NA GUBITKU. — Sve što imamo, sve sam ja donijela. Pa reci mi iskreno, što si imao prije nego si se sa mnom oženio.

— Imao sam svoj mir.

TROJE OČALE. — Vi, gospodine, imate troje očale.

— Jest. Jedne, kad gledam u daljinu, druge, kad gledam u blizinu, a treće, kad mi treba naći prve ili druge.

MUDRA OBRANA. — M. vas je optužio, da ste mu u svađi odgrizli uho.

— Ne vjerujte mu. On si je sam uho odgrizao.

IZ KUHINJE. — Anice, je si li oprala ruke prije nego si išla mjesiti kruh.

— Nije potrebno, milostiva, kad je kruh i onako crn.

KAZALO.

Pjesme.

Povijest i pripovijesti.

Pouka.

SAJMOVI (VAŠARI, PAZARI).

U HRVATSKOJ I SLAVONIJI.

Andrijevci, 5. svibnja, 28. kolovoza.
Andrijaševci, 27., 28. i 29. stud. marveni, a 15. kol. i 30. stud. robeni.
Babina greda, 21. trav. i 7. kol. marveni, 23. trav. i 10. kol. robeni, 24. lip., 15. stud.
Badljevina, prvu nedjelju iza sv. Iv. Krstitelja i 29. kolovoza.
Bapska-Novak, 20. trav., prvi i treći dan po Tijelovu, 6., 7. i 8. rujna.
Bakar, 13. do 15. srp., 1. i 30. stud
Banoštar, svake nedjelje.
Banovajaruga, 6. ožuj., 23. trav., 1. svib., 17. kolov., 8. rujna i 30. stud.
Barci, godišnji 26. srpnja.
Barna Vel., 7. svibnja.
Bednja, 2. ožuj., 9. svib., 14. kol. i 28. rujna, tjedni i svinjski ponedjeljkom, mjesečni marveni prvog ponedjeljka u mjesecu.
Bektež, 6. svibnja i 29. rujna.
Belec, 24. trav., na duhovski utorak, 17. lip., 2. srp., 6. kol., 29. rujna i 25. stud.
Belgrad, 5. kolovoza.
Beravci, 5. srpnja marveni.
Berek, 24. velj., 28. svib., 26. kolov. i 29. rujna.
Beška, prva nedjelja po Velikoj Gospi, prva nedjelja po Blagovijesti. Tjedni petkom.
Bistra, u četvrtak pred Đurđevom, 26. srp. i 16. rujna.
Biškupci, 10. svib. i 22. rujna.
Biškupec, 24. ožuj., 14. kol., 7. rujna i 3. stud.
Bizovac, 10. siječ., 19. ožuj., 1. lip. i 20. rujna.
Bjelopolje, prva nedjelja po pravoslav. Spasovu, na pravosl. duhov. ponedjeljak **i 26. listopada.**
Bjelovar, 17. trav., 19. svib., 17. ruj., 20. list. Mjesečni svakoga prvoga ponedjeljka. Tjedni četvrtkom.
Bobota, 7. i 8. trav., 3. lip., 3. srpnja i 28. kolovoza.
Borovac, 11. studenoga robom.
Bosiljevo, 19. ožujka, utorak po Uskrsu, utorak po Spasovu, ponedjeljak po Vidovu, 26. srp., 24. kol., 14. rujna i 15. listop.
Bošnjaci, 3. trav., 1. srp. i 8 stud. marveni, a 11. stud. robeni.
Brckovljani, 14. velj., na Vel. Petak, u ponedjeljak po Tijelovu, u ponedjeljak iza 2. srpnja, u ponedjeljak po sv. Jakovu, 28. kol., 29. rujna, **24. listop. i 13. stud.**
Brdovec, utorak po Uskrsu, utorak po Duhovima, prvi dan po Vidovu, u ponedjeljak po Petrovu, u ponedjeljak za anđ. nedjeljom, na Barbarinje.
Bregi, 20. srp. i 13. listop., mjesečni svakog prvog u mjesecu, a ako je prvi nedjelja ili blagdan, drži se sajam dan iza toga.
Breznički Hum, 15. velj., 18. ožujka, 8. trav., 15. svib., 8. i 30. lip., 13. srp., 18. kol., 9. rujna, 12. stud.
Brezovica, na sredoposni ponedjeljak, 11. lip. i 7. kol.
Bribir, nedjelja po Jurjevu, 29. lip., nedjelja po Miholju i po Barbari.
Brinje, tjedni ponedjeljak.
Brod-Moravice, 25. ožuj., 10. svib., 16. kol., 15. stud. marveni.
Brod na Kupi, 19. ožujka i 23. trav. **22. stud. marveni, 25.** stud. robeni.
Brod na Savi, tri dana pred pravosl. Blagovijest marveni (1 dan), a na samu pravosl. Blagovijest robeni, tri dana pred Sv. Trojstvo marveni (1 dan), a na samo Sv. Trojstvo robeni, tri dana pred Porciunkulu marveni (1 dan), a 2. kolov robeni. **Mjesečni marveni svakog 5.** u mjesecu, a tjedni svake subote samo sa papkarima.
Brod na Sutli, 24. velj., 22. ožuj., 19. trav., 17. svib., 25. lip., 13. srp., 24. kolov., 14. rujna i 30. stud.
Bršadin, 10. trav., 18. srp. i 21. stud.
Bučica dolj., 24. trav., 13. lip., 29. **kolov., 18. list. i 8. pros. robom i** marvom.
Budinjak, ponedjeljak po Spasovu, ponedjeljak po Petrovu, ponedjeljak po Rokovu, ponedjeljak prije Male Maše (Gospe).
Budinšćina, 24. trav., 16. svib., 3. i 30. kol., 29. rujna ponedjeljak iza anđ. nedjelje, 25. stud.
Budrovci, 8. svibnja.
Buševac, 20. ožujka, dan po Ivanju, dan po apostolima.
Cerna, 17. sij., 10. trav. i 15. kolov. samo robom, 26. do 29. rujna marvom i robom, a 6. prosinca samo **marvom.**

Cernik (kot. N. Gradiška), godišnji na dan sv. Linarte, prva nedjelja po rim.-kat. Spasovu, 29. lip. i 6. stud.
Cernik (kotar Sušak), mjesečni prvog ponedjeljka u mjesecu, te ponedjeljka, koji pada iza 14 dana u mjesecu.
Cetin-grad, 19. ožuj., 30. lip., 16. kol. Tjedni svake subote.
Crikvenica, 15. siječ., 15. kol. i prvu nedjelju po Uskrsu.
Crnac, 30. trav., 19. lip. i 7. pros. marveni, a 24. lip. robeni.
Crnilug, godišnji 29. lipnja.
Cvetković, 27. lip. i 4. listop.
Čabar, ponedjeljak pred Duhove, 30. lip. i ponedjeljak prije Male Gospe.
Čađavica, marveni tri dana prije Spasova, tri dana prije Petrova, 16. kol. i tri dana prije Martinja, a robeni **na** Spasovo, Petrovo i Martinje.
Čaglić, tjedni utorkom.
Čalma, 3. lip., 19. kol. i 8. stud.
Čazma, 8. ožuj., 20. trav., 23. srp., 8. kol., prvoga ponedjeljka poslije sv. Triju kralja, prvog utorka po Duhovima, prvog ponedjeljka po sv. Kati, 23. list. Tjedni utorkom. Mjesečni svake prve srijede u mjesecu.
Čepin, 8. trav., na drugi dan Duhova **i 11. stud.** marveni, a robeni na **Duhove i 21. stud., 9. rujna.**
Čerević, 20. i 21. srpnja. Tjedni subotom.
Čučerje, u ponedjeljak po Mariji Škapularskoj, ponedjeljak po Imenu Marije.
Dalj, 5. svib., 30. listop., 14. velj.
Daruvar, u subotu pred pravosl. Bijelu nedjelju, 1. trav., u subotu po pravosl. Spasovu, 27. lip., 26. srp., 11. kolov., u ponedjeljak po rimokat. Maloj Gospi, 31. listop. Tjedni subotom.
Davor, 21. velj., 12. srp. i 8. rujna.
Delnice, 24. lip., nedjelju poslije 15. listop., mjesečni svakog prvog četvrtka u mjesecu.
Desinec, na sredoposnu subotu.
Desinić, 25. trav., 16. lip., 26. srpnja i 18. kolov., Tjedni utorkom.
Donja Konjščina, 13. velj., 20 ožujka, 19. trav., u subotu iza Tijelova, 5. srpnja, 5. kolov., u subotu iza Svih Svetih.

Donja Stubica, u subotu pred pokladama, u subotu pred prvom kvaternom nedjeljom, u subotu pred Cvjetnicom, u subotu pred drugom kvaternom nedjeljom, na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u subotu pred anđeoskom nedjeljom, u subotu pred trećom kvaternom nedjeljom, u subotu pred Terezijom, u subotu pred adventskom nedjeljom, u subotu pred četvrtom kvaternom nedjeljom. Tjedni ponedjeljkom.
Donja Voća, u subotu prije sv. Izidora.
Donja Zelina, 18. siječ., 20. trav., 22. svib., 30. lip., 17. kolov., 7. pros. Ako na koji od tih dana padne nedjelja, drži se sajam slijedećeg dana. Svakog petka tjedni svinjski sajam.
Donje **Prilišće,** u četvrtak po Uskrsu i 6. studenoga.
Donji Lapac, drugi dan pravosl. Duhova. Tjedni srijedom.
Donji **Miholjac,** tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne nedjelje, **četvrtak onoga tjedna, u koji pada dan sv. Kilijana, tri dana** prije sv. Mihajla, t. j. 26. rujna. Na ove se dane održavaju marvinski sajmovi, a robeni na Cvjetnu nedjelju, na nedjelju poslije sv. Kilijana i na sv. Mihajla. Tjedni četvrtkom, a mjesečni svakog prvog četvrtka u mjesecu.
Donji Rajić, 29. kolovoza robeni.
Dragalić, 29. kolovoza robeni.
Drenovac Slatinski, 7. srp. i 11. rujna.
Drenovci, 27. rujna marveni, 29. rujna robeni.
Drnje, 24. trav., na duhovski utorak, 9. rujna. Tjedni subotom.
Dubica, tjedni subotom.
Dubrava, 17. siječ., 24. velj., 1. trav., drugi ponedjeljak po Tijelovu, 14. srp., 11. kol., 1. rujna, u subotu po Miholju, 15. stud. Tjedni četvrtkom.
Dubravica (Lušaki), na bijeli ponedjeljak, na ponedjeljak pred Križevom, na ponedjeljak poslije Tijelova, na ponedjeljak pred Margaretinjem, na dan sv. Jakoba, na ponedjeljak po Posvetilu i na Bartolovo.
Dugoselo, 9. velj., 8. ožuj., 8. svib., 27. lip., 26. srp., 4. rujna, 21. listop., 4. pros.
Dvor, tjedni subotom.

Đakovo, 20., 21. i 22. siječ., 24., 25. i 26. trav.; 24., 25. i 26. srp.; 26., 27. i 28. list. Mjesečni svakog prvog u mjesecu, a ako prvi pada u nedjelju ili blagdan, sajam se drži slijedeći dan. Tjedni svake nedjelje.
Đelekovec, tjedni četvrtkom.

Đulaves, 3. lip., 13. srpnja, 28. rujna. Tjedni srijedom.

Đurđevac, 7. siječ., 6. velj., 12. ožuj. 24. trav., dan poslije Spasova, 30. lip., 29. srp., 10. kol., 4. ruj., 18. listop., 19. stud., 21. pros. Tjedni četvrtkom.

Đurmanec, 23. lipnja, subota poslije Augustinova u kolovozu.

Erdevik, 7., 8. i 9. trav., 7. i 8. lipnja, 27., 28. i 29. rujna, 27. i 28. listop. Tjedni četvrtkom.

Erdut, tjedni petkom.

Farkaševac, 22. svibnja, 6. kolovoza, 29. rujna.

Ferdinandovac, 30. svibnja, 29. kolovoza, 6. prosinca.

Feričanci, 14. i 19. ožujka, 5 dana prije Duhova, na duhovsku nedjelju, 19. kolov., prva nedjelja iza sv. Stjepana kralja, 27. list., 1. stud. (19. ožujka, na duhovsku nedjelju i prvu nedjelju iza sv. Stjepana kralja robeni. Tjedni srijedom.

Fužine, 13. lipnja.

Gaboš, 5. ožuj., 1. srp., 18. i 19. ruj.

Gaj, 24. velj., 4. trav., 10. svib., 22. lipnja, 21. kolovoza i 25. studena.

Galdovo, 12. stud., na četvrtak po Bijeloj nedjelji, 17. kolovoza.

Garčin, 24. ožujka (marveni).

Garešnica, 3. srpnja (na Martinje), na trojački rimo-kat. utorak, u ponedjeljak po anđeoskoj nedjelji, 28. listopada. Tjedni utorkom.

Gerovo, 25. travnja, 16. svibnja.

Glina, tjedni srijedom.

Gola, 14. ožuj., 21. kol., 5. stud., Mjesečni svake prve srijede u mjesecu.

Golubinci, 20. svib., 6. rujna i 23. listopada. Tjedni petkom.

Gora, 14. veljače, pete nedjelje po rimo-katol. Uskrsu, 26. srpnja, 15. kol., 8. rujna i 4. listopada.

Gorjani, 4. i 7. svib., 25. i 31. rujna

Gornja Bedekovčina, 18. ožujka, 30. trav., 27. lip., 10., srp., 28. kolov. i 21. rujna.

Gornja Rijeka, 10. ožujka, 23. srpnja. Tjedni ponedjeljkom.

Gornja Stubica, 20. ožujka, 23. trav., u subotu pred Duhovima, drugu subotu po Petrovu i Pavlovu, 5. kol., drugu subotu po Miholju, 10. stud.

Gornji Kosin, tjedni nedjeljom.

Gornji Miholjac, 3. trav., tri dana prije pravosl. Duhova, 6. kol. i 12. list. (Robni uvijek 3 dana kasnije).

Gornji Rajić, 29. lip. i 21. pros. robeni. Tjedni srijedom.

Gospić, tjedni petkom.

Gračac, na pravosl. Spasovo. Tjedni subotom.

Gradina, 21. srpnja i 20. listopada.

Gradište, 3. list. marveni, a 4. list. robeni, na Spasovo robeni.

Gradec, ponedjeljak po Glušnici, ponedjeljak po Spasovu, 30. lipnja, ponedjeljak po uzvišenju sv. Križa i 13. prosinca.

Grižane, 11. studenoga.

Grubišnopolje, 20. ožujka, 4. listopada, osmi dan po rimo-kat. Spasovu, 10. travnja i na dan poslije imena Marijina u rujnu, 15. prosinca marveni. Tjedni ponedjeljkom.

Gudovac, 20. lipnja i 29. kolovoza.

Gundinci, 21. velj. i 27. lip. marveni, a 24. velj. i 30. lip. robeni.

Gunja, 15. kolovoza samo robeni.

Hercegovac, 2. veljače, 19. kolovoza Mjesečni prvog četvrtka u mjesecu.

Hrastovica, duh. utorak i 24. kolov.

Hraščina-Trgovišće, 9. sij., 5. velj., Cvjetni petak, 4. i 27. svibnja, 27. lip., 26. srp., 21. kol., na dan po Imenu Marije, 4. list., 3. stud. i 7. prosinca. Tjedni ponedjeljkom.

Hrtkovci, tjedni nedjeljom, 1. trav., 16. lipnja, 29. rujna.

Humski Brod, 24. velj., 22. ožujka, 19. trav., 17. svib., 25. lipnja, 13. srp., 24. kol., 14. rujna, 30. stud. Tjedni ponedjeljkom.

Ilača, 12. ožujka, 29. lipnja i 18. listopada marvom, a 25. srp. robom.

Ilok, 24. trav., 13. lip., 2. kol., 23. list. Tjedni petkom i nedjeljom.

Inđija, 16. velj., 22., 23. i 24. travnja, 1., 2. i 3. lipnja, 19. kolov., 26., 27. i 28. rujna, 17., 18. i 19. pros. Tjedni svake nedjelje.

Irig, dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova, 26., 27. i 28. kol. Tjedni nedjeljom.

Ivanec, 5. siječ., 14. velj., 1. svib., 25. svib., 21. srp., 28. kol. i 21. listop. Mjesečni svake prve srijede po prvom u mjesecu.

Ivanić-grad, 7. sij., 15. velj., 12. ožuj., 24. trav., 15. svib., 30. lip., 12. srp., 29. kol., 22. rujna, 4. list., 6. stud. i 21. prosinca. Ako godišnji sajam pada u nedjelju ili na državni blagdan, onda se drži slijedeći dan. Tjedni svinjama i robom svake subote.

Ivankovo, 14. velj., 10. lip., 14. ruj. i 11. studenoga.

Ivanska, 15. trav., 25. lip., 17. srp., 15. rujna i 10. listopada.

Ivanovoselo, 5. velj., 6. trav., 4. svib., 29. kolov., 1. listop. i 6. studenoga

Jalžabet, 10. siječ., 28. trav., 28. lip., u ponedjeljak pred Duhovima, 20 srp., 16. kol., 15. list., 19. stud. i 11. prosinca. Ako je u te dane nedjelja ili blagdan, održaje se sajam slijedeći dan.

Jamena, svakog prvog četvrtka u mjesecu marvom.

Jamnička kiselica, u utorak po sv. Trojstvu, 15. i 16. kolovoza.

Jarmina, 16. listopada.

Jasenovac, 16. kol., 8. stud. marvom, a 7. srp., 15. kol., 8. rujna i 6. pros. robom. Tjedni utorkom.

Jasenovački Jablanac, 2. kol. robom.

Jastrebarsko, 7. siječ., utorak poslije Duhova, ponedjeljak po Škapularu, 9. rujna i 7. prosinca. Tjedni ponedjeljkom.

Javorje (kod župne crkve sv. Vida), utorkom po Uskrsu, utorkom po Duhovima, prvi dan po Vidovu, ponedjeljak po Petrovu, ponedjeljak po anđeoskoj nedjelji, na sv. Barbaru.

Jelenje, 29. rujna i 11. studenoga.

Jesenje, vidi Đurmanec.

Jurovski Brod, u ponedjeljak pred Josipovom, u ponedjeljak pred Duhove i u ponedjeljak pred Malu Gospu (Mašu).

Kamanje, ponedjeljak poslije Imena Marijina.

Kapela, 11. ožuj., 20. trav., 8. svib., 13. lip., 22. i 23. srp., 8. kolov., 12. rujna i 8. listopada.

Kaptol, 22. i 29. lipnja robom, 16. svib., 24. kol. marveni. Tjedni svakog utorka.

Karlovac, na Miholjice, na Vidovo 15. lipnja, na Jakobovo 25. srpnja, na Miholje 29. ruj., na Tominje 21. prosinca. Tjedni petkom.

Kastav, 20. siječnja, 22. svibnja, prvu nedjelju listopada i 13. prosinca Mjesečni marveni sajmovi u prvu subotu u mjesecu, a ako na taj dan pada koji veliki blagdan, onda u narednu subotu.

Kašina, 14. veljače, ponedjeljak poslije rimo-kat. Vidova i 24. kolovoza.

Kešinci, 7. ožujka, 13. lipnja marveni, 15. lipnja robeni i 5. studena marveni.

Klanjec, prvi ponedjeljak poslije Triju kralja (padnu li Tri kralja u ponedjeljak, obdržaje se slijedeći ponedjeljak). Dan prije fašnika (fašinski ponedjeljak). Svaki prvi ponedjeljak poslije kvatra. Cvjetni ponedjeljak. Prvi ponedjeljak poslije Petrova i sv. Lovrinca. Na dan sv. Leonarda, a ako taj padne u nedjelju, obdržaje se slijedeći dan. Tjedni utorkom.

Klenak, drugi i treći dan pravoslavnog Uskrsa, drugi i treći dan pravosl. Duhova, na pravosl. Petrov dan, 12. lipnja.

Klenovnik, 2. travnja, 13. lipnja i dan po sv. Trojstvu.

Klinča-selo, na Veliki Četvrtak, četvrtak po Tijelovu, ponedjeljak prve nedjelje iza Male Gospe, četvrtak iza sv. Lucije u prosincu.

Kloštar, 21. ožujka, 8. svibnja, 8. lip. i 5. srpnja.

Kloštar-Ivanić, 4. siječ., 3. velj., 26. ožuj., 15. trav., 2. svib., 29. svib., 25. lip., 16. kol., 9. rujna, 26. list. i 9. prosinca. Ako je na te dane velik blagdan, onda se slijedeći sajam drži drugi dan.

Kobaš, 14. kolovoza marveni, a 15. kolovoza i na prvu nedjelju mjeseca listopada robeni sajmovi.

Komin, 7. siječnja, 6. velj., 10. ožuj., u četvrtak iza Uskrsa, ponedjeljak iza Spasova, utorak iza Tijelova, 10. srp., ponedjeljak po Kraljevu, 30. ruj. i 20. list., 20. stud. i 22. pros. Tjedni četvrtkom.

Konjšćina, 13. veljače, 20. ožujka, 19. travnja, subotu po Tijelovu, 5. srpnja, 5. kolovoza i 7. studenoga.

Koprivnica, 3. veljače (na sv. Blaža), 26. ožujka (prvi djelatni dan iza Blagovijesti), 4. svibnja (na sv. Florijana), 2. srpnja (na sv. Mariju), 28. list. (na Šimunovo), 7. prosinca (prvi djelatni dan iza sv. Nikole) Mjesečni svakog prvog ponedjeljka iza 15. u mjesecu. Tjedni ponedjeljkom.

Korenica, tjedni subotom.

Koritna (opć. Semeljci), 9. svibnja i 5. listopada marveni.

Kostajnica, 19. ožuj., 26. srpnja, 21. ruj. i 21. stud. Tjedni ponedjeljkom.

Kostel, 15. ožuj., 10. svib., 8. srp., 22. kolovoza, 12. rujna i 1. listopada.

Koška, na nedjelju iza Male Gospe, 30. rujna, 23. listopada.

Kraljevec, svaki kvaterni četvrtak. Tjedni četvrtkom.

Kraljev vrh, u subotu po Uskrsu, u subotu po Tijelovu, u subotu po Ladislavu, 7. kolovoza, u subotu po Miholju.

Krapina, 3. veljače, 19. ožujka, 5. i 16. svibnja, 27. lipnja, ponedjeljak po Skapularu, ponedjeljak po Preobraženju, ponedjeljak po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje. Mjesečni svaki 1. četvrtak u mjesecu. Tjedni četvrtkom.

Krapinske Toplice, 14. veljače, 24. travnja, 5. stud., svaki kvatreni utorak i ponedjeljak iza anđeoske nedjelje. Mjesečni svake prve subote u mjesecu. Tjedni subotom.

Krapje, 4. svib., 13. lip., 29. kol.

Kravarsko, u ponedjeljak po Bijeloj nedjelji, na dan sv. Antuna Padovanskoga, 2. kolovoza, 15. rujna.

Križ, 22. svibnja, 13. lipnja, prvi ponedjeljak po Jakobovu i 15. rujna, a mjesečni svaki drugi ponedjeljak u mjesecu.

Križevci, 20. siječnja (Fabijanovo) 14. veljače (Valentinovo), u ponedjeljak po Cvjetnici, 3. svib. (Križevo), trojački utorak, 27. lipnja (Ladislavovo), 18. srpnja (dan po Aleksijevu), 2. kolovoza (Porciunkula), 28. kolov. (Augustinovo), 14. rujna (jesensko Križevo), 18. list. **(Lukovo), 11. studenoga** (Martinje), 29. studenoga i ponedjeljak prije Božića. Tjedni subotom.

Križovljan-Cestica, 26. ožujka, dan iza Spasova, 12. kol. i 15. rujna.

Krk, 10. kolovoza.

Krmpote, 25. srpnja.

Krstinja, svake srijede.

Kruševica, 5. rujna marveni.

Kukujevci, dva dana prije sv. Trojstva i na sv. Trojstvo, 20. srpnja, 16. listopada.

Kukunjevac, 3. lipnja, a na sv. Petku **robeni.**

Kupinec, 25. veljače, 30. ožujka, 24. lipnja, 28. kolovoza.

Kupinovo, 12. kolovoza, 16. studen.

Kutina, 4. svib., prvu srijedu po sv. Petru i Pavlu, i prvu srijedu po sv. Klari. Tjedni srijedom.

Kutjevo, 2. srpnja, 1. rujna, 8. stud. Tjedni subotom.

Kuzmin, na pravosl. Lazarevu subotu marvom i robom, 12. srpnja **marveni, 14. srpnja robeni, 11. rujna i 14. studenoga marvom i robom.**

Lacarak, 24. i 25. srpnja.

Lasinja, 19. ožujka, 18. travnja, 22. svibnja, u subotu po Spasovu, 20 srpnja. 22. kolovoza, 19. studenoga. (Ako dani 18. travnja i 22. kolovoza padaju na nedjelju, tada se dotični sajmovi drže prvi ponedjeljak po Markovu, dotično po Kraljevu.) Tjedni ponedjeljkom.

Ledenice, prve nedjelje iza 16. srpnja.

Lekenik, 15. svib., na ponedjeljak po sv. Trojstvu, 5. srp. i 29. rujna.

Lepoglava, 26. ožujka, 14. listopada.

Levanjska varoš, 19. ožujka.

Ležimir, tjedni sajam subotom.

Ličko Petrovo selo, 13. srpnja. Tjedni utorkom.

Lipik Buč, 2. velj., 6. svib., 4. list.

Lipovljani, 19. ožujka, 25. trav. (marvom), 8. lip., 20. srp., 30. kolov. (marvom), 15. listop. i 8. prosinca.

Ljubeščica, 17. siječnja, 24. veljače, **19. ožujka na Josipovo, na Uskrsni** utorak, četvrtak po Duh., 6. i 13. lipnja, 2. i 15. srpnja, 6. i 24. kol., 21. rujna, 28. listopada, 30. studen. Tjedni srijedom u Presečnom.

Lobor, 20. travnja, 13. lipnja, 22. i 27. srpnja, 9. rujna i 12. studenoga.

Lokve, 25. studenoga i prvu nedjelju po Duhovima.

Lonja, na treći dan Duhova robni.

Lovas, 9., 10. i 11. studenoga. Tjedni srijedom.

Lovinac, tjedni četvrtkom.

Ludbreg, u subotu pred Pepelnicom, u subotu pred Cvjetnicom, 1. svib., u srijedu pred Tijelovo, 16. srpnja, u subotu pred proštenjem Majke Božje, a 14 dana poslije svetonedjeljnog sajma, u subotu pred Malu Gospu i u subotu pred Tomašem. Tjedni sajam srijedom.

Ludina, 9. svibnja, 5. srpnja, 3. kolovoza, 4. rujna.

Luka, 12. ožujka, 1. svib., 22. svib., 22. lipnja, 22. srp., 17. kol., 9. i 29. rujna, 18. listop., na dan sv. Luke, 11. stud. na Martinje. (Padne li na koji dan nedjelja ili blagdan, sajam se održava slijedeći dan.) Tjedni **svinjski petkom.**

Lukač, 13. ožujka i 18. listopada.

Lupoglav, 4. sij., 5. velj., 4. ožuj., 4. trav., 6. svib., 4. srp., 3. kolov., 5. rujna, 4. listop., 21. listop., 9. stud. i 12. prosinca.

Mače, 21. travnja, 10. svibnja, 15 lipnja, 16. kolovoza, 4. listopada, 18.

listop., 4. studenog. Tjedni subotom.
Madžarevo, 12. ožujka, 25. travnja, 16. lipnja, 22. srpnja, 10. kolovoza, 30. rujna. Tjedni svinjski sajam srijedom u Novom Marofu.
Maja, treće nedjelje po Uskrsu i 20. srpnja.
Mali Bukovac, u srijedu prije Spasova, 25. stud. Mjesečni zadnje subote u mjesecu.
Marija Bistrica, u ponedjeljak po Đurđevu, u četvrtak po Bijeloj nedjelji, na duhovski ponedjeljak, u ponedjeljak po Tijelovu, na dan lica Božjega, na dan iza Male Gospe, na dan poslije Sviju Svetih, u ponedjeljak po Katarini. Tjedni petkom.
Markušica, 25. ožujka, 12. travnja, 1. rujna i 12. listopada.
Martinci (Srijem), 20. i 21. svibnja marveni, 27. list. Tjedni srijedom.
Martinska ves desna, 19. ožujka i 12. studenoga.
Maruševac, 13. svib., 30. lip., u ponedjeljak poslije sv. Čisla, 17. srpnja.
Medak. tjedni utorkom.
Medurić, 2. veljače, na rimo-katol. Spasovo, 6. kolovoza, 14. rujna, 1. studenoga i Cvjetnu nedjelju.
Miholjanec, 29. rujna.
Miholjec, 12. lipnja, 22. srpnja, 29. kolovoza i 29. rujna.
Mihovljan, 4. siječ., 13. velj., dan pred **Glušnom nedjeljom, utorak** po Uskrsu, utorak po Duhovima, 12. lip., 25. srp., 17. kolov., 10. i 27. rujna.
Mitrovica, 20., 21. i 22. ožujka; 4., 5. 6. svibnja; 26. i 27. lip.; 31. srp., 1. i 2. kolov., 19., 20. i 21. rujna, 29. 30. i 31. listopada. Tjedni petkom i nedjeljom.
Mohovo (Srijem), 28. lipnja godišnji.
Molve, 24. veljače, uskrsni utorak, duhovski utorak, 16. kolovoza i 25. studenoga.
Morović, 5. i 6. srpnja, 13., 14. i 15. kolovoza. Tjedni srijedom.
Mrkopalj, 1. svibnja, 10. kol., nedjelja poslije 8. rujna.
Nart, 13. svibnja.
Našice, 5. i 19. ožuj., 8. i 13. lip., 10. i 15. kol., 25. i 30. stud. Tjedni nedjeljom. (Sajmovi na 10. ožuj., 13. lip., 15. kol. i 30. stud. su robeni).
Nikinci, 15. svib., 12. lip. i 15. rujna.
Nijemci, 18. travnja i 10. listopada marveni i robeni, a 23. i 24. stud. samo marveni te 25. stud. robeni.
Nova Bukovica, 13. kolovoza.
Nova Gradiška, 25. ožujka, 21. kolovoza, 1. stud., na pravosl. Duhove. Tjedni subotom.
Nova Kapela, 24. velj., osmu nedjelju po Duhovima, 12. kolovoza, u rujnu na svetac »Ime Marija«. (Sajmovi **robom). Tjedni petkom.**
Nova Pazova, 23., 24. i 25. ožujka. Tjedni srijedom.
Nova Ves **Petrijanečka,** 6. travnja, 24. studenoga.
Novi Mikanovci, od 15. do 21. kolovoza marveni, a 24. kolovoza robeni.
Novi Slankamen, 17., 18. i 19. ožuj., 16., 17. i 18. list.; tjedni subotom.
Novi Vinodolski, 20. siječ., prve nedjelje u mjesecu svibnju i prve nedjelje iza 13. prosinca, ako taj dan nije nedjelja.
Novska, 20. siječnja, 25. ožujka, 15. lipnja, 18. listopada. Tjedni ponedjeljkom marvom.
Nuštar, 10. siječnja marveni, 11. ožuj. **marveni, 19. trav. marveni, u četvrtak prije rimo-kat. Duhova, a na Duhove robeni, 23. srpnja marveni, a 26. srpnja robeni, 24. kolov. marveni, 28. rujna i 4. stud. marveni**
Ogulin, tjedni srijedom.
Okučani, 20. siječ., 8. svib., 13. srp., 8. stud., te na pravosl. Cvjetnicu i Blagovijest robeni. Tjedni petkom.
Orahovica, 28. siječnja, 2. velj., 28. trav., 3. svib., 16. i 21. ruj., 20. i 25. stud., (2. velj. 3. svib., 21. ruj. i 25. stud. robom).
Oriovac, 13. lipnja marveni, 5. stud i 14. nedjelju po Duh. marveni i robeni.
Orolik (Srijem), 28. kolovoza.
Oroslavlje, tjedni četvrtkom.
Orubica, 20. srpnja (robom).
Osijek, Fabijanski 16. i 17. siječnja. Đurđevski 22. i 23. travnja, Erazmovski 31. svib. i 1. lip., Ilijinski 18. i 19. srp., Lučinski 16. i 17. list., Katarinski 23. i 24. stud. Mjesečni svakog prvog petka u mjesecu. Tjedni marveni sajmovi svakog petka. Tjedni živežni sajmovi svake srijede, petka i subote.
Ostrovo, 5. i 6. srpnja.
Otočac, tjedni srijedom.
Otok, 18. ožuj., 11. lip. marveni, a 13. lip. robeni. Svakog prvog četvrtka u mjesecu marveni. Tjedni subotom.
Otruševac vidi Podvrh!

Ozalj, 25. velj. i 21. lipnja.
Pakrac, 2. siječ., drugi dan pravosl Duhova, 2. kol. i 21. rujna. Tjedni četvrtkom.
Pakračka Poljana, 16. lipnja.
Petaki, prvi dan po Jurjevu (24. trav.) i prvi ponedjeljak po Martinju.
Peteranec, županija bjelovarsko-križevačka, 30. ožujka i 5. kol., ukoliko pada u nedjelju, ima se obdržavati slijedeći utorak.
Petrijanec, 4. i 16. svib., ponedjeljak po Petrovu, 6. srp., 7. kol., 4. i 28. rujna.
Petrijevci, 21. travnja i 23. kolovoza.
Petrinja, na Veliki Petak, na petak poslije Tijelova, 10. kol. i 21. prosinca. Tjedni utorkom.
Petrovaradin, 24. velj., 29. lip. i 11. studenoga.
Petrovina, dan pred Tijelovom i 1. srpnja.
Petrovsko, na Petrovo i 25. kolovoza.
Pisarovina, prvog utorka u mjesecu.
Pisarovinska Jamnica, 17. siječ., u utorak po Uskrsu.
Pitomača, 10. trav., 15. svib., 15 lip., 20. srp. i dan poslije imena Marijina u rujnu. Tjedni srijedom.
Pivnica, 20. kol. i 10. stud. marveni
Plaški, tjedni utorkom.
Plešće, 10. svibnja i 1. kolovoza.
Pleternica, 14. velj., 1. svib., 25. srp., 21. rujna i 6. pros. Tjedni srijedom.
Podgajci podravski, 17. trav., 16. lip i 25. listopada.

Podgorač, 15. velj. marveni i robeni 11. svib. marveni, 16. svib. robeni, 5. kolov. marveni i robeni zajedno, 6. stud. marveni , a 11. stud. robeni.
Podgora, na ime Marijino.
Podravska Moslavina, 10. siječnja, 1. ožujka, tri dana prije Male Gospe i 18 listop. Na ove dane obdržavaju se marveni sajmovi, a robom na mladi Uskrs i Malu Gospu.
Podravske Sesvete, 24. lip. i 2. stud.
Podravski Novigrad, 14. veljače, 19. ožujka, 15. srp., 12. kolov., 4. pos. Mjesečni svakoga prvoga petka u mjesecu. Tjedni svakog petka.
Podvinje, 25. ožujka i 10. lipnja.
Podvrh (kod Kapele sv. Križa u Otruševcu), ponedjeljak pred pokladnim utorkom, na Grgurovo, na dan po Spasovu, u četvrtak po Duhovima, na dan sv. Ivana Krstitelja, u četvrtak po sv. Bartolu i u četvrta' po imenu Marije.

Pokupsko, 10. svib., 15. i 30. lipnja, u ponedjeljak po sv. Jakovu, 10. i 29. rujna. Mjesečni svake prve subote u mjesecu.
Poljana, 16. lipnja.
Popovača, 21. lip., 24. kol., 13. list. Tjedni marveni subotom.
Požega, u siječnju 8 dana pred Antunovo (ukoliko je taj dan nedjelja, onda u ponedjeljak marvom), a na Antunovo 17. siječnja robom, u ponedjeljak pred Cvjetnicu s marvom, a na Cvjetnicu robom, u ponedjeljak pred Duhove marvom, a na Duhove robom: 8 dana pred sv. Lovrinca u kolov. marvom (ukoliko je taj dan nedjelja, onda u ponedjeljak), a na sv. Lovrinca robom, 8 dana pred Tereziju marvom (u koliko je taj dan nedjelja, onda u ponedjeljak), a na sv. Tereziju 15. listopada robom. Mjesečni se sajmovi održavaju svakog prvog ponedjeljka u mjesecu, a tjedni svakog četvrtka.
Pregrada, 22. velj., 12. ožuj., četvrtak po Uskrsu, 8. svib., 12. lipnja, 31. srpnja, 14. kol., ponedjeljak po zahvalnoj nedjelji i 7. stud.
Prezid, 29. travnja, 15. lipnja i ponedjeljak po sv. Krunici.
Prilišće donje, u četvrtak po Uskrsu i 6. studenoga.
Privlaka, 25. siječ., 7. svib. i 18. list.
Prišlin, 18., 24. i 30. lipnja, 5. srpnja.

Rača, 25. travnja, 30. lip., 20. srpnja, 15. i 16. kol., 8. i 9. rujna.
Radoboj, na prvu srijedu iza Bijele nedjelje, na četvrtak pred sv. Trojstvo i 20. kolovoza.
Rajevoselo, 19. i 20. srpnja, 30. stud.
Raić donji, 19. kolovoza robom.
Raić gornji, 29. lipnja i 21. prosinca.
Rakovica, ponedjeljkom.
Rasinja, godišnji 24. veljače, 21. lip., 16. rujna i 4. prosinca.
Raven, 15. svibnja, 24. kolovoza.
Ravnagora, 24. kolovoza i 15. list.
Retkovci, 10. rujna marveni.
Ribnik, prvog ponedjeljka u mjesecu.
Rtić kraj Lukovdola (kot. Vrbovsko), u drugu nedjelju poslije Miholja.
Ruma, 12. velj., 23. trav., 11. lip., na pravosl. Petrov dan 10. srpnja, 10. list. i 19. stud. Tjedni subotom.
Ruševo, 26. ožujka i 15. rujna.

Samarica (općina Berek), 4. svibnja.
Samobor, god. 14. velj., 19. ožuj., na

Veliki petak, 22. svib., 28. srp., 10. kol., 21. pros. Tjedni subotom.

Selce, godišnji 18. list. i 24. stud., 10. siječ., 5. travnja.

Semeljci, 10. siječ., 5. trav. i 4. rujna marveni, a 8. rujna robom.

Sesvete Podravske, 24. lip., 2. stud.

Sesvete Požeške, 1. stud. robeni.

Sesvete, (kot. Zagreb), 11. ožuj., na Urbanovo 25. svibnja, na Mariju Magdalenu 22. srp. i 2. stud.

Severin, na pravosl. Petrovo i slijedeći dan, 22. rujna po Matejevu. Tjedni svake subote.

Sikirevci, 16. ožujka marveni i 19. ožujka robeni, 16. svibnja marveni i robeni.

Sisak, 3. svib., na Spasovo, 14. rujna, 19. studenoga. Tjedni četvrtkom.

Skrad, 13. lipnja.

Slakovci, 20. kolovoza.

Slatina, 18. i 19. ožujka, 9. srp., 31. kolov., 16. pros. marvom, a 21. ožujka, 12. srp., 1. rujna i 19. pros. robom. Tjedni petkom.

Slatinski Drenovac, 7. srp. i 11. ruj.

Slunj, tjedni četvrtkom.

Sokolovac, god. 15. svibnja, 13. srp., 25. kol., 22. rujna. Tjedni utorkom.

Soljani, 29. lipnja marveni, 27. rujna robeni.

Sopje, 15. lipnja.

Sotin, god. u subotu i nedjelju po rimo-kat. Spasovu, 17. i 18. listop.

Sošice, god. 8. travnja, 7. svibnja, 16. lipnja i 13. srpnja, mjesečni svake prve subote u mjesecu.

Srb, tjedni petkom.

Srp. Kapela, 23. svib., 6. kol., 29. ruj.

Srijemski Karlovci, god. 2., 3. i 4. ruj., 2., 3. i 4. prosinca. Tjedni subotom.

Stara Gradiška, 16. kolovoza, 29. ruj.

Stara Pazova, 31. srp., 1. i 2. kol., 30. i 31. list. i 1. stud. Tjedni četvrtkom.

Stara Ploščica, 26. srpnja.

Stara Subocka, 2. srpnja.

Stari Jankovci, godišnji 13. i 14. kol.

Stari Mikanovci, 1. travnja, 9. velj., 20. svib., 21. rujna marveni.

Stari Slankamen, god. 27., 28. i 29. lipnja.

Staro Topolje, 30. lipnja marveni.

Stenjevac Donji, 26. ožuj., 18. lipnja, 16. kolovoza.

Stipernica, u četvrtak po Josipovu, u četvrtak po Miholju, u četvrtak po Svim Svetima.

Stupnik, 17. svibnja.

Suhopolje, marveni sajmovi jesu 15. trav., 15. svib., 5. lip., 14. kol., 25. list. i 24. stud., a robeni uvijek prve nedjelje iza marvenoga, samo iza marvenoga sajma u kolovozu je robeni uvijek 15. kolovoza. Tjedni sajam subotom.

Sunja, 19. ožujka, nedjelja pred Ivanjem u lipnju, 22. srpnja, 29. rujna. Tjedni petkom.

Surčin, 19. ožujka, 21. rujna. Tjedni ponedjeljkom.

Sv. Helena Koruška, 3. veljače, 21. ožujka, 1. i 22. svibnja, 5. lipnja, 26. srp., 10. kol., 26. rujna, 25. stud.

Sveta Jelena Dramalj, u nedjelju iza 22. svibnja.

Sveta Marija Magdalena, utorak po Uskrsu, utorak po Duhovima, 25. srpnja, 17. kolovoza, 10. rujna.

Sveti Ivan Zelina, 26. ožuj., na Veliki četvrtak, dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25. lip., 27. srp., 14. kol., 7. ruj. i 30. stud. Tjedni subotom.

Sv. Ivan Žabno, 11. siječ., 8. velj., 1. ožuj., 15. trav., 16. svib., 24. lipnja, 6. srp., 25. kolov., 23. ruj., 11. list., 22. stud., 30. pros. Ako je koji od tih dana nedjelja, sajam se drži u ponedjeljak.

Sveti Križ Začretje vidi Začretje!

Sv. Kuzma, 27. rujna. Tjedni petkom.

Sv. Petar Orehovec, 10. svibnja, 30. lipnja i 24. kolovoza.

Svibovec, 19. kolovoza.

Svilaj, na kat. Spasovo marveni, na Ime Marije robeni, a tri dana pred tim marveni, 17. srpnja marveni.

Šamac, 21. lip. marveni, 29. lipnja robeni, 3. prosinca.

Šandrovac, 2. srpnja i 8. prosinca.

Šid, 10., 11. i 12. velj., 17., 18. i 19. ožuj., 30. i 31. list., 1. stud., 10., i 11., 12. i 13. prosinca. Tjedni svake subote rogatim blagom i konjima.

Šimanovci, 5., 6. i 7. trav., 6., 7. i 8. stud. Tjedni svaki utorak.

Širokopolje, 12. ožujka, 28. rujna.

Šišljavić, u srijedu pred Josipovom, 14. lip., 7. kol., 6. listopada.

Šljivoševci, 28. travnja, 15. listopada samo marveni.

Špišić Bukovica, 10. ožujka, 10. svib., prvu nedjelju poslije sv. Ivana Krst., 30. rujna.

Štefanje, 9. trav., 21. kol., 19. stud., na dan poslije 7 žalosti Bl. Dj. Marije i na ponedjeljak poslije 15. lip.

Štitar, 24. ožujka, 18. rujna marveni, a 21. rujna robeni.

Štivica, 6. siječnja i 22. srpnja.

Taborište, 29. lipnja.
Tomašica, 13. lip., na Žalosni petak.
Topolovac, 25. siječ., ponedjeljak po Cvjetnici, 24. lip., 20. srp., 29. kol., 18. list. i 30. stud.
Topolje st., 30. lipnja.
Topusko, tjedni utorkom.
Tovarnik, 25. ožuj., 15. lip., 22. i 23. kolov. i 20. rujna.
Tribalj, 2. srpnja.
Trgovišće, na Cvjetni petak, 4. svib., 28. lip., 26. srp., 21. kolov., dan po Imenu Marijinu i 4. listopada.
Trnovitica, 22. srpnja.
Trojstvo, 16. ožuj., na dan po rimokat. sv. Trojstvu, 21. kolov., 25. ruj., 15. listop. i 16. stud.
Trpinja, 22. ožuj., 28. lip., 19. kolov. i 27. listopada.
Tuhelj, 28. ožuj., u ponedjeljak poslije druge nedjelje po Uskrsu, 16. kolov. na dan sv. Roka, 16. list., na dan po Terezijinom.

Udbina, u subotu pred god. sv. Čisla. Tjedni marveni ponedeljkom.
Uljanik, 8. srp., 29. rujna. Tjedni ponedjeljkom za svaku vrst marve.

Vališselo, vidi: **Cetingrad.**
Valpovo, 21. velj., 5. svib., 21. lip., 21. kol. i 5. pros. marveni, a 24. velj., 5. svib., 24. lip., 24. kol. i 8. prosinca robeni. Tjedni srijedom.
Varaždin, 20. siječnja, 18. velj., dan iza gluhe nedjelje i 24. travnja đurđevski, na Bernardovo, 20. svibnja, na Ivanje 24. lipnja, na Jakobovo 25. srpnja, na Ljudevita kralja 25. kolov., na Tomu Vilanskog 18. ruj., na Franju Borgia 10. list., na Mirkovo 5. stud. i na Tomaševo 21. pros. Tjedni četvrtkom i subotom.
Varaždinske Toplice, ponedjeljak prije sv. Matije u velj., ponedjeljak iza Josipova u ožujku, ponedjeljak iza sv. Filipa i Jakova u svibnju, ponedjeljak iza sv. Ivana Nepomuka u svibnju, ponedjeljak iza Tijelova, ponedjeljak iza sv. Ćirila i Metoda, ponedjeljak iza Križeva u rujnu, ponedjeljak iza Martinja u studenom. Tjedni subotom.
Varoš, 20. srpnja i 8. rujna.
Velika, 24. trav., 14. kol. i 11. stud.
Velika Gorica, 4. siječnja, ponedjeljak po Svijećnici, utorak prije Josipova, 1. svib., ponedjeljak po Tijelovu, 21. srp., 10. kol., ponedjeljak pred Malom Mašom (Gospom), 21. rujna, 15. list., 5. stud. i 14. prosinca. Tjedni četvrtkom.
Velika Kopanica, marveni 14. siječ., robeni 17. siječ., marveni u četvrtak pred Trojstvom, robeni na Trojstvo, 29. rujna i 25. studenoga.
Velika Pisanica, 26. ožujka, 10. lipnja i 27. rujna.
Veliki Bastaji, 8. svibnja, 19. listop. Marveni utorkom.
Veliki Grđevac, 9. svibnja, 24. srpnja. Tjedni marveni petkom.
Veliki Poganac, 7. svibnja, 28. rujna.
Veliki Zdenci, 2. siječ., 15. velj., 15. ožuj., 15. svib., 15. kolov., 15. list., 15. stud. i 10. pros. Ako u te dane pada blagdan, sajam se drži slijedeći dan.
Veliko Trgovišće, u utorak pred fašnikom, utorak pred Cvjetnom nedjeljom, u srijedu po Uskrsu, u utorak po Duhovima, na dan sv. Ilije 20. srpnja, na Porciunkulu 2. kolovoza. Tjedni svakog utorka svinjski, a svakog prvog utorka u mjesecu svinjski, marveni i robeni.
Vera, 2 dana prije pravosl. Duhova, 26. veljače i 11. rujna.
Vidovec, 10. lipnja i 1. rujna.
Viduševac, treće nedjelje po Uskrsu i na anđeosku nedjelju.
Viljevo, 17. srpnja i 28. listopada.
Vinica, u prvi ponedjeljak iza proljetnih kvatra, ponedjeljak po Markovu, prvi četvrtak po Tijelovu, prvi ponedjeljak po Kraljevu, prvi ponedjeljak po jesenskim kvatrima, 6. prosinca. (Ako je nedjelja, onda slijedeći dan).
Vinkovci, 30. i 31. siječ., 13., 14., 15. i 16. svib., 3., 5. i 6. kol., 29. list. Tjedni nedjeljom i četvrtkom.
Virje, 20. siječ. 4. trav., 1. svib., 21. lipnja, 25. srp., 18. kol., 21. rujna, 11. studenoga. Tjedni subotom.
Virovitica, 2. siječ. marvinski i robeni, 5. siječ. robeni, 24. i 29. ožuj., 27. trav. marvinski i robeni, 1. svibnja robeni, 13. lip., 29. srp., 2. kolov. robeni, 17. i 21. rujna robeni, 23. listop., 21. pros. robeni. Mjesečni sajam svakog drugog četvrtka u mjesecu, a tjedni svakog četvrtka.
Vivodina, 1. svib. i 11. kol. Mjesečni u ožujku, travnju, lipnju, srpnju, rujnu i listopadu drugog četvrtka iza 15. u mjesecu.
Voćin, 25. ožujka, 20. srp. i 4. listop., 15. stud. marveni.

Vodinci, 1. svibnja i 4. listopada.
Vojakovac, 31. svibnja, 27. listopada.
Vojnić, tjedni četvrtkom.
Vrbanja, u petak pred Ime Marijino marveni, a na Ime Marijino robeni vašar.
Vrbica, 29. lipnja, 2. srpnja robom.
Vrbovec, 30. siječ., 21. velj., 19. ožuj., 25. trav., 4. svib., 15. lipnja, 5. srp., 5. kol., 21. ruj., 15. list., 3. i 28. studenoga, 20. prosinca. Tjedni utorkom svinjama.
Vrbovsko, 2. kolovoza, 11. studenog.
Vrdnik, 27. lipnja marveni.
Vrginmost, 7. svib., 5. kol., prvog četvrtka po pravosl. sv. Jurju i četvrtak po pravosl. sv. Iliji. Tjedni četvrtkom.
Vrpolje, 6. siječ. marveni i robeni, 11. velj. marveni i 14. velj. robeni, 24. lipnja robeni i marveni i 5. studenoga marveni i robeni.
Vugrovec, ponedjeljak iza 8. svibnja, 25. srpnja, ponedjeljak po Miholju.
Vukovar, 1. ožujka, 29. i 30. trav., 1. svib., 22., 23. i 24. lip., 13. i 14. ruj., 13., 14. i 15. stud. Tjedni nedjeljom i četvrtkom, a mjesečni svakoga prvog.
Vukovje, 23. ožuj., 7. svib., 27. lip., 30. srp. i 6. rujna.

Zabok, 23. velj., 21. svib., 6. kol., 25. stud. Tjedni svakoga petka.
Začretje Sv. Križa, na 17. siječ., ponedjeljak po bijeloj srijedi, 3. svib., dan pred Spasovom, srijeda pred Tijelovom, 24. kolovoza Bartolovo, 15. rujna, po Lukovu slijedeću srijedu. Tjedni srijedom.
Zagon, 17. siječnja i 13. lipnja.
Zagorska sela, u treći ponedjeljak po bijeloj nedjelji, na kvaterni petak proljetnih kvatra, na kvaterni petak ljetnih kvatra, drugi dan po sv. Stjepanu kralju i 30. rujna, dan po sv. Kati (ako padne u subotu, onda se obdržaje u ponedjeljak).
Zagreb, Cvjetni u četvrtak prije Cvjetnice, Markovski 26. trav., 18. svib., 27. lip., Margaretski 13. srp., Kraljevski 21. kol., Šimunski 28. listop., Nikolinjski 9. pros. Tjedni svake srijede i subote.
Zaprešić, tjedni utorkom poslije 1. i 15. u mjesecu.
Zemun, 11., 12. i 13. svibnja, 13., 14. i 15. kolovoza, 25., 26. i 27. rujna. Tjedni utorkom, a mjesečni svakoga prvoga utorka u mjesecu.

Županja, 1. velj. i 26. kol. marveni, a 29. kolovoza robeni.

U MEĐUMURJU.

Cirkovljan, 10. kolovoza.
Čakovec, 3. velj., na cvjetni ponedjeljak, 30. lip., 2. kol., 13. list., 25. stud. Svake prve srijede u mjesecu svakovrsnom robom i blagom. Tjedni svake srijede, osobito svinjama.
Dekanovec, 19. ožujka, u nedjelju po Antunu Pad. i na Sve Svete.
Draškovec, 28. travnja i 11. stud.
Dubrava, 19. ožuj., 16. svib., 13. srp., 8. pros., a u nedjelju po 13. srpnju proštenje. Tjedni svaki četvrtak.
Kotoriba, 9. ožuj., 27. lip., 30. rujna, 30. stud. marveni sajam, na cvjetni petak i nedjelju po Našašću sv. Križa i Uzv. sv. Križa proštenje. Tjedni svinjski četvrtkom.
Legrad, 12. ožuj., utorak pred Uskrs, dan iza Sv. Trojstva, 24. kol., 2. stud., 13. pros., utorkom marveni sajam.
Macinec, prošć. 2. nedjelju po Margaretinju.
Mala Subotica, 14. veljače, 6. srpnja.
Mihaljevac pri Štrigovi, cvjetni petak, na dan Sv. Stjepana Kralja i Katalene prošć.
Nedelišće, 10. ožuj., 15. trav., 15. lip., ponedjeljak po anđeoskoj nedjelji, 12. kol., 15. list., 11. stud. i 13. pros.
Podturen, 8. lip., 12. kolov., 18. rujna i 12. studenoga.
Prelog, prvi utorak iza petnaestoga u mjesecu, pokladni utorak, utorak po Duhovima, utorak po Jakobu, utorak po sv. Luki. Tjedni svinjski utorkom.
Racka Kaniža, na bijelu srijedu, 16. svib., 24. lipnja, 10. kolov., na svaki drugi dan sajma proštenje.
Raskrižje, na bijelu srijedu, 16. svib., 24. lip. i 10. kolov., a proštenje uvijek u nedjelju iza tih dana.
Selnica pri sv. Martinu, prošć. 18. pros., 25. ožujka, na Markovo, na dan sv. Ane, na Malu Mašu.
Središće Mursko, 1. svib., 26. lip., 20. kolovoza, 26. listop.
Sveta Jelena kod Čakovca, 22. svib., 22. rujna.
Sveti Juraj na brijegu, na Troj. ponedjeljak, nedjelja po Maloj Maši.
Sv. Križ, 3. svibnja i 14. rujna.
Sv. Margareta pri Sv. Martinu, u nedjelju po Flor. i Marg. prošć.

Sv. Marija, na Veliku Mašu.
Sv. Martin, na Martinje, na Veliku i Malu Gospu prošćenje.
Sveti Rok pri Čakovcu, na Rokovo, na Miholje.
Štrigova, 18. ožuj., 21. srp. i 29. ruj, a proštenja uvijek dan iza toga i 4. prosinca.
Vidovec, 25. lipnja.
Vidovec Dol., 25. svibnja, 15. lipnja, 18. listopada.
Vratišinec, 14. velj. i 13. srpnja.

U PREKOMURJU.

Belatinec, 20. siječnja, 24. veljače, 25. travnja, 27. lipnja, 15. srp., 5. stud.
Bogojina, 15. velj., 20. ožujka, 19. svibnja, 20. srpnja, 4. rujna i 16. studenoga. Ako je te dane nedjelja, vrši se sajam slijedeći radni dan.
Cankova, 19. ožujka, 12. studenoga.
Cerenčovec, ponedjeljak iza 3. svib., u ponedjeljak iza 14. rujna.
Dubravnik, trojački ponedjeljak i Jakobovo.
Deklesni, 20. kolovoza.
Kaniža u Ugarskoj, 31. sij., 17. trav., 5. lip., 9. listop., 9. prosinca.
Lendava Donja, 25. siječ., 16. velj., 27. ožuj., 17. trav., 16. lip., 28. srp., 28. kolov., 28. ruj., 28. list. i 18. pros. Ako je u te dane nedjelja, sajam je drugi dan iza toga. Tjedni svinjski utorkom.
Murska Subota, ponedjeljak pred fašnikom, u ponedjeljak 2 tjedna prije Uskrsa; zatim 24. lipnja, 24. kolov., 15. list. i 6. prosinca, a ako je u te dane nedjelja, vrši se sajam u ponedjeljak iza toga.
Rakićan, 26. ožujka, na trojački utorak, 2. srpnja, 16. kolov., 18. listop.
Tišina, drugi dan po Maloj Gospi, na Matejevo.
Turnišće, četvrtak pred Cvjetnicom, drugi utorak po Uskrsu, četvrtak po Duhovima, 12. lipnja, četvrtak pred Vel. Gospom, dan po Maloj Gospi, 4. listop. Tjedni četvrtkom.

U DALMACIJI.

Benkovac, 13. lip., 6. srp., 8. ruj., 14. listopada.
Bobovišće, 11. studenoga.
Bol, 5. kolovoza.
Bribir, 29. rujna.
Cavtat, 5. kolovoza.
Čilipi, na Tijelovo.
Drniš, 13. lipnja, 27. kolov., 20. rujna i 21. studenoga.
Dubrovnik, 3. veljače (sv. Vlaho).
Ercegnovi, srijedom i subotom.
Gornji Humac, 6. prosinca.
Gruda, zadnja nedjelja u srpnju.
Hrvati kod Sinja, na 7 žal. Bl. Dj. Marije i treće nedjelje u rujnu.
Imotski, 21. svibnja.
Jezera kod Šibenika, 21. studenoga.
Kadijina Glavica, na pravoslavnu Malu Gospojinu.
Kaštel Stari, 29. kolovoza i prve nedjelje listopada. Tjedni svake subote.
Karin, 2. kolovoza marveni i sitnog blaga.
Knin, 13. lipnja, 2. kolovoza, 13. listopada i svake subote.
Kninsko polje, 5. svibnja.
Kotor, utorkom, četvrtkom i subotom.
Kuna, 24. lipnja.
Makarska, 29. lipnja, 10. kolov., 21. stud. Tjedni srijedom i subotom.
Metkovići, 20. srpnja.
Muć donji, 28. srpnja.
Murter, 8. rujna i 29. rujna.
Novalja, 17. siječnja i 13. lipnja.
Novi kod Trogira, 29. lip., 16. kol.
Obrovac, 19. ožujka, na pravosl. Duhove, 8. rujna. Tjedni četvrtkom.
Oklaj, 29. rujna.
Omiš, 15. i 16. svibnja, 1. i 2. kolov.
Opuzen, 3. kolovoza.
Orebić, 8. do 10. kolovoza.
Plavno, 5. svibnja i na Tijelovo.
Podgora, 20. kolovoza.
Pučišće, 30. rujna.
Rab, 25. do 27. srp., na dan sv. Kristofora, pokrovitelja otoka i grada.
Sinj, 2. kolovoza.
Skradin, 8. i 30. rujna, 27. listopada i 24. prosinca. Tjedni ponedjeljkom.
Slano, 2. kolovoza.
Solin, 7. rujna.
Split, ponedjeljkom i četvrtkom.
Starigrad, 9. srpnja i 16. kolovoza.
Sumartin, 2. kolovoza.
Sutivan, 16. kolovoza.
Šibenik, 25., 26. i 27. srpnja.
Tijesno, 26. svibnja i 11. studenoga.
Trilj, 29. rujna.
Trogir, 4. svibnja, na Spasovo, na Duhove, 13. lipnja, na Tijelovo i 14. studenoga.
Trpanj, 29. rujna.
Trstenovo, 10. i 11. kolovoza.
Vrgorac, 29. lipnja. Tjedni subotom

Vrlika, svake nedjelje.
Zadvarje, 12. i 13. lipnja, 23. i 24. kolovoza. Tjedni petkom.
Zaostrog, 2. i 15. kolovoza.
Žrnovica kod Splita, 20. siječnja, 3. velj., 13. lip., 16. kol. i 14. prosinca.

U BOSNI I HERCEGOVINI.

Banjaluka, na pravosl. Duhove i 7. i 8. studenoga. Tjedni utorkom.
Bijeljina, marveni 4., 5. i 6. svibnja, 6., 7. i 8. studenoga. Tjedni utorak, petak i nedjelju.
Brčko, 24. lipnja i 4. listopada. Tjedni ponedjeljkom.
Bihać, 22. do 28. srpnja. Tjedni ponedjeljkom.
Bos. Brod, 20. i 21. srpnja te 16. i 17. rujna. Tjedni petkom.
Bos. Kostajnica, tjedni nedjeljom.
Bos. Novi, tjedni subotom.
Bos. Dubica, tjedni subotom.
Bos. Gradiška, 20. rujna. Tjedni četvrtkom.
Bos. Šamac, 29. lipnja i 18. listopada. Tjedni srijedom.
Brezovo polje, 19. kolovoza. Tjedni ponedjeljkom.
Bugojno, 13. lipnja, 11. rujna, te glavni godišnji vašar 18. i 19. studenoga.
Busovača, marveni 20. kolov. Tjedni marveni i žitni subotom.
Čajniče, tjedni utorkom.
Čapljina, tjedni subotom.
Derventa, 28. do 30. kolovoza, 18. i 19. listopada, konjski 25. i 26. ožuj. Tjedni četvrtkom.
Dolnja Mahala, Duhovi, Mala Gospojina i Svi Sveti.
Dolnji Vakuf (bihački), 9. lip. Tjedni nedjeljom.
Dolnji Vakuf (travnički), 2. kolovoza i 21. studenoga. Tjedni utorkom.
Doljani, Mala Gospojina.
Doboj, 1., 2. i 3. kolovoza, 3., 4. i 5. listopada robeni i marveni, a 19. pros. samo marveni. Tjedni petkom.
Dubrave, Cvjetna nedjelja.
Duvno (Županjac), 12. srp., 28. kolov. i 12. listopada. Tjedni ponedjeljkom.
Fojnica, na Duhove. Tjedni srijedom.
Foča, pravosl. Duhovi i 26., 27. i 28. rujna. Tjedni subotom.
Gacko, tjedni nedjeljom.
Gornji Vakuf, 12., 13. i 14. srpnja, 8. studenoga. Tjedni srijedom.
Gornja Tuzla, tjedni nedjeljom.
Goražde, tjedni četvrtkom.
Glamoč, 22. ožujka, 20. i 21. rujna i 8. studenog. Tjedni subotom.
Gračanica, 7., 8. i 9. travnja, 19. i 20. kolovoza, 8. do 10. stud. Tjedni petkom.
Gradac, tjedni četvrtkom.
Hutovo, tjedni petkom.
Jajce, 12., 13. i 14. listopada.
Konjic, tjedni petkom.
Kreševo, tjedni subotom.
Kotor Varoš, tjedni nedjeljom.
Kiseljak, 20. i 21. kolovoza.
Krupa, tjedni ponedjeljkom.
Kupres, 23. do 25. travnja, 11. do 13. studenoga. Tjedni ponedjeljkom.
Ključ, 27. do 29. rujna. Tjedni subotom.
Kozarac, 29. rujna. Tjedni četvrtkom.
Livno, 24. do 29. lip., 1. studenoga i prvu srijedu poslije Cvjetne nedjelje. Tjedni srijedom.
Ljubuški, 6., 7. i 8. prosinca. Tjedni ponedjeljkom.
Maglaj, 21., 22. i 23. rujna. Tjedni srijedom.
Modriča, 7. srpnja i 8. rujna marveni Tjedni utorkom.
Mostar, tjedni srijedom.
Mrkonjić-grad, 8., 9. i 10. rujna te 21. i 22. studenoga. Tjedni ponedjeljkom.
Nevesinje, tjedni petkom.
Novi Šeher, 8. i 9. listopada. Tjedni nedjeljom.
Obudovac, 12. srpnja, 2. i 28. kolov., 21. rujna, 6. travnja, na pravosl. Cvjetnu nedjelju, Uskrs i 14. listop.
Odžak, 21. lipnja, 15. i 16. kolovoza, 29. rujna i 1. studenog. Tjedni četvrtkom.
Orašje, na Veliku Gospojinu i na Malu Gospojinu. Tjedni četvrtkom.
Peći, tjedni ponedjeljkom.
Petrovac, 27. kolov., 3. rujna. Tjedni srijedom.
Posušje, 15. i 16. kolovoza te 25. i 26. studenog. Tjedni utorkom.
Prijedor, 2. do 5. kolovoza. Tjedni petkom.
Pilice, 14., 15. i 16. listopada.
Prozor, Duhovi i 6., 7. i 8. prosinca, 29. rujna. Tjedni ponedjeljkom.
Prisoje, 15. kolovoza i 8. rujna.
Prolog, Velika Gospojina (zbor).
Prnjavor, 18. do 20. kolovoza i 12. i 13. listopada. Tjedni subotom.
Rahić, 29. rujna. Tjedni nedjeljom.
Raško polje, 24. lipnja.
Rogatica, 25. do 28. travnja i 13. i 14. listopada. Tjedni ponedjeljkom.

Rudo, tjedni subotom.
Sanskimost, 19. do 21. kolov. Tjedni ponedjeljkom.
Sarajevo, na pravosl. Duhove. Tjedni srijedom.
Srebrenica, 21. rujna i 31. listopada. Tjedni ponedjeljkom.
Stari Majdan, tjedni nedjeljom.
Stolac, tjedni subotom.
Sutjeska, 24. lipnja (zbor). Tjedni nedjeljom.
Tešanj, 23. travnja živim blagom, a 31. list., 1. i 2. stud. živim blagom, robom i zemaljskim proizvodima. — Tjedni utorkom.
Travnik, 6. do 8. svibnja, 29. i 30. rujna i 1. listopada. Tjedni petkom.
Trebinje, tjedni subotom.
Tuzla, veliki proljetni marveni 12., 13. i 14. lipnja; jesenski marveni 27., 28. i 29. rujna. Tjedni petkom.
Vlasenica, 29. rujna. Tjedni petkom.
Velika Kladuša, tjedni utorkom.
Večići, 1. kolov. za vunu i kostrijet.
Vranograč, tjedni petkom.
Visoko, 20. i 21. rujna i 1. listopada. Tjedni ponedjeljkom.
Vareš, tjedni subotom.
Višegrad, tjedni srijedom.
Zvornik, 1., 2. i 3. kolovoza, 27. listop. Tjedni ponedjeljkom i petkom.
Zenica, 15. i 16. svib., 24. i 25. listop. Tjedni srijedom.
Žepče, 15., 16. i 17. kolovoza, 4. do 6. listopada. Tjedni petkom.

U ISTRI.

Buzet, 13. i 24. lipnja. 6. rujna.
Cres, 5. kolovoza.
Čepić kod Jezera, 25. ožujka, druga nedjelja poslije 1. kolovoza, 8. rujna.
Fazana, 9. lipnja, 27. rujna.
Gračišće, 3. i 9. veljače, prvu nedjelju svibnja, 15. lipnja, 8. rujna .
Grožnjan, 15. lipnja, 8. rujna.
Kanfanar, 14. veljače, 25. srpnja.
Kastav, 22. svibnja, prvu nedjelju listopada, 13. prosinca.
Kopar, 19. lipnja, 21. rujna, 21. listop.
Kringa, 25. studenoga.
Kršan, 2. veljače, 29. lipnja i 30. stud.
Motovun, 5. i 15. kolovoza, 24. kolov. i 8. rujna u Dolu.
Novigrad, 16. travnja, 28. lipnja.
Pazin, 2. kolovoza, pon. po Miholju, 29. rujna. Svaki prvi utorak u mjesecu.
Pićan, 16. kolovoza, 30. prosinca.
Poreč, 21. studenog.
Pula, 13. lipnja, 21. prosinca.
Rovinj, 19. i 20. rujna, 11. listopada.
Šmarje pri Vižinadi, 15. kolovoza, 8. rujna.
Višnjan, 17. siječnja, 1. i 15. lipnja.
Vodnjan, 3. veljače, 10. kolovoza, 13. prosinca.
Volovsko, 16. kolovoza, prva nedjelja po 25. srpnja t. j. poslije sv. Jakoba.
Žminj Cere, 24. veljače i 21. rujna.

U VOJVODINI.

Ada (Bačka), 19. marta, 15. juna i 25. oktobra prid. dat. u ned. i poned.
Alibunar (Banat), 15. do 17. marta, 15. do 17. juna, 24. do 28. aug. i 16. do 18. oktobra.
Apatin (Bačka), 7. do 8. maja i 7. do 8. oktobra. Ako su označeni dani osim ned. i poned., biva prid označeni dan u ned. i poned. sajam.
Bač, 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid. poned.
Bajmok (Bačka), 25. maja, 24. aug., 11. novembra. Ako označeni dani ne padnu u nedilju, sajam se drži u nedilju prid označeni dan.
Bavanište, 20. jan. i 24. septembra.
Bela Crkva (Banat), 5. i 6. marta, 20. do 22. juna, 17. i 18. augusta te 18. i 19. oktobra.
Beli Manastir (Baranja), 10. jan., 10. aprila, 30. jun., 15. okt. prid datum u poned.

Bezdan (Bačka), 15. marta, 16. jula, 20. sept., 19. nov. prid označ. dane, u poned. Ako datum u ned. pada, onda je sajam u slid. poned., a ako datum na poned. pada, taj dan biva

Branjan Vrh (Baranyavár), 2. febr., 8. juna, 5. augusta, 15. novem., a ako datum ne pada u ponediljak, onda dojdući ponediljak.
Branjine (Baranja Kisfalud), 1. marta, 16. aprila, 17. decembra.
Bolman, u ponediljak prid 10. febr., u ponediljak prid 17. maja; u ponediljak prid 16. augusta; u ponediljak prid 25. oktobra.
Boka (Banat), 15. sept. Ako taj dan nije nedilja, sajam se drži u nedilju prije tog datuma.
Crepaja, 6. aprila i 10. septembra.
Crno Brdo (Feketić), drugog poned. maja, 10. augusta i poslj. ponedj. oktobra.
Crvenka, 13. maja, 19. augusta.
Čantavir (Bačka), u poned. prid 1. maja i 24. septembra.

Čenej (Banat), 24. maja, 21. aug., 21. okt. Ako datum pada u posleni dan, sajam se drži prid njim u ned.
Čoka (Banat), na Ime Isusovo, na mladi Uskrs, na dan Sv. Trojstva i 29. septembra.
Čurug (Bačka), 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid datum u ned. i poned.
Darda (Baranja), 27. marta, za prosnih dana, u ned. Bartolomeja i Svi Sveti, uvik na pon.
Debeljača, 19. marta i 1. septembra.
Deliblato (Banat), 4., 5., 6. i 7. aprila i 8., 9., 10. i 11. septembra.
Despot sv. Ivan, 21. marta, 11. juna i 24. oktobra.
Dobrica (Banat), 2. do 5. maja, 23. do 25. septembra.
Dolovo (Banat), 21. marta i 21. okt.
Draž, 25. jan., 25. apr., 26. augusta i 2. novembra.
Duboševica, 1. marta, 25. maja i 29. novembra.
Ečka (Banat), 21. maja i 26. oktobra.
Futog Stari (Bačka), 3. apr., 16. juna, 17. aug., 6. nov. Ako datum ne pada u ned. ili poned., biva sajam u prijašnju ned. ili poned.
Gložan, 25. do 27. maja, 15. do 17. okt.
Hajdučica (Banat), u poned. druge ned. febr., druge ned. juna i treće ned. novembra.
Idvor (Banat), 3. maja i 2. septembra.
Jankovac (Bačka), 17. apr., 26. juna, 2. nov., Ako datum ne pada na ned., uvik biva sajam slidićeg poned.
Jarkovac (Banat), 3. apr., 22. juna. 25. oktobra.
Jasenovo (Banat), 21. maja i 11. okt.
Kanjiža Stara (Bačka), 25. maja, 1. sept. Ako datum ne pada u nedilju ili u poned., onda biva sajam prid datum u nedilju i ponediljak.
Kanjiža Turska (Banat), 29. aprila, 1. aug., i 1. nov. Ako datum ne pada u ned., biva sajam prid datum u ned.
Karanac, (Karanč), 25., 26. i 27. mart, 10., 11. i 12. okt.
Kneževi Vinogradi (Baranja), 24. jan., 4. maja, 15. augusta i 25. novembra.
Konak (Banat), 19. marta i 20. sept.
Kovačica (Banat), 1. aprila, 10. okt.
Kovin (Banat), 7. maja i 7. novembra.
Kozar Racki (Baranja), 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. oktobra.
Krnaja (Bačka), 12. maja, 6. okt. Ako datum nije ned ili poned., biva sajam prid datum u nedilju.
Kucura (Bačka), 4. marta, 15. juna i 3. oktobra.
Kudžić, 1. aprila.
Kula (Bačka), u nedilju prid 29. apr., 24. juna, 7. aug., 15. oktobra.
Lug (Laško), 24. aprila i 1. oktobra.
Mali Idoš, 20. maja i 26. augusta.
Martonoš (Bačka), 8. juna i Ime Marija slideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. Ako datum ne pada na nedilju ili poned., uvik prijašnji poned. bivaju sajmovi.
Melenci (Banat), prvi dan pravosl. Duhova, 27. augusta, 7. novembra. Ako datum ne pada u ned., sajam se drži prijašnje nedilje.
Miletić-Lemeši (Bačka), 7. maja, 20. okt. Ako datum pada na nedilju ili poned., biva istih dana sajam, a ako na poslen dan pada, drži se sajam u nedilju i poned. prid datumom.
Mol (Bačka), 20. maja, 30. sept. Ako datum pred svitac ili prid nedilju pada, sajam je prijašnje nedilje.
Mokrin (Banat), 14. febr., 21. maja i 20. augusta.
Moravica Stara (Bačka), nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvoga ponediljka u novembru.
Novi Sad (Bačka), 20. marta, 19. maja, 10. augusta i 29. oktobra.
Odžaci (Bačka), 19. aprila, 28. sept. Ako datum pada na ned. ili poned., drži se isti dan sajam, a ako datum na drugi dan pada, biva sajam slideće ned. ili poned.
Pačir (Bačka), 18. septembra.
Palanka Nova (Bačka), prvog ponediljka maja i oktobra.
Pančevo (Banat), 22. aprila, 9. jula, 18. septembra. Sajam počinje u četvrtak na taj datum ili slidići četvrtak i traje 4 dana.
Petrovac (Bačka), 11. marta, 15. maja, 26. augusta, 11. novembra. Ako datum ne pada na ned. i na poned., sajam se drži druge ned. i poned.
Petrovo Selo (Bačka), u ponediljak prid 8. maja, 30. augusta, 7. nov.
Plavna, 2. maja i 2. oktobra.
Popovac (Baranyaban), ponediljak prid 10. mart., 1. jun., 29. septem. i 8. decembra.
Ruski Krstur, ponediljak poslije 3. aprila, ponediljak poslije 14. juna i ponediljak poslije 25. septembra.
Sarča (Banat), 15. marta, 15. sept. Ako datum ne pada na ned., onda je u nedilju prid datum sajam.
Sečanj (Banat), 17. apr., 12. jun. i 16. oktobra.

Sekić, u ned. prije 17. juna i prije 27. **novembra.**

Senta Bačka), 26. marta, 22. juna, **17. aug. i 19. nov., uvik prid datum u nedilju i poned.**

Sivac (Bačka), 3. apr., 10. juna, 25. **sept. Ako datum pada na nedilju ili poned., sajam je istog dana, inače u prijašnju ned. i poned.**

Sombor (Bačka), na katol. Blagovist, **pravosl. Spasov dan, na** pravosl. **Veliku Gospu i 25. nov. Ako ovi sveci osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda su sajmovi prid isti datum u nedilju i poned.** Ako datum **pada u nedilju ili poned., biva sajam tih dana.**

Srbobran-Sentomaš (Bačka), 12. mar**ta, 28. jula, 20. septembra.**

Srpski-Krstur (Bačka), 18. sept., 15. februara.

Sveti Đurađ (Bačka), 15. aprila, 30. septembra i 20. juna.

Stara-Beba (Banat), 8. marta, 8. juna, 8. sept. Ako datum ne pada na nedilju, onda je sajam prijašnje nedilje.

Stari-Bečej (Bačka), u nedilju prije 8. apr., 5. jula i 17. oktobra.

Stanišić (Bačka), u poned. prid 12. aprila i 4. oktobra.

Subotica, o Matiji, 16. maja, 29. juna, **uvik na dat., 8. sept., 28.** oktobra **po 3 dana.** Ako datum pada na ne**dilju, sajam se istog dana počima. Ako na drugi dan pada, počima se sajam prid datum u nedilju. Nediljni opći veliki sajmovi drže se svakog ponediljka i petka, a sridom, subotom i nediljom drži se sajam teladi i jaganjcima.**

Suza (Čuza), 21. febr., 23. maja, 12. **sept. i 12. decembra.**

Temerin (Bačka), 25. febr., 5. maja, **4. sept., 22. novembra, Ako datum ne pada na nedilju ili poned., biva sajam u prijašnju nedilju.**

Titel (Bačka), u nedilju prije svakog **6. aprila, 22. aug.,** 20. oktobra.

Torža (Bačka), 11. juna, 2. oktobra.

Topola (Bačka), 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula, 4. i 5. oktobra prid datum u nedilju i ponediljak, a 20. aug. na datum.

Tovariševo (Bačka), 2. febr. i 16. nov.

Turija, u nedilju prije 22. aprila, 13. aug. i 25. okt., a ako u te dane pada nedilja, onda na taj dan.

Turski Bečej (Banat), 25. marta, 17. aug., 3. okt. Ako datum pada u nedilju, drži se sajam u prijašnju nedilju.

Uzdin, 4. do 5. maja, 21. do 22. nov.

Vaislo (Baranja), o Grguru, o pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih nedilja ponediljkom.

Velika-Kikinda (Banat), 25. febr., 24. aprila, 24. juna, 20. sept. i 1. dec.

Veliki Bečkerek (Banat), 1. marta, 25. maja, 17. augusta, 12. okt., 23. nov. Sajam se drži prid svaki taj datum u četvrtak, petak, subotu i nedilju.

Veliki Žam (Banat), u nedilju prid Đurđevo, u prvu ned. septembra.

Vranjevo, u nedilju prid 3. maja, 13. jula i 30. oktobra.

Vrbas Novi (Bačka), u ponediljak prid 28. marta, 2. juna i 12. sept.

Vršac (Banat), u nedilju prid Marinje, na pravosl. Glušnicu, u prvu ned. **augusta po** star. kal., u poslidnju nedilju oktobra. Sajmovi počinju petkom, a traju 4 dana.

Zmajevac, 14. februara, 4. aprila, 6. jula i 26. oktobra.

Žabalj (Bačka), 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako taj datum pada na nedilju ili ponediljak, sajam je tog dana, a ako taj datum pada na drugi, onda je sajam u prijašnju nedilju i ponediljak.

Žombolja (Banat), 19. marta, 29. juna, 8. sept. i 11. nov. Ako taj datum ne pada na nedilju, onda se sajam drži u prijašnju nedilju.

Na putu kroz život

u svako životno doba naidje čovjek na smetnje u zdravlju, pogotovo kada se nije već za rana starao, da dnevnom njegom učini tijelo i — sve organe istoga otpornim. —

»Je, nismo iz željeza« vele ljudi, kada netko oboli, ali da čak i **željezo** znade zarđati i propadati ako se to pravovremeno ne sprječava, na to ljudi redovito ne misle. Zato vrlo dobro čine svi, koji uvijek imadu bar jedno ljekarničko pouzdano kućno sredstvo pri ruci bilo zato da se njime dnevno njeguju, bilo zato, da kod raznih boljetica mogu sebi, svojima i prijateljima ublažiti boli.

Fellerov pravi miomirisni Elsafluid proizvođen iz biranih ljekovitih biljnih esencija, poznat je već preko 36 godina kao ljekarnički pouzdano kućno sredstvo za dnevnu njegu tijela te za obranu protiv mnogih oboljenja.

Naročito je koristan za one, koji su previše osjetljivi na hladan zrak, lako se nahlade, iiradu vječito hladne noge, naginju na hunjavicu i vratobolju, mnogo trpe na glavobolji, migreni i loše spavaju.

.Mnogo se hvale i trljanja sa Fellerovim Elsafluidom, kada se na čovjeku pokazuju znakovi slabosti i nedovoljnog kolanja krvi, ako su oslabili živci i mišičje. —

Kad je čovjek duševno i tjelesno umoran ili se inače ćuti nevoljko, onda nekoliko kapljica miomirisnog Elsafluida na šećeru, u mlijeku, čaju ili kavi odmah osvježuju i okrepljuju.

Oni, koji ga rabe za masažu kod reumatičnih boli, trganja u zglobovima, bolova u križima, u licu te u cijelom tijelu, rado drže Elsafluid stalno u kući.

Upotrebljen izvana te iznutra Fellerov Elsafluid izvrsno služi i kao desinfekciono sredstvo i kozmetikum za ruke, lice, zube, usta i disala i zbog toga je i kod gripe pouzdan. Vole ga osobito i kod obloga za vrat te na otekline nastale uslijed pada ili udara itd.

Pomješan vodom upotrebljava se za grgljanje, jer odrešuje sluz i na taj način odstranjuje uzroke kašlja i promuklosti, kao što vrlo ugodno djeluje i kod bolova u prsima. Radi njegovih mnogih dobrih svojstva, ljudi rado uzimaju sa sobom Fellerov Elsafluid i na putovanja željeznicom ili brodom, kako bi ga protiv raznih boljetica na putu imali vazda pri ruci.

Fellerov Elsafluid dobiva se u apotekama i zasjecajućim trgovinama u pokusnim bocama po Din 6.—, dvostrukim bocama po Din 9.— ili velikim specijalnim bocama po 26 Din. —

Poštom dolazi jeftinije ako se što više naruči na jedamputa, jer 1 paket sa 9 pokusnih ili 6 dvostrukih ili 2 specijalne boce već zajedno sa pakovanjem i poštarinom stoji samo 62 din, dva takova paketa samo Din 102.—, šest takovih paketa samo 250 Din (umjesto 6-puta 62 Din).

Narudžbe valja tačno adresirati na ljekarnika

EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA br. 59.
(Savska Banov.)

Odobreno od Minist. soc. pol. i nar. zdravlja Sp. br. 509 od 24. III. 1932.

Fellerov Elsa-turistički melem protiv kurjih očiju, žuljeva itd. mali karton Din 4.40, veliki Din 6.60.— Fellerova Elsa-tekuća turistička tinktura, boca sa kistom Din 11.—

Zakon štednje

iziskuje potrebu, da se skupi novac ne troši na predmete, koji postaju za kratko vrijeme neuporabivi. Naročito vrijedi to za satove, jer nevaljao sat prouzročuje vječitim popravcima više troškova, no što jedna dobra i trajna prava švicarska ura stoji. Zato se može smatrati zakonom štednje, da si čovjek nabavi pouzdan i otporan nu pored toga ipak vrlo jeftin pravi švicarski Suttner sat. — Suttnerovi su satovi već 35 godina na svjetskom glasu a naročito Suttnerove marke »IKO«, »OMIKO« i »AXO«. Zahtjevajte veliki ilustrovani cjenik od tvorničke kuće satova H. Suttner u Ljubljani br. 367., koja će Vam ga poslati posve besplatno. Evo jedan mali izvadak iz cjenika:

REKLAMNA CIJENA!

Samo reklame radi daje tt. **Suttner** dobar žepni sat već za Din **35.—** i pravi švicarski Roskopf-sat br. 121 sa I-a strojem, radium-svjetlećim brojčanikom i kazaljkama samo Din **58.—** Nadalje Anker-sat br. 355 švicarskim strojem i poniklovanom kutijom Din **64.—**

NESLOMIVA URA!

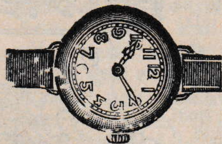
Tako zovu radi njene vanredne otporne konstrukcije pravu švicarsku Anker-Remontoir uru br. 120, koja stoji svega samo Din **44.—**

Anker kovinasta ura broj 122 sa Roskopf-strojem, sekundnom kazaljkom, radium-svjetlećim brojkama i kazaljkama samo Din **94.—**

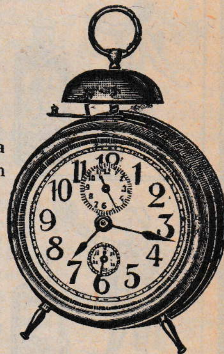
VLASTITA TVORNICA SATOVA U ŠVICARSKOJ!

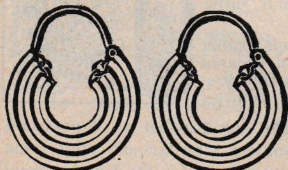
PRAVE ANKER BUDILICE sa dobrim strojem već počam . . . . od Din **45.—**

Budilica br. 125 solidnim strojem i poniklovanom kutijom, 16 cm visoka samo Din **49.—**

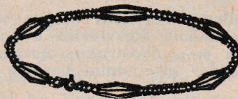

Samo Din **98.—** stoji **ura narukvica** br. 3720 sa kožnatim remenom, vrlo dobrim strojem, dobra kvaliteta. — Ura narukvica br. 724 sa radium-svjetlećim brojčanikom i kazaljkama Din **128.—**

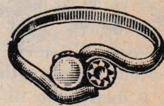

Br. 7105 iz 14-kar. pravog zlata Din **120.—**. **Br. 7005** Amer. double Din **35.—**

Br. 7871 prima amer. double-zlatna narukvica, vrlo lijepa Din **29.—**

Br. 6636 Amerik. double - zlato Din **24.—**

Ogroman izbor žepnih, stolnih i zidnih ura, zlatne i srebrne robe uz sve cijene u velikom cjeniku.

Tražite odmah besplatni veliki ilustrovani cjenik od tt.

H. SUTTNER tvornička kuća satova, **LJUBLJANA br. 367.**

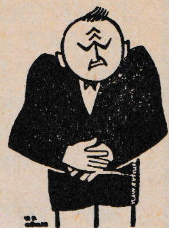
Što se ne svidja, izmjenjuje se ili se na zahtjev vraća novac!

KAŠALJ I SMETNJE KOD disanja

mogu da postanu preteče teških plućnih bolesti, ako se zanemaruju. Prehlade se često očituju pored kašlja i u drugim pojavama, kao što su promuklost, vratobolja, teškoća kod disanja, boli u prsima, u leđima i u ramenima. Kod slabih osoba i kod djece mogu ovakove pojave imati vrlo teške posljedice, ako se pravovremeno ne zaustavi pogoršenje. — Zato dobro čine onim koji se uporabom pravog Zagorskog soka »Elsa« od ljekarnika Fellera zaštićuju, naročito u promjeljivim danima proljeća i jeseni, koji su za pluća i disaće organe toliko opasni. Slabunjave osobe i djeca morali bi ga uzimati svaki dan, jer je pored ugodnog teka i tako hraniv, da korisno upliviše na tjelesnu snagu i otpornost. — 2 flaše Din 50.—, 4 flaše Din 92.— već sa pakovanjem i poštarinom kod ljekarnika Eugen V. Feller, Stubica Donja, br. 59. (Savska Banov.)

„BRINI SE ZA DOBAR TEK, prištedit ćeš si skupi lek!“

Eto što veli narod. Već po tom se vidi, da su dobar apetit oduvijek smatrali ključem zdravlja. Međutim dandanas bilo uslijed slabe hrane, bilo radi životnih prilika, često dolazi do poremećenja probavnih organa, što se u prvom redu očituje u pomanjkanju apetita, nadalje u glavobolji, navaljivanju krvi spram glave, podrigivanju, naduvenosti, grčevima, odvratnosti od jela i t. d.

Budu li ovakove pojave zanemarene, onda naravno može da dođe i do vrlo teških oboljenja i nevolja. »Brini se za dobar apetit« znači dakle, da se dobar apetit mora stvoriti ako ga nema i zato se preporučuje jaka Švedska Tiktura »Elsa« (:Švedske kapljice:) od ljekarnika Fellera, koja pored toga što je vrlo tečno, fino aromatično piće, uspješno upliviše na rad probavnih organa i ostavljajući u želucu čuvstvo ugodne svježine, utječe također i na opće raspoloženje i radnu sposobnost. 2 flaše Din 50.—, 4 flaše Din 92.— već sa pakovanjem i poštarinom kod ljekarnika Eugen V. Feller, Stubica Donja, br. 59. (Savska Banovina).

Kada nešto nije u redu

u probavnim organima tijela, to se očituje na razne načine. Tako čovjek na primjer nema apetita, osjeća često odvratnost od jela, nešto ga podjedno draži na podrigavanje, jelo mu teško leži u želucu, muči ga glavobolja, osjeća se umornim, teško se dade na rad, zlovoljan je i nema naravno urednu stolicu. — Kada sa apetitom, probavom te sa radom crijeva nismo zadovoljni, onda nam dobro dolaze Fellerove Elsa-pilule, koje pouzdano i brzo djeluju, posve su neškodljive, ne draže crijeva i polučuju laku stolicu. Fellerove Elsapilule jačaju želudac i čisteći tijelo, čiste ujedno i krv. 6 škatulja Din 30.—, 12 škatulja Din 50.—, već sa pakovanjem i poštarinom kod **ljekarnika**

Eugen V. Feller, Stubica Donja br. 59. (Savska Ban.)

Odobreno od Minist. soc. pol. i nar. zdravlja Sp. br. 509 od 24. III. 1932.

Elsa riblje ulje jača svakoga, naročito slabunjave žene i djecu. Daje zdrav izgled. Velika boca Din 20.—.

Elsa Kina-željezovito vino za slabe i oporavka potrebne osobe, Din 16.50 — **Željezoviti liker** (Hegaferrin), Din 19.80.

Hega-šećerići za prsa i protiv kašlja, Din 8.80. Prašak protiv kašlja, Din 6.60

Elsa šećerne pastile protiv glista kod djece i odraslih, Din 10.—

Elsa mentolni klinčić (migrenštift), protiv glavobolje, Din 10.—.

Najjača francuska vinovica, originalna »Radicum« marka, velika boca Din 19.80.

Fellerov Elsa prašak za posipavanje, protiv znojenja, Din 7.70. — **Elsa prašak za kupelj nogu,** Din 6.60.

Bolesni na plućima!

VEĆ MNOGO TISUĆA IZLIJEČENIH!

Zahtjevajte odmah knjigu o mojoj

NOVOJ UMJETNOSTI HRANJENJA,

koja je već mnoge spasila. Ona se može upotrebiti kod svakog načina života i pomaže, da se bolest brže pobijedi. Noćno znojenje i kašalj prestaju, tjelesna težina se povećava a polagano ovapnenje dokrajčuje bolest.

OZBILJNI MUŽEVI

liječničke znanosti potvrđuju vrsnoću moje metode te ju rado primjenjuju. Čim prije počnete s mojim načinom hranjenja, tim — bolje. —

POSVE BADAVA I PROSTO OD POŠTARINE

dobit ćete moju knjigu, iz koje ćete mnogo korisnog znanja crpsti.

PIŠITE ODMAH,

dostaje i jedna dopisnica na nižu adresu.

Sabirno mjesto pošte:

GEORG FULGNER, BERLIN-NEUKÖLLN.

Ringbahnstrasse 24., Abt. Ba.

Mogu li se plućne bolesti izliječiti?

To nada sve važno pitanje zanima sve, koji boluju na ASTMI, TUBERKULOZI PLUĆA I GRKLJANA, VRTOGLAVICI, KATARU PLUĆNIH VRŠAKA, ZASTARJELOM KAŠLJU, ZASLINJIVANJU, DUGOTRAJNOJ PROMUKLOSTI, a do sada se nisu mogli izliječiti. Svi takovi bolesnici mogu dobiti od nas POTPUNO BESPLATNO knjigu sa slikama iz pera gosp. dra. Gutmana, bivšeg šefa zavoda za finzenkuru o temi

»MOGU LI SE PLUĆNE BOLESTI IZLIJEČITI?«

Da dademo svakome bolesniku priliku, da si objasni vrst svoje bolesti, odlučili smo, da tu knjigu pošaljemo svakome besplatno i franko, radi općenitog dobra. — Treba pisati samo jednu dopisnicu (frankiranu sa Din. 1.50) sa naznakom tačne adrese na:

PUHLMANN & Co — BERLIN 438. Müggelstrasse 25-25a

Lijepe i korisne knjige:

»**OGANJ S NEBA**« ili **Riječ o malenoj Hostiji** (124 stranice). Napisao Mäder-Strižić. Tko želi da što bolje upozna Isusa u presv. Olt. Sakramentu i da se što pobožnije pričešćuje, neka naruči tu prekrasnu knjižicu. — Stoji sam Din 4.—

»**MISLI NATRAŽNJAKA**«. Mäder-Strižić (205 stranica). To je krasna knjiga za obrazovanije ljude. U njoj ćeš naći odgovor na savremena pitanja. Cijena Din 5.—

»**KATOLIČKA AKCIJA**« Mäder-Strižić (116 stranica). U ovoj knjižici naći će svaki pravi put, kojim treba da udari dobar katolik prema želji sv. Oca na području katoličke akcije. Cijena Din 8.—

»**MUŽ i ŽENA**« 2. izdanje (32 stranice). Eto knjižice, koja je upravo potrebna svim oženjenim i udatim osobama te onima, koji hoće da stupe u ženidbeni stalež. Poučava jezgrovito, jasnim pitanjima i odgovorima kao katekizam. Cijena Din 4.—

Ovlašteni lozni i voćni „Vele-rasadnici“

Cijepljene vinove loze, voćke te lozne i voćne divljake, sve u vrstama i najboljoj kakvoći uz znatno

SNIŽENE CIJENE!

Preporuča se c. interesentima

JANKO (IVAN) ŠARIĆ

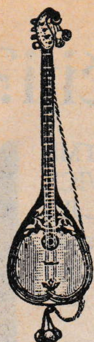
dipl. vinogradarsko-voćarski stručnjak

PETROVARADIN (Srijem)

— **Ilustrovani cjenici besplatno!** —

»**ZAKLETVA HURONSKOG POGLAVICE**« (96 stranica). Ova nas pripovijest prenosi u današnju Kanadu, gdje su isusovački misijonari dali svoju krv za svetu vjeru. Cijena Din 8.—

Narudžbe prima: **Uprava »Glasnika Srca Isusova« Zagreb I. p. p. 147.**

Tambure

najbolje, svih vrsti kao srijemskog i Farkaševog sistema, preporuča poznata i stara radnja tambura

S. VARDIAN, SISAK br. 11.

Cjenik tambura i ostalog pribora šaljem na zahtjev svakome badava.

OGLAŠIVANJA U KALENDARIMA

Obavlja uz najpovoljnije uslove stari specijalni stručni

BLOCKNEROV

kalendarski odio u koncernu
INTERREKLAM D. D. ZAGREB
MASARYKOVA ulica 28.
Telefon 21-65. Pošt. pret. I-78.
Predlozi i troškovnici besplatno.

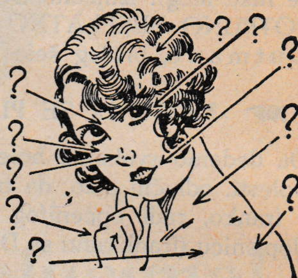
Lijepe i korisne kjnige:

»SPASI DUŠU SVOJU« (30 stranica). Najljepša uspomena na sv. Misije, koje su se obavile u kojoj župi, jest ta, da svaki ostane stalan u dobru. Ova će ti mala knjižica, ako je često pazljivo čitaš, donijeti mnogo utjehe i nutarnjeg veselja i pomoći, da ostaneš stalan u dobru. — Cijena Din 3.—

»DA LI BIH U SVEĆENIKE« (64 stranice). Knjižica tumači, što se sve hoće za svećenika, i kako je lijep i spasonosan svećenički stalež. — Cijena Din 5.— Narudžbe prima:
Uprava »Glasnika Srca Isusova«
Zagreb I, p. p. 147.

Prava metoda za njegu ljepote.

Protiv sviju mana kože služi **Fellerova kavkaska Elsa pomada za zaštitu lica i kože,** ona hrani, obnavlja i pomlađuje uvelu, borastu i hrapavu kožu lica, vrata i ruku, uklanja bore, sujedice, prištiće, djeluje i čuva izvrsno proti sunčanih pjega. Lončić Din 12.—. Za pokus 2 lončića već s omotom i poštarinom za Din 40.— ako se novac unapred pošalje, jer kod pouzeća stoji poštarina za Din 10.— više.

Fellerova jaka Elsa pomada za porast kose (Tannochina-pomada) za jačanje i hranjenje kože na tjemenu, postizava bujniji porast kose, uklanja perut, ispadanje kose i prerano osjeđenje. Lončić Din 12.—. Za pokus 2 lončića već s omotom i poštarinom Din 40.— ako se novac pošalje unapred.

Pravi sapuni zdravlja i ljepote: Fellerovi Elsa sapuni sadržavaju dobro djelujuće sastavine potrebne za zdravlje i ljepotu. Postoje 7 vrsta Elsa-sapuna:

Elsa-ljiljanov mliječni sapun
Elsa-sapun ljiljanove kreme
Elsa-žumanjak sapun
Elsa-glicerinski sapun
Elsa-boraksov sapun
Elsa-katranov sapun
Elsa-sapun za brijanje

Poštom na pokus 5 komada Elsa-sapuna u poželjnom izboru već sa omotom i poštarinom Din 52.—.

Elsa tekuće ljiljanovo mlijeko, idealno sredstvo ljepote, Din 13.20.
Elsa žesta za kosu. Din 27.50.
Elsa-Shampoon najbolje za pranje glave i kose. Paketić Din 3.30.
Elsadont krema za zube, Din 8.80.
Elsa voda za usta. Din 16.50.
Elsa kolonjska voda, Din 16.50.
Elsa toaletni prašak za umivanje i **Elsa toaletne pastile za umivanje,** karton Din 10.—.
Elsa-Depilatorium za odstranjenje nepoželjnih dlaka, Din 34.—.
Elsa-Sachet mirisavi jastučić. Din 6.—.
Elsa šumski miomiris, parfim za sobe, Din 16.50.
Elsa-prašak za posipavanje protiv znojenja Din 7.70.

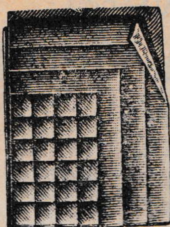
Omot i poštarinu računaju se najjeftinije. — Što se više naruči najedamputa, tim se više uštedi na poštarini. Narudžbe adresirajte tačno na:

EUGEN V. FELLER, ljekarnik,
Stubica Donja, br. 59. (Savska Ban.)

IZVADAK najnovijeg, bogato ilustrovanog cenovnika:

din 85

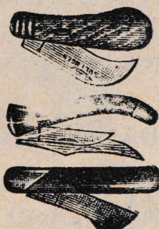
din 105, 108, 130

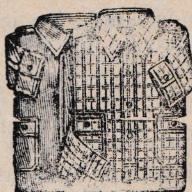
din 79, 96, 107, 126

din 3.50, 4.50, 6.75

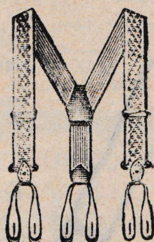
din 3.25, 5, 9

din 21, 26, 28

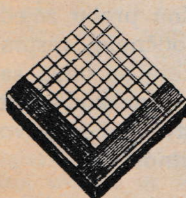
din 27, 39, 48

din 7, 8, 11

din 44, 67, 85

din 3, 4, 5

din 80, 110

din 29, 42, 60

Više u cenovniku! Više u cenovniku!

Više u cenovniku! Više u cenovniku!

Tražite besplatni cenovnik, u kojem ćete naći još mnogo drugih predmeta!

Cene vanredno niske! Tvornica rublja i odela **Izbor ogroman!**

Trgovski dom STERMECKI — Celje br. 281.

Neodgovarajuće promjeni se ili vrati novac!

HOĆETE LI SE VAŠEGA

REUMATIZMA, GIHTA

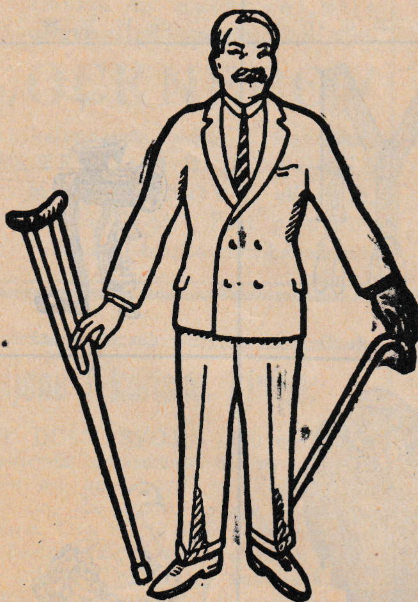
OSLOBODITI?

Stezanje i probadanje u udovima i zglobovima, natečena uda, osakaćene ruke i noge, trganje, probadanje i stezanje u raznim dijelovima tijela, dapače i slabost očiju su često posljedice reumatizma i kostobolje, koje se moraju odstraniti, jer inače bolest sve većma napreduje.

JA VAM NUĐAM

ljekovito piće, koje rastvara mokračnu kiselinu, pospješuje izmjenu tvari i izlučivanje, dakle ne tako zvani univerzalni ili tajni lijek, nego jedan produkt, što ga pruža sama priroda za spas bolujućeg čovječanstva.

DAJEM SVAKOMU BESPLATNU PROBU!

Pišite mi odmah i Vi ćete dobiti od mojih u svim zemljama postojećih skladišta posve badava i franko jednu probu zajedno sa poučnom raspravom. Vi ćete se onda sami uvjeriti o neškodljivosti toga sredstva i o njegovoj brzoj djelatnosti.

AUGUST MÄRZKE, BERLIN-WILMERSDORF,

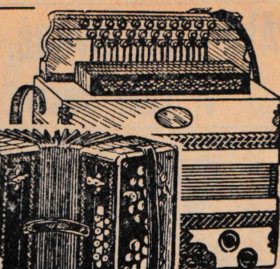
Bruchsalerstrasse 5. Abt. Ba.

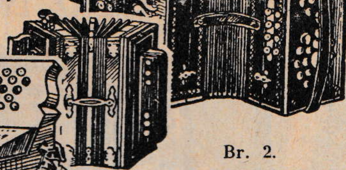
U domovini ručnih harmonika

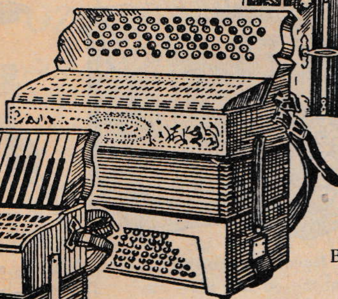
u njemačkom Klingenthalu već prek o 30 godina postoji velika svjetska tvornica glazbala Meinel & Herold, koja i kod nas imade prodajnu podružnicu. Njene harmonike čeličnim glasovima smatraju se najboljim na svijetu i cijena im je vrlo niska, jer se kod nje kupuje

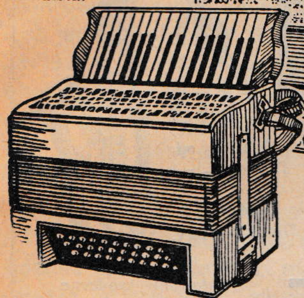
izravno iz tvornice

odn. tvorničkog skladišta.

Br. 1.

Br. 2.

Br. 3.

Br. 4.

Br. 5.

Evo nekoliko primjera .

Br. 1. Troredna slovenačka sa helikon bas. (gl. sliku!) **Din. 1690.—**
Obična troredna **Din 795.—**
Br. 2. Dvoredna bolja **Din 465.—**
Br. 3. Jednoredna **Din 69.—**
Br. 4. Kromatična, troredna 34/48 vel. **Din 1995.—**
četveroredna 56/80 **Din 2.850.—**
Br. 5. klavirska (kromatična) 25 tipaka, 12 basova **Din 895.—**
Sa 30 tipaka i 36 basova **Din 1895.—**

Ogroman izbor nadjete u velikom cjeniku, koji sadržaje silu najinteresantnijih novih stečevina na polju izradbe modernih ručnih harmonika. Cjenik šalje Vam **posve besplatno** firma **MEINEL & HEROLD** tvornica glazbenih instrumenata

prod. centr. **Maribor broj 263.**

Poučnu knjižicu KAKO POSTAJEM DOBAR SVIRAČ šalje Vam firma besplatno i pomogne Vam, da sami naučite svirati.

SKLADIŠTE DEVOCIJONALIJA

R. Devidé, Zagreb

BAKAČEVA ULICA BROJ 3.

Križevi,
za zavode, škole i domove, od najjednostavnije do najfinije izradbe.

Svjećnjaci,
za oltare u izradbi i cijenama apsolutno konkurentnim.

Kipove svetaca,
izradjujemo od lipovog drva u posve tirolskoj izradbi uz veoma umjerene cijene. Kipovi i kamene mase uvijek na skladištu.

Sličice,
nabožne 100 kom. po din 15.— 18.— na limu ili kartonu.

Štitovi presv. Srca Isusova
20.— 25.— na više.

Kipovi presv. Tijela Isusova,
za Božji grob i »Alleluje« su u poslu, pa molim da već sada naručite iste, jer će biti zaliha malena.

Krunice, medaljice, molitvenici, škapulari, križići,
te sve ostale devocijonalije, uz najniže cijene.

Slike za oltare i zastave,
izradjujem na platnu u solidnoj izradbi i umjerene cijene.

Štambilje
za župne urede, u svim veličinama i oblicima.

Ako niste svirač, Vi ćete svirati!

Sve to ovisi o čvrstoj volji te o dobrom glazbalu, jer talenta za sviranje skoro svatko imade!

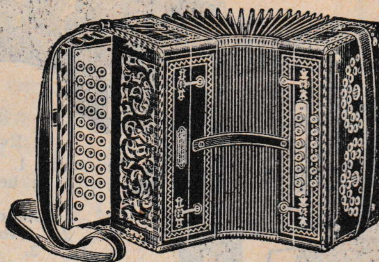
Ako jeste svirač, bolje ćete svirati!

Otkada se kod nas nalazi prod. podr. velike svjetske tvornice glazbala Meinel & Herold iz Klingenthala u Njemačkoj, i mi možemo zaista dobro glazbalo uz vrlo nisku cijenu nabaviti, budući kupujemo **izravno iz tvornice** odn. tvorničkoga skladišta. Evo jedan mali primjer:

Gitare od Din **149.**— nav.

Mandoline od Din **119.**— nav.

Veliki izbor gitara u cjeniku.

Ručne harmonike
njemačke od Din **69.**— nav.
bečke „ „ **159.**— „

Violine od Din **69.— nav.**

Gudala od Din **26.— nav.**

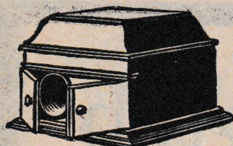
Saksofoni moderne izvedbe.

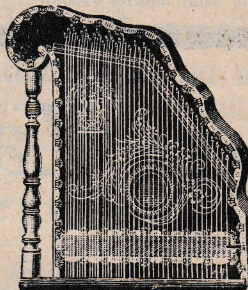

Klarineti od Din **108.**— nav.

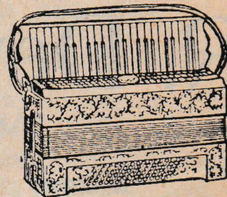

Puhalački akordeoni od Din **48.**— nav.

Trube od Din **480.**— nav.

Usne harmonike od Din **5.**— nav.

Gramofoni
od Din **345.**— nav.

Klavirske citre
od Din **185.**— nav.

Kromatične i **klavirske** harmonike
od Din **895.**— nav.

Tamburice
od Din **65.**— nav.

Svako glazbalo šaljemo 8 DANA NA OGLED! Ako ne odgovara, može se izmijeniti.

Naš veliki novi ilustrovani cjenik dobijete **potpuno besplatno** treba samo da ga karticom zatražite. — Pišite odmah na:

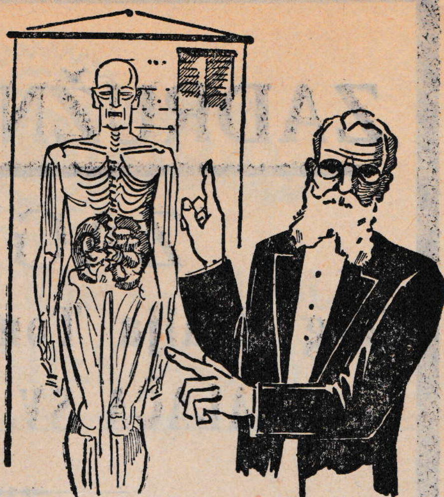
Za svako glazbalo pružamo **potpuno jamstvo!** U jednoj godini preko **120.000** glazbala prodano.

MEINEL & HEROLD **tvornica glazbenih instrumenata i harmonika**
prodajna podružnica Maribor broj 263.

Svaki čitatelj našega kalendara besplatno dobije poučnu knjižicu: »KAKO POSTAJEM DOBAR SVIRAČ«. Svatko sam može da nauči svirati!

Najveća otpremna kuća glazbenih instrumenata u Jugoslaviji! Zahtjevajte besplatni cjenik!

Uzrok treba da tražiš, hoćeš li da ozdraviš!

To je prvo pravilo ljekarskog umjeća, kojemu se pridružuje još i narodna izreka: »Kadgod te bolest jadi, gledaj što želudac radi!« Jer kao što to iz tisućljetnih opažanja znade, često je želudac polazna točka i takovih pojava bolesti, koje za neuke oči izgledaju kao da nemaju nikakove veze sa želucem.

Konačno ne može svatko biti upućen o porijeklu sviju bolesti, pa tako niti ne može svaki znati, da na primjer prištići i mnogi drugi nedostaci kože takodjer mogu nastati uslijed manjkavog rada želuca i crijeva, a isto tako upravo protivne pojave, kao što su suhoća i ugojenost nastaju skoro uvijek radi nevaljanog rada probavnih organa.

A onda nepravilno kolanje krvi, koje prouzročuje tolike smetnje u zdravlju, ono je ponajviše za svesti na bolesti želuca i crijeva, isto kao i bljedoća, smalaksalost, slabokrvnost, nervoza, besanica, prerano starenje itd., jer sve je to spojeno sa krvi i krv je život! Samo zdrav želudac, zdravi probavni organi mogu stvarati krv i omogućiti kolanje zdrave krvi kroz cijelo tijelo.

I ovapnjenje žila te staračka nemoć prouzročeni su u glavnome nedostatnim kolanjem krvi. Zato je zdravstveno pravilo za bolesne kao i za zdrave, za starije kao i mlade, da pročiste želudac i probavne organe, kao što se mora čistiti i svaki stroj, ako se hoće da uredno radi.

Nu ako nastupaju smetnje, kao pomanjkanje teka, naslage na jeziku, loš okus, neugodan dah iz ustiju, mučnina, podrigavanje, žgaravica, glavobolja, hemoroidi (zlatna žila), omaglica, smetnje u jetrima, slezeni i bubrezima, spori rad crijeva ili čak začepljenost, onda samo nikakovo oklijevanje, nego odmah temeljito pročistiti sa priznato prirodnim sredstvom »PLANINKA« - čaj - Bahovec, koji se poglavito proizvadja iz najboljeg alpskog bilja. Zahtjevajte u apotekama izričito »PLANINKA« - čaj - - Bahovec, koji se ne prodaje otvoreno, već samo u zatvorenim i plombiranim paketima po 20 Din te sa natpisom proizvodjača:

Mr. L. BAHOVEC, ljekarnik, Ljubljana (Kongresni trg),

koji poštom šalje 4 paketa za 70 Din, 8 paketa za 140 Din, 12 paketa za 190 Din, ako se novac unapred pošalje, jer pouzećem stoji 10 Din više.

ZADRUŽNA SVEZA

ZAGREB

Trg Kralja Tomislava broj 21

PALAČA SV. JERONIMA

PRIMA

ULOŠKE

UZ DOBRO UKAMAĆENJE

Koncem g. 1931 imala je sa svojim zadrugama preko 120.000.000 Din uložaka te u god. 1931 preko 1.150.000.000 Din prometa

„CHROMOS"

D. D.

ZAGREB — BEOGRAD — LJUBLJANA
SARAJEVO — OSIJEK — NOVI SAD

MODERNO UREĐENA TVORNICA GRAFIČKIH BOJA, FIRNISA, MASE ZA LIJEVANJE VALJAKA I DRVENOG NAMJEŠTAJA ZA ŠTAMPARIJE. ELEKTRIČNA BRUSIONA NOŽEVA ZA REZAĆE STROJEVE. NAJMODERNJE UREĐENA LJEVAONICA VALJAKA. VELIKO SKLADIŠTE SVIH GRAFIČKIH POTREPŠTINA. BOGATO SKLADIŠTE SVAKOVRSNIH NOVIH I RABLJENIH :—: STROJEVA. :—:

NAJVEĆA I VODEĆA TVRTKA U KRALJEVINI SHS. ZA KOMPLETNO UREĐIVANJE GRAFIČKIH ZAVODA.

PROKUŠANI DOMAĆI LIJEKOVI.

REDOVITU PROBAVU

osiguravaju

TUŠKANOVE PROBAVNE BOBIĆE

biljevnog sastava. One čiste i razređuju krv, uređuju stolicu i probavu i time sprečavaju navalu krvi. Cijena Din 15.—

NI TRAGA NI GLASA NEMA

kurjim očima i debeloj koži, ako se natrljaju kroz tri dana dnevno ujutro i na večer i to s vrlo malo

CLAVETYL CREME.

Cijena 1 kutijici Din 8.—

ZLATNA ŽILA

(Hemoroide), boli, kvrge i upale na gužnjaku kao i krvarenje te ozljede liječe sasvim sigurno

»SUPPOSITORIA C. CYRODALO«

Cijena kutiji Din 32.—

PUNOKRVNI

mora da imadu redovitu stolicu i probavu, jer navala krvi donaša razne bolesti, a tome će se predusresti, ako se iza jela redovito uzimaju poznate TUŠKANOVE PROBAVNE BOBIĆE, koje su biljevnog sastava te čiste i razređuju krv, uređuju stolicu i probavu i tako osujete navalu krvi. Cijena kutiji Din 15.—

OZLJEDE i BOLESTI KOŽE

ispucana koža, ogrebotine, svrbež, natisci, izjedi od znoja i vlage, vuk od hodanja osobito kod djece, krastice, opekline i ozebline liječi i kod redovite upotrebe sprečava opće poznata Bartulićeva

LJEKOVITA MAST.

GLAVOBOLJA, MIGRENA

uslijed umornosti, uzrujanosti, prehlade, gripe, influence, napora, pušenja i pića nestaje za 15 minuta od

AMYDOCRATINE

najsavršenijeg i najneškodljivijeg francuskog sredstva. Cijena kutiji od 8 kapsula — Din 16.—

KNEIPOV ČAJ PROTI KAŠLJU

Mješavina od 10 vrsta zdravog, čistog, svježeg, ljekovitog bilja, veoma korisnog kod bolesti disaćih organa, kod prehlade, kašlja, teškog disanja. On čisti i dozrijeva sluz grla i plućiju, olakšava bol, i po njemu kašalj naskoro prestaje. Cijena omotu Din 10.—

OSVJEŽITE ZRAK SA »SMREKOVINOM«

To je pravi eterični destilat tirolske smreke, — osvježuje i raskužuje zrak Vašeg stana i ardnih prostorija. Pokusna bočica Din 5.— Velika bočica Din 20.— Rasprilo Din 6.—

REDOVITU STOLICU

lahku i naravnu, bez boli i proljeva polučuje uporaba starih poznatih

BOBA OD KRKAVINE
(Domaće Cascare)

Ovo upravo odlično domaće sredstvo čisti želudac, uređuje stolicu, osujećuje tromost i natrpanost crijeva. Cijena kuiji jačih Din 12.—, slabijih Din 10.—

GRIŽU I PROLJEV

uslijed prehlade ili zle rane liječi

VINO BOROVNICA
(Heidelbeerenwein)

izvrsno domaće sredstvo proti želučanom kataru, mučnini i zloj probavi. Cijena boci Din 40.—

BIJELI CVIJET

Kod žena kao i sve bolesti i prehlade mjehura i maternice liječe

»GLOBULAE CUM GYRODALO«

Usjeh će svakoga iznenaditi. Cijena kutiji Din 50.—

OZEBINE

Novo nastale od studeni svake vrsti bilo na ruci, prstu, nosu, licu, uhu, koje su otečene i svrbe, prolaze i nestaju odmah, ako se mažu poznatom Bartulićevom »Ljekovitom masti«. Cijena kutiji samo Din 5.—

ZNOJENJE NOGU I TIJELA

uslijed vrućine, teškog rada i hoda mnogima znoj izjeda kožu ispod ruku, između nogu i nožnih prstiju te tako nastaju rane, vuk, upaljenja i otekline. Sve to brzo i sigurno prolazi, ako se upotrebljava

BARTULIĆEVA LJEKOVITA MAST

i Ljekoviti posip.

ŽIVČANO SLABE OSOBE

iza bolesti preopterećenja, nesreće, žalosti, uzrujanosti, kao i oslabljene starije osobe, kojima gine snaga, probava i tek za jelo uslijed ovapnjenja žila, brzo će se opet oporaviti i ojačati upotrebom

VINA ŽIVČANICE

Cijena boci Din 40.—

KNEIPOV ČAJ ZA ČIŠĆENJE KRVI

izvrsno je sredstvo za odrasle i djecu, za bolesne i zdrave. Osobito od potrebe u proljeće i ljetu, da se pročisti krv od nezdravih sokova, a time okrijepi i pomladi organizam. Preporuča se bolesnicima od uloga (gicht), reumatizma, žutice, bljedobolje i kod želučanih bolesti. Punokrvnima nestaju navale krvi i time pogibelj od kapi. Cijena jednome omotu Din 10.—

ISPADANJE KOSE

Bolest kose, tjemena, prhuti, svrbež itd. prestaje brzo i sigurno, kosa opet poraste, prhuti i svrbež nestaju, ako se upotrebljava

BILJEVNA ISCRPIVA KOPRIVA

Bočica Din 20.—

Proizvađa i u promet stavlja stara u g. 1599. u Opatovini 7 osnovana
Kaptolska ljekarna sv. Marije
ljekarnik VLATKO BARTULIĆ, ZAGREB Jelačićev trg 20.

Nervozni

rano umiru!

Jeste li na sebi pa makar samo tu i
tamo opazili slijedeće znakove dolazećeg
smalaksanja živaca?

Prebrzo uzrujavanje, neraspoloženost, drhtanje udova, nemir,
lupanje srca, napadaji omaglice, osjećaj straha, besanica, ne-
mirni snovi, bešćutnost pojedinih dijelova tijela, strašljivost,
prekomjerna razdraženost kod protuslovlja, buke, mirisa, želja za omamlji-
vim sredstvima, duhanom, alkoholom, čajem, kavom, treptanje očnih kapaka
ili titranje pred očima, navala krvi, tjesnoća, hirovitost, zataja pamćenja ili
sposobnosti govora, neobična pohlepa ili odvratnost. Nastupa li kod Vas od ovih
znakova nervoze jedno jako ili više njih istodobno, onda su

Vaši živci ozbiljno oslabili i treba da ih ojačate

Ne dopustite da to napreduje, jer inače mogu nastupiti ozbiljne smetnje duševne
sposobnosti, kao nesuvisli govor i nesvjesni činovi, brzo propadanje tijela i rana
smrt slijedi naskoro.

Svejedno otkuda potječe slabost Vaših živaca, POZIVAM VAS DA MI PIŠETE.
Rado sam pripravan da Vam

besplatno i franko jednu jedno-stavnu metodu **rastumačim,**

koja će Vam očito donijeti radost i zenadjenje. Vi ste možda već mnogo no-
vaca potrošili na razna sredstva, kojima ste postigli prolazno poboljšanje.
Budite uvjereni, da ja zaista poznajem pravi način, da se
SUPROTSTAVIM SLABOSTI VAŠIH ŽIVACA.

Ova metoda prouzročuje istovremeno poboljšanje raspoloženja, volje
za život, energije i radne snage, dapače neki su mi pisali, da se
ćute poslije iste kao preporodjeni. OVO POTVRDJUJU I LI-
JEČNIČKE IZJAVE. Stoji Vas samo jednu dopisnicu, da Vam
pošaljem poučnu

knjigu potpuno besplatno.

Ako ne možete odmah pisati, onda si SPREMITE
ovu OBJAVU

Sabirno mjesto za dopise:

Ernst Pasternack, Berlin SO.

Michaelkirchplatz No. 13., Abt. Ba.

HOTELSKO POSUDJE

marke »Sphinx«

•

MARKE SILIT-STAHL

(neuništivo posudje)

•

ALUMINIUM POSUDJE

švicarsko (Sigg)

•

NOŽEVI

kuhinjski i mesarski

JEDALA (BESTECK)

Berndorf Alpacca

Čelične sve vrsti

•

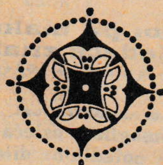
STROJEVI ZA ČIŠĆENJE JEDALA

»RIEGER I RITTER«

•

MLINOVI

za meso, mak, kavu, resance, kruh i ostalo

NAJBOLJE I NAJJEFTINIJE DOBAVLJA

FRANJO SOLLAR

TRGOVINA KUHINJSKIH I GOSPODARSKIH UREDJAJA

NA VELIKO I MALO

ZAGREB

ILICA 16 — TELEFON 3291

UPRAV[A GL]ASNIKA SRCA ISUSOVA
ZAGREB, PALMOTICEVA ULICA BROJ 31

I. Molitvenici:

Molitvenik „Srce Isusovo spasenje naše“, koža i zlatorez . . . 60 dinara
Molitvenik „Srce Isusovo spasenje naše“, platno i zlatorez . . . 30 „
Molitvenik „Srce Isusovo spasenje naše“, običan vez . . . 20 „

II. Pripovijesti:

Zakletva Huronskog poglavice . . 8 dinara
Mercedarijeva osveta . . . . . 4 „
Vjerni sin Sidija . . . . 3 „
Kraljičin bratić . . . . 4 „
Dani srećom obasjani . . . . . 6 „
Dani srećom obasjani, ljepši vez . 8 „

III. Nabožne knjige:

Milosna devetnica sv. Franje Ksaverskoga . . . . 4 dinara
Vojska Srca Isusova . . . . . . 4 „
„Želiš li svoju sreću“ ili Zvanje . 5 „
Spasi dušu svoju . . . . 3 „
Da li bih u svećenike . . . . . 5 „
Sveta Ura ili Ura klanjanja pred Presvetim . . . . 3 „
Manete in dilectione mea . . . . 5 „
Utjeha Srcu bolnom . . . . . . 4 „
Razmatranje o litanijama Presvet. Srca Isusova . . . . 10 „
Nova Manreza . . . . 30 „
Oganj s neba ili Riječ o malenoj hostiji . . . . 4 „
Svete Rane Isusove . . . . . . 5 „
Zvijezda mora . . . . 10 „
Put Križa . . . . 2 „

IV. Životopisi:

Sv. Terezija od Maloga Isusa, broširana . . . . 40 dinara
Sv. Terezija od Maloga Isusa, u bijelo platno uvezana . . . . 80 „
Bl. Bobola, mučenik D. I. . . . 5 „
Bl. Klaudij de la Colombiere . . 3 „
Josip Kundek . . . . 5 „
Dva Kristova viteza, broširano . 5 „
Dva Kristova viteza, platno obični vez . . . . 10 „
Sv. Alojzij Gonzaga u platno uvezan 20 dinara
Sv. Alfons Rodriguez . . . . . 12 „
Sv. Ivan Berchmans . . . . . . 5 „
Sveci i blaženici Družbe Isusove . 15 „
Sv. Robert Bellarmin D. I. . . . 5 „
Adela Engelhardt . . . . 6 „

V. Casopisi i kalendari:

Glasnik Presvet. Srca Isusova, godište cijelo . . . . 15 dinara
Katoličke Misije, cijelo godište . 10 „
Vjesnik Marijinih Kongregacija, cijelo godište . . . . 10 „
Život, cijelo godište . . . . . 50 „
Kalendar Presv. Srca Isusova i Marijina . . . . 10 „
Misijski Kalendar . . . . 10 „

VI. Slike:

Slike Krista Kralja i Srca Marijina, vel. 52 × 40, komad . . . . . 15 dinara
Slike Krista Kralja i Srca Marijina, vel. 75 × 55, komad . . . . . 30 „
Slike Srca Isusova za posvetu obitelji, vel. 30 × 40, komad . . 10 „

VII. Razno:

Svetost Crkve u dvadesetom vijeku 5 dinara
Povijest katoličke crkve . . . . 10 „
Misli natražnjaka . . . . 5 „
Katolička akcija . . . . 8 „
Muž i žena, drugo izdanje . . . 4 „
Pjesme o malom Isusu . . . . 6 „
Četrnaest pjesama sv. Terezije Maloga Isusa . . . . 5 „
Priručnik za držanje misija . . . 4 „
Marijina Kongregacija radnika . . 5 „
Čist naraštaj . . . . 5 „
Svjetovni nazor . . . . 5 „
Kratka uputa Marijine Kongregacije 1 „
Naša najveća potreba . . . . . 5 „
Kako ću odgojiti svoje dijete . . 4 „
Zagreb, slikovnica . . . . 4 „
Upisnice u Djevojačko društvo . . 2 „
Upisnice u Apostolstvo molitve . 1 „
Zastupnici modernih znanosti i vjera . . . . 3 „

SVE SE NABAVLJA KOD

UPRAVE
GLASNIKA SRCA ISUSOVA
ZAGREB I/147

DOĐI KRALJEVSTVO TVOJE
IHS